

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

KARAPARA AKLAMA SUÇU İLE ORGANİZE SUÇU VE TERÖRİZMİN
FİNANSMANI SUÇU ARASINDAKİ İLİŞKİ VE MÜCADELE
YÖNTEMLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Mehmet AKSAKAL

BANDIRMA

2008

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

KARAPARA AKLAMA SUÇU İLE ORGANİZE SUÇU VE TERÖRİZMİN
FİNANSMANI SUÇU ARASINDAKİ İLİŞKİ VE MÜCADELE YÖNTEMLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Mehmet AKSAKAL

DANIŞMAN
Doç. Dr. Cengiz TORAMAN

BANDIRMA
2008

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün İŞLETME Anabilim Dalı'nda 200312507007 numaralı Mehmet AKSAKAL'ın hazırladığı “**Karapara Aklama Suçu İle Organize Suçu ve Terörizmin Finansmanı Suçu Arasındaki İlişki ve Mücadele Yöntemleri**” konulu DOKTORA/YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 01/07/2008 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ/ÖY ÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Üye Doç.Dr.Cengiz TORAMAN İmza.....
Unvanı, Adı-Soyadı (Danışman)

Üye Doç.Dr.Ercan YILMAZ İmza.....
Unvanı, Adı-Soyadı

Üye Yrd Doç.Dr. Hasan ABDİOĞLU İmza.....
Unvanı, Adı-Soyadı

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

...../...../2008
Enstitü Müdürü
(Unvanı, Adı, Soyadı)

ÖNSÖZ

Bu çalışmamızda, günümüz teknolojisinde karaparanın izini sürmenin zorlaştığı bir zamanda, bürokratik bağlantıların tespit edilemediği, organize ve çok uçlu olmasından dolayı karapara ile mücadelenin çok boyutlu ve zor olduğu bu bağlamda, ulusal ve uluslararası düzenlemeleri irdeleyerek karapara ile organize suç ve terörizmin finansmanı ilişkisinin kurulması ve karapara aklama suçu ile mücadele kapsamında neler yapılması gerektiği araştırılmıştır.

Desteklerinden ötürü değerli hocam, Sayın Prof. Dr. Edip ÖRÜCÜ' ye, danışmanlığımı üstlenen Sayın Doç. Dr. Cengiz TORAMAN' a, bu çalışmamda yardım ve desteklerini esirgemeyen Fakültemiz' in değerli akademisyenlerine ve Sayın Güler ASLAN' a teşekkür ederim.

Bandırma 2008

Mehmet AKSAKAL

ÖZET

Karapara aklama suçu, içinde bulunduğumuz yüzyılın en önemli suç türlerinden biridir. Artık, çıkar amaçlı organize suç örgütleri para için bunun da ötesinde nihai hedeflerine ulaşmak için her türlü yolu meşru görmüş durumdadır.

Karaparanın terörizmin finansmanındaki rolü kaçınılmazdır. Karapara aklama suçu ile organize suçlar ve terörizmin finansmanı arasında ilişki her zaman var olmuştur. Bununla mücadele edebilmek ise apayrı bir iş olsa da bunlar birbirine girmiş halkalardır.

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum çalışmamın birinci bölümünde, karaparanın ne olduğu, karapara aklamanın nasıl yapıldığını ve karapara aklama suçu ile mücadelede temel ilkelerin neler olduğunu kavramsal olarak incelemeye çalıştık.

İkinci bölümde ise Türkiye’de ve dünyada karapara aklama suçu ile mücadelenin nasıl yapıldığını, aklama suçunun boyutlarını, bu mücadeledeki kurumların yapısını, karapara aklama suçu ile mücadelede soruşturma yöntemlerini irdledik.

Üçüncü bölümde ise karaparanın organize suç ve terörizmin finansmanı suçlarıyla ilişkisini inceleyerek sonuç bölümünde problemlerin çözümünün neler olabileceği üzerinde durduk.

Anahtar Kelimeler: Karapara, Karapara Aklama, Organize Suç, Organize Suç Örgütleri, Terörizmin Finansmanı.

ABSTRACT

Money Laundering crime is one of the most important crimes in this living century. Moreover, benefit aimed crime organizations, to get their goal, they evaluate everything as legitimate.

The role of dirty Money in terrorism is inevitable.. There has always been a relation between Money Laundering crime, organized crimes and finance of terrorism. As it is a different event to struggle with but also they are so complicated that tied to each other.

At this Master thesis, in the first chapter; what dirty money is, how it is laundered and what are the main factors in investigations of Money Laundering crimes, is examined.

In the second chapter; how it is struggled against Money Laundering in Türkiye and the World, the dimensions of Laundering, the structure of organizations in this struggle and the investigation methods used in this crime.

In the third chapter, the relation of dirty Money between the organized crime and finance of terrorism was examined and in the final chapter, the solutions were emphasized.

Key Words: Key Words: Dirty Money, Money Laundering, Organize Crime, Organized Criminal Groups, Financing of Terrorism.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR.....	x
GİRİŞ.....	1
ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ.....	4
ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	4
ARAŞTIRMANIN VARSAYIMI.....	5
ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLARI.....	6
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	6
BİRİNCİ BÖLÜM.....	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE, KARAPARA AKLAMANIN AŞAMALARI.....	7
KARAPARA AKLAMADA KULLANILAN KURUM VE YÖNTEMLER.....	7
1.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
1.1.1. Karapara Kavramı.....	7
1.1.1.1.Sosyal Anlamda Karapara.....	8
1.1.1.2.Ahlaki Anlamda Karapara.....	8
1.1.1.3.Ekonomik Anlamda Karapara.....	8
1.1.1.4.Hukuki Anlamda Karapara.....	9
1.1.2.Karapara Aklama Kavramı.....	12
1.1.3.Karapara Aklama Suçu.....	13
1.1.3.1.Yasal Tanım.....	13
1.1.3.2.Öncül Suçlardan Birinin İşlenmiş Olması.....	14
1.1.3.3.Suçun Maddi Unsuru.....	16
1.1.3.4.Suçun Manevi Unsuru.....	17
1.1.3.5. Suçun Özel Belirif Şekilleri.....	18
1.1.3.5. Kovuşturma Usulü ve Müeyyide.....	20
1.1.3.5. Nitelikli Halleri.....	21
1.2.KARAPARA AKLAMA AŞAMALARI.....	22
1.2.1 Yerleştirme (Placement) Aşaması.....	22
1.2.2.Ayrıştırma (Layering) Aşaması.....	24
1.2.3.Bütünleştirme (Integration) Aşaması.....	26
1.3. KARAPARA AKLAMA YÖNTEMLERİ.....	27
1.3.1. şirinler (Smurfing) Yöntemi.....	28
1.3.2. Parçalama (Structuring) Yöntemi.....	29
1.3.3.Vergi Cennetleri (Kıyı Bankacılığı Off-Shore).....	29
1.3.4.Nakit Para Kullanılan İşyerleri (Göstermelik şirketler).....	30
1.3.5.Paravan-Hayali şirketler(Shell Company)'in Kullanılması.....	30
1.3.6.Oto Finans Borç Yöntemi (Loan-Back).....	31
1.3.7. Döviz Büroları.....	32
1.3.8. Kumarhane Ve Gazinolar.....	32
1.3.9.Sahte Veya Yanıltıcı Fatura - Hayali İthalat, İhracat.....	33
1.3.10.Mali Kuruluşlarla İşbirliği Yapmak.....	33
1.3.11.Nakit Kaçakçılığı.....	34
1.3.12.İşçileri Kullanma.....	35
1.3.13.Değerli Taş Ve Sanat Eserleri Almak.....	35

1.3.14.Bağış Toplamak.....	36
1.3.15.Yabancı Finansal Kuruluşlarla İşbirliği	36
1.3.16.Insider-Traiding ve Manipülasyon	36
1.3.17.900'lü Telefon Hatları	37
1.3.18.Piyango Bileti İkramiyeleri	38
1.3.19.Yabancı Ülkelerdeki Temsilcilikler	39
1.4. KARAPARA AKLAMA SUÇU İLE MÜCADELEDE TEMEL İLKELER.....	39
1.4.1.Müşterinin Tanınması Kuralı Ve Önemi.....	39
1.4.1.1.Müşteri Kabul Politikası.....	41
1.4.1.2.Müşteri Kimliğinin Tespit Edilmesi Ve Müşterinin Tanınması Politikası	42
1.4.1.3.Kayıtların Saklanması Ve Güncellenmesi.....	44
1.4.1.4.Aklama Ve Terörün Finansmanına Yönelik Düzenlemelerin Bilinmesi Ve Uluslararası İşlemlere Dikkat Edilmesi.....	45
1.4.1.5.İç Denetim Ve Risk Yönetim Sistemleri.....	45
1.4.2.Şüpheli İşlem Bildirim Sistemi Ve Önemi.....	46
1.4.3.Yükümlü Gruplarının Aktif İşbirliği	48
1.4.4.Temel İlkeler Uyumsuzluk Durumunda Karşılaşılacak Riskler.....	50
1.4.4.1.Yasal Risk	50
1.4.4.2.İtibar Riski.....	50
1.4.4.3.Operasyonel Risk	51
1.4.5.Yasal Yükümlülükler İlkesi	52
1.4.5.1 Kimlik Tespiti	53
1.4.5.1.1.Kimlik Tespiti Yapmak Zorunda Olan Yükümlüler	54
1.4.5.1.2.Kimlik Tespiti Yapmayı Gerektiren İşlemler.....	54
1.4.5.1.3.Yapılacak İşlemlerle İlgili Olarak Kimlikleri Tespit Edilmesi Gerekenler... 55	
1.4.5.1.4.Kimlik Tespitine Esas Belge Nevileri	56
1.4.5.1.5.Kimlik Tespiti İle İlgili Olarak Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar	57
1.4.5.1.6.Adres Beyanı	61
1.4.5.1.7.Kimlik Tespitinin İstisnası	61
1.4.5.2.Kayıtların Saklanması	61
1.4.5.3. Şüpheli İşlem Bildirimi	62
1.4.5.3.1.Şüpheli İşlemin Tanımı	62
1.4.5.3.2.Şüpheli İşlem Bildirim Formu ve Şüpheli İşlem Tipleri.....	62
1.4.5.3.3.Haber Verme Yasağı (Bildirimlerin Gizliliği)	63
1.4.5.3.4.Şüpheli İşlem Bildirim Prosedürü	63
1.4.5.3.5.Şüpheli İşlem Bildiriminde Bulunmadan Önce Yapılacak İşlemler	63
1.4.5.3.6.Şüpheli İşlem Bildirim Süresi	63
1.4.5.3.7.Bildirim Yapılacağı Yer	64
1.4.5.4.Uyum Görevlisi Atanması, Tanımı, Niteliği Ve Rolü	64
1.4.5.5.Diğer Yükümlülükler	65
1.4.5.5.1.Personelin Eğitimi	65
1.4.5.5.2.Denetim	66
1.4.5.5.3.Bilgi ve Belge Verme Yükümlülüğü.....	66
1.4.5.5.4.Sır Saklama Yükümlülüğü	66
1.4.5.6.Müeyyide.....	67
1.4.5.7.Geri Bildirim	67
İKİNCİ BÖLÜM	68
TÜRKİYE'DE ve DÜNYADA KARAPARA AKLAMA SUÇU İLE MÜCADELE	68
2.1. TÜRKİYE'DE KARAPARANIN BULUNMA NEDENLERİ	68
2.2.TÜRKİYE'DE KARAPARA AKLAMA SUÇUNUN BOYUTLARI.....	72
2.2.1 Mali Suçları Araştırma Kurulu (Masak) Tarafından Alınan İhbarlara Göre Karapara Aklama Boyutları	72

2.2.2.Masak Tarafından Alınan Şüpheli İşleme Göre Karapara Aklama Boyutları.....	74
2.2.3.Masak Tarafından Yapılan Ön Değerlendirmeye Göre Karapara Aklama Boyutları	75
2.2.4.Uluslararası Bilgi Değişimine Göre Karapara Aklama Boyutları.....	79
2.2.5.5549 Sayılı Kanun Kapsamında Göre Karapara Aklama Boyutları.....	80
2.2.5.1.Masak Tarafından Yapılan Değerlendirmeye Göre Karapara Aklama Boyutları	80
2.2.5.2. Masak Tarafından Yapılan İncelemeye Göre Karapara Aklama Boyutları	83
2.2.5.3. Masak Tarafından Yapılan Değerlendirme Ve İncelemelere İlişkin Genel Sonuçlar.....	85
2.2.6.Karapara Aklama Suçu Duyurularının Öncül Suçlara Göre Dağılımı	87
2.3.KARAPARA AKLAMA SUÇU İLE MÜCADELEDE KURUMLAR	89
2.3.1 Mali Suçları Araştırma Kurulu (Masak) Ve Rolü	89
2.3.1.1 Mali Suçları Araştırma Kurulu'nun Karapara Aklama Suçu İle Mücadeledeki Yöntemi	89
2.3.1.2 Masak'ın Mali İstihbarat Birimi Olma Niteliği.....	91
2.3.1.3 Masak'ın Araştırma Ve İnceleme Birimi Olma Niteliği	92
2.3.1.4 Karapara Aklama Suçunun Araştırılması Ve İncelenmesi.....	93
2.3.1.5 Masak Dayanağı	93
2.3.1.6 Masak'in Yetkileri.....	94
2.3.2 Karapara Aklama Suçu İle Mücadele Kolluğunun Rolü Ve Yöntemi	95
2.4.KARAPARA AKLAMA SUÇU İLE MÜCADELEDE SORUŞTURMA YÖNTEMLERİ.....	97
2.4.1.Karapara Aklama Suçunun Soruşturulması	98
2.4.2.Sınır Aşan Karapara Aklama Suçu Soruşturmaları.....	101
2.5. KARAPARA İLE MÜCADELEDE ULUSLARARASI DÜZENLEMELER.....	103
2.5.1.Uyuşturucu Ve Psicotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu)	103
2.5.2.Suç Gelirlerinin Aklanması, Aranması, Zapt Edilmesi Ve Müsadere Edilmesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Strazburg Konvansiyonu)	105
2.5.3. Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Palermo Konvansiyonu)	107
2.5.4. Mali Eylem Görev Grubu (Financial Action Task Force- Fatf)	108
2.5.4.1.Genel Kurul Toplantıları (Plenary Meetings)	108
2.5.4.2.Terörizmin Finansmanı Çalışma Grubu.....	109
2.5.4.3.Aml/Cft Değerlendirmeleri Ve Uygulama Çalışma Grubu.....	109
2.5.4.4.Tipoloji Çalışma Grubu.....	109
2.5.4.5.Geçici Grup (Ad Hoc Group).....	109
2.5.4.6.Finansal Hizmetler Forumu (Financial Services Group)	110
2.5.5. 40 Tavsiye Kararı	111
2.5.6. İşbirliği Yapmayan Ülkeler Ve Bölgeler (Non-Cooperatif Countries And Territories – NCCT).....	114
2.5.7.Avrupa Birliği	116
2.5.7.1. 91/308/Eec Sayılı Konsey Direktifi	116
2.5.7.2. 2001/97 Sayılı Konsey Direktifi	118
2.5.8.Egmont Grubu	120
2.6. BAZI ÜLKELERDE KARAPARA İLE MÜCADELEDE YAPILAN DÜZENLEMELER.....	123
2.6.1. ABD	123
2.6.2. Almanya	124
2.6.3. Avustralya	125
2.6.4. Belçika.....	125

2.6.5. Fransa	126
2.6.6. İngiltere	127
2.6.7. İtalya	127
2.6.8. İsviçre	128
2.6.9. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	128
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	130
KARAPARANIN ORGANİZE SUÇ VE TERÖRİZMİN FİNANSMANI SUÇLARIYLA İLİŞKİSİ.....	130
3.1. KARAPARA İLE ORGANİZE SUÇ ARASINDAKİ İLİŞKİ	130
3.1.1 Organize Suç Tanımı.....	130
3.1.2. Karapara İle Organize Suç Arasındaki İlişki.....	132
3.2. KARAPARA İLE TERÖRİZMİN FİNANSMANI ARASINDAKİ İLİŞKİ	135
3.2.1. Terörizmin Finansmanı Hakkında Ulusal Mevzuat	139
3.2.2. Terörün Finansmanı İlgili Uluslararası Girişimler	140
3.2.2.1. Birleşmiş Milletler Nezdinde Yapılan Düzenlemeler	140
3.2.2.1.1. Sözleşmeler	140
3.2.2.1.2. Güvenlik Konseyi Kararları	141
3.2.2.2. Fatf Nezdinde Yapılan Düzenlemeler	143
3.2.4. Terörizmin Finans Kaynakları	145
3.2.4.1. Yasal Kaynaklar	145
3.2.4.2. Yasadışı Kaynaklar	146
3.2.4.3. Finans Kaynaklarını Harcama Yerleri.....	146
3.2.5. Terörün Finansmanı İle Aklama Süreci Arasındaki Benzerlik Ve Farklılıklar	147
3.2.6. Terörizmin Finansmanının Önlenmesinde Mali Kuruluşların Rolü	148
3.2.7. Terörizmin Finansmanı İle Bağlantılı Şüpheli İşlem Göstergeleri.....	149
3.2.7.1. Hesaplara İlişkin Göstergeler	149
3.2.7.2. Elektronik Transferlere İlişkin Göstergeler.....	150
3.2.7.3. Müşteri Veya Müşteri Faaliyetlerinin Özelliklerine İlişkin Göstergeler	151
3.2.7.4. Terörist Organizasyonlarla Bağlantısından Şüphelenilen Bölgelerle Gerçekleştirilen İşlemlere İlişkin Göstergeler.....	151
3.2.7.5. Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara İlişkin Göstergeler	152
SONUÇ	154
KAYNAKÇA	157

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
CEPG	Avrupa Konseyi Pompidou Grubu
CFAFT	Karayıpler Mali Eylem Grubu
CMK	Ceza Muhakemeleri Kanunu
FAFT	Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Mali Eylem Görev Grubu
KAÖHK	Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi Hakkındaki Kanun
MASAK	Mali Suçları Araştırma Kurulu
MSMKK	Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu
NİB	Nakit İşlem Bildirimi
OAS	Amerikan Devletler Örgütü
OECD	Organization of European Economic Cooperation and Development
ŞİP	Şüpheli İşlem Bildirimi
UN	Birleşmiş Milletler
UNDCP	Uyuşturucu Maddelerin Uluslararası Kontrolü Birleşmiş Milletler Programı
TCK	Türk Ceza Kanunu
TMSF	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
WAP	Wireless Application Protocol (Kablosuz İletişim Protokolü)

GİRİŞ

Karapara aklama, içinde bulunduğumuz yüzyılın en önemli suç türlerinden biridir. Artık, çıkar amaçlı organize suç örgütleri para için bunun da ötesinde bu nihai hedeflerine ulaşmak için her türlü yolu meşru görmüş durumdadır. Karapara aklama suçuyla mücadele devletlerin en önemli meselelerinden biridir. Bu suçlular her zaman kendilerine değişik maskeler bularak izlerini yok etmeye çalışmaktadırlar. Asrımızın hastalığı olan terör, kendini bize baş edilemez şeklinde olduğunu hissettirmeye çalıştığı gibi devletlerin terörle mücadelesi yetersiz kaldığı artık bir gerçektir. Mücadeledeki kısırlığının sebebi ise bir başka mevzu olarak karşımıza çıkıyor. Sivrisinek öldürecekimize bataklığı kurutup güzel bahçeler yapmamız gerektiği artık kaçınılmaz bir gerçektir. Terörün finansmanı hep ikinci planda kalmış çok önemli mevzulardan biridir. Karaparanın terörizmin finansmanındaki rolü kaçınılmazdır. Karapara ve karapara aklama suçu ile organize suçlar ve terör suçları arasında ilişki her zaman var olmuştur. Bununla mücadele edebilmek ise apayrı bir iş olsa da bunlar birbirine girmiş halkalardır. Meselenin zorluğunun bir başka sebebi ise suç yerinin uluslararası arena olması gibi baş edilmesi zor şartlarının olmasıdır. Karapara ile mücadeledeki ikinci zorluk ise düzenlemelerin uluslararası olma gerekliliği ve bunun bir bütün olarak ele alınması gerekliliğidir. Bunun da ne kadar karmaşık bir yapıda olduğu apaçık ortadadır. Hele bu düzenlemelerin uygulama alanında ne kadar yeterli olacağı ise her zaman tartışılacak bir konudur.

Ulusal kültürlerin, ekonomilerin ve sınırların ortadan kalkmaya yüz tuttuğu, politik kutuplaşmaların yok olduğu, hemen her alanda liberal eğilimlerin güç kazandığı, teknolojinin akıl almaz bir hızla geliştiği ve toplumsal hayatın büyük bir kısmının küresel süreçler tarafından belirlendiği bu çağda sermaye, işgücü, teknoloji ve bilgi sınır tanımaz hale gelmiştir. Ayrıca küreselleşme sürecinde demokratikleşme, hukukun üstünlüğü, çevrenin korunması, terörizm ve organize suçlarla mücadele, insan hakları gibi evrensel değerlerin ön plana çıkması neticesinde bir taraftan ulusal ekonomi, ulusal siyaset ve ulusal kültür gibi kavramlar rafa kaldırılmakta, diğer taraftan da ulus ötesi çıkar gruplarını ortaya çıkarmakta ve değişik ülkelerden, hatta kıtalardan insanları birbirine bağımlı hale getirmektedir.¹ Dünya ekonomisinin küreselleşmesi, birçok kapalı ekonominin açık hale gelmesini sağlamış, dünya ticaretini dünya üretiminin üstüne çıkarmış, uluslararası piyasaların

1 Coskun C. Aktan, Hüseyin Sen, "Global Ekonomide Degisim: Globallesme", Moderniteden Postmodernite'ye Degisim, Çizgi Kitabevi, Konya, 2003, s.119-120.

gelişmesi, bireyler ve kurumların fonlarını sınırsız olarak en yüksek getiriyi alabilecekleri yerlerde değerlendirmelerine olanak sunmuştur. Bununla birlikte küreselleşme modern dünyamızın karakteristiklerinden biri olarak suç alanını da etkilemiş ve organize suçlar küresel bir boyut kazanmıştır. Küreselleşme, bir yandan piyasaların işlem hacmini ve araç çeşitliliğini arttırmakta, diğer yandan da mal ticaretini arttırabilmek için gümrüklerdeki bürokrasiyi basit bir uygulamaya indirgeyerek, uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı, tarihi eser kaçakçılığı, değerli maden kaçakçılığı gibi karaparanın elde edildiği suçların işlenilmesini kolaylaştırmaktadır.² Dünya nüfusunun hızla artması sonucunda kolay yoldan çok para kazanılmasının amaçlanması ve muhtelif gereksinimlerin karşılanması gibi saiklerle bir anlamda devlet otoritesine bir başkaldırı olarak ortaya çıkan suç örgütleri, günümüzde hem dünyada hem de ülkemizde önemli bir sorun teşkil etmektedir.³ Bu örgütlerin suç gelirlerini yasallaştırmak süreci de devletlere bu aklamaya karşı yeni bir mücadele alanı çıkarmıştır.

Kapitalist ekonominin karmaşık ticari ilişkiler ve organizasyon ilkeleri ışığında, günümüzde suçluluk kavramı ve suç işleme metodları da buna paralel olarak karmaşık bir yapı almış ve bunun neticesinde organize suç kavramı ortaya çıkmıştır. Suç örgütlerinin işlemiş oldukları suçlar, genellikle organize suç kapsamında yer almaktadır.

Suç örgütlerinin faaliyet gösterdikleri alanlar; uyuşturucu kaçakçılığı ve ticareti, silah ticareti, kadın ticareti, tarihi eser kaçakçılığı, organ ticareti, ihaleye fesat karıştırma gibi alanlardır.

Suç örgütleri bu gibi yasadışı yollardan elde ettikleri kazançları, yasal bir gelirmiş gibi göstermek için mali sisteme dahil etmeye çalışırlar. Burada asıl amaç; paranın kaynağını gizlemektir. Bunun sebebi; kaynağı yasadışı olan bu gelirlerin yasal işlerde harcanamayacağı ve yasadışı faaliyetlerin ortaya çıkma riskini azaltma gereksinimidir. Yani; suç oluşturan bir fiil sonucunda kazanmış oldukları para, suç olmayan bir fiil sonucunda kazanılmış gibi gösterilmeye çalışılır. Karapara

² Muhammet Akdîs, "Küresellesmenin Finansal Piyasalar Üzerindeki Etkileri ve Türkiye: Finansal Krizler Beklentileri"

³ M. Volkan Dülger, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Organize Suçla Mücadelede Özel Koruma Tedbirleri", http://www.hukukcu.com/bilimsel/kitaplar/aihmd_organizesuc.htm/, 24.03.2004.

aklayıcılarının amacı, paraya yasal bir görünüm kazandırmak ve hem suç gelirlerinin müsaderesini engellemek hem de işledikleri suçların takibini zorlaştırmaktır.⁴

Yasadışı faaliyetlerden elde edilen karapara, nadir olarak tek bir ülkede değerlendirilir. Karaparanın aklanmasına karşı mücadele, çok sıkı bir devletlerarası işbirliği gerektirmektedir. Eğer günün birinde suç örgütlerinin mali yatırım olanakları ellerinden alınabilirse, o zaman karapara ve aklanmasının önlenmesine yönelik bir başarı elde edilmiş olacaktır.⁵

Karapara ve aklama dünya genelinde hem ekonomik ve politik hem de sosyal ve ahlaki mahiyeti, etkileri ve sonuçları olan yasadışı faaliyetler silsilesidir. Öyle ki, karapara aklama dünyadaki en önemli ve yüksek ciroya sahip ikinci iş olarak tanımlanmaktadır. Birinci iş ise, bu paranın elde edilmesidir. Ekonomi ve piyasalarda olduğu gibi suç ve karapara aklamının da küreselleştiğini söyleyebiliriz.⁶

Kavramsal çerçeve başlığı altında karapara, karapara aklama ve karapara aklama suçunu tanımlamaya çalıştığımız birinci bölümde ayrıca karapara aklamının aşamaları ve karapara aklamada kullanılan kurum ve yöntemler ele alınmıştır.

Ülkemiz hukuk hayatına 1996 yılında 4208 Sayılı Kanunla dahil edilen karapara, 5549 sayılı 11.10.2006 tarihinde yürürlüğe giren Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunla en son halini almıştır. Çoğu zaman da kayıt dışı ekonomi ile karıştırılmaktadır.

Çalışmamın ikinci bölümünde ise Türkiye’de ve Dünyada karapara aklama suçu ile mücadelede konusunu irdeledik.

Ayrıca günümüzde karapara aklama faaliyetleri bireysel olmaktan çıkmış, organize bir hal almıştır. Bu nedenle son bölümde karaparanın organize suç ve terörizmin finansmanı ilişkisini irdeleyerek tezimizi oluşturacağız.

Bu çalışmamızın başka bir amacı da, yukarıda kısa bir girişini yaparak tanımını verdiğimiz ve özet şeklinde nedenlerini belirttiğimiz karapara aklama suçunu, nedenlerini, organize suç ve terörizmin finansmanı arasındaki ilişkiyi, oluşum ve gelişim sürecini dikkate alarak bilimsel bir açıdan incelemek ve nihayet

4 Adile Özortak, Karapara ve karapara aklama ile etkin mücadele, Dumlupınar Üniversitesi Üniversitesi, Kamu Yönetim ABD, Yüksek Lisans Tezi, 2005.

5 Sedat Güner, Organize Suç Örgütleri, Karapara ve Aklanması, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 2003, s.17.

6 Sedat Yetim, Karaparanın Aklanması, Boyutları ve Mafyokrasi, İstanbul, 2000, s.1.

elde ettiğimiz nedenler çerçevesinde bu suçla mücadelede etkin olacak olan çözüm yollarını ortaya koymaya çalışmaktır.

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Karapara nedir? Karapara suçları nelerdir? Organize suç ile karapara arasındaki ilişki nelerdir? Karaparanın aklanması ne demektir? Karaparanın terörizm ile bir ilişkisi var mıdır? Karaparanın devletlerin ekonomileri üzerindeki etkileri nelerdir? Karapara ile mücadele kriterleri nelerdir ve yöntemleri nasıl olmalıdır? Sorularına cevap bulmaya çalışacağımız bu araştırmanın problemi; Karapara ile organize suç ve terörizmin finansmanı arasındaki ilişki nedir? Araştırmanın problemi, etkili bir mücadele için neler yapılmalıdır sorusuna cevap bulmak olarak adlandırılabilir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Karapara ile mücadele edebilmek için kavramları ve metodolojisini çok iyi bilmek gerektiği bu bağlamda tez çalışmasını yaparken asıl amacımızın karapara ile mücadele olduğudur. Karaparanın ülkelerin ekonomilerine verdiği zarar artık apaçık ortadadır. Gerek organize suçlar gerekse terör suçları günümüzün en ciddi tehdit unsurlarıdır. Bu suçlarla mücadele edebilmek için bunların ayakta kalmasını sağlayan para kaynaklarını kesmek gerektiği bilinmektedir. Bizim de bu araştırma ile bireyleri ve toplumu aydınlatmak ve karapara aklama yöntemlerini ve boyutunu göz önüne sürerek bu mücadeleye azda olsa katkıda bulunmaktır.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Suç geliri elde edilmesiyle ve bu gelirlerin aklanmasıyla mücadele toplumun mali, ekonomik, siyasi, sosyolojik ve ahlaki sağlığını korumak bakımından önemlidir.

Bir ekonomide suçtan elde edilen gelirler yaygınlık gösteriyorsa bu durum; Kamu maliyesini tahrip eder. Çünkü, verginin yeteri kadar ve adaletli bir biçimde toplanması mümkün olmaz. Yeterli vergi toplanamayınca kamu harcamaları

borçlanmayla finanse edilmeye başlanır. Bu da ülkenin borç batağına saplanmasıyla sonuçlanabilir. Nitekim, ülkemizde olan budur. Ayrıca vergi adaletinin sağlanamaması ekonomiye büyük bir etkinlik maliyeti yükler. Ekonomik aktörler arasında rekabet eşitsizliği yaratır. Ekonomik hayatta tersine seçim (adverse selection) hakim olur; kurallara uyanlar kaybeder, uymayanlar kazanır. Yukarıda belirtilen hususlardan da anlaşılacağı üzere ekonomide kaynak tahsisinde etkinlik azalır. Kaynakların tahsisinde piyasa kuralları değil, başka kurallar rol oynamaya başlar. Gelir dağılımı bozulur. Gelir dağılımının bozulmasına yol açan faktörlerden birincisi vergi yükünün dağılımındaki adaletsizliktir. İkincisi, karapara ve kayıt dışılık sebebiyle yeterli vergi toplayamayan devletin aşırı borçlanması ve bu yüzden ödeyeceği yüksek reel faizlerdir. Üçüncüsü, gelir dağılımının bozukluğu eninde sonunda asayiş-güvenlik sorunlarına yol açacaktır. Güvenlik harcamalarının artması ise eğitim ve sağlık harcamalarının azalmasıyla sonuçlanır. Bu da gelir dağılımının harcamalar yoluyla bozulmasına yol açar. Sosyal ve siyasal kirlenmeye sebep olur. Kirli para sahipleri kendilerine siyasetçi, bürokrat ve işadamları arasından yandaşlar bulmak zorundadır. Bu ilişkiler siyaseti, bürokrasiyi, ekonomiyi ve giderek bütün toplumu kirletir ve ticaret ahlâkı çöker. Özellikle kamu maliyesi tahrip olan, kamunun aşırı borçlu olduğu, kaynakların etkin tahsis edilemediği ekonomilerde görülmesi mukadder olan enflasyonun da etkisiyle “sözler senet olmaktan çıkar”, senetler bile anlamını yitirir. Yeterli kaynak ayrılmadığı için iyi işlemeyen adalet sistemiyle alacaklarını tahsil edemeyenler başka yollar ararlar. Çek senet mafyaları işte böyle bir toplumsal ortamın ürünüdür. Başka bir deyişle ticaret ahlâkının çökmesi ekonominin işlem maliyetini artırır. Suç çeteleri, toplumun meşru güçlerinin dolduramadıkları iktidar alanlarını doldurur. Bu sebeplerden ötürü karapara ile mücadele her devletin ve bireyin en önemli vazifesidir.

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Araştırmamızın varsayımını karapara aklama suçunun artık bireysellikten ziyade organize suç örgütleri tarafından istenilen ve tespit edilmesi çok zor olan suçun varlığıdır. Devlet otoritesine bir başkaldırı olarak ortaya çıkan suç örgütleri veya bilinen yaygın adı ile organize suç örgütlerinin temel motivasyonlarından birisi de paradır. Bu tür örgütler, icra ettikleri yasadışı faaliyetlerden birtakım gelirler sağlamakta, icra edecekleri yeni suçlar ve faaliyetler için finansal bir kaynağa ihtiyaç

duymaktadırlar. Sağlanan bu gelirler bilindiği üzere karapara olarak, bu paranın meşru bir görüntüye kavuşturulma gayretleri ise aklama kavramı içerisinde kendine yer bulmaktadır.

Günümüz teknolojisinde karaparanın izini sürmenin zorlaştığı bir zamanda bürokratik bağlantıların tespit edilemediği, organize ve çok uçlu olmasından dolayı karapara ile mücadelenin çok boyutlu ve zor olduğu nettir; bu bağlamda, ulusal ve uluslararası düzenlemeleri irdelleyerek karapara ile organize suç ve terörizmin finansmanı ilişkisinin kurularak karapara aklama suçu ile mücadele neler yapılması araştırılacaktır.

ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLARI

Araştırmamız, karaparanın ve karapara aklama yöntemlerinin neler olduğu, karaparanın organize suç örgütleri ve terör suçları ile arasındaki ilişkinin boyutlarının neler olduğu, terörizmin finansmanı ve karapara aklama suçu ile mücadelede ulusal ve uluslararası düzenlemelerin irdelenmesi, problemleri ve çözüm önerileri ile sınırlıdır.

Araştırmamız karaparanın ne anlama geldiği, karapara suçlarının neler olduğu, karaparanın aklanmasının literatür alanında incelenmesi, karapara suçları ve karaparanın aklanması ile mücadelede üzerinde durulması gereken temel sorunların ve bu sorunların halledilme şeklinin neler olduğu gibi konuları içermektedir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Karapara ile organize suç örgütleri ve terörizmin finansmanı arasındaki ilişki ve karapara aklama ile mücadelede ulusal ve uluslararası düzenlemeler isimli tez araştırmamızın yöntemi temel bir araştırma olup, teorik olarak literatür taraması şeklinde olacaktır. Araştırma ile ilgili Mali Suçlar Araştırma Kuruluna ziyaretler yapılarak güncel bilgiler elde edilmeye çalışılacaktır. Mevzuatların el verdiği ölçüde röportajlar yapılarak tezin konusu ile ilgili çalışmalar yapılarak problemlere çözüm önerileri sunulacaktır. Ülkemizdeki karapara aklama suçu ile ilgili mevcut durum hakkında bilgi alınacak ve bu bilgiler tezde kullanılacaktır. Tezle ilgili diğer kurumlar ziyaret edilecek ve gerekli bilgilerin elde edilmesi sağlanacak ve mevcut yapıdaki problemler ortaya konarak çözüm önerileri geliştirilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE, KARAPARA AKLAMANIN AŞAMALARI, KARAPARA AKLAMADA KULLANILAN KURUM VE YÖNTEMLER

1.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.1. Karapara Kavramı

Karapara kavramının son yıllarda ortaya çıkmış yeni bir suç türü olduğunu çok rahatlıkla söyleyebiliriz. Yasa dışı olan ve işlenmesi neticesinde gelir yaratan her türlü faaliyet ekonomik suç kapsamına dâhildir. Ortaya çıkan gelir ise ülkelere göre değişmekle beraber, kara veya gri olarak adlandırılmaktadır.¹

Dünya ekonomisinin 1980'li yıllarda yaşadığı küreselleşme, ekonominin liberalleşmesi ve konvertibiliteye geçişler, büyük tutarlardaki fonların ülkeler ve kıtalararası dolanışını hızlandırmış ve birçok avantajın önünü açmıştır.² Günümüzde ekonomistler ekonominin küreselleşmesinin avantajlarını vurgularken, hukukçular ise eş zamanlı olarak suçun da küreselleşmesi ve örgütlü suçun hukuk devletlerini tehdit eder hale gelmesiyle küreselleşmenin dezavantajlarına dikkati çekmektedirler.³ Suçun küreselleşmesi sonucunda organize suç örgütlerinin karapara ve karapara aklama faaliyetleri toplumun yapısını, ahlakını ve ülke bürokrasisini bozmakta ve devlet otoritesini zaafa uğratmaktadır. Ülkeleri bu denli etkileyen ve ulusal olmaktan çıkıp uluslararası bir sorun teşkil eden karapara ne anlama gelmektedir?

Kamuoyunda “karapara” kavramı, genel olarak kayıt dışı ekonomik değerleri tanımlamak amacıyla kullanılmakta ise de hukuki anlamda karapara, kayıt dışı ekonominin sadece bir bölümünü oluşturmaktadır ve aklama kavramı da özü itibarıyla karaparanın kayıtlı sisteme dâhil edilme çabasıdır.⁴

Türk Ceza Kanununun 2'inci maddesinde yer alan; "Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez. Kanunda yazılı cezalardan başka bir ceza ile de kimse cezalandırılmaz." hükmünün doğal bir sonucu olarak, karapara aklama suçunda karapara ve karapara aklama kavramları yorumlanırken sosyal içeriği değil, kanun koyucunun bu kavramlara yüklediği anlamın ölçü olarak

¹ Jean Ziegler, İsviçre Daha Beyaz Yıkar, (Çev. Zafer Üskül), Afa Yayınları, İstanbul, 1990, s.15

² Ülker Mavral, “Karapara, Kayıtdışı Ekonomi ve Globalleşme ilişkisi”, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 174, Mart 2003, s.144.

³ H. Galip Küçüközyigit, “Karaparanın Aklanması Suçu ve Hukukumuzda

Düzenlenmesi”,http://www.ceterisparibus.net/arsiv/g_kucukozyigit.doc. 24.03.2004.

⁴ bkz. www.masak.gov.tr

alınması gerekmektedir. Dolayısıyla kamu vicdanına göre karapara olarak adlandırılacak her iktisadi kıymet hukuken karapara tanımı içine girmeyecektir.

Karaparanın tanımı yapılırken dikkat edilmesi gereken noktalardan bir tanesi de karaparanın ekonomik, ahlaki, sosyal ve hukuki tanımlarının birbirinden farklı olduğudur. Karaparanın bu dört açıdan yapılması gereken tanımını tek ortak tanıma indirgemek, karapara sorununun analiz edilmesi, incelenmesi ve önlenmesi açısından yanılgılara yol açabilecektir.

Bir suç işlenmesi sonucunda elde edilen paranın ekonomik açıdan karapara olması ve ilgili yasalarında cezalandırılmasına karşılık hukuken adının karapara olmaması, gerek toplum gerekse devlet nazarında masum bir fiil olduğu anlamına gelmemektedir. Ancak ekonomik, ahlaki, sosyal ve hukuki anlamda karapara birbirinden farklı kavramlar olduğundan ait oldukları çerçeve içinde değerlendirilmeleri gerekir.

1.1.1.1.Sosyal Anlamda Karapara

Sosyal anlamda karaparayı, dolaylı olarak da olsa toplumsal hayata zarar veren faaliyetlerden elde edilen her türlü kazanç olarak tanımlamak mümkündür.

1.1.1.2.Ahlaki Anlamda Karapara

Karapara, ahlaki anlamda, yasalarla yasaklanmış olsun veya olmasın, karapara olarak adlandırılın veya adlandırılmasın toplum nazarında suç sayılan hareketler sonucunda elde edilen tüm kazançlar olarak tanımlanabilir. Bu itibarla karaparanın en geniş tanımının ahlaki anlamda karapara olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Çünkü toplum tarafından etik olmayan yollardan kazanıldığına inanılan her para, ahlaki açıdan karapara kapsamına girecektir. Toplum nazarında karapara olarak değerlendirilen her kazancın hukuken de karapara olarak nitelendirilmesi ve kovuşturulması mümkün olmayabilir. Ancak, toplumun karapara konusundaki tavrının ve bilincinin bir ülkenin karapara ile mücadelesinde sonuç üzerinde birebir etkili olduğu da gözden kaçırılmaması gereken bir gerçektir.

1.1.1.3.Ekonomik Anlamda Karapara

Ekonomik anlamda karapara, kanunlar tarafından suç sayılan fiillerin yanı sıra, ekonomik hayatı düzenleyen kural ve usuller ihlal edilerek elde edilen kazanç olarak nitelendirilebilir. Bu çerçevede ekonomi açısından, vergi kaçakçılığı suretiyle

yahut vergiden kaçma çabasıyla bazı ekonomik faaliyetlerin usulsüz, gizli yapılması yoluyla elde edilen kazançları karapara kapsamında değerlendirmek mümkündür.

1.1.1.4.Hukuki Anlamda Karapara

Karapara, hukuki anlamda ülke mevzuatlarında öncül suç olarak belirlenmiş fiillerden elde edilen kazançlardır.

Konuyu ülkemiz mevzuatı açısından ele alırsak; yasal faaliyetler sonucu elde edilen ancak kayıt düzeni ve beyan dışında tutulan kazançlar 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun tarafından karapara olarak kabul edilmemiştir. Aynı yasa uyarınca yasadışı faaliyetlerin de bir kısmı karaparaya kaynak teşkil eden suç olarak ele alınmıştır.

5549 sayılı Kanunun vurgusu “karaparanın aklanması” üzerinedir ve Kanundaki “karapara” tanımının amacı sosyal, ahlaki veya ekonomik anlamda karaparayı tanımlamak değil, bağımsız bir suç olan “karapara aklama” suçuna konu olabilecek değerleri belirlemektir.

Bazı suçlarda, öngörülen fiilin suç teşkil etmesi için fiilden önce ön şart olarak adlandırılan bazı hukuki ya da tabii unsurların gerçekleşmiş olması gerekir. Fiilin suç teşkil etmesi için fiilden önce varlığı gerekli olan bu unsurlar; karapara aklama suçu için, 5237 sayılı Kanunun 282. Maddesinde sayılan kanun ve kanun maddelerinde yer alan suçlardan birinin işlenmiş ve sonucunda bir menfaat veya değer elde edilmiş olmasıdır. Diğer bir deyişle, eğer bu suçlardan biri işlenmemişse veya bu suçlardan birisi işlenmiş olmakla beraber sonucunda herhangi bir kazanç sağlanmamışsa karapara aklama suçunun oluşması hukuken mümkün değildir.

Alt sınırı en az bir yıl olarak belirlenen bu suçlar karapara aklama suçunun işlenmesinde “Öncül Suçlar” olarak tanımlanmaktadır.

Hangi suçlardan elde edilen gelirlerin karapara sayılacağını her ülke kendisi belirler. Bazı ülkeler suç teşkil eden bütün fiillerden elde edilen gelirleri karapara olarak addederken, bazı ülkeler ceza alt sınırı uygulanmak suretiyle işlenen tüm suçlardan elde edilen gelirleri karapara olarak kabul etmektedir. Bazı ülkeler ise sayma (kazuistik, tadat etme) usulünü kabul etmişlerdir.⁵ 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunuyla getirilen yeni düzenleme ile 4208

⁵ Hamza Kaçar, Karaparanın Aklanması E-Ticaret, Karapara ve Terörün Finansmanının Önlenmesi ilgili s.3

sayılı Kanunda benimsenmiş olan sayma usulü terk edilmiş ve ceza alt sınırı uygulanmak suretiyle işlenen tüm suçlar öncül suç kapsamına alınmıştır.

Bazı kaynaklarda karaparanın ekonomik, ahlaki, sosyal ve hukuki tanımları yapılmıştır. Sosyal anlamda karapara; dolaylı olarak da olsa toplumsal hayata zarar veren her türlü faaliyetten elde edilen kazançlardır. Ahlaki anlamda karapara; yasalarla yasaklanmış olsun ya da olmasın toplum tarafından suç olarak kabul edilen hareketler neticesinde elde edilen kazançlardır. Ekonomik anlamda karapara; kanunlar tarafından suç sayılan fiillerin yani sıra ekonomik hayati düzenleyen kural ve usuller ihlal edilerek sahip olunan kazançlardır.⁶ Hukuki anlamda karapara; bir veya daha fazla kişi tarafından yasalara aykırı birtakım fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen her türlü kazanç olarak tanımlanmaktadır.⁷

Karapara, yasa dışı ya da etik dışı yollardan kazanılan para anlamını taşımaktadır yasa dışı grubuna, insan sağlığını tehdit eden maddelerin ticareti yoluyla elde edilen gelirlere tutun da cebri yollarla elde edilen gelirlere kadar birçok menkul ya da gayrimenkul değeri olan gelirler girmektedir. Etik dışı grubuna ise, toplum içinde yerleşik kurallar ya da gelenekler dışında kalan, ancak yasalarca suç sayılmayan faaliyetlerden elde edilen gelirler dâhil olmaktadır. Bu gelirlere yasal bir zemin kazandırılması da “karapara aklama” faaliyeti olarak adlandırılmaktadır. Etik dışı faaliyetlerden elde edilen karapara, daha çok inançlara aykırı olan kazançlar olarak adlandırılır. Kanuni müeyyidesi olmamakla beraber toplum içerisinde ciddi karışıklıklara sebebiyet verir. İçki ticareti ya da aşırı kar bunlardan birisidir. Yine bu gruba stokçuluk da girer.

Başka bir tanıma göre karapara; ülkeler arasında kolaylıkla dolaşabilen ve bulunduğu ülkenin mali, ekonomik, siyasal, sosyal ve ahlaki yapısını tehdit eden, hukuka aykırı, yasalarda suç olarak belirtilen fiillerin işlenmesi sonucunda elde edilen ve ekonomik değeri olan her türlü mal varlığı olarak ifade edilmektedir.⁸

Küreselleşme yolunda önemli bir gelişme gösteren dünyada çoğunluk ve egemen ülkelerde uygulanan liberal ekonomi; her şeyi alım-satıma konu mal veya hizmete dönüştürmesinin yani sıra geleceğini tehlikeye atacak, istikrarsızlık

6 Kuntay Çelik, Selen I. Koçagra, Kadir Güler, Karapara Aklama Tanımı, Asamaları, Yöntemleri ve ilgili Uluslararası Çalışmalar, MASAK Yayınları, Ankara, 2000, s.10.

7 Hamza Kaçar, Karaparanın Aklanması E-Ticaret, Karapara ve Terörün Finansmanının Önlenmesi ilgili Mevzuat, Turhan Kitabevi, Ankara, 2004, s.3.

8 Oktay Kuban, “Karapara Aklama Suçu”, Adalet Dergisi, Sayı 7, Nisan 2001, s.90.

yaratacak faaliyetler için de birtakım kısıtlama ve yasaklar getirir. Ancak, yasaklanan veya kısıtlanan bu mal veya hizmetler yine de haksız kazanç sağlamak isteyen kişilerce üretilir, pazarlanır ve kendilerine önemli bir gelir kaynağı oluşturulur. İşte bu gelir de kısaca “karapara”dır.⁹

Belirtmek gerekir ki, karapara kavramı her ne kadar “para” kelimesini içerse de kanunda açıkça belirtildiği üzere, karapara “para veya para yerine geçen her türlü kıymetli evrakla, mal veya gelirleri veya bir para biriminden diğer para birimine çevrilmesi dâhil, sözü edilen para, evrak, mal veya gelirlerin birbirine dönüştürülmesinden elde edilen her türlü maddi menfaat ve değeri” kapsamaktadır. Bir başka kaynakta karapara, “her an paraya dönüşebilecek servetlerden, senetlerden, vadeli çeklerden, kaçak döviz, kaçak altınlardan, tahvillerden, hamiline yazılı pay senetlerinden ve nakitlerden oluşan dev bir fondur” şeklinde açıklanmaktadır.¹⁰

Karapara kavramı, sözleşme ve belgelerde önceleri uyuşturucu ve psikotrop maddelerin satışından elde edilen kazanç olarak yerini almış, daha sonra bu tanıma başka örgütlü suçlar da dâhil edilmiştir. Artık kavram, birçok ülkede her türlü suçlardan elde edilen kazançları kapsar hale gelmiştir. Ancak tarihi gelişim uyuşturucu suçlarına bağlı bir süreç izlemiştir. Uyuşturucu maddelerin geniş çapta yasaklanmasından sonraki yıllarda, karaparanın varlığı dünya ölçeğinde bir problem olarak ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu sebeple 1974 dünya ekonomik bunalımına kadar gerçek bir karapara probleminden söz edilemez. Bunda iki kutuplu dünya yapısının da önemi vardır. Çünkü bu yapı nedeniyle ülkeler arası ulaşım, taşıma ve iletişim imkânları günümüzdeki kadar gelişmemiştir.¹¹

Dünyada ve Türkiye’de yasadışı yollardan büyük miktarda gelir elde edilmektedir. Bu gelirlerin kaynağını genellikle; uyuşturucu ve psikotrop (uyarıcı) maddeler, silah kaçakçılığı, kadın ve çocuk ticareti, organ ticareti, tarihi eser kaçakçılığı oluşturmaktadır. Suç ürünü olan bu fillerden elde edilen gelirler temiz olmayan anlamına gelen karapara terimi ile ifade edilmektedir.

9 Selçuk Alsancak, “Karapara Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Bir Yaklaşım”, Vergi Sorunları Dergisi, sayı 103, Nisan 1997, s.29.

10 Faik Y. Basbug, Mustafa Koç, Karapara, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1981, s.86.

11 Ergin Ergül, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, Yargı Yayınevi, Ankara, 2001, s.2.

1.1.2.Karapara Aklama Kavramı

Hukuka aykırı olarak, özellikle organize bir şekilde yasadışı yollardan elde edilmiş gelir ve değerlere meşruiyet kazandırma çabası, karapara aklama kavramını ortaya çıkarmıştır. Yasadışı organize suç örgütleri, buldukları ülkelerde amaçlarını elde etmek için gerekli olan finansmanı çoğunlukla suç teşkil eden eylemler sonucu elde ederler.¹² Güner'e göre karapara aklama; "yasadışı yollardan ya da faaliyetlerden elde edilen para veya para ile ölçülebilen değer (gayri meşru olan kaynağını gizlemek veya gizlemek amacıyla, paranın mali sisteme sokulması ve bu kazancın meşru amaçlar için kullanılması sürecinde) diğer varlıklara dönüştürülmesi veya herhangi bir şekilde yasallık kazandırılması" olarak tanımlanmaktadır.¹³ Tezcan'a göre ise karapara aklama; "yasadışı faaliyetlerden, özellikle geleneksel olarak uyuşturucu kaçakçılığı ve günümüzde daha geniş olarak belli bir ağırlıktaki her türlü suçtan elde edilen sermayelerin yasal ekonomik dolaşıma sokulmasını amaçlayan mali ve ekonomik nitelikte işlemlerin tümü" olarak açıklanmaktadır.¹⁴

Karapara aklamının genel bir kavram olarak bazı tanımları şu şekildedir:

Yasadışı yollardan elde edilen kazançların yasal yollardan elde edilmiş gibi gösterilmesi amacıyla, söz konusu kazançların mali sisteme sokularak özellikle nakit formundan kurtarılmasına ve mali sistem içinde bir süreçten geçirilerek kimliğinin değiştirilmesi suretiyle meşruluk kazandırılmasına yönelik işlemlerdir.

Yasadışı yollardan kazanılan gelirin, değerini mümkün olduğu kadar koruyacak, yetkililerin dikkatini çekmeyecek ve kullanılabilirliğini arttıracak şekilde başka varlıklara dönüştürülmesi işlemidir.

Yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirin kaynağını, sahibini, zilyedini, yerini gizlemek veya şeklini değiştirmek niyetiyle işlem yapılmasıdır.

Tüm bu tanımları göz önüne alarak karapara aklamayı "Yasalarca tespit edilmiş belli suçlar sonucunda elde edilen her türlü ekonomik değer, meşruluk kazandırmak amacıyla yasadışı nitelikten çıkarılarak, yasal ekonomik değerlere dönüştürülmesine ve bu suretle yasal ekonomik sisteme dâhil edilmesine yönelik tüm işlemler" olarak tanımlayabiliriz.¹⁵

12 Yalçın Sahinkaya, "Karapara Aklamayla Mücadelede Müsadere Yaptırımı", Adalet Dergisi, Sayı 12, Temmuz 2002, s.110.

13 Sedat Güner, Organize Suç Örgütleri, Karapara ve Aklanması, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 2003, s.193.

14 Tezcan Atay, Abdullah Kiraz, "Karapara, Karapara Aklama Suçu ve Karapara Aklama Suçuna 4208 Sayılı Kanun'a Göre Uygulanacak Müeyyideler", Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 170, Kasım 2002, s.72.

15 bkz. www.masak.gov.tr

Bu çerçevede karapara aklamadan bahsedebilmek için gerekli unsurları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Bir suç işlenmiş olmalıdır.
- Bu suç sonucunda herhangi bir ekonomik değer elde edilmiş olmalıdır.
- Bu ekonomik değerlerin, yasadışı nitelikten kurtarılıp yasal görünüme sahip ekonomik değerlere dönüştürülmesi amacına yönelik bir hareket gerçekleştirilmiş olmalıdır.

Karaparanın aklanması kısaca, suç teşkil eden fiillerden elde edilen gelirlere, yasal bir kaynak bulunmasıdır şeklinde açıklayabiliriz.

“Karaparanın aklanması; yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelire meşru görünüm kazandırarak kullanılabilir hale getirmek amacıyla, kasıtlı olarak karaparanın kaynağının gizlenmesi fiilidir”.¹⁶

1.1.3.Karapara Aklama Suçu

1.1.3.1.Yasal Tanım

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile karapara aklama suçu yeniden tanımlanmıştır. Kanununun 282. maddesinde ‘Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama’ başlığı altında, karaparanın aklanması suçunu hüküm altına almıştır. Maddeye göre;

1- Alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkararak veya bunların gayri meşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak amacıyla, çeşitli işlemlere tabi tutan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

2-Bu suçun, kamu görevlisi tarafından veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından bu mesleğin icrası sırasında işlenmesi halinde, verilecek hapis cezası yarı oranında arttırılır.

3-Bu suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza bir kat arttırılır.

¹⁶ Ramazan Basak, 50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No: 206, Ankara, 1998, s.4-5.

4-Bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

5-Bu suç nedeniyle kovuşturma başlamadan önce suç konusu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle ceza hükmolunmaz.

Kanun metnine bakıldığında, 4208 sayılı kanundaki düzenleme ile arasındaki fark, 282. maddede öncül suçların ifadesi bakımından sayma usulünü terk edip, genel bir ifade ile alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren tüm suçların öncül suç olarak nitelendirilmesidir.

5237 sayılı kanun suç tipini isimlendirirken doktrinde yoğun olarak kullanılan ‘karapara’ ibaresi yerine ‘suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri’ ibaresini kullanmıştır. Aklama suçu, seçimlik hareketi olarak düzenlenmiş fail suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini ‘yurt dışına çıkarma’ ve ‘çeşitli işlemlere tabi tutmak’ suretiyle suçu işleyebilecektir. Ancak çeşitli işlemlere tabi tutmak şeklinde ki ikinci seçimlik hareket konusunda dikkat çeken bir durum maddede hareketin aynı zamanda serbest hareketli bir suç olduğunu göstermesidir. Yeni düzenlemede manevi unsur bakımından seçimlik harekete göre farklılıklar göstermektedir.¹⁷

1.1.3.2 Öncül Suçlardan Birinin İşlenmiş Olması

Kanun, ilgili bendinde sayılan suçlardan birini işlenmiş olmasını ve bunlardan elde edilmiş bir kazanç olmasını karaparanın aklanması suçu için bir ön şart olarak öngörmüştür. Görülüyor ki, karapara aklama suçundan önce başka bir suç işlenmelidir. Bu çerçevede karapara aklama suçunu düzenleyen kanuni tip, bir suçun diğer bir suç fiilinin ön şartı olarak kabul edilen tiplerden sayılmalıdır.¹⁸

Öncül suç ile karapara aklama ilişkisi hakkında şunlar söylenebilir:

Önceki suç bakımından kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmü gerekli değildir. Ancak, suçun işlenip işlenmediğinin nisbi muhakeme- asıl muhakemeye yardımcı olacak biçimde-yoluyla tespiti zorunludur.¹⁹ Bununla birlikte, önceki fiilin suç teşkil

¹⁷ Neslihan Coşkun, Karapara Aklama, HPD Hukuki Yorum ve Haber Dergisi, sayı 2 2004 s.207

¹⁸ KATOĞLU Tuğrul, 4208 Sayılı Kanun ile Düzenlenen ‘Karapara Aklama Suçunun Yapısına İlişkin Bazı Gözlemler, Vergi Dünyası Dergisi, Mart 1999, sayı:211,s.122

¹⁹ ERGÜL Ergin, Karaparanın Aklanmasının Hukuki ve Cezai Boyutları, Karapara Aklama Faaliyetleri ve Önlemler Paneli, TCMB Yayınları, Ankara 1999, s.163

etmediğine dair kesinleşmiş bir hüküm var ise artık bu fiilin karapara suçunun ön şartı olarak kullanılabilmesi mümkün değildir.

Karapara aklama suçu, asıl suçtan bağımsız bir suç olduğuna göre asıl suç hakkında dava ve cezayı düşüren sebeplerin bulunması, asıl suçun kovuşturulmasını engellememelidir. Ancak, yasanın yürürlük tarihinden önce tamamlanmış aklama fiillerinden dolayı sanık aleyhine yasanın geçmişe uygulanmasından bahsedilemez.

Öncül suçun yurtdışında işlenmiş olması önem taşımaz. Türkiye'nin yargı yetkisi dışında işlenen öncül suçlar açısından da karaparanın aklanması suçu Türk Yargı sahası içinde işlenmişse Türk Ceza Kanununa göre cezalandırılır. Nitekim, Strazburg Sözleşmesinin 2. paragrafı da, cezalandırmaya ilişkin hükümlerin uygulanması için 'öncül suçun sözleşen tarafların ceza mahkemelerinin yetkisine girip girmediğinin önemli olmayacağını' öngörmektedir.²⁰ İlk seçimlik hareket olan, yurt dışına çıkarma hareketi için genel kast yeterli olmaktadır. Yani suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini bilerek ve isteyerek yurt dışına çıkaran fail, 282. maddede düzenlenen suçu işlemiş olacaktır. Ancak, ikinci seçimlik hareket bakımından genel kast yeterli olmamakta, faile meşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak özel kastı bulunmalıdır.

İkinci seçimlik hareket ise, serbest hareket olarak belirlenmiştir. Bu hareketler açısından önemli olan, bunların gerçekleştirilişi sırasında güdülen amaçtır. Başka bir deyişle, suçtan elde edilen malvarlığı değerlerinin, gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tabi tutulması gerekir. Bu işlemler, değişik şekillerde gerçekleşebilir. Örneğin, yurt dışında işlenmiş olan bir suçtan kaynaklanan gelirin, meşru yolla elde edilmiş bir para görüntüsüyle yabancı sermayeyi teşvik mevzuatı çerçevesinde ülkeye sokulması hâlinde de bu suçun oluştuğunu kabul etmek gerekir.

Maddenin ikinci fıkrasında bu suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hâli düzenlenmiştir. Buna göre, söz konusu suçun kamu görevlisi tarafından görevini yaparken ve görevinin sağladığı kolaylıktan yararlanarak ya da belli bir meslek sahibi kişi tarafından mesleğinin icrası sırasında ve sağladığı kolaylıktan yararlanarak işlenmesi hâlinde, ceza artırılabilecektir.

Üçüncü fıkrada, bu suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, verilecek cezanın belli oranda artırılması

20 ERGÜL Ergin, age.s.165

öngörölmüştür. Ancak, belirtmelidir ki, bu suçtan dolayı verilecek artırılmış ceza, örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı ayrıca cezalandırılmaya engel teşkil etmemektedir.

Dördüncü fıkraya göre, bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacaktır.

Maddenin beşinci fıkrasında, bu suçla ilgili etkin pişmanlık hükmüne yer verilmiştir. Buna göre, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini gizleme nedeniyle kovuşturma başlamadan önce, bu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu suç nedeniyle cezaya hükmolunmayacaktır.

1.1.3.3.Suçun Maddi Unsuru

5237 sayılı kanunun 282. maddesinde düzenlenen suçun oluşabilmesi için bir takım şartlara ihtiyaç bulunmaktadır. Bu şartlar şu şekilde ifade edilebilir.

Karapara aklama suçu söz konusu olmadan önce bir suç işlenmelidir. Bu suç, doktrinde öncül suç veya müstet suç olarak ifade edilmektedir. Eğer ortada işlenen bir suç yoksa, karapara aklama suçu da mevcut değildir. Karapara aklama suçu için işlenen bir öncül suç olmazsa olmaz unsurdur.

İkinci bir koşul ise bu suçta ait niteliklidir. Maddenin lafzına göre bu öncül suç cezasının alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suç olacaktır. Bu ön şartta 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile getirilen bir yeniliktir. 4208 sayılı kanununda öncül suçlar bir bir sayılmıştı.

Karapara aklama suçundan önce işlenen ve cezasının alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçun işlenmesi suretiyle maddi menfaat elde edilmiş olunacaktır. Eğer suçun işlenmesi suretiyle elde edilen bir menfaat yoksa, karapara aklama suçu da söz konusu olmayacaktır.

Cezasının alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren ve sonucunda maddi menfaat elde edilen suçtan sonra icra edilmek suretiyle bir takım faaliyetlere girişilmelidir. İşte elde edilen menfaati mali sisteme sokmaya yönelik girişilen bu faaliyetler ve icra edilen fiiller suçun maddi unsurunu oluşturmaktadır.

5237 sayılı kanunun 282. maddesinde, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun maddi unsuru sayma yoluyla belirtilmiştir. Bu anlamda suç, seçimlik hareketli bir suç olup, maddede sayılan hareketlerden birinin icrası ile

suç oluşmuş olacaktır. Birden fazla hareketin icrası durumunda ortada yine tek suçtur.

Maddede sayılan maddi hareketler şunlardır.

1-Ülke Dışına Çıkarmak: Yasa dışı faaliyetlerden elde edilen maddi menfaatlerin, yasal sistem içine sokulmasına yönelik hareketlerden en bilineni ülke dışına çıkarmaktır. Yasadışı faaliyetlerden elde edilen maddi menfaatler, büyük olasılıkla nakit para şeklindedir. Bu nakit paranın ülke içinde mali sisteme sokulması halinde tespit edilmesi veya müsadere edilmesi tehlikesinin mevcudiyeti karşısında en geçerli yol, bu paranın ülke dışına çıkarılmasıdır. Nakit para, ülke dışına çıkarılmak suretiyle kaynağından uzaklaşmış, maliki ile arasındaki bağlantı zayıflamış olacaktır. Yine bu usul tercih edilmek suretiyle yasadışı elde edilen nakit formundaki para, karapara aklama ile mücadele mevzuatının uygulanmadığı veya daha az sıklıkla uygulandığı ülkelere akmakta ve bu ülkelerde mali sisteme sokulmaktadır. Para bir sonraki aşamada tekrar ülkeye kimliğini değiştirerek girecektir.

2-Gayrimeşru Kaynağını Gizlemek: Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin müsaderesinin önlenmesi, bu değerlerin izlerinin sürülmesi suretiyle suç faillerine ulaşılmasının ve daha önce işlenmiş olan suçların kovuşturulmasında geçerli delillerle ulaşılmasını önlemek amacıyla bu değerlere ait gayri meşru kaynak gizlenmektedir.

3-Çeşitli İşlemlere Tabi Tutmak: Kanunda zikredilen bu maddi hareket, bir hareketler birliğini ifade etmektedir. Suç gelirlerinin aklanması suçunun işlenme şeklinin belli bir formatı yoktur. Bu format zamana, ülkeden ülkeye, mevcut yasalara, teknolojik imkanların vermiş olduğu kolaylığa bağlı olarak değişmektedir. Faillerin yaratıcılığı adedince suç işlenme şekli olabilir. Bu kadar çeşitliliğin tek nedeni, suçtan kaynaklanan mal varlığını meşru bir görüntüye sokmaktır.

1.1.3.4.Suçun Manevi Unsuru

Suç teşkil eden bir haksızlığın işlenebilmesi için maddi unsurun yanında bir de manevi unsur aranacaktır. Bu manevi unsur, kast ve taksir olarak karşımıza çıkar. Kasten işlenen haksızlıklar birer gai fiil olmaları itibariyle, ontik bir mahiyet arz

etmektedirler ve bunlar açısından yönlendirici irade, hukukun önem atfettiği neticeye, yani kanuni tarifteki neticeye yöneliktir.²¹

Kararın aklanması suçu ancak kasıtlı işlenebilir. Kanunumuzda bu suçun taksirli şekli öngörülmemiştir. Kararın aklanmasını oluşumu için 'genel kast' yeterlidir. Yasa, özel olarak dikkatsizlik ya da ihmal halini öngörmemektedir. Ayrıca herhangi bir saik ya da maksat aramaya gerek yoktur. Kastın varlığı için yasadaki sayılan şekliyle kararayı kullanma, iktisap etme, sınır ötesi harekete tabi tutma vs. iradesi olmalıdır.

Yeni yasaya göre seçimlilik harekete göre farklılıklar göstermektedir. İlk seçimlilik hareket olan yurt dışına çıkarma hareketi için genel kast yeterli olmaktadır. Yani, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini bilerek ve isteyerek yurt dışına çıkararak fail, 282. maddede düzenlenen suçu işlemiş olacaktır. Ancak, ikinci seçimlilik hareket bakımından genel kast yeterli olmamakta, failde meşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak özel kastı bulunmalıdır. Ancak burada yer alan ve bağlacının veya şeklinde anlaşılması yerinde olacaktır.²²

1.1.3.5. Suçun Özel Belirliş Şekilleri

1-Teşebbüs: Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna teşebbüs mümkündür. Bu suça teşebbüs 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 35. maddesinde belirtilen genel hükümlere tabidir. İlgili maddede kişi işlemeyi kastettiği bir suça elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten sorumlu tutulacağı hükümlenmiştir. Suça teşebbüs fail suçu tamamlamak amacıyla hareket etmesine rağmen elinde olmayan nedenlerden ötürü bunu gerçekleştirememekte ve bu durumda kişiyi tamamlanmış suça nispeten daha az bir ceza verilmektedir.

Eski Türk Ceza Kanununda kabul edilen eksik teşebbüs-tam teşebbüs ayrımı adil olmayan bir cezalandırmanın ortaya çıkmasına neden olduğu gerekçesiyle 5237 sayılı kanunda yer almamış, buna karşılık adil ve eşit bir cezalandırma bakımından teşebbüs hareketlerinin meydana getirdiği zarar veya tehlikenin ağırlığının esas alınması öngörülmüştür. Gerekçede belirtildiği üzere, suça teşebbüs durumunda

21 ÖZGENÇ İzzet/ŞAHİN Cumhur, Uygulamalı Ceza Hukuku, Uygulamalı Ceza Hukuku, Seçkin Yayınları Ankara 2001,s.147

22 Coşkun, a.g.e. s.207

hâkim, önce cezanın bireyselleştirilmesindeki ölçülere göre temel cezayı belirleyecek, daha sonra bireyselleştirme hükmündeki sırayı takip ederek teşebbüs hükmünü uygulayacaktır. Bu hüküm uygulanırken somut olayda ortaya çıkan zarar veya tehlikenin ağırlığı dikkate alınarak teşebbüse ilişkin hükümde belirtilen sınırlar arasında ceza belirlenecektir.

Bu kanuna göre gerek icra hareketleri aşamasında gerekse icra hareketlerinin bittiği ancak neticenin meydana gelmediği olaylar bakımından öngörülen gönüllü vazgeçmede, suçun icrası sürecindeki bütün aşamalarda gönüllü vazgeçme mümkün hale getirilmiştir. 36. maddeye göre; fail suçun icra hareketlerinden gönüllü olarak vazgeçerse veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleştirilmesinin önlerse teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz. Lakin tamam olan kısım bir suç oluşturmuşsa sadece o suçtan dolayı cezalandırılır.

2-İştirak: Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna 5237 sayılı kanun iştirakle ilgili hükümleri uygulanacaktır. 765 sayılı kanunda kabul edilmiş olan asli iştirak-feri iştirak ayırımı adil ve eşit olmayan bir cezalandırmayı sonuçlaması ve uygulamada zorluk ve duraklamalara neden olması sebebiyle yeni düzenlemede yer almamıştır. Bu düzenlemeye iştirak şekilleri fiilin işlenişi şekilleri üzerinde kurulan hâkimiyet ölçü alınarak belirlenecektir. Bu sistemde birer sorumluluk statüsü olarak öngörülen iştirak şekilleri fiillik, azmettirme ve yardım etmeden oluşacaktır. 5237 sayılı kanunun 37. maddesinde suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her birinin fail olarak sorumlu tutulacağı belirtilmiştir.

4-İçtima: Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu seçimlik hareketli bir suç olup, bu seçimlik hareketlerden herhangi birinin işlenmesi durumunda suç tamamlanmış olacaktır. Ancak seçimlik hareketlerden birden fazlasının işlenmesi durumunda ortada yine tek bir suç olduğu kabul edilecektir. Aklama suçunda, cezalandırılması gereken fiil, öncül suç ile elde edilen maddi menfaatlerin mali sistem içine sokulması veya gizlenmesi gayretleridir. Başka bir anlatımla, aklama suçu; öncül suçtan bağımsız bir suçtur. Öncül suçları işleyen failin aynı zamanda aklama fiillerini yerine getirmesi durumunda, fail her iki suçtan sorumlu olacaktır. Bu noktada gerçek içtima kuralları uygulanacaktır.

1.1.3.5. Kovuşturma Usulü ve Müeyyide

Kanunun ilgili maddesinde karapara aklama suçuna verilecek cezalar belirlenmiş ve re'sen bir suçtur. Söz konusu suçta görevli mahkeme Asliye Ceza Mahkemesidir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 12.maddesiyle 'davaya bakma yetkisi, suçun işlendiği yer mahkemesine aittir' hükmüyle getirilen yeni düzenlemeyle yetki karmaşası bertaraf edilmiştir. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklama suçunda yetkili mahkemenin suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklandığı yani aklama suçunun işlendiği yer mahkemesi olduğunu söyleyebiliriz.

Suçun yaptırımı ise; alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin, yurt dışına çıkararak veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak amacıyla çeşitli işlemlere tabi tutan kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu hükümlerle, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu karşılığında uygulanan yaptırımın hürriyeti bağlayıcı hapis cezası ve adli para cezası olarak belirlendiğini söyleyebiliriz.

Ayrıca 282. maddenin 4. fıkrasında bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişilerin hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı belirtilmiştir. Buna istinaden, bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin organ ve temsilcilerinin iştirakiyle ve bunun izin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkûmiyet halinde, iznin iptaline karar verileceği ve müsadere hükümlerinin, yararına işlenen suçlarda özel hukuk tüzel kişileri hakkında da uygulanacağı belirtilmiştir.²³ Söz konusu madde gerekçesinde tüzel kişiler için getirilen ilk güvenlik tedbirlerinin faaliyet izni iptali olduğu açıklanmaktadır. Bunun için iki koşulun varlığına gerek duyulmuş, ilk koşul özel hukuk tüzel kişisine, belirli bir faaliyette bulunabilmesine ilişkin bir kamu kurumunca verilen iznin varlığı, ikinci koşul ise; bu iznin sağladığı yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına kasıtlı bir suçun işlenmesi olarak belirtilmiştir. Burada söz konusu olan suç, tüzel

²³ T.C.K madde 60

kişi yararına işlenmiş herhangi bir suç değildir. İşlenen suç ile verilen iznin kullanılması arasında nedensellik bağının varlığı ve ayrıca özel hukuk tüzel kişinin organ veya temsilcilerinin bu suçun işlenmesine iştirak etmelerinin gerekliliği belirtilmiştir.

Özel hukuk tüzel kişiler bakımından öngörülen ikinci güvenlik tedbiri olan müsadereye göre, tüzel kişi yararına işlendiği belirlenen suç bakımından, müsadere hükümlerindeki koşullar da gerçekleşmiş ise o suçla bağlantılı olan eşya ve maddi çıkarların müsaderesine hükmedilecektir. Bu halde iyi niyetli üçüncü kişilerin hakları korunacaktır.

Bir başka husus da tedbirler açısından kazanç müsaderesi de karapara ile mücadele açısından önemli bir gelişmedir. Söz konusu maddenin gerekçesinde suç işlemek yoluyla kazanç elde edilmesini engelleyecek etkin bir yaptırım olarak kazanç müsaderesine ilişkin düzenleme yapıldığı, bu düzenleme ile güdülen temel amacın suç işlemek suretiyle veya suç işlemek dolayısıyla elde edilen ekonomik kazançların müsaderesi olanaklı hale getirilmiştir. Gerekçede açıklandığı üzere suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama gibi ekonomik çıkar elde etme amacıyla işlenen suçlara karşı etkin biçimde caydırıcılık özelliği olan bir yaptırım niteliği kazanmıştır. Ayrıca düzenlemeyle getirilen bir diğer yenilik ise müsadere konusu ekonomik değerın harcama, imha, tüketim gibi hareketlerle müsaderesinin imkansızlığı halinde karşılığı para tutarının müsaderesine izin veren kaim değerın müsaderesi kavramının getirilmiş olmasıdır.

1.1.3.5. Nitelikli Halleri

282. maddede düzenlenen suçun cezası, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası olarak belirlenmiştir. Maddenin 2 ve 3. fıkralarında suça ait ağırlatıcı haller düzenlenmiştir. Buna göre, söz konusu suçun kamu görevlisi tarafından görevini yaparken ve görevinin sağladığı kolaylıktan yararlanarak veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından bu mesleğin icrası sırasında ve sağladığı kolaylıktan yararlanarak işlemesi halinde ceza yarı oranında arttırılacaktır. Bu sebeple suçu işleyen bir kamu görevlisi ise veyahut banka, finans kurumu çalışanı, avukat, gayrimenkul satıcısı gibi bir meslek sahibi bir kişi ise bu niteliği cezayı arttıran nitelikli bir hal almaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken failin bu nitelikleri haiz olması başlı başına bir nitelikli hal olmadığıdır. Eğer fail,

kamu görevlisi ise aklama suçunu görevini icra ederken ve görevinin gerektirdiği bir takım kolaylıkları suçun icrasında kullanmak suretiyle suçu işlemiş olmalıdır. Belli bir meslek sahibi kişiler için de nitelikli halin uygulanabilmesi için mesleğin icrası sırasında ve mesleğin kolaylıklardan istifade suretiyle suçu işlemiş olması gerekmektedir.

1.2.KARAPARA AKLAMA AŞAMALARI

Karaparanın aklanması genelde üç aşamadan oluşan bir süreç içinde gerçekleştirilmektedir. Her karapara aklama olayında bu aşamaların üçünün de ayrı gerçekleşmesi gerekmez. Bazen, bu aşamalardan ikisi hatta üçü tek işlemde gerçekleştirilebilir veya bazı aşamalar gerçekleştirilmeden karaparanın aklanması tamamlanabilir.²⁴ Bu aşamalar kirli bir çamaşırın makinede yıkanmasına benzetilerek açıklanmaya çalışılmıştır:

Birinci aşamada çamaşır makineye atılmakta – [Yerleştirme (Placement)]

İkinci aşamada çamaşır makinede yıkanmakta – [Ayrıştırma (Layering)]

Üçüncü aşamada ise temizlenmiş halde makineden çıkarılmaktadır [Bütünleştirme (Integration)]²⁵.

Karapara aklama olayında bu aşamaların üçünün de ayrı gerçekleşmesi zorunlu değildir. Bazen bu aşamaların ikisi veya üçü tek işlemde gerçekleştirilebilir veya bazı aşamalar gerçekleştirilmeden karaparanın aklanması tamamlanabilir. Bu durum para aklanacak ülkeye, finansal olanaklara, aklayıcıların diğer faaliyetlerine kadar pek çok değişkene bağlı olabilir.

1.2.1 Yerleştirme (Placement) Aşaması

Bu aşama suçtan elde edilen gelirin nakit formundan kurtarılarak finansal sisteme sokulması aşamasıdır. Başta uyuşturucu ticareti olmak üzere karaparayı doğuran suçlarda para, genelde nakit olarak el değiştirmektedir. Nakit formundaki paradan neden kurtulmak ve bu para finansal sisteme sokulmak istenmektedir?

²⁴ Kuntay Çelik, Selen Işıl Koçağra, Kadir Güler, Karapara Aklama (Tanımı, Aşamaları, Yöntemleri ve ilgili Uluslararası Çalışmalar), Masak Yayınları No: 4, Ankara, 2000, s. 25

²⁵ bkz. www.masak.gov.tr

Kredi kartının, çek uygulamasının ve diğer nakit olmayan araçların sıklıkla kullanıldığı günümüzde nakit formundaki para dikkat çekicidir. Bu sebeple bu tür uygulamaların yaygınlaşmadığı, kayıt dışı ekonominin ve nakit kullanımının yaygın olduğu ve denetimin olmadığı ya da az olduğu ülkelerde bu aşama daha kolay tamamlanabilir. Bu gibi ülkeler karapara aklayıcılarının gözdesidir.

Nakit paranın aktarılması, taşınması, kullanılması veya benzer işlemlere tabi tutulması zordur. Örneğin, 100 dolar karşılığında satın alınabilecek kokainin ağırlığı, 100 dolarlık banknotun ağırlığından daha azdır. Yani 100 kilo kokain satan bir uyuşturucu kaçakçısının bunun karşılığında alacağı 100 dolarlık para 100 kilodan fazla olacaktır. Nakit, formundan kurtulduğunda özellikle bankacılık sistemine sokulduğunda paranın hareketliliği kolaylaşacak ve artacaktır.

Nakit paranın güvenlik güçleri tarafından bulunması, yakalanması ve el konulması riski fazladır.

Yerleştirme aşaması aklayıcılar için en zor aşamadır. Karapara aklama ile mücadele eden birimler açısından ise karaparanın tespit edilmesinin, yakalanmasının ve el konulmasının en kolay olduğu aşamadır. Çünkü bu aşamada karapara ile yasadışı kaynağı arasındaki bağ henüz kesilmemiştir. Başka bir ifade ile karapara aklayıcının, henüz paranın kaynağına ilişkin yasal bir gerekçesi yoktur. Dolayısıyla paranın kaynağının karapara olduğunu ispat etmek diğer aşamalara oranla daha kolaydır.

Gelir, genellikle finansal sisteme nakit halinde girdiği ilk durumda işlemi yapan kuruluş tarafından yetkililere yapılan nakit bildirim veya şüpheli işlem bildirimine konu olmaktadır. Bir kez finansal sisteme girince de her gün sayısız fon transferinin, finansal işlemin yapıldığı piyasalarda bir finansal kuruluştan gelen fon; ilk finansal kuruluş tarafından sorgulandığı varsayımıyla, ikinci finansal kuruluşça çok özel emareler olmadıkça sorgulanmaz.

Yerleştirme Aşamasında Kullanılan Yöntemler:

Yerleştirme aşamasında nakit para; fiziki olarak yurtdışına çıkarılarak denetimin az olduğu ülkelerde bankaya yatırılabilir, küçük tutarlara bölünerek (bildirim tutarlarının altındaki tutarlara) ülke içindeki çeşitli bankalara, farklı kişiler adına açılmış hesaplara yatırılabilir, gayrimenkul, lüks araba, mücevher, antika veya sanat eserleri alımında kullanılabilir, hisse senedi, tahvil, bono, çek, poliçe gibi mali araçlara dönüştürülebilir, banka hesaplarına yatırılmadan önce kumarhane geliri, turizm geliri veya ihracat geliri gibi gösterilebilecek ve bir açıklama yapılmasına

olanak sağlayabilecek işlemlere konu yapılabilir, finansal kuruluşlar veya bunların çalışanları ile işbirliği yapılarak sisteme sokulabilir veya iş biraz daha abartılarak suç örgütleri tarafından finansal kuruluşlara sahip olmak suretiyle nakit formundan kurtarılabilir.

Yerleştirme, aklama işleminde mutlaka yer alması gereken bir aşamadır. Yukarıda da belirtildiği gibi yerleştirme aşamasının amacı paranın nakit formundan kurtarılarak finansal sisteme sokulmasıdır. Ancak, kaynağındaki suç nedeniyle gelir nakit halinde değilse bu aşamaya gerek yoktur. Ayrıca bazı aklama yöntemlerinde de yerleştirme aşamasına gerek duyulmaksızın aklama işlemi gerçekleştirilebilmektedir.

Sonuç olarak; bu aşamadan sonra para nakit halinde olmayacaktır. Gerek mücadele eden birimlerce araştırma ve inceleme sırasında paranın fiziksel tespitinin, ele geçirilmesinin ve el konulmasının, gerekse nakdin finansal sisteme girişi sırasında finansal kuruluşlar tarafından nakit işlem bildirimleri ve şüpheli işlem bildirimleri yoluyla tespitinin en kolay olduğu bu aşamada, sözü edilen kişi ve kuruluşlar daha dikkatli olmalıdırlar. Çünkü bu aşamadan sonra suçun ortaya çıkarılması çok daha zorlaşacaktır.

1.2.2.Ayrıştırma (Layering) Aşaması

Bu aşamada amaç, nakit formundan kurtarılan parayı yasadışı kaynağından mümkün olduğunca uzaklaştırmak, böylece paranın izinin sürülmesini, bulunmasını ve yakalanmasını imkânsız hale getirmektir. Yerleştirme aşamasında karapara özellikle bankacılık sistemine sokulmuşsa sistemin olanaklarından yararlanmak suretiyle transfer etmek ve kaynağından uzaklaştırmak son derece hızlı ve kolay olacaktır. Bu aşamada paranın yasadışı kaynağından uzaklaştırılması için sıklık, karmaşıklık ve hacim açısından yasal işlemlere benzeyen bir dizi mali işlem yapılmaktadır. Böylece denetim mekanizması aşılmaya çalışılmaktadır.

Bu aşamada karapara şu şekilde seyir izlemektedir; bu aşama karışık bir bankacılık bürokrasisi gerektirmektedir. Küçük tutarlara bölünen para bankacılık sistemine girdikten sonra bankadan bankaya, ülkeden ülkeye aktarılmaya başlar. Kuşku uyandırmamak için her birinde kısa sürelerle tutulur ve bazen de bu süreç diğer miktarlarla birleşerek katlanır.

Bu aşama bazen ilk aşama ile eş zamanlı olarak gerçekleşebilir. Örneğin, finansal kuruluşların aklayıcılarla işbirliği yapmaları halinde gelir hem yerleştirilip hem de transfer edilebilir.

Ayırma aşamasında gelirlerin izini sürmeyi zorlaştırmak için yapılan kesintisiz, karmaşık mali işlemler sistemi sayesinde bu yasadışı gelirlerin kaynağına inmek hemen hemen imkânsız hale gelmektedir. Her hesap çok sayıda alt hesaplara bölünebilmekte, hesaptan hesaba veya bir bankadan bir diğerine aktarmalar söz konusu olabilmektedir. Bir başka ifade ile araştırma ve inceleme yapan elemanları bıktırıcı sayıda işlem içerebilmektedir. İncelemeyi sürdürmek için her işleme ilişkin bilgiye eksiksiz olarak ulaşılması ve her bir işlem için sürecin tekrarlanması, işlemin çeşitliliğine göre de farklı alanlarda uzmanlarla çalışılması gerekebilmektedir. Yani, bir olay üzerinde bankacılık, muhasebe, borsa, sigorta alanlarındaki uzmanların birlikte çalışmaları gerekebilir. Tüm bunlar hem önemli bir işgücü hem de zaman gerektirir. Ülkemizde bu durum, 4208 sayılı yasa ile düzenlenmiştir. Bu çerçevede, işlemin niteliğine göre maliye müfettişleri, hesap uzmanları, gelirler kontrolörleri, hazine kontrolörleri, SPK uzmanları ve bankalar yeminli murakıpları incelemelerde görev alabilmektedirler.

Yukarıda belirtildiği gibi bu aşamada para çok sayıda işlemle süratle hareket edebilmektedir; bilgisayar başında birkaç tuşa basmakla hesaptan hesaba, bankalardan aracı kuruluşlara hatta ülkeden ülkeye transfer yapılabilmektedir. Bu işlemlerin izini sürmek için günlerce uğraşmak gerekebilir, dolayısıyla mücadele açısından zaman alıcı ve yüksek maliyetli bir aşamadır. Suçlu polis ile arasındaki mesafeyi süratle açmaktadır.

Bilgisayar ve iletişim alanındaki ilerlemeler ve sermaye hareketlerinin serbestisine yönelik düzenlemeler sayesinde fonların ülkelerarasındaki hareketi oldukça yoğun olduğundan, suçla mücadelede uluslararası işbirliğinin önemini de bu aşamada vurgulamak yararlı olacaktır.

Aklayıcılar açısından kolay bir aşamadır. Çünkü, finansal sisteme giren para, günümüz koşullarında sayısız işlemle, süratle ülkeden ülkeye, hesaptan hesaba, bankalardan aracı kurumlara aktarılabilen ve böylece de yetkililerin bu paraların izini sürmesi önemli oranda engellenebilmektedir.

1.2.3.Bütünleştirme (Integration) Aşaması

Bu aşama için, karaparanın yuvaya dönme aşamasıdır denilebilir. Ayırıştırma aşamasında yasadışı kaynağı ile bağlantısı koparılan karapara bütünleştirme aşamasında yasal işlemlerle ülkenin mali sistemine aklanmış bir şekilde sokulur. Artık daha önce iki aşama geçirildiği için paranın kaynağına ilişkin sorulabilecek bir soruya yasal bir açıklama yapılabilecek veya böyle bir sorunun sorulmasını gerektirmeyecek normal bir işlem görüntüsü elde edilmiştir.

Aklayıcı bu aşamada karapara aklayıcı bu aşamada parayı normal ticari para olarak ekonomiye sokar. Bu parayla menkul veya gayrimenkul, hisse senedi, tahvil, bono satın alabilir; bir finans kuruluşundan kredi almak için teminat gösterebilir, borç verebilir, borçlarını ödeyebilir ve buna benzer her türlü yasal işlemi yapabilir. Böylece para, sistemle bütünleşmekte ve yasal fonlardan farklı olan yönlerinden arındırılmaktadır.

Yapılan açıklamalara dikkat edilirse karapara hem yerleştirme hem de ayırıştırma aşamalarında mali sisteme girmektedir. Örneğin, hem yerleştirme, hem de bütünleştirme aşamalarında para ile hisse senedi, tahvil, menkul veya gayrimenkul diğer değerler alınmaktadır. Bu aşamalarda yapılan bu alımlar arasında nitelik olarak ne tür fark olduğuna, ya da bu alımlar sırasında karapara aklamanın hangi aşamasında bulunulduğuna bakılırsa;

Yerleştirme aşamasında amaç, paranın nakit formundan kurtarılması ve sisteme bütünleşmiş edilmesi, ayırıştırma aşamasında ise yapılan çok sayıda işlemle paranın yasadışı kaynağından uzaklaştırılmasını sağlamaktır. Yani bu aşamalarda para henüz yasal bir görünüme kavuşmamıştır. Oysa bütünleştirme aşamasında mali sistemde boy gösteren para kullanıma hazır paradır. Artık dolaştırılmasına ve şekil değiştirmesine gerek kalmamıştır. Herkesin yaptığı yasal işlemler yapılarak tüketim, yatırım veya bir başka şekilde değerlendirilebilir. Kısaca; sorulabilecek muhtemel bir soruya verilecek bir cevabınız artık hazırdır.

1.3. KARAPARA AKLAMA YÖNTEMLERİ

Karapara aklama, düzinelerce ülkede meydana getirilen inanılmaz karışıklıkta parasal işlemi gerektirebildiği gibi basit bir mal değişim ile de olabilmektedir. Karapara aklama işiyle uğraşanlar, son derece üretken ve işini iyi bilen muhasebeciler, bankerler, hukukçular ya da iş adamlarıdır. Bunların çoğu, sabıkasızdır ve hatırı sayılır sağlam bir mesleki geçmişe sahiptirler. %3 ile % 20 arasında değişen komisyon alırlar. Karapara aklamada altın kural, her zaman mümkün olduğu ölçüde yasal bir işleme benzer şekilde işlem yapmaktır. A.B.D uyuşturucu ile mücadele bürosunun yayınladığı bir dergide “para aklama teknikleri ancak hayal gücü ile sınırlıdır” diye bir durum belirtmiştir. Aynı şekilde en yeni kaynaklar 180 kadar yeni yöntem olduğunu belirtmişlerdir.²⁶ Çünkü yetkililer, bir çeşit karapara aklama yöntemi tespit edip önlemini alındığında aklayıcılar yeni bir karapara aklama yöntemi bulmakta ve yetkilileri atlatmaya çalışmaktadırlar.²⁷

Karapara aklamanın genel amacı; yasal olmayan faaliyetlerden elde edilen gelirlerin yasal olarak elde edilmiş gibi mali sisteme sokulması, bir başka deyişle bu gelirlerin yasadışı faaliyetlerden elde edildiğinin gizlenmesidir. Bu şekilde; yapılacak muhtemel denetimlerde gerekli açıklamalar yapılabilecek veya bu denetimlerin yapılmasını gerektirmeyecek şekilde bu gelirler, şüpheden uzak bir niteliğe kavuşturulacaktır.

Karaparaya kaynaklık eden en önemli suçun uyuşturucu ticareti ve bu suçtan elde edilen gelirlerin çok büyük bir bölümünün nakit kullanımının düşük olduğu ve alınan önlemler nedeniyle büyük miktarda nakit işlemlerin dikkat çektiği ülkelerde olduğu dikkate alındığında, bu gelirlerin nakit sisteme sokulması, aklayıcılar açısından daha büyük önem kazanmaktadır. Çünkü nakit halindeki gelir, günlük kullanımlar için harcanabilecek çok küçük bir kısmı hariç kullanılmaya uygun değildir. Dolayısıyla nakit halindeki bu gelirin kullanılabilir hale getirilmesi yani aklanması gerekir.

Belirli bir sayı vermek mümkün değildir. Pek çok kişinin aklına gelmeyecek yöntemler kullanılabilir. Bu açıdan sınırsız sayıda aklama yöntemi vardır demek yanlış olmaz. Aklama yöntemleri ülkeden ülkeye, finansal sistemlerde kullanılan

²⁶ Ergün Ergil, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, Yargı Yayınevi, Ankara, 2001, s.20

²⁷ A.B.D’deki yapılan çalışmalar için bkz, <http://www.activefinans.com/activeline/sayi5/karapara.html>, Erişim tarihi: 04.03.2007

araçların çeşitliliğine bağlı olarak değişir. Ayrıca günümüzde yasadışı gelir elde edenler artık kendi paralarını kendileri aklamamakta, bu işte profesyonelleşen aklayıcıları kullanmaktadırlar. Aklama işiyle uğraşanlar işlerini çok iyi bilen muhasebeciler, bankerler, hukukçular, mali danışmanlar vs. olabilir. Bunların sağlam bir mesleki geçmişi vardır, çoğu sabıkasızdır, öncül suçla hiçbir alakaları yoktur. Hizmetlerine karşılık olarak komisyon, prim adı altında gelir elde ederler.

Karapara aklamada kullanılan bu yöntemlerin açıklamaları yapılırken fazla detaya girilmeyecek ve kullanılan yöntemin belirleyici, diğer yöntemlerden farkını ortaya koyan noktaları vurgulanmaya çalışılacaktır. Elbette ki bu yöntemler açıklanacağı şekilde tek başlarına kullanılmayabilmektedir. Birden fazla yöntem aynı aklama faaliyeti içerisinde, aynı anda kullanılabileceği gibi (Örneğin şirinler (smurfing) yöntemi ile parçalama (structuring) yöntemi aynı anda kullanılmaya çok uygun yöntemlerdir), bir yöntemde belirtilen aşamalardan bazıları uygulanmayabilecektir.

Sınırsız sayıda yöntemle aklama yapmak mümkün olmakla birlikte en çok kullanılan yöntemleri şu şekilde sıralayabiliriz:

1.3.1. Şirinler (Smurfing) Yöntemi

Bu terim Florida'da Amerikan yetkilileri tarafından yürütülen bir soruşturmadan gelmiştir. Soruşturmacılar, fonların çok sayıda kişi tarafından çok sayıda bankaya ya da aynı bankanın şubelerine yatırılmasından ibaret metodun, genel olarak suç şebekeleri tarafından kullanıldığını ortaya koymuşlardır. Floridalı yatırımcılar, bu işi yapanlara (smurf) şirin adını takmışlardır.²⁸ Ülkeden ülkeye değişmekle birlikte konuyla ilgili düzenlemelerin yapıldığı ülkelerde belirli tutarların üzerindeki nakit işlemlerin bildirilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Bu limit ABD için 10.000 dolardır.

Kaba bir hesapla örneğin, 20 kişi bir banka veya farklı şubelerine 9.000'er dolar yatırırsa, günde 180.000 dolar, 10 günde 1.800.000 dolar yatırılmış olur. Aynı işlem aynı kişiler tarafından bir başka bankaya da yapılırsa bunun anlamı 10 günde 3.600.000 dolarlık bir tutarın nakit bildirim zorunluluğu olmadan bankaya yatırılmış olması demektir.(Bu durum sadece nakit işlem bildiriminden kurtulmayı sağlar,

²⁸ Mavral, Ülker, (2001), Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye'ye Yansımaları, Vergi Denetmenleri Derneği Yayınları, Ankara.s.62

yoksa şüpheli işlem bildirimini şüphelenilen her durumda yapılabilir) Para bu şekilde sisteme girmiş olur (Yerleştirme aşaması). Bu şekilde sisteme giren para kasa çekleri, havale veya fiziki olarak ülke dışına çıkarılabilir.

1.3.2. Parçalama (Structuring) Yöntemi

Eldeki fonu küçük miktarlara bölüp bunları bankaya yatıracak çok sayıda kişiyi (smurfleri) her zaman bulmak mümkün olmayabilir. Bu durumda, insan sayısı yerine işlem sayısını artırmak suretiyle bildirimden kaçınmak mümkün olabilir.

Bu yöntemde de yine yapılan işlemleri bildirimden kaçınmak veya iz bırakmamak amacıyla bölme tekniği kullanılıyor. Çok yüksek tutara dayalı bir işlem, küçük tutarlara dayanan çok sayıda işlemle bölünüyor. Başka bir ülkedeki örnek bir olayda, 29 milyon dolarlık bir tutar ortalama 600'er dolarlık 40.000'den fazla işlem yapılmak suretiyle Ekvator'a transfer edilerek aklanmıştır.

Parçalama yöntemini şirinler yöntemine benzetmek mümkün; çünkü her ikisinde de yüksek tutarlar düşük miktarlara bölünmek suretiyle işleme tabi tutuluyor. Her ikisinde de amaç nakit işlem bildirimlerinden kurtulmak ve dikkat çekmemektir.

1.3.3. Vergi Cennetleri (Kıyı Bankacılığı Off-Shore)

Karapara aklamasının ilk aşaması olan yerleştirme aşamasında en yaygın olarak kullanılan yöntemdir.

Kıyı bankacılığı, bankacılık sektörünü düzenleyen kanun ve yönetmeliklerin dışında tutulan bankacılık türüdür. Bankaların uymak zorunda olduğu birçok sınırlamalar, yatırılan mevduat üzerinden yasal karşılık ayırma zorunluluğu, kredi faizleri ve kredi verme yöntemlerinde belirli kriterlere uyma zorunluluğu, belli miktarlarda döviz bulundurma, bankacılık faaliyetleri sonucu vergi ve harç alma usulleri gibi birçok düzenlemeler kıyı bankacılığında ya gevşetilmiş ya da tamamen ortadan kaldırılmıştır. Günümüzde, kredi işlemlerinden tahvil çıkarılmasına kadar çeşitli faaliyetleri kapsamına alan kıyı bankaları, hukuka uygun olarak kurulan vatansız bankalar görünümündedir.

Kıyı bankalarının, sıkı bankacılık kurallarına tabi olmaması, özellikle ulaşım, politik ısrar, alt yapı ve pazar potansiyeli yüksek ülkelere yakınlık gibi avantajların

yaşandığı serbest bölgelerde, rahat bir çalışma ortamını sağlamaktadır. Esnek ya da kaldırılmış kurallar nedeniyle, kıyı bankaları, müşterilerine daha ucuz kredi olanağı sağlamaktadır. Uluslararası para ve sermaye piyasalarındaki gelişmeler 1960'lı yıllarda kıyı bankacılığı olgusunun doğmasına neden olmuştur. Eurodolar piyasasının gelişmesi OPEC ülkelerinde biriken petrol gelirlerinin kanalize edileceği yeni merkezler aranması, kıyı bankacılığının gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Kıyı bankacılığı; Uzakdoğu, Ortadoğu ve Karayip adalarının belli şehirlerinde yoğunlaşmıştır. Bu bankalarda biriken paralar ağırlıklı olarak petrodolar, narkodolar ve petrol ülkelerinin sermaye olarak kullanılmayan fazla paralarından oluşmaktadır. Bu bankalara yatırılan paralar rahatlıkla aklanmaktadır. Çünkü, karaparanın bu bankalarda yakalanma riski yoktur. Bu paralar sayesinde karapara rahatlıkla finansal sisteme entegre olmaktadır.

1.3.4.Nakit Para Kullanılan İşyerleri (Göstermelik Şirketler)

Bu yöntemde hamburgerci, simit dükkânları, benzin istasyonu gibi nakit para akışının yoğun olduğu işyerleri kurulur. Bu işyerleri gerçekten çalışan yerler olabileceği gibi fiktif yani bürosu olan ama iş yapmayan bir şirket de olabilir. Bu tür işyerlerinin seçilmesinin nedeni bunların muhasebe denetimlerinin yapılmasının oldukça zor olmasıdır. Yani, ne kadar benzin, kaç hamburger ya da simit satıldığını tespit etmek hemen hemen mümkün değildir. Böylece yasa dışı kaynaklardan gelen fonlar bu işyerlerinden elde edilen gelirlerle karıştırılabilir.

ABD'de bu yöntem kullanılarak, uyuşturucu kaçakçısına ait pizza dükkânları zinciri vasıtasıyla uyuşturucudan elde edilen gelirlerin amlandığı belirlenmiştir.

1.3.5.Paravan-Hayali Şirketler(Shell Company)'in Kullanılması

Bu şirketler, herhangi bir ticaret veya imalat faaliyetinde bulunmayan ve genellikle sınır-ötesi merkezlerde kurulan şirketlerdir. Yukarıda belirtilen göstermelik şirketlerden farklıdır; göstermelik şirketlerde de aklama amacı olmakla birlikte yasal bir faaliyet ve bir işyeri söz konusudur. Oysa bu şirketler, sadece kâğıt üzerinde vardır (masa, kasa, adres kısa şirketler) ve bunların kurulmasındaki amaç, ayırıştırma aşamasında fon transferlerinin bu şirketler üzerinden geçirilmesi suretiyle inceleme ve denetim anında iz sürmeyi

zorlaştırmaktır. Sır saklama yükümlülükleri dolayısıyla, ortaklarının dahi öğrenilmesinin mümkün olmadığı bu şirketleri, diğerlerinden ayırmak güçtür. Birçok sınır-ötesi merkezde paravan şirket kurmak için birkaç yüz dolar yeterli olmaktadır.

Karapara şu şekilde aklanır; karapara aklama işi yapanlar bu tipten birçok şirkete sahip olabilirler ve izleri daha fazla karışık hale getirmek için fonları bir şirketten diğerine aktarırlar. Bir paravan şirket, maskeleyi artırmak için gerçekten yasal işlemlere de girişebilir. Şirketler arasında yapılan transferler sonucu;

1. Paravan şirket, çok kârlı bir işletme gibi gösterilebilir. Böyle bir durumda kâğıt üzerinde görülen kârın yerine kasaya karapara konur. Bu paranın vergisi ödenir ve yasallaştırılmış olur.

2. Paravan şirket, kâr oranı yüksek ya da düşük birçok şirketi, gayrimenkulü veya değerli kâğıdı satın alabilir. Bilinçli spekülasyonlarla, kâğıt üzerinde yapılan alım satımlarla bu yatırımlar değerlendirilmiş gözüktür ve yine vergisi de ödenmek suretiyle karapara aklanır. Karapara aklayan kişi aklanan ve yasallaşan paranın vergisini ödemeye her zaman hazırdır.

1.3.6.Oto Finans Borç Yöntemi (Loan-Back)

Bu yöntemde off-shore merkezlerde, mevcut finans kurumları vasıtasıyla, buralara ulaştırılan karapara sahibine kredi olarak geri dönmektedir. İşlemleri şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Karapara aklayacak kişi off-shore merkezine gider ve karaparayı burada faaliyet gösteren A bankasına yatırır (daha sonra bu parayı bir başka ülkedeki B bankasına da aktarabilir).

2. Daha sonra kendi ülkesindeki C bankasına başvurarak A (veya B bankasındaki) hesabını teminat göstermek suretiyle kredi talebinde bulunur. C bankası bu krediyi kendisine verir.

3. Aklayıcı aldığı kredi ile istediği yatırımı yapar (Otel alabilir vs).

4. Kredisini C bankasına geri ödemez. C bankası da bu kişinin teminat gösterdiği A (veya B) bankasındaki parasını haciz eder ve yurda getirir.

5. Böylece bu kişinin karaparası otel veya bir başka yatırım şeklinde aklanmış olarak ortaya çıkmaktadır.

1.3.7. Döviz Büroları

Birçok ülkede bulunan ve nakit ağırlıklı çalışan bu kurumlarda para değiştirilir. Bunun suiistimale açık yönleri bulunmaktadır:

1. Suç geliri ile eldeki paranın değiştirilmesi nedeniyle gelirin kaynağından bir ölçüde uzaklaştırılması sağlanabilir.

2. Küçük banknotlar, büyüklere veya eldeki para birimleri diğer para birimlerine çevrilebilir. Böylece finansal sisteme bütünleşmiş edilmesi kolaylaşabilir.

3. Nakit karşılığında bazı parasal araçlar (seyahat çekleri, euro çek, kişisel çek gibi) verebilmektedirler.

4. Ülkemizde söz konusu olmamakla birlikte, kimi ülkelerde döviz büroları fon transfer edebilmektedirler.

5. Ciddi denetim ve muhasebe kayıt şartlarına tabi olmadıklarından bu durum önemli avantajlar sağlayabilir.

6. Döviz bürolarına sahip olmak, bankaya sahip olmaktan çok daha kolaydır. Örneğin İngiltere’de bunun hemen hemen hiçbir prosedürü yoktur.

Döviz büroları suçlularla işbirliği yapabilir. Suçludan aldığı karaparayı, kendi adına açtığı banka hesabına yatırmak ve buradan transfer etmek suretiyle aklama sürecine katkıda bulunabilir.

1.3.8. Kumarhane Ve Gazinolar

Gazinolar kredi açılması, vadesinin uzatılması, kiralık kasa hizmeti, çeklerin ciro edilmesi hatta fonların havale edilmesi gibi birçok finansal işlemi yapabilmektedirler. Aklayıcılar çok büyük miktarda nakit parayı gazinoya yerleştirebilir ve herhangi bir bildirim yapılmamasını isteyebilirler. Bundan sonra artık para, gazino çekleri ile istenildiği zaman çekilebilir veya transfer edilebilir. Gazinolar için de bildirim yükümlülüğünün bulunabilmesi nedeniyle kimi durumlarda karapara bildirim tutarının altında, dikkat çekmeden fişlere çevrilebilir. Ayrıca, gazino sahipleri ile işbirliği yapılmak suretiyle karaparanın kumar kazancı olarak gösterilmesi veya bildirim limitinin üstündeki nakdin bir kerede yatırılması mümkün olabilir.

1.3.9.Sahte Veya Yanıltıcı Fatura - Hayali İthalat, İhracat

Ülkemiz gündemini 80’li yıllarda uzunca bir süre meşgul eden ve asıl olarak haksız vergi iadesinde kullanıldığı için eleştiri konusu yapılan hayali ihracat karapara aklama işleminde de kullanılabilir. Buna göre, değeri çok düşük veya hiç olmayan bir mal ihraç edilmiş gibi gösterilir ve buna uygun olarak fatura düzenlenir (Bu faturalar ya malın değerini oldukça yüksek gösteren yanıltıcı fatura veya tamamen aklanan tutara denk gelecek şekilde sahte fatura olabilir, ancak ikinci durumda tespit daha kolay olabileceğinden riski fazladır). Örneğin, gerçek değeri 50 bin dolar olan mal için 500 bin dolar karşılığı fatura düzenlenmek suretiyle 450 bin dolar ihracat geliriymiş gibi gösterilebilir ve aklanabilir. İhracın yapıldığı belirtilen ülkedeki firma, faaliyeti olan yasal bir firma, göstermelik bir firma veya paravan bir firma olabilir.

Benzer durum ithalat için de yapılabilir. Bu durumda da yurtdışından 10 bin dolara alınan bir mal, yurtiçinde aklamada kullanılan şirkete 300 bin dolara satılabilir. Aradaki fark böylece aklanmış olur. Bu işlem yurtiçinde de yapılabilir.

1.3.10.Mali Kuruluşlarla İşbirliği Yapmak

Mali kuruluşların, belli bir limitin üzerindeki tüm nakit işlemlerin bildirilmesi ile miktarına bakılmaksızın tüm şüpheli işlemlerin bildirilmesi olmak üzere iki tip bildirim yükümlülükleri vardır.²⁹ Bu tip bir işlem ile bildirim yükümlülüğünü aşmak için bildirim tutarının üstünde paranın yatırıldığı kuruluşun yönetimi veya çalışanı ile anlaşarak bildirim yapılmaması, yanlış doldurulması veya tanınan muafiyetlere sokulması sağlanmaktadır.

Konuya ilişkin tespit edilen bir örnek olay da şöyledir: Yasadışı kazançlar, aracı kurumlarda çalışan personelin işbirliği ile aracı kuruma götürülmüş ve karşılığında aracı kurumca düzenlenen çekler alınmıştır. Bu çekler, sahte isimlerle aracı kurumun açtığı müşteri hesabına yatırılmış ve bu hesapta bulunan fonlar, hamiline tahvil ve mevduat sertifikası alımı için kullanılmıştır. Daha sonra, vade

²⁹ Halim İpek, Önemli Bir Sorun; Karapara ve Karaparanın Aklanması, Beta Yayınları, İstanbul, 2000, s.21

geldiğinde tahvilin kupon bedelleri ve işlemiş faiz tutarları alınmış, mevduat sertifikaları da banka hesabına geçmek üzere satılmıştır.³⁰

Suç örgütlerinin finansal kuruluşlara, özellikle de bankalara sahip olmaları, kendilerine para aklamak için büyük olanak vermektedir. Örneğin son zamanlarda Rusya'da suç örgütlerinin, bankaların % 50'sine sahip olduğu iddia edilmektedir.³¹

1.3.11.Nakit Kaçakçılığı

Bu yöntemde; yasadışı faaliyetlerden elde edilen nakitler, ya para kuryesi olarak görev yapan şahıslar tarafından, bir valiz veya başka şekillerde veya herhangi bir vasıta ile bankacılık alanında gizlilik prensibine sıkı sıkıya bağlı ve karapara düzenlemelerinin ve vergi yükümlülüklerin çok fazla olmadığı ülkelere götürülmektedir. Daha sonra ise söz konusu nakitlerin, bu ülkelerde finans sisteminin içine sokularak yasal görüntü almaları sağlanmaktadır. Bu işlemler sonucunda yasal görüntü almaları sağlanan bu fonlar, ilk kazanıldıkları ülkeye doğrudan gönderilebilecekleri gibi değişik ülkeler üzerinden de gönderilerek risksiz bir biçimde kullanılabilmesi sağlanmaktadır.

Nakit kaçakçılığı yöntemine örnek teşkil edecek bir başka olay da şöyle gerçekleşmiştir. Romanya'dan Türkiye'ye gelen bir otobüste ihbar üzerine yapılan aramada, aracın şoför mahallinin altına saklanmış vaziyette, 18 presli paket içerisinde çoğunluğu dolar olan 200 milyar TL değerinde para ele geçirilmiştir. Yapılan sorguda ise üç araç şoförü parayı uyuşturucu satışından elde ettiğini ifade etmişlerdir.³²

Diğer bir örnek, kurye Dilek olayıdır. 13.12.1996 tarihinde İstanbul Polisine, bir bayanın telefonla yaptığı ihbar üzerine, 15.12.1996 tarihinde yurda giriş yaparken İstanbul Atatürk Havalimanında üzerinde ve valizinde çok miktarda yabancı ülke paraları ile yakalanmıştır. Yapılan sorguda bu işle iştirak ettiği süre içinde yaklaşık 50 kez Türkiye'ye para getirmiş olduğunu itiraf etmiştir.³³

Ayrıca nakit kaçakçılığında kullanılan basit yöntemlerde vardır, bunlarda en önemlisi benzer çantalar oyunudur: biri giysi doludur, diğeri para aklayıcısı uçaktan

30 Ramazan BAŞAK, "Karapara ile Mücadele Gereği Türkiye Gerçeği ve Uluslararası İşbirliği" <http://bsy.marmara.edu.tr>. s.5

31 Yıldırım Akar, Karapara'nın Aklaması, Sermaye Piyasası Kurulu Yayını, Yayın No:90, s.72

32 Sabah Gazetesi, 1 Temmuz 1997.

33 Olayın geniş değerlendirmesi için bkz. <http://www.geocities.com/superarsiv/dedilek.htm>, Erişim tarihi: 05.01.2007

iner inmez para dolu çantayı bavul rayından alır ve gümrükten geçirir. Durdurulup çanta açıldığında, büyük şaşkınlık ve dehşet içinde çantanın aynen kendisinininkine benzediğini ama o olmadığını söyler. Çantayı yanlışlıkla aldığına ısrar ederek, bavul raylarına geri döner ve içinde eşyaları ile kimliği bulunan aynı çantayı memurlara gösterir. Böylece paradan vazgeçilir ve bu işi yapmanın bedeli olarak da zarar defterden silinir.³⁴

1.3.12.İşçileri Kullanma

Başka ülkelerde çalışanların kendi ülkelerindeki yakınlarına yapacakları havale işleminin kişinin kazandığı yasal parayı akrabalarına gönderdiği düşüncesiyle karapara aklayıcıları tarafından kullanılan bir yöntemdir.

Özellikle ülkemiz gibi başka ülkelerde işçi çalıştıran ülkelerde bu yöntem geçerli olmaktadır. Ülke içinde yasadışı işlerle uğraşan vatandaşlar, yurt dışında yaşayan vatandaşlara kazandıkları yasadışı parayı havale veya başka yöntemlerle kendilerine getirtmektedirler.

1.3.13.Değerli Taş Ve Sanat Eserleri Almak

Karapara elde edildikten sonra nakit haldedir, bazen de paranın küçük banknotlar halinde olması bu parayı, taşımak, saklamak konusunda sıkıntılar yaşanmaktadır, bu durumda karapara aklayıcılar paralarıyla pahada yüksek, ağırlıkta küçük olan değerli madenler, taşlar veya sanat eserleri satın almaktadırlar. Söz konusu mallar sahip oldukları değerden dolayı değişim aracı olarak kullanabilmekte ve çok rahatlıkla taşınabilmektedir. Bu işlerde, nakit karşılığı büyük miktarlarda toptan alışlar herhangi bir şüphe uyandırmamaktadır. Satışlar, çoğunlukla brokerler aracılığı ile yapılmakta ve yapılan birçok işleme rağmen söz konusu mal fiziksel olarak el değiştirmemekte, bu nedenle karaparacılar, brokırılar aklamada kullanabilmekte ve paranın sahibi olarak brokırılar gösterilmektedir. Bu yüzden söz konusu malın, gerçek sahibini tespit etmek çok zordur. Yine bu malları bizzat aklayıcıların kendileri de alarak aklama işlemini gerçekleştirebilmektedirler.³⁵

³⁴ R Jeffrey Robinson, Karapara Aklayıcıları, Arion Yayın Evi, İstanbul, 2003, s.73

³⁵ İpek, a.g.e., s.28

1.3.14. Bağış Toplamak

Bu yöntemde sosyal amaçlı dernekler, vakıflar vb. kuruluşlar kullanılmaktadır. Bu yöntemde suç kaynaklı paralar bağış adı altında söz konusu sosyal amaçlı kuruluşların hesabına aktarılarak aklanmaktadır.

Bu yöntemi kullanarak Newyork'taki Yahudi cemaatinden iki aşırı dinci haham, Kolombiyalı uyuşturucu kaçakçılarının karaparalarını, bağış adı altında Tevrat kursuyla sinagogda aklamışlardır.³⁶

Örnekte görüldüğü üzere, bağış adı altında toplanan paralar dikkat çekmediği için rahatlıkla karapara aklamada kullanılmaktadır.

1.3.15. Yabancı Finansal Kuruluşlarla İşbirliği

Sınır ötesi merkezler ve diğer yabancı finansal kuruluşlarla işbirliği yoluna gidilmesi yöntemidir. Bu yöntem sayesinde kişiler, paralarını yurt dışındaki bir bankaya götürerek parayı bir başka kişi adına yatırmaktadırlar. Daha sonra ise kişi kendi ülkesinde kredi almak için bankaya başvurmakta, kefil olarak ise yurt dışındaki başka kişi adına yatırılmış parayı göstermektedir. Kişi bankadan aldığı krediyi ödememekte ve banka yurtdışında başka kişi adına yatırılmış olan parayı almaktadır.

1.3.16. Insider-Traiding ve Manipülasyon

Sermaye piyasası kanununda “insider-trading” sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyebilecek, henüz kamuya açıklanmamış bilgileri kendisine veya üçüncü kişilere çıkar sağlamak amacıyla kullanarak, sermaye piyasasında işlemler yapanlar arasında fırsat eşitliğini bozacak şekilde kendi mal varlığına yarar sağlamak veya bir zararı bertaraf etmek olarak tanımlanır.

Piyasalarda haksız rekabet ortamı doğuran insider-trading, kamuyu aydınlatma ve yatırımcıların korunması ilke ve kurallarını bozarak, piyasadaki bazı kişilerin haksız çıkar sağlamalarını sağlar. Şirketlerde yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile yöneticiler ve çalışanların yanı sıra, yatırım şirketi danışmanları, proje yönetmenleri, avukatlar, aracılar, komisyoncular, brokılar gibi alım satım yetkisine

³⁶ “Hahamların Karapara Şebekesi” Hürriyet Gazetesi, 19 Haziran 1997

sahip kişiler arasındaki bilgi aktarımı ve tavsiyenin etkisiyle yapılan işlemler insider trading için yaygın yöntemlerdir.

Insider trading uygulamasının yanı sıra, Menkul Kıymetler Borsasında gözlenen ve karaparanın aklanmasına zemin hazırlayan bir başka olumsuzluk ise manipülasyonlardır. Manipülasyon, yapılan bazı operasyonlarla hisse senedi fiyatlarını olduğundan daha fazla yükselterek veya olduğundan daha fazla düşürerek piyasayı yapay olarak yönlendirmektir. Menkul kıymet piyasalarında işlem gören hisse senetlerine ilişkin, bilinçli olarak yanlış yönlendirici bir izlenim uyandırma veya yanıltıcı bir piyasa yaratmak amacıyla yapılan işlemler manipülasyon niteliğindedir.

Yatırımcıları yanıltma, aldatma veya dolandırma şeklinde ifade edilecek fiilleri içeren bu tür faaliyetler sonucunda yatırımcılar haksız kayıplara uğramakta, bu fiilleri yapanlar ise aşırı kazançlar elde edebilmektedir.

Manipülatif işlemler, dürüst fiyat oluşumunu engelleyecek şekilde menkul kıymetin mülkiyetinde değişme olmaksızın sürekli alım satım işlemleri ile yapılabileceği gibi, belirli kişi veya kuruluşlar arasında belli miktar, tutar ve fiyat seviyelerinde devamlı olarak menkul kıymet alım satım işlemi yapılması şeklinde de gerçekleşebilir. Yapay fiyat oluşumlarına, arz ve talebin sınırlı olduğu, piyasa katılımcılarının piyasa yapısı hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip olmadığı ve piyasa işleyiş kurallarının iyi tanımlanıp düzenlenmediği piyasalarda rastlanmaktadır. Genelde, piyasaların yeni kurulma ve gelişim; özellikle yasal ve kurumsal yapıda süregelen sorunların yaşandığı bu tür faaliyetler için uygun zemin oluşmaktadır.

Gerek insider trading, gerekse manipülasyon bütün menkul kıymet borsalarında yasaklanmıştır ve cezai müeyyideler uygulanmaktadır. Bu tür faaliyetler ekonomik suçtur, ancak yeni kurulan, gelişmekte olan ve siyasal istikrarın sağlanmadığı ülkelerin borsalarında sıkça yaşanan bir durumdur. Karapara sahipleri de bu durumdan yararlanarak, ellerindeki nakitleri aklarlar.

1.3.17.900'lü Telefon Hatları

Bu teknikte aklayıcılar, uyuşturucu satışından sonra alıcıdan parayı nakit almak yerine, işlettikleri telefon hatlarının numaralarını vermişlerdir. Bu hatlarda, borcu kadar telefonla konuşmakta ve borcunu bu yolla ödemektedir. Bu tip

hizmetlerde telefon işletme sisteminin maliyeti düşük olduğundan, hattın kar marjı yüksek olmakta, çok aranmasa da, arandığı anda iyi kar marjı bırakabilmektedir.

Bazı ülkelerde, hayat sigortası poliçesi sahibi öldüğünde, poliçeyi satmışsa satın alan kişinin poliçeden doğan tüm haklarını sigorta şirketinden talep etme hakları vardır. AIDS hastalığının artmasıyla birlikte hastaların sahip olduğu poliçelerin bir ikincil piyasası oluşmuştur. Hastalar öleceklerini bildiklerinden poliçelerini kalan günlerini iyi geçirmek için satmaktalar, alanlar ise iskontolu olarak aldıklarından aradaki fark kadar kar elde etmektedirler. Aklayıcılar da bu poliçelerden nakit karşılığı ve ikinci el piyasalarda oluşan fiyatından fazlasını vererek yani gerçek bedeline göre düşük iskontolarla almaktadırlar.

Burada aklayıcıların hiç iskonto yapmayabilecekleri, hatta nominal değerinin üzerinde bir fiyatı dahi verebilecekleri unutulmamalıdır. Hastanın ölmesine kadar geçen süredeki paranın zaman değeri (ve nominal değerinin üzerinde alındıysa aradaki fark) aklayıcının, aklama komisyonunu oluşturmaktadır. Doğal olarak hastaya ödeme nakit olarak yapılmaktadır. Ancak hasta, zaten satıştan sağladığı gelirle günlük harcamalarını sürdüreceğinden, elde ettiği nakdi peyder pey, aklama ihtiyacı olmadan harcayacaktır. Aklayıcıların burada iki noktada avantajları vardır.

Birinci avantaj, esas amaç olmasa da saymaca değerinin altında satın alınma nedeniyle elde edilen kardır. (nominal değerden alması durumunda ise başka tekniklerde katlandığı ortalama aklama komisyonu kadar kârı olacaktır) İkinci avantaj, hasta öldüğünde poliçe karşılığında para, aklayıcıya sigorta şirketinden çek olarak ödeneceğinden, nakit kullanım söz konusu olmayacak ve bu işlem, hiç kimsenin dikkatini çekmeden yapılabilir.

1.3.18.Piyango Bileti İkrariyeleri

Bu yöntemde; ikramiye kazanan talihli, ikramiyesini almadan önce aklayıcılar tarafından bulunur ve kazandığı ikramiyeden daha fazlası kendisine verilerek elindeki bilet, kupon vs. kazanılan paradan daha fazla nakit para verilerek kişinin elindeki bilet alınır, daha sonra ise piyango idaresine başvurularak çek olarak para alınır ve böylece elde edilen karaparaların, talih oyunlarından kazanıldığı izlenimi verilir.

1.3.19.Yabancı Ülkelerdeki Temsilcilikler

Bankaların yabancı ülkelerdeki temsilcilikleri bir takım yükümlülüklerle tabi olmadıkları için karapara'nın aklanmasında rahatça kullanılabilirler.

Bir bankanın yabancı bir ülkede bulunan temsilciliğinin karıştığı konuya örnek oluşturabilecek bir olay aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Normal olarak mevduat toplama izni olmayan temsilcilik, suçtan elde edilen geliri alarak bir ticari işletmenin hesabı varmış gibi göstermiş ve buradan transferler yapmıştır. Bankacılık faaliyetinde bulunmadığı için bildirim yükümlülüğü olmayan temsilcilik, bu yolla karaparanın finansal sisteme sokulmasına yardımcı olmuştur.

1.4. KARAPARA AKLAMA SUÇU İLE MÜCADELEDE TEMEL İLKELER

Aklama suçu ile mücadelede tüm ülkelerde bankalar, sermaye piyasası kurumları, sigorta şirketleri gibi mali kurumların yanı sıra muhasebeciler, noterler, emlakçılar gibi mali olmayan meslek gruplarına da önemli görevler yüklenilmektedir. Özellikle de aklama faaliyetinin yoğun olarak yapıldığı sektör olan mali sektörde faaliyet gösteren kurumlar çok çeşitli tipte müşterilerle karşı karşıya gelmektedir. Mali kurumları aklama faaliyetlerinde aracı olarak kullanma amacı güden müşterilerin tespit edilmesinde temel unsurlar müşteri tanıma politikaları ve şüpheli işlem bildirim sistemidir. Bu temel politika ve sistemler kapsamında eğitim, iç denetim, uyum görevlisi atanması ve fonksiyonları gibi unsurlar da büyük önem arz etmektedir.

1.4.1.Müşterinin Tanınması Kuralı Ve Önemi

Müşterinin tanınması kuralı yükümlülerin, müşterileri ve müşterilerinin faaliyetleri ile ilgili olarak yeterli düzeyde bilgi sahibi olması ve bu bilgileri edinmek amacıyla kendi bünyesinde politika ve prosedürler geliştirmesidir. Bu ilke diğer ilkelerinde temelini oluşturmaktadır.³⁷

Müşterinin tanınması, yükümlü-müşteri arasındaki ilişkilere dayalı olarak gelecekte gerçekleştirilecek faaliyetlerin temelini oluşturması nedeniyle, tüm yükümlüler açısından hayati öneme sahiptir. Müşteri ile ilgili olarak elde edilen

³⁷ MAVRAL, Ülker, Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye'ye Yansımaları, 2001, s.100

bilginin şüpheli işlem sürecinin değerlendirilmesinde temel araç olarak kullanılacak olması bu konunun önemini daha da artırmaktadır.

Müşterinin tanınması kuralı aklama ile mücadele yanında aynı zamanda yükümlünün faaliyetlerinin özellikle de kredi faaliyetlerinin uygun bir biçimde yerine getirilmesine de yardımcı olmaktadır.

Müşterinin tanınması, aklama riskini azaltmakta ve kontrol etmekte, ayrıca yasadışı faaliyetlerle bağlantılı işlemlerin tespitine olanak sağlamaktadır. Bu kuralın etkin biçimde uygulanması, yükümlülerin gerek ulusal gerekse uluslararası alanda itibarını korumakta ve mali suçta aracı olarak kullanılması olasılığını azaltarak mali sistemin bütünlüğünü sağlamaktadır.

Müşterinin tanınması standartlarının yetersizliği veya hiç olmaması yükümlülerin saygınlığının azalmasına, operasyonel ve yasal riskler gibi ciddi müşteri ve kredi riskleri ile karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır. Bütün bu risklerin birbiriyle ilişkili olduğu gözden kaçmamalıdır. Bu risklerden herhangi bir tanesi mali kurumlara, mevduat sahiplerinin mevduatlarını çekmeleri, bankalar arası kolaylıkların sona ermesi, bankaya karşı iddiaların araştırma maliyetleri, aktif satışları ve aktiflerin dondurulması ve kredi zararları gibi önemli maliyetler yükleyebileceği gibi, yönetimin zamanını ve enerjisini bu sorunların çözümüne ayırmasına neden olabilir.

Yükümlüler yüksek etik ve profesyonel standartlar oluşturacak şekilde yeterli düzeyde politika, uygulama ve prosedürlere sahip olmalıdır ve kurumlarının suç faaliyetlerinde kullanılmasını önlemelidir. Bu konuda yapılacak temel iş, yükümlülerin, uygun müşterini tanı programları geliştirmeleridir. Yükümlülerin oluşturacağı müşterini tanı programı;

- 1- Müşteri kabul politikası,
- 2- Müşterinin kimliğinin tespit edilmesi ve müşterinin tanınması politikası,
- 3- Kayıtların saklanması ve güncellenmesi,
- 4-Aklama ve terörün finansmanına yönelik düzenlemelere ve uluslararası işlemlere dikkat edilmesi,
- 5- İç denetim ve risk yönetim sistemleri, konularını içermelidir.

1.4.1.1.Müşteri Kabul Politikası

Yükümlüler, normalin üzerinde risk içeren müşteri profili de dâhil olmak üzere müşteri kabul politikalarını ve prosedürlerini geliştirmelidir. Bu tür politikalar oluşturulurken müşterinin geçmişi, yerleşik olduğu ülke, bağlantılı hesapları, ticaret faaliyetleri ve diğer risk göstergeleri gibi faktörler göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin; FATF’ın “İşbirliği Yapmayan Ülke ve Bölgeler Listesi”nde yer alan ülke veya bölgeler, uyuşturucu ve kaçakçılık gibi suçlar ile terörist organizasyonların mevcut olduğu ülkeler veya sınır ötesi merkezler (off shore centres) risk unsurlarının belirlenmesinde dikkate alınabilecektir.

Bankalar, yüksek riskli müşterileri için daha yoğun inceleme gerektiren kademeli müşteri kabul politika ve prosedürleri geliştirmelidir. Ayrıca, fonlarının kaynağı belli olmayan yüksek riskli müşteriler için daha kapsamlı inceleme gerekli olabilir.

FATF Tavsiyelerine göre politik olarak tanınan kişiler ile ilgili olarak yükümlüler müşterini tanı ilkesinin gerektirdiği tedbirlere ilaveten;

— Potansiyel müşteri, müşteri veya lehtarın (beneficial owner) siyasi nüfuz sahibi kişiler (PEP’s-Politically Exposed Persons) olup olmadıklarını tespit edebilmek için uygun risk yönetimi sistemleri geliştirmelidir.

— Mali kuruluşlar siyasi nüfuz sahibi kişilerle işlem tesis etmek için üst seviyedeki yöneticisinden onay almalıdır.

— Mali kuruluşlar, müşteri olarak kabul ettikleri kişi ya da lehtarın daha sonra siyasi nüfuz sahibi kişiler olduğunun anlaşılması üzerine, iş ilişkisinin devam etmesi için yine üst seviyedeki yöneticisinden onay almalıdır.

— Mali kuruluşlar, siyasi nüfuz sahibi müşterileriyle ilgili olarak, malvarlıklarının ve fonlarının kaynağını tespit etmek için gerekli önlemleri almalıdır.

— Siyasi nüfuz sahibi kişilerle iş ilişkisinde bulunan mali kuruluşlar, bu iş ilişkisinin devamlı olarak gözetimini sağlamak için gerekli tedbirleri almalıdır.

FATF Tavsiyelerine göre muhabir bankacılık (correspondent banking) ilişkileri ve diğer benzeri ilişkilerde de yükümlüler, müşterini tanı ilkesinin gerektirdiği tedbirlere ilaveten;

— Muhatap kurumun (respondent institution) iş ilişkisine girme nedenini tam olarak anlamak için yeterli düzeyde bilgi toplamalı ve muhatap kurumun aklama ya

da terörizmin finansmanı konusunda denetim ve soruşturma geçirip geçirmediği konuları da dâhil olmak üzere denetiminin etkinliği ve itibarı konusunda kamuya açık kaynaklardan bilgi edinmelidir.

— Muhatap kurumun tabi olduğu aklama ve terör finansmanı kontrollerini değerlendirmeli ve bunların yeterli ve etkili olduğundan emin olmalıdır.

— Yeni muhabir ilişkiler kurmadan önce üst düzey yöneticiden onay almalıdır.

— Her bir kurumun aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadele (AML/CFT) ve müşterini tanı ilkesine ilişkin sorumluluklarını ayrı ayrı belgeye bağlamalıdır.

Muhabirlik ilişkisi, ödeme vasıtası olan hesapların (payable-through accounts)³⁸ tutulmasını da içeriyorsa, mali kuruluşlar ayrıca;

A- Muhatap mali kuruluşun, muhabir kuruluşun hesaplarına doğrudan ulaşabilen müşterilerine yönelik olarak, müşterinin tanınması kurallarına ilişkin yükümlülüğünü tam olarak yerine getirdiğinden,

B- Muhatap mali kuruluşun, talep üzerine müşteri ile ilgili kimlik bilgilerini muhabir kuruluşa sunacağından, emin olmalıdır.

1.4.1.2. Müşteri Kimliğinin Tespit Edilmesi Ve Müşterinin Tanınması Politikası

Yükümlüler, yeni müşterilerini ve bunların kendi adlarına ya da başkası adına veya hesabına hareket edip etmediğini tespit etmek için sistematik bir müşteri tanıma prosedürü geliştirmelidir ve müşterinin kimliğini tespit ettikten sonra iş ilişkisine başlamalıdır. Yükümlüler, müşterinin kendi adına ya da başkası adına veya hesabına hareket edip etmediğini belirlemek için kimlik bilgilerini belgelemeli ve bu konuda politikalar oluşturmalarıdır. Bir müşteri adına hesap açan yükümlüler, müşteri ile karşılıklı güven yaratmalı ve onlara yükümlülüklerini hatırlatarak aklama ile mücadelenin amaçlarını iletmelidirler. Aynı zamanda, resmi kimlik tanımlamasının bir parçası olarak, müşterinin ekonomik ve mali durumu, iş ilişkisinin amacı, olası acil işlemlerin yapılma talebinin gerekçelerini de müşteriden edinmelidirler.

³⁸ “Ödeme vasıtası olan hesaplar (payable-through accounts)” kendi adlarına ticari işlem yapan üçüncü şahıslar tarafından doğrudan kullanılan muhabir hesapları ifade etmektedir.

FATF Tavsiyelerine göre müşterinin tanınmasına ilişkin alınması gereken önlemler şunlardır:

— Müşterinin kimliğini tespit etmek ve müşterinin kimlik bilgilerini güvenilir, bağımsız kaynaklı belge, veri ya da bilgi kullanarak doğrulamak.

— Lehtarın (beneficial owner) kim olduğunu belirlemek ve lehtarın kimliğinin doğrulanabilmesi için gerekli önlemleri almak, tüzel kişiler ve müesseseler için bunlara ek olarak mali kuruluşların müşterinin mülkiyetini ve denetim yapısını öğrenmek üzere uygun önlemleri almak;

— İş ilişkisinin çeşidi ve kurulma amacı hakkında bilgi elde etmek

— İş ilişkilerinde ve o ilişkilerin devamında gerçekleştirilen işlemlerin incelenmesinde, yürütülen işlemlerin kuruluşun; müşterileri, onların işleri ve gerektiğinde fonların kaynakları da dâhil olmak üzere risk profili hakkındaki bilgisi ile uygunluğunu sağlamak için sürekli olarak müşterinin takibini yapmak.

FATF Tavsiyelerine göre yükümlüler, müşterinin sürekli veya geçici, gerçek veya tüzel kişi olmasına bakmaksızın müşterinin kimliğini tespit etmeli ve kimlik bilgilerini güvenilir, geçerli belge, veri ya da bilgiler kullanarak teyit etmelidir.

Yükümlüler tüzel kişi olan müşterileri ve kuruluşlar için;

(a) İşlemi yapanın buna yetkili olduğunu ve bu kişinin kimliğini tespit edip teyit etmelidir.

(b) Tüzel kişi veya kuruluşun yasal statüsünü teyit etmeli ve müşterinin isim, adres, yasal konumu, yöneticileri ve tabi olduğu yasal düzenlemeler hakkında bilgi temin etmelidir.

Mali kuruluşlar, lehtarın (beneficial owner) kim olduğunu belirlemek ve lehtarın kimliğinin doğru olup olmadığı konusunda herhangi bir şüpheye yer vermemek için gerekli tedbirleri almalıdır.

Mali kuruluşlar tüm müşteriler için, müşterinin bir başka kişi adına hareket edip etmediğini belirlemeli ve adına hareket edilen kişinin kimlik bilgilerinin teyidinde kullanılacak yeterli kimlik verilerini elde etmek için gerekli önlemleri almalıdır.

Mali kuruluş, tüzel kişi olan müşteri ve kurumlara ilişkin;

(a) Müşterinin mülkiyet ve denetim yapısının anlaşılmasını sağlamak ve

(b) Gerçek hak sahibini ya da müşteriyi yönlendiren kişiyi belirlemek üzere gerekli tedbirleri almalıdır. Bu tedbirler, tüzel kişiliğin ya da ilişkinin esas denetiminden sorumlu kişileri de kapsamalıdır.

1.4.1.3.Kayıtların Saklanması Ve Güncellenmesi

Yükümlüler, müşteri ile ilgili kayıtları saklamalı ve müşteri ve yapılan işlemle ilgili hangi kayıtların saklanacağı konusunda standartlar geliştirmelidir. Bu tür bir uygulama, yükümlünün müşteriyi devamlı bir şekilde izlemesini, müşterinin yürüttüğü işi ile yaptığı işlemi kıyaslamayı sağlayacak ve belki de şüpheli işlemin tespit edilerek cezai bir soruşturmanın başlamasına imkân tanıyacaktır.

Kayıtların güncel olması gereği göz önünde bulundurularak, yükümlüler mevcut kayıtlarını düzenli olarak gözden geçirmelidirler. Bunu yapmanın en uygun zamanı, önemli bir işlem yapıldığında, müşteri belgeleme standartları değişmeye başladığında veya hesap hareketlerinde önemli değişiklikler olduğu zamandır. Bir yükümlü, mevcut bir müşterisi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığının farkına varırsa, müşteri ile ilgili bilginin mümkün olduğunca çabuk bir şekilde elde edilmesi için gerekli adımları atmalıdır.

FATF Tavsiyelerine göre; yükümlüler, ulusal ve uluslararası işlemlere ilişkin gerekli tüm kayıtları işlemin tamamlanmasını takiben en az 5 yıl süreyle (veya yetkili makamlar tarafından özel durumlarda talep edildiğinde daha uzun bir süre için) saklamalıdır. Bu koşul hesap ya da iş ilişkisinin devam etmesi veya sona ermesine bakılmaksızın uygulanır.³⁹

İşlem kayıtlarının, yapılan bireysel işlemlerin yeniden tesisine imkân verecek nitelikte ve suç fiillerinin soruşturulmasında delil olarak kullanılacak özellikte olması gerekmektedir.

İşlem kayıtlarının önemli unsurları, müşterinin (veya lehtarın) adı, adresi (veya tanımlayıcı diğer bilgiler), işlemin tarihi ve içeriği, işlem tutarı ve paranın cinsi ve işlemle ilgili hesapların yazılması ve tanımlanmasından oluşmaktadır.

Yükümlüler, kimlik tespiti verileri, hesap dosyaları ve ticari haberleşme ile ilgili kayıtlarını hesabın kapanması ve iş ilişkisinin sona ermesini takiben en az 5 yıl (veya yetkili makamlar tarafından özel durumlarda talep edildiğinde daha uzun bir süre için) saklamalıdır.

³⁹ MAVRAL, Ülker, Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye'ye Yansımaları, 2001, s.100

1.4.1.4.Aklama Ve Terörün Finansmanına Yönelik Düzenlemelerin Bilinmesi Ve Uluslararası İşlemlere Dikkat Edilmesi

Yükümlüler, aklama ve terörün finansmanının önlenmesine yönelik tüm düzenlemelerin personeline bilinmesini sağlayarak bu konuda tamamlayıcı rehberler çıkarabilirler.

Yükümlüler, müşterinin uluslararası düzeyde yaptığı işlemlerin ekonomik faaliyeti ya da müşteri potansiyeli ile uyumlu olup olmadığını değerlendirmelidir. Bu bağlamda, işbirliği yapmayan ülkeler, off-shore bölgeler, terörist faaliyetlerin yoğun olduğu bölgeler ile yapılan işlemlere özel dikkat gösterilmelidir.

1.4.1.5.İç Denetim Ve Risk Yönetim Sistemleri

Etkin ‘müşterini tanı’ prosedürleri, iç denetim sistemi ve kontrolleri, iş bölümü, eğitim ve diğer ilgili politikaları içermelidir. Yükümlü mali kuruluşun yönetim kurulu, etkin ‘müşterini tanı’ programlarını, uygun prosedürler oluşturarak uygulamalıdır. Bu prosedürler ve iç denetim ve kontrol sistemleri özellikle kimlik tanımlama kuralları ve kayıtların saklanması alanlarında kontrol imkânı sağlayarak şüpheli işlemlerin tanımlanması ve yükümlü ile müşteri arasındaki ilişkilerin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır.

Yükümlüler, aklama ile mücadelede politika ve prosedürlerinin etkin bir şekilde uygulanmasını temin etmek için kendi bünyelerinde açıkça belirlenmiş sorumluluklar tesis etmeli, kimlik tespiti ve şüpheli işlemleri raporlama yollarını yazılı bir şekilde belirtmeli ve bütün personele duyurmalıdır.

Yükümlü mali kuruluşlar, aklama konusunda uygun aklama ile mücadele risk yönetim sistemleri geliştirmelidirler. Böylece yükümlü mali kuruluşlar, aklama nedeniyle karşılaştıkları yasal, itibari ve operasyonel riskleri minimize etmiş olacaklardır.

FATF tavsiyelerine göre de; yükümlüler, aklama ve terörizmin finansmanını önlemek için dâhili politika, prosedür ve denetim mekanizmaları tesis etmek ve sürdürmekle yükümlü olmalı ve bunları çalışanlarına açıklamalıdır. Bu politika, prosedür ve denetim mekanizmaları müşterini tanı ilkesi, kayıt tutulması, olağandışı ve şüpheli işlemlerin araştırılması ve bildirim yükümlülüğünü içermelidir.

Yükümlüler, uygun uyum yönetim düzenlemeleri geliştirmeli ve örneğin en azından idari düzeyde yüksek nitelikli bir personeli uyum görevlisi olarak atamalıdır.

Uyum görevlisi ve diğer yetkili kişiler müşteri kimlik bilgileri ile diğer müşteri takip bilgilerine, işlem kayıtları ve ilgili bilgilere her zaman erişebilmelidirler.

Yükümlüler, bu politika, prosedür ve denetimlerle uyumu test etmek (örnekleme testlerini içerecek şekilde) için, yeterli kaynağa ve bağımsız denetim mekanizmalarına sahip olmalıdır.

Yükümlüler, aklama ve terörizmin finansmanı ile ilgili yeni metot, eğilim ve teknik gelişmeler konusunda çalışanlarını bilgilendirmek için sürekli eğitim programları düzenlemelidir; özellikle müşterinin tanınması ilkesi ve şüpheli işlem bildirim yükümlüğü ile aklama ve terörizmin finansmanına yönelik yasa ve yükümlülüklerinin gerekçeleri açıklanmalı ve çalışanların bu gerekçeleri anlamaları sağlanmalıdır.

Yükümlüler çalışanlarını işe alırken yüksek standartları sağlamak için gerekli izleme prosedürlerine sahip olmalıdır.

1.4.2.Şüpheli İşlem Bildirim Sistemi Ve Önemi

Aklama ile mücadelede, ekonomik olaylarla ilgili işlem yapan kişi ve kurumların yaptıkları işlemler konusunda yetkili mercilere bildirimde bulunmaları önleyici tedbirler kapsamında büyük önem arz etmektedir.

Bu bildirim genel olarak iki şekilde yapılmaktadır. Bunlardan birincisi, ekonomik olayların özelliği göz önünde bulundurularak, belirlenen belli bir tutarın üzerindeki nakit işlemlerin bildirimidir. İkincisi ise, herhangi bir tutarla sınırlı kalmaksızın, aklamaya yönelik olduğundan endişe edilen ve buna yönelik emarelerin mevcut olduğu durumlarda yetkili makamlara yapılan şüpheli işlem bildirimidir.

Ülkemizde aklama ile mücadele mevzuatı çerçevesinde, bildirim olarak şu anda sadece şüpheli işlem bildirim usulü geçerlidir. Yükümlülerin yapacağı şüpheli işlem bildirimleri;

Yasadışı fonların yükümlüler aracılığıyla akışını önleyecek ve ulusal ve uluslararası çapta ülkenin ve yükümlülerin itibarını koruyacaktır.

Aklama faaliyetlerinin ortaya çıkarılmasını sağlayacaktır.

Yükümlülerin kötü amaçlar için ve aklamada aracı olarak kullanılmasını önleyecektir.

Yasal bir yükümlülük yerine getirilmiş olacaktır. Dolayısıyla yükümlüler yasal risklerini azaltmış olacaktır.

Aklama yöntemlerinin ve eğilimlerinin tespit edilmesini sağlayacaktır.

Yükümlüler tüm hesaplar için olağandışı ve şüpheli faaliyetleri tespit etmek amacıyla uygulamada sistemler geliştirmelidir. Belli işlem tipleri, yükümlülere müşterinin yürüttüğü faaliyetin olağandışı ya da şüpheli olup olmadığı konusunda uyarıda bulunur. Bu tür işlemlere görünürde ekonomik ya da ticari bir dayanağı olmayan veya müşteriden beklenmeyecek kadar büyük miktarda nakit içeren faaliyetlerin yürütülmesi örnek olarak gösterilebilir.

Yükümlüler, müşterilerin karakteristiklerine göre bir işlemin anormallik derecesini içeren analizler geliştirmelidir. Müşteri tarafından beyan edilmiş olması gereken ekonomik-mali profil ile yapılan işlemin uygunluğunu değerlendirmek için yükümlünün elinde bulunan müşteri ile ilgili diğer bilgiler karşılaştırılmalıdır. Müşterinin, ekonomik öneme haiz bir faaliyet yürütmediği neticesine varılır ise yapılan işleme özel dikkat gösterilmelidir. Gerek mali profil bakımından gerekse yükümlünün faaliyet alanı itibariyle istifade edilen araçlar bakımından, müşterinin şahsi karakteristiği ve normal işlemleri ile bağdaşmayan ve bir gerekçesi olmayan durumlar şüpheli işlem bildirim prosedürünün devreye sokulmasını gerektirmektedir.

Yükümlüler, müşterilerinin fonlarının suçtan elde edildiği ya da terörizmin finansmanı ile bağlantılı olduğundan şüphelenmeleri ya da şüphelenmeleri için bir neden bulunması durumunda, bu şüphelerini şüpheli işlem bildirimleri ile Mali Suçları Araştırma Kurulu'na (MASAK) bildirmelidir. Şüpheli işlemlerde herhangi bir limit söz konusu olmayıp teşebbüs aşaması dâhil tüm şüpheli işlemler bildirilmelidir.

Şüpheli işlem özellikli bir kavram olup sıklıkla da bir hesapta yürütülen faaliyetlerin normal seyrinden ayrılması şeklinde oluşmaktadır. Tüm karmaşık ve olağandışı büyük ölçekli işlemler - ki buna örnek olarak görünürde ekonomik, ticari ya da hukuki bir nedeni olmayan işlemler gösterilebilir- daha ayrıntılı analiz için ilgili birime bildirilmelidir.

Şüpheli işlem bildiriminde en önemli husus, işlemi yapan görevlinin, işlemin tutarına veya nakit olup olmadığına bakmaksızın, işlemin aklamaya yönelik emareleri taşıyıp taşımadığına kanaat getirmesidir. Bu nedenle şüpheli işlemi

tanımlayacak ilk ve en etkin metot müşteri ve müşterinin işi hakkında yeterli bilgiye sahip olmaktır.

Yükümlülerin müşterini tanı politikalarını gereği gibi uygulamamaları ve bu konuda istekli olmaması durumunda, yükümlü kuruluş her an yasal risk ve itibar riski ile karşı karşıya olacaktır. Bu nedenle müşterinin devamlı izlenmesi, müşterini tanı politikalarının temel unsurunu oluşturmaktadır. Zira yükümlüler, ancak müşterilerinin hesabının normal ve olağan akışını anlamaları ve kavramaları durumunda risklerini kontrol altına alabilirler ya da azaltabilirler. Böyle bir bilgi olmadığı durumda, şüpheli işlemleri tespit etme ve bunu yetkili makamlara bildirme konusunda başarısız olacaklardır. Yükümlüler, şüpheli işlemleri tanımak için müşteriye sınıflandırmaya ya da işlemi veya hesapları kategorilere ayırma sağlayacak riske dayalı (risk-sensitive basis) sistemler geliştirmelidir.

1.4.3.Yükümlü Gruplarının Aktif İşbirliği

Her kişinin mali kurumlarla ya da mali olmayan kurum veya meslek gruplarıyla iş ilişkisi vardır. Suç gelirlerini aklayan veya terörü finanse eden gerçek ve tüzel kişilerin de bu kuruluşlarla iş ilişkisi söz konusudur. Ancak, normal müşteri ile suç gelirini aklayan ya da terörü finanse eden müşteri arasında amaçlar açısından farklılık vardır. Normal müşteri söz konusu kuruluşların sunduğu hizmetten faydalanarak ihtiyacı olan hizmeti satın almak isterken, diğer müşterinin amacı hizmetin satın alınmasının yanında kuruluşların sunduğu hizmetten faydalanarak suç gelirini aklamak ya da terörü finanse etmektir.

Özellikle de mali kuruluşların sunduğu hizmetlerin çeşitliliği, sınır aşan şekilde hizmet verebilmeleri ve işlemlerinin hızı gibi unsurlar uyuşturucu, silah, organ, insan kaçakçılığı v.b. faaliyetleri yürüten örgütlerin elde ettikleri suç gelirlerini mali sistem içerisine sokarak aklama faaliyetlerine girişmesine, terörü finanse eden gerçek ve tüzel kişilerin de bu yolla terör örgütlerine fon sağlamalarına neden olmaktadır.

Dolayısıyla, yürüttükleri faaliyetler nedeniyle çeşitli tiplerde müşteriyle karşılaşan yükümlü kuruluşların, aklama ya da terörün finansmanı ile mücadelede yasa uygulayıcı birimlerle işbirliği yapması son derece önemlidir. Bu kuruluşlara getirilen bir yükümlülük olan müşterinin tanınması kuralı ve şüpheli işlem bildirim,

tüm dünyada mali ve mali olmayan kurumlar tarafından aklama ve terörün finansmanı ile mücadelede kullanılan temel enstrümanlardır.

Müşterisini tanıyan bir kuruluş müşterinin yürüttüğü faaliyetlerin normal olup olmadığını kavrayarak normal olmayan bir faaliyeti tespit ettiğinde mali istihbarat birimine şüpheli işlem bildiriminde bulunmakta ve böylece cezai bir kovuşturmanın başlamasını sağlamaktadır. Cezai kovuşturma sırasında çeşitli suçlarla bağlantılı olduğu tespit edilen fonlara tedbir konulmakta ve söz konusu fonlar mahkeme tarafından müsadere edilerek Devlete intikal etmektedir. Ayrıca suç geliri aklayanlar ya da terörü finanse edenler hapis cezasına çarptırılmaktadır. Böylece suçlular, suç işlemelerinin en önemli nedeni olan gelirden mahrum olmaktadır.

Yükümlü kuruluşların aktif işbirliği; bünyelerinde aklama ve terörizmin finansmanı konusunda politika ve prosedürler geliştirilmesiyle, bu konuların iç denetim ve risk yönetimi kapsamına alınması ve etkin bir biçimde uygulanmasıyla ve personelin eğitiminin sağlanmasıyla mümkündür.

Yükümlüler personelinin ‘müşterini tanı’ prosedürlerini yeterli düzeyde öğrenebilmesi için sürekli eğitim vermelidir. Düzenli olarak yapılan ve güncelleştirilen eğitimler personele sorumluluğunu hatırlatmalı ve onların yeni gelişmeler hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamalıdır. Bütün ilgili personelin ‘müşterini tanı’ politikalarının sürekli olarak uygulanması gerekliliğini anlaması çok önemlidir. Yükümlülerde bu anlayışı teşvik eden bir kültürün oluşması başarılı bir uygulamanın temelini teşkil etmektedir.

Yükümlüler eğitim programlarının içeriğini rehberi de dikkate alarak aşağıdaki konular çerçevesinde belirlemelidirler:

- Kimlik tespit zorunluluğu bulunan işlemler, kimlik tespit usulü ve kayıtların saklanması,
- Şüpheli işlemlerin tanınması ve bildirim usulü,
- Aklama yöntemleri, sübjektif ve objektif kriterler,
- Riskli bölgeler ve müşteriler, işlemler ve riskli iş kolları,
- Aklama ile mücadele risk yönetimi,
- İç denetim prosedürleri,
- Yetkililerce istenilecek bilgi ve belgelerin verilme usulü,
- Yükümlülükler uymaması halinde uygulanacak müeyyideler.

1.4.4.Temel İlgelere Uyumsuzluk Durumunda Karşılaşılacak Riskler

Yukarıda detaylı olarak anlatılan politikalar, özellikle mali kurumları aklama riskine karşı koruyacak bir kalkan olacaktır. Ülkemizde belki de en fazla üzerinde durulması gereken konu yükümlülerin aklama faaliyetleri nedeniyle karşılaşabilecekleri riskleri tanımak ve bu risklere karşı önlem almaktır. Bu risklerin tespit edilmesi ise, kapsamlı bir “müşterini tanı politikası” ile mümkün olabilecektir. Aklama faaliyetleri nedeniyle karşılaşılacak riskler genel olarak aşağıdaki şekilde sınıflandırılabilir.

1.4.4.1.Yasal Risk

Yasal risk, mali kuruluş aleyhine dava açılması veya sözleşmeler dolayısıyla mali kuruluşların durumunun veya operasyonlarının olumsuz yönde etkilenmesi ihtimalini ifade eder. Örneğin Dünyada bankalar, aklamayla mücadele amacıyla konulan yükümlülükleri yerine getirmemeleri dolayısıyla ciddi yasal risklerle karşı karşıya kalmaktadır. Bazı ülkelerde, yükümlülük ihlallerinin süreklilik arz etmesi durumunda bankacılık lisanslarının iptali yoluna dahi gidilebilmektedir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun “Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama” başlıklı 282 ve “Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri” başlıklı 60 ncı maddeleri uyarınca da, bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen aklama suçlarından mahkûmiyet hâlinde, iznin iptaline karar verilebilmektedir.

1.4.4.2.İtibar Riski

Mali kuruluşlar, güven esasına dayalı olarak faaliyet gösterdikleri için, mali kuruluşun dürüstlüğü konusundaki kamuoyu görüşü ve müşterilerinin güveni bir mali kuruluşun sahip olacağı en değerli aktiflerden biridir. İtibar riski, kamuoyundaki olumsuz izlenimlerin, mali kuruluşun faaliyet ve gelirleri üzerindeki mevcut ve olası etkilerini ifade etmektedir. Bu risk, mali kuruluşların yeni iş ilişkilerine girmesini engelleyebileceği gibi mevcut iş ilişkilerinin de devamını engelleyecektir. İtibar riskine maruz kalan mali kuruluşların müşteri tabanının düşmesi ve mali bir kayıpla karşı karşıya kalmaları muhtemeldir.

İtibar riski sadece ulusal sınırlar içinde geçerli değildir. Ülkemizin de üyesi bulunduğu FATF, yayınlamış olduğu tavsiyelere üye ülkelerin uyumunu düzenli aralıklarla değerlendirmekte, tavsiyelerine uymayan ülkelere 40 tavsiyenin 21. maddesini uygulamaktadır. 21. Tavsiyede “Mali kuruluşlar, FATF Tavsiyelerini uygulamayan ya da eksik uygulayan ülkelerin vatandaşlarıyla, bu ülkelerin şirketleri ve mali kuruluşları dahil olmak üzere, girecekleri iş ilişkilerine ve işlemlere özel dikkat göstermelidirler” ifadesi yer almaktadır. Bunun mali sistem açısından anlamı, uyumsuz ülkedeki mali kuruluşların, diğer ülkeler nezdinde itibarının düşmesi ve yabancı mali kuruluşların uyumsuz ülkedeki mali kuruluşlar aracılığıyla yaptıkları işlemlerde daha fazla bürokrasinin ve dolayısıyla gecikmelerin yaşanmasıdır.

Ülkenin, FATF tavsiyelerine uymamaya ya da yeterli olarak uyum göstermemeye devam etmesi halinde ise “FATF üyesi bir ülkede bankaların şube veya temsilcilik kurma talepleri değerlendirilirken, söz konusu bankanın işbirliği yapmayan bir ülke bankası olduğunun dikkate alınması, işbirliği yapmayan ülkelerdeki kuruluşlarla gerçekleştirilen işlemlerin aklama riski taşıyabileceği konusunda mali olmayan sektör işletmelerinin uyarılması, bu ülkeden kişilerle iş ilişkilerinin veya mali işlemlerin sınırlandırılması” gibi ek önlemler de devreye girmektedir.

Bu noktada, ülkenin mali istihbarat birimine intikal eden şüpheli işlem bildirim sayıları, uygulamada bir başarı kriteri olarak görülmektedir. Bu çerçevede, getirilen yükümlülüklerle uyuma konusundaki hassasiyet son derece önemlidir.

1.4.4.3. Operasyonel Risk

Operasyonel risk; etkin olmayan iç kontrol prosedürleri veya dış etkenler dolayısıyla mali kuruluşun doğrudan veya dolaylı olarak kayba uğrama riskini ifade eder. Faaliyet riski olarak da adlandırılan operasyonel risklerin birçoğu, mali kuruluşun yükümlülüklerini uygulamadaki zayıflıkları ile ilgilidir ve özellikle mali kuruluş iç kontrollerdeki aksamalar ve mali kuruluş yönetimindeki hatalardan kaynaklanır. İç kontrollerdeki aksamalar hataların ve sahtekârlıkların gözden kaçmasına yol açacağı için mali kuruluşun zarara uğramasına veya zaman ve koşullara uygun hareket edememesine ve çıkarlarının tehlikeye girmesine neden olabilir.

FATF Tavsiyelerine göre mali kuruluşlar, aracı kılındıkları aklama faaliyetleri nedeniyle karşılaşılabilecekleri risklerle ilgili olarak;

Yapılan işlemin; müşterinin işi, risk profili, fon kaynakları ve müşteri hakkındaki diğer bilgilerle uyumlu olup olmadığı hususunda müşteriyle ilgili takip ve incelemeyi, iş ilişkisi ve işlem süresince sürdürmelidir.

Özellikle yüksek risk kategorisindeki müşteriler ve iş ilişkileri için, “müşterini tanı ilkesi” uygulaması çerçevesinde mevcut kayıt, veri ve bilgileri düzenli olarak gözden geçirmeli ve güncellemelidir.

Yüksek risk sınıfındaki müşteriler için, genişletilmiş müşterini tanı ilkesinin gerektirdiği tedbirleri uygulamalıdır.

Müşterini tanı ilkesinin gereklerini, mevcut müşterilerinin ve iş ilişkilerinin risk durumu ve önemine göre uygulamalıdır.

1.4.5.Yasal Yükümlülükler İlkesi

Aklama suçu ile daha etkin mücadele edilebilmesi ve mali sistemin suçlular tarafından kullanılmasının engellenebilmesi için, ulusal düzeyde faaliyet gösteren kurum, kuruluş ve kişilere önemli görevler düşmekte ve alınacak önleyici tedbirlerin yasal düzenlemelerle belirlenmesi zorunluluğu doğmaktadır.

4208 sayılı Kanunda gerekse 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunda ve buna ilişkin ikincil mevzuatımızda belli esaslara bağlanan bu görevler **yükümlülük**, bu yükümlülükleri yerine getirecekler de **yükümlü** olarak tanımlanmıştır.

4208 sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin⁴⁰ üçüncü maddesinde, aşağıda sayılan 19 yükümlü grubu belirlenmiştir.⁴¹

Bankalar,

Katılım Bankaları,⁴²

Bankalar dışında asli faaliyeti kredi kartı ihraç etmek olan kurumlar,

Ödünç para verme işleri hakkındaki mevzuat kapsamındaki ikrazatçılar, finansman şirketleri, faktoring şirketleri,

⁴⁰ 02.07.1997 tarih ve 23037 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

⁴¹ Bahse konu yönetmelik 5549 sayılı Kanun Geçici Madde 1'e göre yürürlüktedir

⁴² 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 169. maddesi uyarınca özel finans kurumlarına yapılan atıflar, katılım bankalarına yapılmış sayılmaktadır ve 3. maddesi uyarınca banka tanımı katılım bankalarını da kapsamaktadır. Bu itibarla Rehberin devam eden bölümlerinde yer alan banka tabiri, katılım bankalarını da kapsayacaktır.

7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu kapsamındaki sigorta ve reasürans şirketleri,

İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş.,

Sermaye piyasası aracı kurumları ve portföy yönetim şirketleri,

Yatırım fonları,

Yatırım ortaklıkları,

Kıymetli madenler borsası aracı kuruluşları,

Kıymetli maden, taş veya mücevherlerin alım satımını yapanlar,

Kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili müesseseler,

Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü dâhil her türlü posta ve kargo şirketleri,

Finansal kiralama şirketleri,

Ticaret amacıyla gayrimenkul alım-satımı ile uğraşanlar veya buna aracılık edenler,

Talih oyunları salon işletmeciliği yapanlar,

İş makineleri dâhil her türlü deniz, hava ve kara nakil vasıtalarının alım-satımı ile uğraşanlar,

Tarihi eser, antika, sanat eseri koleksiyoncuları ve alım-satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar,

Spor kulüpleri,

Aklama ile mücadelede önleyici tedbir olarak geliştirilen yükümlülükler ise temel olarak kimlik tespiti, şüpheli işlem bildirim, uyum görevlisi atanması, eğitim ve iç denetim başlıkları altında sıralanabilir.

1.4.5.1 Kimlik Tespiti

Müşteri kimliği tespiti, karapara aklanması suçu ile mücadelede müşteri tanı ilkesinin sonucu ve etkin araçlardan birisidir.⁴³ Kimlik tespit yükümlülüğü açısından emredici hükümlerle düzenlenmiştir.⁴⁴ Bu esaslar, Uygulama Yönetmeliği'nde belirlenmiş olup bu belirlenmeler çerçevesinde çıkarılan 1⁴⁵ ve 4⁴⁶ Sıra No.lu Mali

43 KOCASAKAL, Ümit, Karapara Aklama Suçu, İstanbul, 2000, s34

44 BAŞARAN, Funda, Bankaların Bilgi Verme Yükümlülüğünün Sınırları ve Bilgi Vermekten Çekinmeye Bağlı Özel Usulsüzlük Suçu, s.143

45 31.12.1997 tarih ve 23217 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

46 10.11.2002 tarih ve 24932 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliğlerinde ise uygulamaya ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

1.4.5.1.1.Kimlik Tespiti Yapmak Zorunda Olan Yükümlüler

Yönetmeliğin üçüncü maddesinde sayılan 19 yükümlü grubunun yanı sıra Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü ve Türkiye Jokey Kulübü kimlik tespiti yapmak zorundadır.

1.4.5.1.2.Kimlik Tespiti Yapmayı Gerektiren İşlemler

Uygulama Yönetmeliğinin “Kimlik Tespit Zorunluluğu” başlıklı dördüncü maddesi uyarınca; yükümlüler ve bunların Türkiye’deki şube, acente, temsilci ve ticari vekilleri ile benzeri bağlı birimleri,

Taraf oldukları veya aracılık ettikleri toplam tutarı 12.000 YTL⁴⁷ (02.07.2003 tarihli Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu Kararı ile değişik)⁴⁸ veya muadili döviz aşan; her türlü alım-satım, havale, ödeme, saklama, takas, trampa, borç alma, borç verme, borcun nakli, alacağın temliki, kiralama, kiraya verme, mevduat veya katılma hesapları⁴⁹ veya cari hesaplardan para çekme veya yatırma, çek ve senet tahsili, sermaye piyasası işlemleri ile benzeri işlemlerde, bu işlemleri yapmadan önce müşterilerinin ve adlarına hareket edenlerin kimliklerini tespit etmek ve usulü dairesinde son işlem tarihini takip eden takvim yılı başından itibaren beş yıl süre ile muhafaza etmek zorundadırlar.

Ayrıca; sigortalama, finansal kiralama, kiralık kasa hizmetleri, mevduat hesabı, katılma hesabı, cari hesap, repo veya benzer hesap açma işlemleri yapılmadan önce, herhangi bir parasal sınır olmaksızın kimlik tespiti yapılması gerekmektedir.

Yönetmeliğin 4 üncü maddesinde 12.000 YTL sınırına bakılmaksızın kimlik tespiti yapılacak işlemler tek tek sayılmış olmakla beraber, “benzeri hesap açma işlemleri” ifadesi kullanılmak suretiyle düzenlemenin sadece bu işlemlerle sınırlı olmadığı belirtilmiştir. Sayılan işlemler, nitelikleri itibarıyla yükümlü ile müşteri arasındaki iş ilişkisinin devamlılık gösterdiği işlemlerdir. Yapılan bir işlem, daha

⁴⁷ Parasal tutarlar, güncel durumu yansıtması bakımından YTL olarak ifade edilecektir.

⁴⁸ 08.07.2003 tarih ve 25162 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

⁴⁹ Kar-zarara katılma hesabı, 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 3 üncü maddesi uyarınca “katılma hesabı” olarak tanımlanmıştır.

sonra bununla bağlantılı olarak bir veya daha fazla işlem yapılmasına imkân veriyorsa, bu işlemin devamlılık unsuru taşıdığına kabul edilmesi ve “benzeri hesap açma işlemleri” kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

Konusu Yabancı Para Olan İşlemlerde 12.000 YTL’lik sınırın hesaplanması döviz üzerinden yapılan işlemlerin Türk Lirası karşılıklarının tespitinde, işlem günündeki Merkez Bankası döviz alış kurları esas alınacaktır.

1.4.5.1.3.Yapılacak İşlemlerle İlgili Olarak Kimlikleri Tespit Edilmesi Gerekenler

Kimlik tespit zorunluluğu açısından, müşterinin gerçek veya tüzel kişi olması bir farklılık yaratmamaktadır. Ayrıca, kimlik tespitinde esas olan, müşterinin kimliğini belirlemek olmakla birlikte, müşteri adına başka kişilerce işlem yaptırılması durumunda, müşteri adına hareket eden bu kişilerin de kimliğinin tespit edilmesi gerekmektedir.

ÖRNEK 1⁵⁰

(A) şahsının 19.08.2004 tarihinde (X) Bankasında açtırmış olduğu ticari mevduat hesabına, ticari borçlularınca para yatırılmaktadır. Hesapta biriken paralar (A) şahsının yetkili kıldığı (B) şahsı tarafından çekilmektedir. Bu işlemlerle ilgili olarak;

— Hesap açma işlemi devamlılık unsuru taşıdığından, (X) Bankasında ilk defa hesap açılırken, işlem tutarına bakılmaksızın (A) şahsının kimlik tespiti yapılmalıdır.

—A) şahsının hesabına para yatıran üçüncü kişilerin kimlikleri, hesaba yatırılan tutarın 12.000 YTL veya muadili döviz aşması durumunda tespit edilecektir.

—B) şahsının hesaptan çektiği para tutarının 12.000 YTL veya muadili döviz aşması durumunda kimliği tespit edilecektir.

ÖRNEK 2⁵¹

Bay (A) adına hareket eden Bay (B), (X) A.Ş.'ye 15.000 YTL tutarında havale göndermek üzere bankaya müracaat etmiştir. Bu işlemle ilgili olarak;

— Bu havale işlemi, devamlılık unsuru taşımamakla birlikte, tutarı 12.000 YTL'yi aştığından kimlik tespiti yapılması gerekmektedir.

— Banka tarafından, havale işlemini yaptıran Bay (B) ile adına işlem yapılan Bay (A)'nın kimlikleri ayrı ayrı tespit edilecektir.

— Havale tutarı olan 15.000 YTL'nin, (X) A.Ş. tarafından havalenin geldiği bankadan çekilmesi sırasında ise, gerek (X) A.Ş.nin, gerekse şirket adına hareket eden kişinin kimliklerinin ayrı ayrı tespit edilmesi gerekmektedir.

ÖRNEK 3⁵²

Bay (A) İstanbul'da öğrenim gören çocuğunun (X) Bankası İstanbul Şubesindeki hesabına, aynı bankanın Ankara Şubesi aracılığı ile 550 YTL havale göndermektedir. Bu işlemle ilgili olarak;

— Bay (A)'nın havale ettiği tutar 12.000 YTL'yi aşmadığından (X) Bankası Ankara Şubesinin kimlik tespiti yapma zorunluluğu bulunmamaktadır.

—X) Bankasının İstanbul Şubesi de hesaba gelen havale tutarını Bay (A)'nın çocuğuna ödmeden önce bankacılık uygulamaları açısından kimlik tespiti yapılmakta ise de Uygulama Yönetmeliğinde belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde kimlik tespit zorunluluğu bulunmamaktadır.

1.4.5.1.4. Kimlik Tespitine Esas Belge Nevileri

Uygulama Yönetmeliğinin “**Kimlik tespit usulü**”⁵³ başlıklı 6 ncı maddesinde; MASAK, kimlik tespitine esas belge nevini belirlemeye yetkili kılınmış ve bu yetkiye istinaden kimlik tespitinde kullanılacak belgeler, Türk uyruklu gerçek kişiler, yabancı uyruklu gerçek kişiler, ticaret siciline kayıtlı tüzel kişiler, vakıflar, dernekler ve tüzel kişiliği olmayan teşekküller için ayrı ayrı belirlenmiştir. Buna göre kimlik tespitinde kullanılacak belgeler;

Türk uyruklu gerçek kişiler için nüfus hüviyet cüzdanı, sürücü belgesi veya pasaport,

51 www.masak.gov.tr

52 www.masak.gov.tr

53 www.masak.gov.tr

Yabancı uyruklu gerçek kişiler için kendi ülke pasaportu veya ikamet tezkeresi,

Ticaret siciline kayıtlı tüzel kişiler için tescile dair belgelerin (Ticaret Sicil Gazetesi (kuruluş/tadil) ve imza sirkülerinin aslı veya noterce onaylanmış sureti) ile tüzel kişi adına hareket eden kişinin temsile yetkili olduğuna dair belge ve imza sirküleri,

Vakıflar için Vakıflar Genel Müdürlüğünde tutulan sicile ilişkin belgeler,

Dernekler için il emniyet müdürlüklerinde tutulan dernekler kütüğündeki kayda ilişkin belgeler,

Tüzel kişiliği olmayan teşekküller için idare etmeye yetkili olduğuna ilişkin karar, olarak belirlenmiştir.

Bununla birlikte 5253 sayılı Dernekler Kanununa istinaden yayınlanan Dernekler Yönetmeliğinde⁵⁴; dernek kütüklerinin valilikler bünyesindeki il dernekler müdürlüklerinde tutulacağı belirtilmiştir. Bu nedenle kimlik tespitinde, bu birimler bünyesinde tutulan kayda ilişkin belgelerin esas alınması gerekmektedir.

1.4.5.1.5. Kimlik Tespiti İle İlgili Olarak Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar

İkili ve Çok Taraflı Anlaşma İmzalanın Ülke Vatandaşlarının Kimlik Tespiti: Uygulamada ülkemizde imzalanın ikili veya çok taraflı bazı anlaşmalar gereğince; söz konusu anlaşmalara taraf ülke vatandaşlarının belirli sınırlar dâhilinde ülkemize pasaport yerine anlaşmada belirtilen kimlik belgeleri ile girişine izin verildiğinden, bu kişilerin kimlik tespitinde hangi belgelerin esas alınacağı konusunda tereddütler yaşanmaktadır. Konu ile ilgili olarak aşağıda gerekli açıklamalara yer verilmiştir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Vatandaşları: 19 Temmuz 1999 tarihinde Lefkoşa'da imzalanın ve 03.11.1999 tarih ve 4465 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunan **“T.C. Hükümeti ile K.K.T.C. Hükümeti Arasında İki Ülke Vatandaşlarına İlave Kolaylıklar Tanınmasına İlişkin Anlaşma”** nın onaylanması Bakanlar Kurulunca 06.12.1999 tarihinde kararlaştırılmış ve 06.01.2000 tarih ve 23928 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Anlaşma hükümleri ile paralel olarak, İçişleri Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı arasında bir protokol yapılmış ve söz konusu protokol hükümleri uyarınca K.K.T.C.

⁵⁴ 31.03.2005 tarih ve 25772 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

vatandaşlarına herhangi bir süre ile sınırlı olmaksızın Türkiye'ye giriş-çıkış ve seyahatleri sırasında pasaport yerine kimlik belgesi kullanma imkanı tanınmıştır. Bu sebeple, K.K.T.C. vatandaşlarının 4208 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat gereğince kimlik tespiti yükümlülüğü gerektiren işlemleri yaptırmak istemeleri halinde, kimlik tespit işlemi bu kimlik kartı üzerinden yapılabilecektir.

Avrupa Konseyi Üyesi Devletler Arasında Kişilerin Seyahatleri ile İlgili Avrupa Anlaşmasını İmzalayan Ülke Vatandaşları: 13 Aralık 1957 tarihinde Paris'te imzalanan ve 01 Aralık 1961 tarih ve 10972 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Avrupa Konseyi Üyesi Devletler Arasında Kişilerin Seyahatleri ile İlgili Avrupa Anlaşması" nın 1 inci maddesinde; tarafların vatandaşlarının, ikamet ettikleri memlekete bakılmaksızın, bu anlaşma ekinde sözü geçen belgelerden herhangi birini ibraz ederek bütün sınırlardan diğer akit Tarafların topraklarına girip çıkabilecekleri, söz konusu kolaylıkların sadece süresi üç ayı geçmeyen ziyaretleri kapsadığı, üç aydan fazla süreli ziyaretlerde veya kazanç temini amacıyla girildiği takdirde, muteber pasaport ve vize talep edilebileceği belirtilmiştir.

Söz konusu Antlaşma uyarınca, Avrupa Konseyine üye Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, Liechtenstein, İspanya, İtalya, Malta, İsviçre, Lüksemburg ve Yunanistan vatandaşları, kara, hava, deniz ve demiryolu hudut kapılarımızdan kimlik kartlarıyla giriş-çıkış yapma imkanına sahip bulunmaktadır.

Buna göre; en fazla üç aylık bir süre için Türkiye'yi ziyarete gelen ve kazanç gayesi gütmeyen yukarıda sayılan Avrupa Konseyine üye ülke vatandaşlarının, ülkemizde, kimlik tespit yükümlülüğü gerektiren işlemleri yaptırmak istemeleri halinde; kimlik tespit işlemi, kendi kimlikleri üzerinden yapılacaktır. Ülkemize üç aylık bir süre için gelme şartına uygunluk durumu, Türkiye'ye giriş sırasında düzenlenen ve istenildiğinde ibrazı gereken "Kimlik Kartı İle Seyahat Edenler İçin Hudut Kapılarından Giriş – Çıkış Formu" ve bu formdaki tarih ile ispat edileceğinden söz konusu formun ibrazı sonrası okunabilir bir fotokopisi de alınacaktır.

Üç aydan daha fazla bir süre için veya kazanç amacıyla Türkiye'ye gelen söz konusu ülke vatandaşlarının, kimlik tespit yükümlülüğü gerektiren işlemleri yaptırmak istemeleri halinde, kimlik tespiti için pasaport veya ikamet tezkeresi aranacaktır. Ülkemize kazanç amacıyla gelme halinin tespiti ancak işlemi yaptıran

kişinin beyanıyla veya işlemin mahiyetinden bunun açıkça çıkartılması durumunda söz konusu olup, bu konuda yükümlülere herhangi bir belge talep edilmeyecektir.

Yabancı Ülkelerde Kurulu Ticaret Siciline Kayıtlı Tüzel Kişiler: Yabancı ülkelerde kurulu ticaret siciline kayıtlı tüzel kişiler adına ülkemizde kimlik tespiti gerektiren bir işlem yaptırılmak istenmesi halinde ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerin kimlik tespitinde kullanılacak belgeler tespit edilirken, bunların ülkemizde kurulu olup olmamalarına göre bir ayırım yapılmamıştır. Buna göre, söz konusu kişilerin kimlik tespitinde de, Uygulama Yönetmeliğinde belirlenen veya bunların muadili olan belgelerin aranması gerekmektedir. Muadil belgeden kasıt, bunun belgeyi veren makam ve belgenin niteliği açısından ülkemizdeki düzenlemelerle örtüşen bir belge olmasıdır.

Ancak bu belgelerden, yabancı ülke yetkili makamları tarafından düzenlenenler bakımından, bunlardaki imzanın doğruluğunun, belgeyi imzalayan kişinin hangi sıfatla imzaladığının veya belge üzerindeki mühür veya damganın aslı ile aynı olduğunun; ilgili ülkedeki Türk Konsolosluğu tarafından onaylanması veya 08 Mayıs 1962 tarihinde Lahey’de imzalanan ve 20.06.1984 tarih ve 3028 sayılı Kanun ile onaylanan “Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Hakkında Lahey Sözleşmesi” çerçevesinde, bu Sözleşmeye taraf ülke yetkili makamı tarafından tasdik şerhinin (Apostil Şerhi) düşülmesi suretiyle belirlenmesi gerekmektedir. Söz konusu belgelerden yabancı dilde düzenlenenlerin Noter onaylı Türkçe tercümelerinin de ayrıca aranacağı tabiidir.

İmza Sirkülerinin Kimlik Belgesi Olma Niteliği: Yükümlüler nezdinde ticaret siciline kayıtlı tüzel kişiler adına işlem yaptırılması durumunda, kimlik tespitine ilişkin olarak ibraz edilen noter tasdikli imza sirkülerinde, imzaya yetkili kişilerin kimlik bilgileri dökümü de bulunduğundan, bu durumda tüzel kişiler adına imza atmaya yetkili şahıslardan ayrıca kimlik belgesi aslının talep edilip edilmeyeceği hususunda yükümlülere tereddüde düşüldüğü görülmektedir.

Yönetmeliğin 6’ncı maddesinde, “Ticaret siciline kayıtlı tüzel kişiler, dernekler, vakıflar ve tüzel kişiliği olmayan teşekküller adına yapılan işlemlerde işlemi yapan gerçek kişinin kimliği de tespit edilir. İşlemlerin başka bir gerçek kişi, tüzel kişi veya tüzel kişiliği olmayan teşekküller adına yapılması halinde, adına hareket edilenlerin de kimliği tespit edilir.” ifadesine yer verilmiştir.

Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere, tüzel kişi adına yükümlüler nezdinde kimlik tespitini gerektiren bir işlem yaptırılması durumunda; olayın, adına işlem yapılan tüzel kişi ve söz konusu tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişi olmak üzere iki tarafı bulunmakta olup, her iki tarafın kimliğinin de mevzuatta belirlenen belgeler üzerinden ayrı ayrı tespit edilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan; imza sirkülerinde, imzaya yetkili kişilerin kimlik bilgileri dökümü bulunmakla beraber, fotoğrafları bulunmadığından, işlem yapmaya gelen gerçek kişinin, imza sirkülerinde ismi geçen kişi olup olmadığını tespit etmek mümkün bulunmamaktadır. Bu itibarla söz konusu kişilerden ayrıntıları 4 Sıra No.lu Genel Tebliğde açıklanan kimlik belgesinin de istenilmesi gerekmektedir.

ÖRNEK⁵⁵

(Z) Limited Şirketinin müdürü Bay (A), şirket adına ticari mevduat hesabı açtırmak üzere (X) Bankasına başvurmuştur.

Hesap açma işlemi, işlemin tutarına bakılmaksızın kimlik tespiti yapılmasını gerektirdiğinden, bu işlemden önce Bay (A)'nın ve (Z) Ltd. Şti.'nin kimliğinin tespit edilmesi gerekmektedir. Banka (Z) Ltd. Şti.'nin kimlik tespitini, ticaret sicil gazetesinin (kuruluş/tadil) ve imza sirkülerinin aslının veya noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopilerini almak suretiyle yapacaktır. Bay (A)'nın kimlik tespitini ise nüfus hüviyet cüzdanı, sürücü belgesi veya pasaporttan birisinin aslı veya noterce onaylanmış suretinden okunabilir fotokopisini almak veya işlemle ilgili evrakın arkasına kimlikte yer alan bilgileri kaydetmek suretiyle yapacaktır.

İşlem Bay (A)'nın yetkilendirdiği diğer bir kişi tarafından yaptırılmakta ise bu kişinin kimlik tespiti; nüfus hüviyet cüzdanı, sürücü belgesi veya pasaporttan birisinin aslı veya noterce onaylanmış suretinden okunabilir fotokopisinin alınması veya işlemle ilgili evrakın arkasına kimlikte yer alan bilgilerin kaydedilmesi ve vekâletnamenin aslı veya noter tasdikli suretinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopisinin alınması suretiyle yapılacaktır.

Bay (A), (Z) Ltd. Şti. adına aynı hesapta 12.000 YTL üzerinde işlem yapmak üzere tekrar bankaya müracaat ettiği takdirde geçerli kimlik belgelerinden birisini ibraz etmesi yeterli olacak, banka kendisinde mevcut bilgilerden bu kişinin şirketin

55 www.masak.gov.tr

yetkilisi olduğunun ve kimlik bilgilerinin teyidini yapacak ve işlemle ilgili belgeye Bay (A)'nın adı ve soyadını yazmak suretiyle kimlik tespit işlemini tamamlayacaktır.

Ayrıca, Uygulama Yönetmeliğinde yapılan değişiklik gereğince, bu işlemi yaptıran Bay (A) ise bu kişinin, işlemi yaptıran Bay (A)'nın yetkilendirdiği diğer bir kişi ise, yetkilendirilen kişinin beyan ettiği adresin de kaydedileceği tabiidir.

1.4.5.1.6.Adres Beyanı

Uygulama Yönetmeliğinin “Kimlik tespit usulü” başlıklı 6'ncı maddesinde; “Tespit sırasında işlemi yapan gerçek kişinin beyan ettiği adres de kaydedilir.”⁵⁶ ifadesi yer almaktadır.

Bu bağlamda, Uygulama Yönetmeliğinin 6 ncı maddesinde de açıkça ifade edildiği gibi, adres tespiti, işlemi yapan gerçek kişinin beyanı üzerinden yapılacak olup ayrıca bir belge aranmayacaktır.

1.4.5.1.7.Kimlik Tespitinin İstisnası

Yükümlülerin; genel, katma ve özel bütçeli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri, kanunla kurulan kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlarla yapacakları işlemler ile, bankaların kendi aralarında kendi namlarına yapacakları işlemlerde kimlik tespiti yapma zorunluluğu yoktur.

1.4.5.2.Kayıtların Saklanması

Uygulamada suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi hakkında kanunun ilgili maddesinde; yükümlülere, kimlik tespitiyle ilgili belge ve kayıtları “...son işlem tarihini takip eden takvim yılı başından itibaren 8 yıl süreyle muhafaza etmek” zorunluluğu getirilmiştir.

Ayrıca bilindiği üzere 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 253 üncü maddesince defter ve vesikaların ilgili buldukları yılı takip eden takvim yılından başlayarak 5 yıl, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 68 inci maddesince defterlerin son kayıt tarihinden diğer belgelerin de tarihinden itibaren 10 yıl süreyle saklanma zorunluluğu bulunmaktadır.

1.4.5.3. Şüpheli İşlem Bildirimi

Yönetmeliğin üçüncü maddesinde sayılan 19 yükümlü grubunun yanı sıra Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü, Türkiye Jokey Kulübü, Noterler ve Tapu Sicil Müdürlükleri de şüpheli işlem bildiriminde bulunmak zorundadır.

1.4.5.3.1.Şüpheli İşlemin Tanımı

Uygulama Yönetmeliğinin 12'nci maddesinde şüpheli işlem, “yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığı ile yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu para ve para ile temsil edilebilen değerlerin yasadışı yollardan elde edildiğine dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması hali” olarak belirtilmiştir.

Şüpheli işlem bildirimine ait yükümlülük; gerçek kişilerin bizzat kendileri, tüzel kişilerin kanuni temsilcileri, tüzel kişiliği bulunmayanların ise yöneticileri veya bunlar tarafından yetkili kılınan görevlilerce yerine getirilir.

Bildirim, şüpheli işlemleri bildirmek zorunda olanlara ait; şube, acente, temsilci, ticari vekilleri ve benzerleri tarafından yapılır. Yabancı kişi veya kuruluşların Türkiye’de faaliyet gösteren birimlerinin (şube, acente gibi) yükümlü olması durumunda, şüpheli işlemlere ilişkin bildirim, bu birimler tarafından yerine getirilir.

1.4.5.3.2.Şüpheli İşlem Bildirim Formu ve Şüpheli İşlem Tipleri

Yükümlülere rehber olması amacıyla, MASAK Başkanlığı tarafından çıkarılan 2 nolu Genel Tebliğde⁵⁷ ondokuz adet, 3 nolu Genel Tebliğde⁵⁸ bir adet şüpheli işlem tipi belirlenmiş, düzenlenmesi gereken şüpheli işlem bildirim formuna ise 4 nolu Genel Tebliğ ekinde yer verilmiştir.

Ayrıca, bu 20 şüpheli işlem tipine uymayan, ancak şüpheli işlem tanımına uygun tarz ve mahiyetteki işlemlerin de, şüpheli işlem bildirim formununun 21 nci sırasında belirtilen “Diğer haller” seçeneği kapsamında, şüpheli işlem olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

⁵⁷ 31.12.1997 tarih ve 23217 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

⁵⁸ 07.02.2002 tarih ve 24664 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

“Diğer haller” seçeneğinin, Rehberin II. bölümünde belirlenen genel ve sektörel göstergeler kapsamında işaretlenmesi hususu “Şüpheli İşlem Bildirim Formunun Doldurulması ve İmzalanması” başlığı altında ele alınmıştır.

1.4.5.3.3.Haber Verme Yasağı (Bildirimlerin Gizliliği)

Şüpheli işlemi bildiren yükümlü, yükümlünün işlemi fiilen yapan ve yöneten mensupları veya bunların kanuni temsilcileri, bildirimle ilgili olarak şüpheli işleme taraf olanlara hiçbir şekilde bilgi veremezler.

1.4.5.3.4.Şüpheli İşlem Bildirim Prosedürü

Yükümlülerce şüpheli işlem bildiriminde bulunulması ile ilgili olarak takip edilmesi gereken prosedüre aşağıda yer verilmiş olup, konunun daha kolay anlaşılmasını teminen oluşturulan şema bu bölümün sonunda yer almaktadır.

1.4.5.3.5.Şüpheli İşlem Bildiriminde Bulunmadan Önce Yapılacak İşlemler

Yükümlüler, şüpheli işlemle karşılaştıklarında gerekli kimlik tespitlerini yaptıktan sonra, şüpheli işlem hakkında, gerekiyorsa, yetki ve imkanları ölçüsünde araştırma yaparak, edinilen bilgi ve belgeleri göz önüne alıp, Şüpheli İşlem Bildirim Formu’nu doldururlar.

Bildirimde bulunulan işlemlerle ilgili olarak daha sonra yeni bilgi ve belgeler elde edilirse, yeni bir bildirim formu doldurularak, daha önce yapılan bildirimle ek olduğu belirtilmek suretiyle MASAK Başkanlığına gönderilir.

1.4.5.3.6.Şüpheli İşlem Bildirim Süresi

Şüpheli işlemler, işlemin tespit edildiği tarihten itibaren 10 gün içerisinde MASAK’a bildirilir. Buna göre, uyum görevlilerinin bu süre içerisinde değerlendirmelerini tamamlayarak, işlemin şüpheli olduğuna karar vermeleri halinde, formu MASAK’a göndermeleri gerekmektedir.

Başka bir ifade ile şüpheli işlemin tespit edildiği tarih ile bu işlemin MASAK’a iletilmesi arasındaki süre, uyum görevlisinin konuyla ilgili değerlendirmesi de dahil en fazla 10 gündür.

1.4.5.3.7.Bildirim Yapılacağı Yer

Yükümlüler, düzenledikleri “Şüpheli İşlem Bildirim Formu”nu faksla veya taahhütlü olarak postayla veya elden MASAK’a intikal ettirirler.

Faksla gönderilmesi halinde, bildirim aslının sonradan, taahhütlü postayla ya da elden MASAK’a gönderilmesi gerekir.

Ancak, gecikmesinde sakınca görülen hallerde şüpheli işlem ve işleme taraf olanlar, derhal Başkanlığın yanı sıra, yetkili ve görevli Cumhuriyet savcılığına da bildirilir.

1.4.5.4.Uyum Görevlisi Atanması, Tanımı, Niteliği Ve Rolü

Yükümlüler mevzuat hükümleri uyarınca yapmaları gereken bildirimler için idari düzeyde bir uyum görevlisi atarlar.

Uyum görevlisi atanacak yükümlü gruplarını, uygulamanın başlangıç tarihlerini, uyum görevlisinin nitelik, görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır. Bu yetkiye istinaden çıkarılan 4 nolu Genel Tebliğ ile uyum görevlisi atanmasıyla ilgili usul ve esaslar belirlenmiştir:

Uyum Görevlisi, yükümlülerin yapmaları gereken şüpheli işlem bildirimlerinin gereklerini yerine getirmek bakımından, ilgili kuruluşun idari yapısı içinde genel müdür veya genel müdür yardımcılara doğrudan bağlı olacak şekilde görevlendirilecek bir üst düzey personelini ifade eder.

Uyum görevlilerinin, bu görevleriyle birlikte uhdelerinde -teftiş ve denetim dışında- başka görevlerin de bulunması bir sakınca yaratmamaktadır. Başka bir ifadeyle, yükümlüler uyum görevlisini, belirtilen şartlara uyulması kaydıyla, bünyelerinde istihdam ettikleri ve halen farklı bir görev ifa etmekte olan çalışanları arasından, bu görevi de ifa etmek üzere atayabilecekleri gibi, münhasıran bu işle uğraşmak üzere de atayabilirler.

Atanan yetkili, MASAK Başkanlığı’yla “Uyum Görevlisi” sıfatı ile muhatap olur. Yükümlüler, uyum görevlisinin mevcut veya karşılaşılabileceği iş yükünü de dikkate alarak kendisine yardımcı olacak başka görevliler ile yeterli sayıda personel çalıştırabilirler.

Yükümlüler, uyum görevlilerine verilen görevlerin zamanında ve eksiksiz yapılabilmesi amacıyla gerekli önlemleri almalıdır.

Yine 4 nolu Genel Tebliğ uyarınca ilk aşamada 23 yükümlü grubundan bankalara uyum görevlisi atamaları zorunluluğu getirilmiştir.

1.4.5.5.Diğer Yükümlülükler

1.4.5.5.1.Personelin Eğitimi

Uygulama Yönetmeliğine eklenen 16/A maddesindeki düzenlemeye göre; yükümlülerden, Yönetmelikle getirilen mükellefiyetlerin çalışanları tarafından bilinmesini sağlayacak gerekli eğitimi vermelerinin istenebileceği belirtilmiş ve yükümlülerce verilecek eğitim programlarını kapsam, konu, yükümlü grupları, uygulama tarihi ve usulü itibarıyla belirlemeye bakanlık yetkili kılınmıştır.

Bu yetkiye istinaden, 4 nolu MASAK Genel Tebliğinde aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır:

Çalışanlarına Eğitim Vermek Zorunda Olan Yükümlüler,

Çalışanlarına eğitim programı uygulama zorunluluğu ilk aşamada bankalara getirilmiştir,

Eğitim Programlarının İçeriği,

Yükümlüler eğitim programlarının içeriğini aşağıdaki hususları dikkate alarak belirleyecektir:

- Kimlik tespit zorunluluğu bulunan işlemler, kimlik tespit usulü ve kayıtların saklanması,

- Şüpheli işlemlerin tanınması ve bildirim usulü,

- Yetkililerce istenilecek bilgi ve belgelerin verilme usulü,

- Yükümlülükler uymaması halinde uygulanacak müeyyideler.

Eğitim programları ihtiyaca göre sürekli olarak gözden geçirilecek, tüm meslek personelinin bilgilerinin güncel tutulması amacıyla düzenli aralıklarla tekrarlanacaktır.

Yıl içinde yapılan eğitim çalışmalarının istatistik amaçlı sonuçlarının, (eğitime katılan personel sayısını ve toplam eğitim saatini gösterecek şekilde) takip eden yılın Mart ayının sonuna kadar MASAK'a bildirilmesi gerekmektedir.

1.4.5.5.2.Denetim

Uygulama Yönetmeliğinin 16 ncı maddesinin ilk fıkrasında belirtildiği üzere; MASAK, yükümlülerin kanun ve yönetmelikteki mükellefiyetlerini yerine getirip getirmediğini inceleme elemanları⁵⁹ vasıtasıyla denetlemeye yetkili kılınmıştır.

Ayrıca maddenin ikinci fıkrası ve 4 nolu Genel Tebliğ uyarınca; bankaların, işlemlerinin mevzuat hükümlerine uygunluğunu kontrol ettirmek üzere görevlendirdikleri müfettiş veya denetçilerine 4208 sayılı Kanun, Uygulama Yönetmeliği ve Tebliğlerle getirilen düzenlemelere uyulup uyulmadığının denetimini de yaptırımları gerekmektedir.

Bankaların, yıl içerisinde yapılan iç denetim çalışmalarının istatistik amaçlı sonuçlarını (denetim yapılan şube sayısı, kimlik tespiti ve şüpheli işlem açısından kontrol edilen işlem sayısını gösterecek şekilde) takip eden yılın Mart ayının sonuna kadar MASAK'a bildirmeleri gerekmektedir.

1.4.5.5.3.Bilgi ve Belge Verme Yükümlülüğü

5549 sayılı Kanununun 7'inci maddesine göre kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler, MASAK ve inceleme elemanları tarafından istenilecek bilgi ve belgeleri vermek ve gerekli kolaylığı sağlamakla yükümlüdürler.

MASAK ve inceleme elemanlarınca, kendilerinden bilgi ve belge istenilen gerçek ve tüzel kişiler, savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, özel kanunlarda yazılı hükümleri ileri sürerek bilgi ve belge vermekten imtina edemezler.

Bilgi, sözle veya yazıyla istenir. Sözle istenen bilgileri vermeyenlere keyfiyet yazı ile tekit edilir ve cevap vermeleri için kendilerine yedi günden az olmamak üzere uygun bir mühlet verilir.

1.4.5.5.4.Sır Saklama Yükümlülüğü

5549 sayılı Kanununun 22 ncı maddesi gereğince;

a) Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanı, Başkan Yardımcıları, Mali Suçları Araştırma Uzman ve Uzman Yardımcıları ile Kurul Hizmetlerinde çalışan görevliler,

⁵⁹ MASAK'ın talebi üzerine görevlendirilen maliye müfettişleri, hesap uzmanları, gelirler kontrolörleri, bankalar yeminli murakıpları, hazine kontrolörleri ve sermaye piyasası kurulu uzmanları.

b) Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu Başkan ve Üyeleri,
c) Bu Kanun hükümleri uyarınca yetki kullanan diğer kamu görevlileri,
d) Karaparanın aklanması işlemleri ile ilgili olarak bilgilerine ve ihtisaslarına başvurulmuş gerçek ve tüzel kişiler,

e) Karaparanın aklanması işlemleri ile ilgili olarak bilirkişilik görevi ifa edenler, görevleri dolayısıyla kişilerin ve bu kişilerle ilgili kimselerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine ilişkin olarak öğrendikleri sırları veya gizli kalması lazım gelen diğer hususları ifşa edemezler ve kendilerinin veya üçüncü şahısların yararına kullanamazlar.

Bu yükümlülük, yukarıda yazılı kimseler bu görevlerinden ayrılırlar dahi devam etmektedir.

1.4.5.6.Müeyyide

Kanun ve ilgili mevzuatta belirlenen yükümlülükleri yerine getirmeyenlerin muhatap olacakları ceza, 5549 sayılı Kanunun 22 nci maddesinde düzenlenmiştir.

Buna göre; yukarıdaki bölümlerde ayrıntılı olarak açıklanan kimlik tespiti, kayıtların saklanması, şüpheli işlem bildirimleri, uyum görevlisi atanması, eğitim ve denetim yükümlülüklerine uyulmaması ile Başkanlık ve diğer yetkililerin istediği bilgi ve belgelerin verilmemesi durumunda altı aydan bir seneye kadar hapis ve onikimilyon liradan yüzyirmimilyon liraya kadar ağır para cezası öngörülmüştür.

5549 sayılı Kanunun 22 nci maddesinde düzenlenen sır saklama yükümlülüğünün ihlali halinde ise bir seneden üç seneye kadar hapis cezası öngörülmüş, bu sırların maddi menfaat karşılığında ifşa edildiğinin belirlenmesi halinde, elde edilen menfaat ve nemaların da müsadere olunacağı belirtilmiştir.

1.4.5.7.Geri Bildirim

Bilindiği üzere MASAK yıllık faaliyet raporlarını www.masak.gov.tr web adresinde düzenli olarak yayınlamaktadır. Söz konusu faaliyet raporlarında, yükümlülerden alınan şüpheli işlem bildirimleri de dahil olmak üzere alınan ihbar ve diğer bildirimlere ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE ve DÜNYADA KARAPARA AKLAMA SUÇU İLE MÜCADELE

2.1. TÜRKİYE'DE KARAPARANIN BULUNMA NEDENLERİ

1980'li yıllarda dünya ekonomisinin yaşadığı globalleşme, serbest ekonomiye ve konvertibiliteye geçişler, büyük tutarlardaki fonların ülkeler ve kıtalar arası dolanımını hızlandırmış ve pek çok avantajların önünü açmıştır.¹ Günümüzde ekonomistler, ekonominin küreselleşmesinin avantajlarını vurgularken, hukukçular ise eş zamanlı olarak suçun da küreselleşmesi ve örgütlü suçun hukuk devletlerini tehdit eder hale gelmesine dikkatleri çekmektedirler. Karapara kısaca ve genel tanımıyla 'suç ürünü olan ya da yasa dışı yollarla kazanılan para'dır. Karapara ve karaparanın aklanması kavramları esas itibarıyla ekonomik kavramlar iken, suçtan elde edilen paranın aklanmasının yeniden suç finansmanına kaynak olması, yeni suçları özendirilmesi, dürüst çalışmalar sonucu elde edilen kazancı ciddi şekilde tehdit etmesi gibi pek çok nedenlerle suç ve suçlulukla mücadelede önemli fonksiyon gören kavramlar haline gelmiş ve ceza hukukunun ilgi alanına girmiştir. Konuyu maddi ceza hukukumuz açıdan irdelediğimizde, konuyla ilgili düzenlemeleri çok geç yapmamıza rağmen, aranılan düzeyde ideal bir seviyeye ulaşamamış olduğumuz ilk göze çarpan hususlardandır.

Ceza hukuku, kişi hak ve hürriyetleri üzerinde en fazla etkisi olan bir hukuk disiplini'dir.² Ceza hukukunu failin kişiliğine göre değişebilen cezai sonuçlarla (müeyyidelerle) yasaklanan hukuka aykırı fiilleri (suçları) öngören hukuk normlarının bütünü olarak tanımlamak mümkündür.³ Hukuk düzenin korunmasında ceza hukuku, kendine özgü yaptırımları aracılığıyla önemli bir fonksiyon ifa etmektedir. Karaparanın aklanmasına ilişkin suçlar da son yıllarda üzerinde en çok durulan ve ülkelerin hızlı sayılabilecek şekilde kanunlarına dercettikleri suç tiplerinden biri haline gelmiştir.⁴ Zira elde edildiği kaynak yönünden muhtelif kanunlarca suç sebebi sayılan paraların(ve benzeri menfaatlerin) büyüklüğü, bu

1 MAVRAL Ülker, Karapara Kayıt Dışı Ekonomi ve Globalleşme İlişkisi, Vergi Sorunları Dergisi, Mart 2003 sayı 174, s.144

2 ÖZGENÇ İzzet/ŞAHİN Cumhur, Uygulamalı Ceza Hukuku, Uygulamalı Ceza Hukuku, Seçkin Yayınları Ankara 2001,s.13

3 TOROSLU Nevzat, Ceza Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara 1998, s.3

4 McDOWELL E.Gerald, Money Laundering, USA Bulletin, June 1999 Money Laundering Issue, s.21

paraların yasal bir kaynaktan elde edilmiş gibi ekonomiye enjekte edilmesi ve ülkeler arası dolaşımı da dâhil olmak üzere değişik şekillerde kullanımı sonucu bireyler, toplum ve ülke ekonomileri zarar görmekte,⁵ bu durum dünyanın hemen her ülkesini rahatsız etmektedir. Nitekim, ülkemizde de karaparanın aklanması suçunun yeniden düzenlenmesi konusunda yoğun tartışmalar yaşandı ve hala devam etmektedir.

1980'li yıllarda dünya ekonomisinin yaşadığı globalleşme, serbest ekonomiye ve konvertibiliteye geçişler, büyük tutarlardaki fonların ülkeler ve kıtalar arası dolanımını hızlandırmış ve pek çok avantajların önünü açmıştır.⁶ Günümüzde ekonomistler ekonominin küreselleşmesinin avantajlarını vurgularken, hukukçular ise eş zamanlı olarak suçun da küreselleşmesi ve örgütlü suçun hukuk devletlerini tehdit eder hale gelmesine dikkatleri çekmektedirler. Bu görüşlere göre küresel finansal sistemin hukukça korunmayacak amaçlara kolayca hizmet edebilir halde kullanılması, yararlı araçların nasıl da zararlı hale getirilebileceğinin en sarsıcı örneklerindedir. Bu durum uluslararası sermaye dolaşımının 'kara yüzü' olarak ifade edilmektedir.⁷

Karapara ve karaparanın aklanması kavramları esas itibariyle ekonomik kavramlar iken, suçtan elde edilen paranın aklanmasının yeniden suç finansmanına kaynak olması, yeni suçları özendirme, dürüst çalışmalar sonucu elde edilen kazancı ciddi şekilde tehdit etmesi gibi pek çok nedenlerle suç ve suçlulukla mücadelede önemli fonksiyon gören kavramlar haline gelmiş ve ceza hukukunun ilgi alanına girmiştir.⁸ Bugün özellikle ekonomik karakter taşıyan suçlarla mücadelede, sadece hapis veya para cezası gibi klasik yaptırımların istenen etkiyi yapamadığı, en etkili bir alternatifin 'paranın izini sürerek', yasa dışı yollardan para kazanılmasının ya da bu paranın yasal ekonomiye dâhil edilmesinin yollarının zorlaştırılarak, insanların yasal yollardan para kazanmaya devam etmesinin sağlanması gerektiği ortaya çıkmıştır. Nitekim Amerika Birleşik Devletlerinde kolluk yoluyla yapılan mücadelelerde, karaparanın izi ısrarla sürüldüğünde genellikle, meslekleri suç işlemek olan hukuksuz ve ahlaksız kişilerden oluşan organize örgütlere ulaşıldığı

5 MAVRAL Ülker, 4208 sayılı Kanun Kapsamına Alınması Gereken Suçlar, *Vergi Sorunları Dergisi*, Eylül 2003 s.147

6 MAVRAL Ülker, Karapara Kayıt Dışı Ekonomi ve Globalleşme İlişkisi, *Vergi Sorunları Dergisi*, Mart 2003 sayı 174, s.144

7 BOORMAN Jack, INGVES Stefan, IMF, Financial System Abuse, *Financial Crime and Money Laundering—Background Paper*, s. 4.12 Şubat 2001

8 ERGÜL Ergin, agm. s.24

fark edilmiştir.⁹ Elbette ki bu organize hareket ekibi kendilerini pek çok perdenin arkasına gizlediklerinden onlara ulaşabilmek için etkin bir mücadele de şarttır.

Dünya genelinde yasadışı yollardan elde edildiği tahmin edilen gelirlerin tutarı, gerçekten ürkütücü boyutlara ulaşmıştır. Kimi tahminlere göre dünyada her yıl, suç örgütleri tarafından, uyuşturucu kaçakçılığı başta olmak üzere diğer yasadışı işlerden elde edilen yaklaşık bir trilyon dolar, çeşitli ve karmaşık yöntemlerle temiz ve yasal para gibi mali sisteme sokulmaktadır. Bu paraların bir kısmı yeniden uyuşturucu ticareti ve diğer organize suçlara yatırılmaktadır.¹⁰ Uluslararası yazında, 11 Eylül olayının ardındaki parasal gücün dahi büyük oranda karapara aklanması yoluyla elde edildiğine ilişkin iddialar vardır.¹¹ Uluslararası Para Fonu tarafından yapılan bir araştırmaya dayanarak yapılan açıklamaya göre, bu miktar, 2000 yılı itibariyle dünya gayri safi milli hâsılasının %2-%5 oranlarındadır.¹² Yapılan araştırmalar, suç örgütlerinin ya da karaparayı elde edenlerin bu parayı yasal hale getirebilmenin yollarını, her geçen gün daha iyi öğrendiklerini ve her defasında daha profesyonelce uyguladıklarını ortaya koymaktadır.¹³ Bu kara fonlar sayesinde suçlular ekonomik ve politik sisteme nüfuz etmekte, hukuk devletini ve devletin egemenliğini sarsmaktadır.

Demokratik toplumların içindeki 'Truva Atı' olarak nitelendirilen organize suçluluk canavarının can damarı, karaparanın aklanması olarak kabul edilmektedir. Bunu değerlendiren devletler, karapara ile mücadele edebilmek için hukuksal yollar aramaya başlamışlardır. Onbeş yıl öncesinde sadece iki üç ülkede uygulanmakta olan yasal önlemler, bugün elliye aşkın devlette çeşitli boyutlarda uygulanmaktadır. Nitekim bu önlemler sayesinde, karapara aklamanın maliyeti önceki yıllarda yüzde beş seviyesinde iken bugün bu maliyetin yüzde yirmi/otuz civarına yükseldiği belirtilmektedir.¹⁴

İnterpol yetkilileri, dünya ölçeğindeki karapara aklama faaliyetlerinin muhtemelen sadece yüzde beşinin ortaya çıkarılabildiğini ifade etmektedirler.¹⁵ Bu oranın düşüklüğü, karaparanın genellikle ulusal sınırlar aşarak ve internet

9 GERALD McDowell, USA Bulletin, Money Laundering Issue, Haziran 1999, s.5

10 ERGÜL Ergin, agm. s.24

11 Bkz. KİLCHLİNG Michael, Die Praxis der Gewinnabschöpfung in Europa, Forschungsaktuell, Max Plank Institute, Ekim 2001, s.4

12 IMF

13 New York Times December 22, 2000,

14 ERGÜL Ergin, agm. s.24

15 ERGÜL Ergin, agm. s.32

teknolojisinden çok iyi yararlanan örgütlü suç grupları tarafından aklanması nedeniyle olayın uluslararası boyutunun olmasına ve soruşturmaların da bu yüzden uzun ve karışık olmasına bağlanmaktadır. Suç örgütleri hiçbir sınır tanımadan serbestçe hareket ettikleri halde bu suçlarla mücadeleci birimlerin bürokrasi özellikle ve uluslararası bürokratikleşme nedeniyle hareket yetenekleri sınırlanmaktadır. Bu tespit aklama suçunun ortaya çıkarılmasında uluslararası etkin işbirliğinin önemini ortaya koymaktadır. Bu konuda çeşitli uluslararası kuruluşlar ve ülkeler yoğun çabalar göstermektedirler.

Dünyanın pek çok bölgesinde, özellikle rüşvet, dolandırıcılık, tefecilik, gibi pek çok diğer finansal suçlar da karaparanın aklanması suçu ile birlikte ya da aynı kişiler ya da organize örgütler tarafından işlenmektedir. Elllerinde hukuka aykırı şekilde elde edilmiş para bulunan kişi ya da gruplar öncelikle bu paraların aklanarak finansal sisteme sokulmasını sağlamaya çalışmaktadır. Bu da sahte faturalar, sahte kayıtlar, sahte hesaplar kullanmak gibi pek çok hukuka aykırı aktiviteyi gerekli kılmaktadır. Açıkça anlaşılmalıdır ki, bir sisteme yasadışı para sokulmuş ise ya da sokulmak isteniyor ise, ülkenin finansal sisteminde hukuka aykırı bir dizi faaliyet zinciri oluşturulacaktır.¹⁶ Burada vurgulanması gereken husus; suç, suçluluk, suçun finansmanı, finansal düzenin sağlığı unsurlarının birbirleriyle ne kadar yakından ilişkili olduğudur. Finansal düzen, karaparanın dolaşımını kolaylaştırdığı sürece, aklama ile mücadele zorlaşacaktır. Suç ile mücadelenin zayıflaması finansal düzeni bozacak, bu da yeni suçların finansmanını ve işlenmesini özendircektir. Dolayısıyla karapara aklama suçu ile mücadele de kolluk güçlerinin çabası tek başına yeterli olmayacaktır. Ülkenin mali yapısı içinde virüs barındırmamak için çok iyi denetim mekanizmalarına sahip olmalıdır. Bu suçlar ile mücadelede reaktif olmaktan öte tüm sistem itibarıyla pro_aktif olunmalıdır.

Ülkemiz, coğrafi ve jeopolitik konumu itibarıyla Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlayan bir köprü niteliğindedir. Nitekim, Asya ve Avrupa arasındaki uyuşturucu, silah, göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti faaliyetlerinde ülkemizin kritik bir konumda bulunduğu şüphe yoktur. Terör ve mafyanın varlığı da karaparayı davet eden önemli unsurlardır.¹⁷ Yine rüşvet ve yolsuzluk açısından yapılan uluslararası değerlendirmelerde ülkemizin adı rüşvet ve yolsuzluğun yoğunluklu olduğu ülkelerden olarak anılmaktadır. Ayrıca ekonomimizin küçük sayılamayacak bir

¹⁶ BOORMAN Jack, INGVEs Stefan, s.8

¹⁷ KARACAN Ali İhsan, Röportaj, Aksiyon Dergisi, 18-24 Ocak 1996

oranının kayıt dışı olması ve bunun büyümeye devam etmesi¹⁸ bir diğer risk faktörüdür. Kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin nedenleri konusunda ciddi tartışmalar yapılabilir. Ekonomik gerekçeler de ileri sürülebilir. Özellikle vergisel ve yasal kesintiler nedeniyle kayıt dışılığın arttığı belirtilebilir.¹⁹

Bu açılardan değerlendirildiğinde ülkemizde de belli bir karapara yoğunluğu olması kaçınılmazdır. Bu riskin yüksekliği oranında tedbir almanın önemi de ortadadır. Karaparanın hukuki nitelendirmesinde yapılması düşünülen değişikliklerde, ülkemizin kendine özgü bu durumu göz önüne alınmalı, düzenlemelerin bu suçla etkin mücadelenin sağlanabilmesine katkıda bulunacak bir biçimde yapılması en önemli amaç olmalıdır.

2.2.TÜRKİYE’DE KARAPARA AKLAMA SUÇUNUN BOYUTLARI

2.2.1 Mali Suçları Araştırma Kurulu (Masak) Tarafından Alınan İhbarlara Göre Karapara Aklama Boyutları

Cumhuriyet savcılıkları 4208 sayılı Kanun kapsamında karapara aklama suçu ile ilgili ve 5237 sayılı TCK’nın yürürlüğe girmesinden sonra da aynı Kanun’un 282 nci maddesi kapsamındaki suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama suçu açısından yürüttükleri soruşturmalara ilgili konuları gerekli incelemelerin yapılması açısından MASAK’a gönderilerek inceleme talebinde bulunmuşlardır.

Kamu kurum ve kuruluşları, gerekli gördükleri hususları denetim elemanlarınca yapılan incelemeler sonucunda düzenlenen raporla veya yazı ile aklama suçu ve bankalar da şüpheli işlem bildirimini dışında özellikle kendi nezdinde gerçekleşen ya da teşebbüs edilen dolandırıcılık ve sahtecilik ile ilgili hususları MASAK’a intikal ettirmektedirler.

Gerçek ve tüzel kişiler ile yurt dışı muadil kuruluşlar da MASAK’a ihbarda bulunabilirken, MASAK basında çıkan bazı haberleri ihbar olarak değerlendirebilmektedir.

18 KILIÇDAROĞLU Kemal, Kayıt Dışı Ekonomi ve Bürokrasi, Vergi Dünyası Dergisi, sayı:190(Haziran 1997), s.3

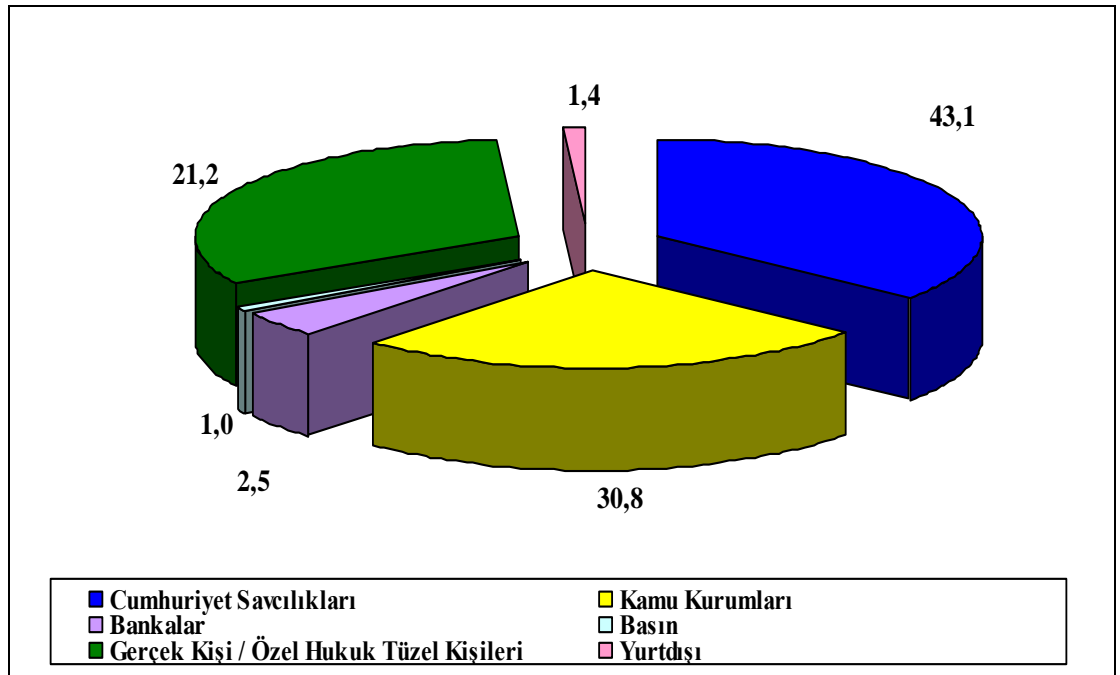
19 ÖZİNCE Ersin, "Türkiye Ekonomisi ve Karapara Aklama Faaliyetlerinin Önlenmesine İlişkin Uygulamaların Değerlendirilmesi",Sempozyum Açılış Konuşması, 26 Nisan 2000,Gaziantep.

Tablo 1- İhbar Kaynakları ve Sayıları (01.01.2002-31.12.2006)

İhbar Kaynağı	2002	2003	2004	2005	2006	Toplam
Cumhuriyet Savcılıkları	168	171	218	178	93	828
Kamu Kurumları	105	103	127	157	117	609
Bankalar	4	7	30	18	38	97
Basın	1	1	4	8	4	18
Gerçek Kişi / Özel Hukuk Tüzel Kişileri	112	94	98	135	304	743
Yurtdışı	3	4	6	4	7	24
Toplam	393	380	483	500	563	2319

2006 yılı içerisinde MASAK'a intikal eden ihbarlar dikkate alındığında en fazla ihbarın gerçek kişi ve özel hukuk tüzel kişilerinden geldiği, cumhuriyet savcılıklarından ve kamu kurumlarından gelen ihbar sayılarında bir önceki yıla göre azalma olduğu görülmektedir.

Şekil 1- Kaynaklarına Göre İhbarların Yüzde Dağılımı (01.01.2002-31.12.2006)

MASAK'a intikal eden ihbarlar kaynak ve sayılarına göre değerlendirildiğinde, toplamda 2002-2006 yılları arasında en fazla ihbarın Cumhuriyet savcılıklarından geldiği, bunu kamu kurumu kaynaklı ihbarların takip ettiği görülmektedir.

2.2.2.Masak Tarafından Alınan Şüpheli İşleme Göre Karapara Aklama Boyutları

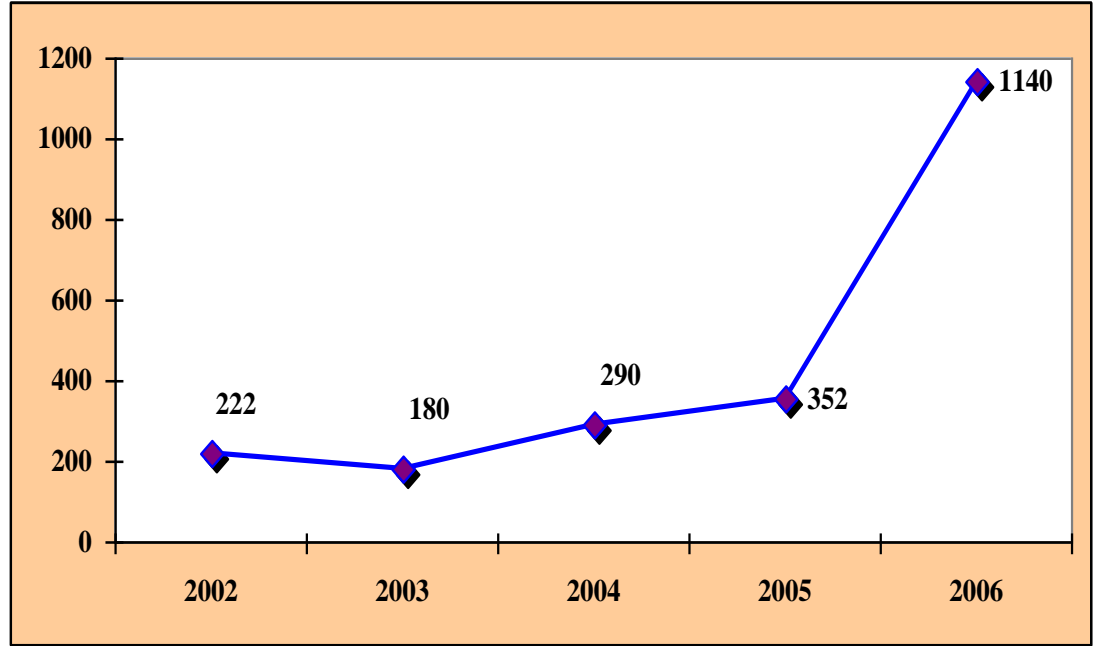
Tablo 2- Şüpheli İşlem Bildirimi Sayıları ve Kaynaklarına Göre Dağılımı (01.01.2002-31.12.2006)

Şüpheli İşlem Bildirim Kaynağı	2002	2003	2004	2005	2006	Toplam
Bankalar	193	177	288	349	1103	2110
Katılım Bankaları	-	3	1	2	30	36
Sigorta Kurumları	1	-	-	-	-	1
Aracı Kurumlar	-	-	1	1	7	9
Toplam	194	180	290	352	1140	2156

2002-2006 yılları arasında MASAK'a intikal eden ŞİB sayısı genel olarak yıldan yıla artmış ve 2006 yılında intikal eden ŞİB sayısında bir önceki yıla göre %224'lük bir artış gerçekleşmiştir.²⁰

MASAK'a intikal eden ŞİB'ler yükümlü grubu ve sayılarına göre değerlendirildiğinde, 2002-2006 yılları arasında en fazla ŞİB'in bankalar tarafından MASAK'a iletildiği görülmektedir.

Şekil 2- Şüpheli İşlem Bildirim Sayısı Trendi (01.01.2002-31.12.2006)

MASAK'a intikal eden ŞİB sayısının, 2006 yılında diğer yıllara göre rekor sayılabilecek bir düzeye eriştiği görülmektedir. Söz konusu artışın, MASAK'a bildirimde bulunan yükümlülerin koruma altına alınmalarını sağlayan, 5549 sayılı Kanun'un "Yükümlülerin korunması" başlıklı 10 uncu maddesinde yer alan düzenlemenin ve eğitim çalışmalarının bir sonucu olduğu değerlendirilmektedir.

2.2.3. Masak Tarafından Yapılan Ön Değerlendirmeye Göre Karapara Aklama Boyutları

2006 yılı içerisinde Başkanlığımıza 563 adet ihbar, 1140 adet de ŞİB gelmiştir. Mali İstihbarat Daire Başkanlığı'nın fiilen çalışmaya başladığı tarih olan 25.09.2006 tarihinden önce 01.01.2006 – 24.09.2006 tarihleri arasında MASAK'a 389 adet ihbar, 544 adet ŞİB intikal etmiştir.

²⁰ ŞİB:Şüpheli İşlem Bildirimi

01.01.2006 – 24.09.2006 tarihleri arasında gelen ihbarların 17 adeti önceden açılmış bir değerlendirme dosyası ile 19 adeti de yine önceden açılmış bir inceleme dosyası ile bağlantılı olduğu belirlendiğinden bu dosyalar üzerinden takibi yapılırken; kalan 353 adet ihbarla ilgili olarak ise değerlendirme, inceleme veya başka kurum ya da kuruluşların görev alanını ilgilendiren konularla ilgili takipteki evrak dosyası (T.E.) açılmıştır.

01.01.2006 – 24.09.2006 tarihleri arasında MASAK’a intikal eden 544 adet ŞİB’in 14 adeti önceden açılmış bir değerlendirme dosyası ile, 57 adeti de yine önceden açılmış inceleme dosyası ile bağlantılı olduğu belirlendiğinden bu dosyalar üzerinden takibi yapılırken; kalan 473 adet ŞİB ile ilgili olarak da 273 adet değerlendirme dosyası açılmıştır. Söz konusu dönemde alınan ihbar ve ŞİB’ler ile ilgili olarak yapılan çalışmalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3- İhbar ve ŞİB’ler Üzerine Yapılan Çalışmalar (01.01.2006-24.09.2006)

İhbar/ŞİB Sayısı	Açılan Dosya Sayısı (Birim: Dosya Sayısı)			Bağlantılı Bildirimler (Birim: Bildirim Sayısı)	
	Değerlendirme	İnceleme	T.E.	Değerlendirme	İnceleme
İHB	117	94	-	-	-
	65	-	21	-	-
	17	-	-	-	17
	19	-	-	-	19
	171	-	-	126	-
Toplam	389	94	21	126	17
ŞİB	473	273	-	-	-
	14	-	-	-	14
	57	-	-	-	57
Toplam	544	273	-	-	14

MASAK’ın organizasyon yapısı ve görev tanımlarında 2006 yılının Eylül ayı içerisinde yapılan değişiklikten itibaren, her geçen gün artan ihbar ve ŞİB sayısı dikkate alındığında mevcut kapasiteden optimal düzeyde verim sağlanabilmesini teminen, yeni yapılanmayla eş zamanlı olarak MASAK’a intikal eden bildirim ve

ihbarlarla ilgili olarak Mali İstihbarat Daire Başkanlığı bünyesinde öncelikle bir “ön değerlendirme” çalışması başlatılmıştır.

Ön değerlendirmenin amacı, bildirim konu olan işlemlerin yapılaş amacının net bir şekilde ortaya konulması değil; yapılan işlemin neden sıra dışı işlem olarak değerlendirildiği veya bu işlemi olağan işlemlerden ayıran bulguların neler olduğunun belirlenmesidir.

MASAK’a intikal eden ihbarlar içerisinde başka kurum ya da kuruluşların görev alanını ilgilendiren konular da bulunmakta olup; bunlar ilgili kurum ya da kuruluşa intikal ettirilmektedir. Diğer yandan MASAK’a intikal eden ŞİB veya ihbar, önceden yapılan veya yapılmakta olan bir inceleme ile de ilgili olabilmektedir.

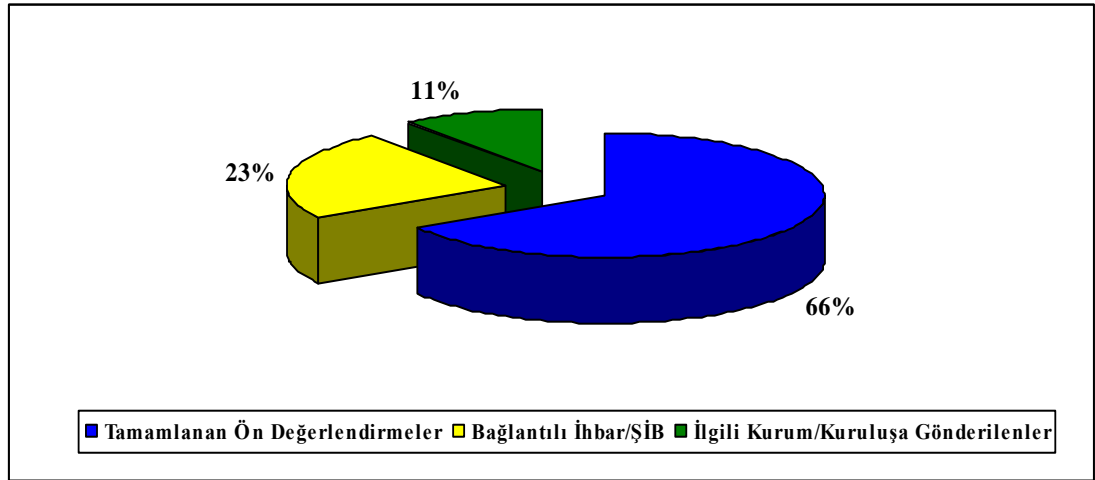
25 Eylül 2006 - 30 Aralık 2006 tarihleri arasında MASAK’a intikal eden ihbar ve ŞİB’ler ile ilgili olarak yapılan çalışmalar aşağıdaki gibidir.

Tablo 4- İhbar ve ŞİB’ler Üzerine Yapılan Çalışmalar (25.09.2006-31.12.2006)

Çalışmalar	İhbar	Şüpheli İşlem	Toplam
Gelen İhbar /ŞİB	174	596	770
Çalışması Tamamlananlar	143	356	499
Ön Değerlendirmesi Tamamlananlar	52	279	331
Ön Değerlendirme Yapılmadan İlgili Kurum ya da Kuruluşa Gönderilenler	53	-	53
Bağlantılı İhbar/ŞİB	38	77	115
Ön Değerlendirme Sürecindekiler	17	111	128
Yıl Sonunda Kayda Alınıp İşlemleri 2007 Yılına Sarkanlar	14	129	143

25 Eylül 2006-31 Aralık 2006 tarihleri arasında MASAK’a intikal eden 770 adet bildirimden 499’u ile ilgili olarak çalışmalar sonuçlandırılmıştır.

Şekil 3- Mali İstihbarat Dairesince Tamamlanan Çalışmalar (25.09.2006-31.12.2006)

25 Eylül 2006-31 Aralık 2006 tarihleri arasında Mali İstihbarat Dairesince çalışması tamamlanmış olan 499 adet bildirim, %66'sının ön değerlendirmesi yapılmış (331 adet), %23'ü hakkında da bağlantılı olabileceği tespitinde bulunulmuş (115 adet) ve %11'i de ilgili kurum ya da kuruluşa gönderilmiştir (53 adet).

25 Eylül-31 Aralık 2006 tarihleri arasında yapılan ön değerlendirme çalışma sonuçları aşağıdaki gibidir.

Tablo 5- Ön Değerlendirme Çalışmaları (25.09.2006-31.12.2006 Dönemi)

	İhbar	ŞİB	Toplam
Ön Değerlendirmesi Tamamlanan İhbar/ŞİB Sayısı	52	279	331
Değerlendirme Daire Başkanlığına Gönderilen	19	30	49
Yükümlülük Denetimi ve Eğitim Daire Başkanlığına Gönderilen		1	1
Gereği İçin Diğer Kurumlara Gönderilenler	13	156	169
Kapsam Dışı	20	92	112

2.2.4.Uluslararası Bilgi Değişimine Göre Karapara Aklama Boyutları

Mali istihbarat birimleri arasında 9 Haziran 1995 tarihinde, Brüksel’de 24 ülke ve 8 uluslararası örgütün bir araya gelmesiyle “Egmont Grubu” oluşturulmuştur. Egmont Grubu’nun temel amacı; ülkelerin karaparanın aklanmasıyla mücadelede ulusal sistemlerini geliştirebilmelerine yardımcı olmak ve uluslararası bilgi değişiminin önündeki engelleri kaldırmaktır. Söz konusu yardımın kapsamı içerisinde mali istihbarat birimlerine teknolojik yardım, personelin eğitimi, tecrübe ve bilgi aktarılmasının yanı sıra uluslar arası bilgi değişiminin geliştirilip, sistematik bir yapıya kavuşturulması da bulunmaktadır. Bu gün itibariyle Egmont Grubu’nun, ülkemiz de dahil olmak üzere 101 üyesi bulunmaktadır.

2006 yılı içerisinde idari ve istihbari nitelikte olmak üzere bilgi değişimi kapsamında Başkanlığımıza 44 ülkeden 136 adet talep gelirken; aynı yıl içinde MASAK tarafından 102 adet ülkeye toplam 132 adet talep gönderilmiştir. Söz konusu talepler aklama suçuna ilişkin olabilecekleri gibi, ülke mevzuatlarına ilişkin hususların sorulmasıyla ve bilgi değişimi konusunda karşılıklı bir anlaşmanın yapılmasının teklifi ile ilgili de olabilmektedir. Yine bilgi değişimi kapsamında gönderilmiş olsa da herhangi bir talebi ihtiva etmeyen, personel değişikliği, teknolojik yenilikler gibi hususlardaki mesajlar da alınıp, gönderilebilmektedir.

Tablo 6- 2006 Yılında Uluslararası Bilgi Değişimi

Gelen				
Ülke Sayısı	Talep Sayısı			
44	136			
	Mevzuat	İkili Talepleri	Anlaşma	Bilgi Talebi
	15	5		95
				21
Giden				
Ülke Sayısı	Talep Sayısı			
102	132			
	Mevzuat	Bilgi Talebi		Diğer
	102	27		3

2.2.5.5549 Sayılı Kanun Kapsamında Göre Karapara Aklama Boyutları

MASAK, suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanının önlenmesi konusundaki değerlendirme çalışmaları ile aklama suçunun tespitine ilişkin incelemeleri çeşitli kaynaklara dayanarak başlatabilmektedir. Kısaca bu kaynaklar; 5549 sayılı Kanuna göre şüpheli işlemleri bildirmekle yükümlü bulunan mali veya mali olmayan kurum ve kuruluşlar, Cumhuriyet savcılıkları veya Cumhuriyet savcıları adına zabıta makamları, kamu kurum veya kuruluşları, yurt içindeki veya yurt dışındaki özel ve tüzel kişiler ve basın olarak belirtilebilir.

MASAK 5549 sayılı Kanununun 19 uncu maddesine göre, analiz ve değerlendirmeleri Mali Suçları Araştırma Uzmanları; incelemeleri ise Maliye Müfettişleri, Hesap Uzmanları, Gümrük Müfettişleri, Gelirler Kontrolörleri, Bankalar Yeminli Murakıpları, Hazine Kontrolörleri, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ve Sermaye Piyasası Kurulu Uzmanları vasıtasıyla yerine getirmektedir.

2.2.5.1.Masak Tarafından Yapılan Değerlendirmeye Göre Karapara Aklama Boyutları

MASAK'a intikal eden ihbar ve şüpheli işlem bildirimleri Mali Suçları Araştırma Uzmanları tarafından değerlendirmeye tabi tutularak, aklama suçunun varlığı tespit edilenler hakkında doğrudan yetkili ve görevli Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunmakta, daha ayrıntılı inceleme gerektirenler ise, incelenmek üzere Kanununun 2 nci maddesinde unvanları sayılan denetim elemanlarına sevk edilmektedir.

Yıllar itibariyle değerlendirme dosyalarının envanteri ve sonuçları ile sonuçların oransal dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo 7- Değerlendirme Dosyaları Envanteri

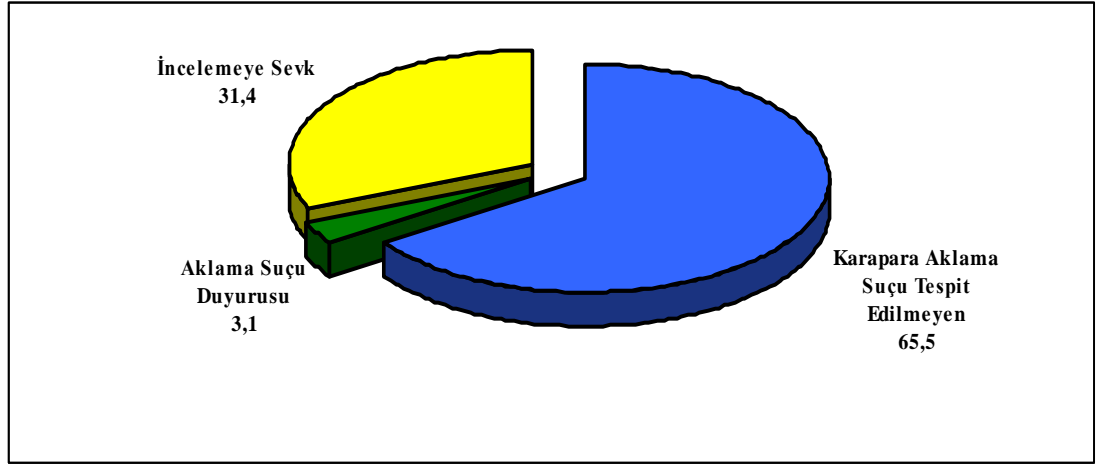
Yıl	Önceki Yılda Devredilen	Açılan Dosya Sayısı	Toplam Dosya Sayısı	Tamamlanan Dosya Sayısı	Sonuç			Sonraki Yıla Devreden
					Kapsam Dışı	Suç Duyurusu	İnc. Sevk	
Önceki Yıllar		425	425	368	160	32	176	57
2002	57	155	212	125	66	3	56	87
2003	87	192	279	142	93	1	48	137
2004	137	270	407	221	137	5	79	186
2005	186	383*	569	283	205	13	65	286
2006	286	406	692	275	185	10	80	417
Toplam		1831		1414	846	64	504	

Tablo 8- Değerlendirme Sonuçları

	Önceki Yıllar	2002	2003	2004	2005	2006	Toplam
Başlatılan Değerlendirmeler	57	155	192	270	383	406	1463
Devam Eden Değerlendirmeler*		1	2	16	76	322	417
Tamamlanan Değerlendirmeler		125	142	221	283	275	1046
1) Aklama Suçu Tespit Edilemeyen		66	93	137	205	185	686
2) 4208 Sayılı Kanun Kapsamında		59	49	84	78	90	360
a) İncelemeye Sevk		56	48	79	65	80	328
b) Aklama Suçu Duyurusu		3	1	5	13	10	32

(*) 31.12.2006 tarihi itibarıyla devam eden değerlendirmelerin başlatıldıkları yıllara göre dağılımı gösterilmektedir.

Şekil 4- Tamamlanan Değerlendirmelerin Sonuçlarının Yüzde Dağılımı
(2002-2006)

01.01.2002-31.12.2006 döneminde tamamlanan 1046 değerlendirmeden; 686'sında karapara aklama suçu tespit edilememiştir. 5549 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilebileceği tespit edilen 360 dosyadan 328'inin, daha ayrıntılı inceleme yaptırılması için inceleme elemanlarına sevki talep edilmiştir. Kalan 32 değerlendirme dosyası, aklama suçundan dava açılmasına yeterli emare mevcut olduğu kanaatiyle Cumhuriyet savcılıklarına intikal ettirilmiştir.

Yapılan değerlendirmeler esnasında başka suçların işlendiğine dair bilgilere ulaşılması durumunda basit rapor düzenlenerek ilgili kurumlara sevk edilmektedir. Bu raporların yıllara göre dağılımı ise aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 9- Vergi İncelemesi İçin Düzenlenen Basit Raporlar

Yıl	Basit Rapor Sayısı	Hakkında Vergi Kanunlarına İlişkin İnceleme İstenilen	
		Gerçek Kişi	Tüzel Kişi
2003	4	5	3
2004	18	12	18
2005	28	49	14
2006	19	39	9
Toplam	69	105	44

2.2.5.2. Masak Tarafından Yapılan İncelemeye Göre Karapara Aklama Boyutları

Yapılan değerlendirmeler sonucunda daha ayrıntılı inceleme yapılması gerektiği belirtilen dosyalar ile MASAK'ça doğrudan inceleme yaptırılması kararlaştırılan dosyalar için, işin gerektirdiği uzmanlık ihtiyaçları da dikkate alınarak, Kanunun 2'nci maddesinde belirtilen denetim elemanları, görevlendirilmek üzere bağlı oldukları birimlerden talep edilmektedir.

İnceleme dosyalarının yıllar itibariyle envanteri, 31.12.2006 tarihi itibariyle denetim elemanlarının unvanlarına ilişkin sayısal bilgiler ile görevlendirilen denetim elemanının bağlı bulunduğu birim mevcuduna oranı aşağıdaki gibidir.

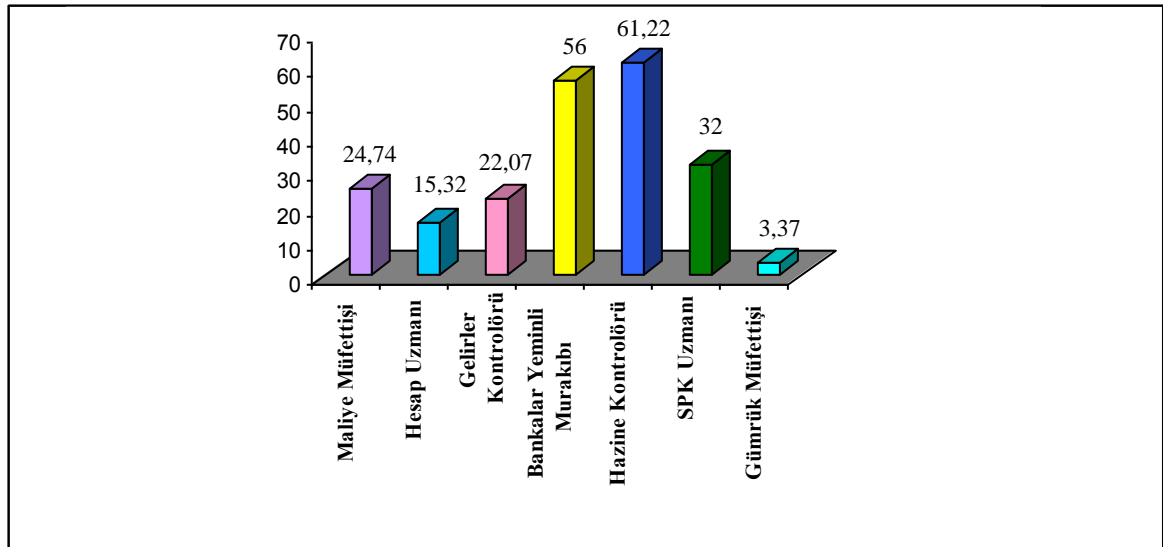
Tablo10- İnceleme Dosyalarının Envanteri

Yıl	Önceki Yıllardan Devredilen	Açılan Dosya Sayısı	Toplam Dosya Sayısı	Tamamlanan Dosya Sayısı	Sonuç		Sonraki Yıla Devreden
					Kapsam Dışı	Suç Duyurusu	
Önceki Yıllar		412	412	178	135	43+1*	234
2002	234	102	336	81	60	21+1*	255
2003	255	68	323	104	73	31+1*	219
2004	219	121	340	92	49	43	248
2005	248	74**	322	82	49	33+2*	240
2006	240	86	326	62	39	23+6*	264
Toplam		863		599	405	194+11*	

(*) Devam Eden Dosyalardan Suç Duyurusu

(**) Açılan İnceleme Dosyalarından biri ikinci bir inceleme dosyası ile birleşmiştir.

Şekil 5- Görevlendirilen Denetim Elemanlarının Kendi Kurul Mevcuduna Oranı (%)

Yıllar itibarıyla başlatılan incelemelere ilişkin sonuçlar ile sonuçların oransal dağılımına ise aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 11- İnceleme Sonuçları (17.02.1997-31.12.2006)

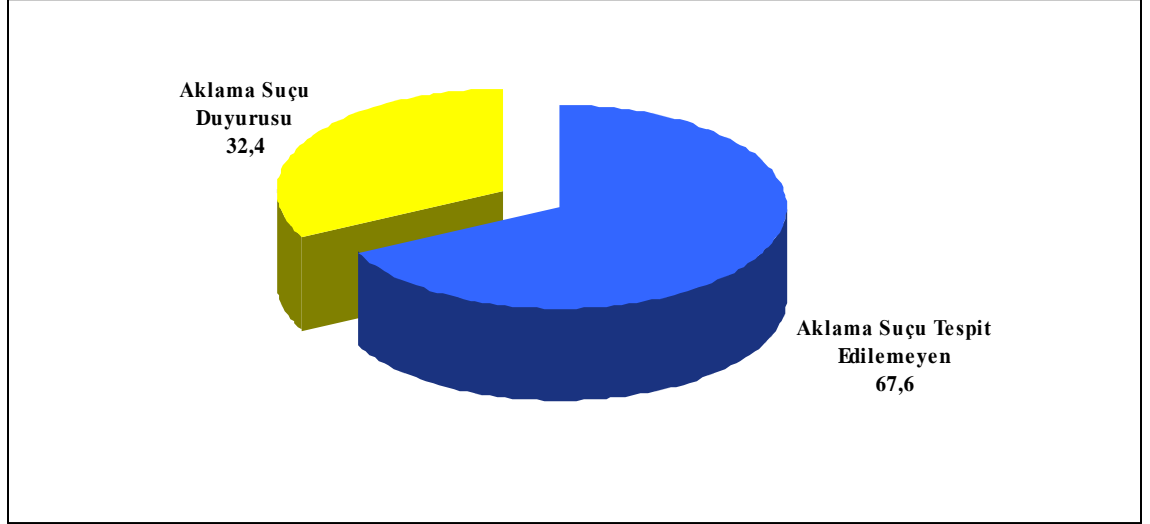
	Önceki Yıllar	2002	2003	2004	2005	2006	Toplam
Açılan İnceleme Dosya Sayısı	412	102	68	121	74**	86	863
Tamamlanan İnceleme	178	81	104	92	82	62	599
- Aklama Suçu Tespit Edilemeyen	135	60	73	49	49	39	405
- Aklama Suçu Duyurusu	43	21	31	43	33	23	194
Devam Eden İnceleme*	15	20	17	67	62	85	266
- Aklama Suçu Duyurusu	1	1	1		2	6	11
Toplam Suç Duyurusu	44	22	32	43	35	29	205

(*) 31.12.2006 tarihi itibarıyla devam eden incelemelerin başlatıldıkları yıllara göre dağılımı gösterilmektedir

(**) Açılan inceleme dosyalarından biri ikinci bir inceleme dosyası ile birleşmiştir.

NOT: 2006 yılı içerisinde 159 gerçek kişi ve 10 tüzel kişi hakkında suç duyurusunda bulunulmuştur.

Şekil 6- Tamamlanan İncelemelerin Sonuçlarına Göre Yüzde Dağılımı

17.02.1997-31.12.2006 döneminde aklama suçu işlendiği iddiasıyla, 194'ü tamamlanan incelemelerden, 11'i devam eden incelemelerden olmak üzere toplam 205 suç duyurusunda bulunulmuştur.

2.2.5.3. Masak Tarafından Yapılan Değerlendirme Ve İncelemelere İlişkin Genel Sonuçlar

MASAK'a 01 Ocak 2002 – 31 Aralık 2006 tarihleri arasında yapılan bildirimler sonucunda, 1406 adet değerlendirme dosyası ve 451 adet inceleme dosyası açılmıştır.

Kuruluşundan 2006 yılı sonuna kadar MASAK tarafından toplam 269 adet karapara aklama suçundan suç duyurusunda bulunulmuştur. Karapara aklama suçundan dolayı yapılan suç duyurularının 64'ü değerlendirme, 205'i inceleme raporlarına dayanmaktadır.

2.2.4.3.1. Aklama Suç Duyurularının İhbar Kaynakları

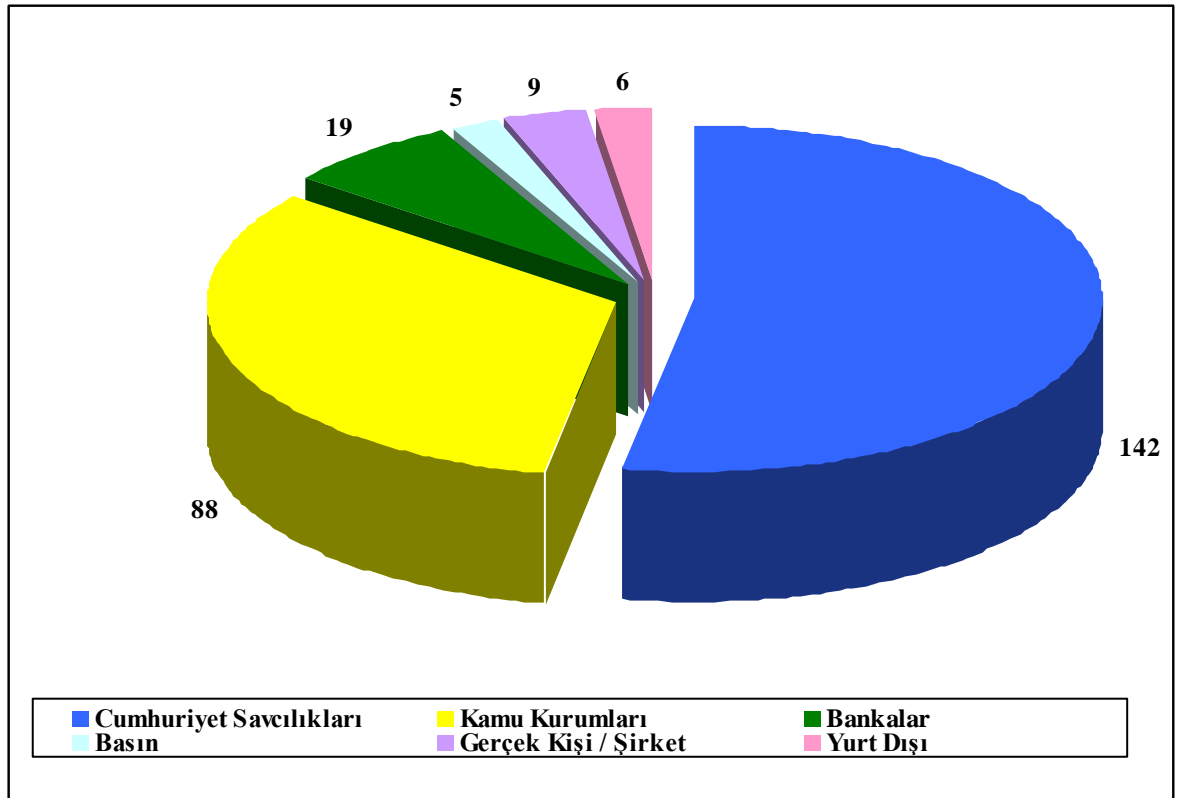
MASAK tarafından Cumhuriyet savcılıklarına intikal ettirilen karapara aklama suç duyurularının kaynakları yıllar itibariyle aşağıdaki tabloda belirtilmiş, oransal dağılımına ise aşağıdaki şekilde yer verilmiştir.

Tablo 12- Aklama Suçu Duyurularının İhbar Kaynaklarına Göre Dağılımı

İhbar Kaynağı	Önceki Yıllar	2002	2003	2004	2005	2006	Toplam
Cumhuriyet Savcılıkları	34	11	12	22	37	26	142
Kamu Kurumları	26	11	15	19	7	10	88
Bankalar (ŞİB)	7	1	4*	3	1	3	19
Basın	4	1	-	-	-	-	5
Gerçek Kişi	4	-	-	1	2	-	7
Tüzel Kişi				1	1		2
Yurt Dışı	1	1	2	2	-	-	6
Toplam	76	25	33*	48	48	39	269

(*) Farklı savcılıklarca yürütülen soruşturmalardan birisine mükerrerlik nedeniyle takipsizlik kararı verildiğinden çıkarılmıştır.

Şekil 7- Aklama Suç Duyurularının İhbar Kaynaklarına Göre Dağılımı (17.02.1997-31.12.2006)

2.2.6.Karapara Aklama Suçu Duyurularının Öncül Suçlara Göre Dağılımı

MASAK tarafından yapılan değerlendirme ile incelemeler sonucunda aşağıdaki tabloda ayrıntılı olarak görüleceği üzere 17.02.1997– 31.12.2006 tarihleri arasında aklama suçuna ilişkin olarak Cumhuriyet savcılıklarına 269 adet suç duyurusunda bulunulmuştur.

Tablo 13- Aklama Suçu Duyurularının Öncül Suçlara Göre Dağılımı

(17.02.1997-31.12.2006)

Kanun Adı / Madde No	Öncül Suç	Suç Duyurusu Sayısı (1997-2005)	2006	Toplam	Toplam İçindeki %'si
T.C.K* Madde 403 – 406	Uyuşturucu Madde Ticareti	94	22	116	43,1
1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu	Gümrük Kaçakçılığı	38	9	47	17,5
T.C.K. Madde 504 – 506	Nitelikli Dolandırıcılık ve Hileli İflas	31	1	32	11,9
T.C.K. Madde 339 ila 350	Evrakta ve Meşruiyet Belgelerinde Sahtecilik	28	3	31	11,5
213 sayılı Vergi Usul Kanunu - Madde 359/b	Sahte Belge Düzenleme – Kullanma	14		14**	5,2
T.C.K. Madde 495 ila 500	Yağma, Yol Kesme ve Adam Kaldırma	13	1	14	5,2
T.C.K Madde 125 – 173	Devletin Şahsiyetine Karşı Cürümler	5	1	6	2,2
T.C.K. Madde 332 – 333 – 335	Devlete Ait Mühürlerde ve Damgalarda Taklit	2	1	3	1,1
2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanun	Organ ve Doku Kaçakçılığı	1		1	0,4
T.C.K. Madde 179 – 192	Şahıs Hürriyeti Aleyhinde Cürümler	1		1	0,4

Kanun Adı / Madde No	Öncül Suç	Suç Duyurusu Sayısı (1997-2005)	2006	Toplam	Toplam İçindeki %'si
T.C.K. Madde 435 – 436	Fuhşa Teşvik	1		1	0,4
6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Kanun	Silah Kaçakçılığı	1	1	2	0,7
2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu	Eski Eser kaçakçılığı	1		1	0,4
Toplam		230	39	269	100

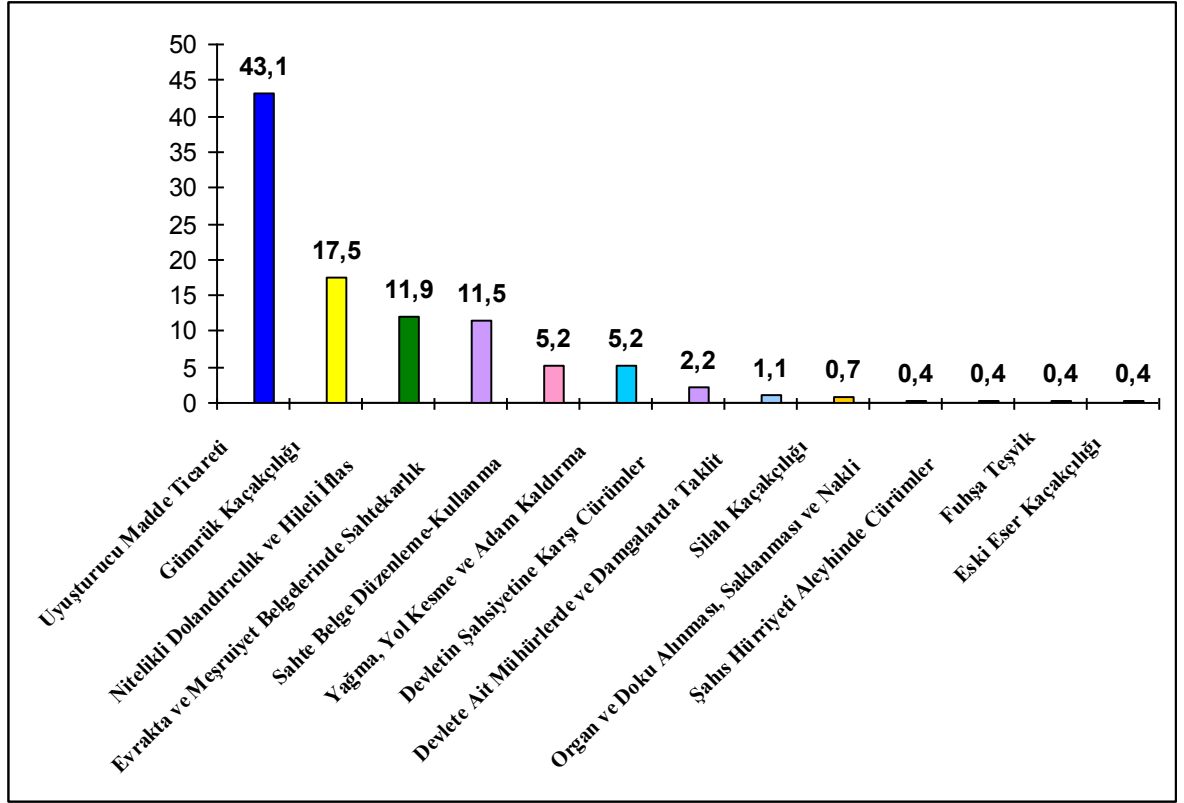
(*) T.C.K 765 sayılı Türk Ceza Kanununu ifade etmektedir.

(**) Farklı savcılıklarda yürütülen soruşturmalardan birisine mükerrerlik nedeniyle takipsizlik kararı verildiğinden tablodan çıkarılmıştır.

17.02.1997 – 31.12.2006 tarihleri arasında karapara aklama suçunun işlendiği gerekçesi ile suç duyurusunda bulunulan 269 dosyanın %43,1'nin uyuşturucu madde ticareti; %17,5'inin gümrük kaçakçılığı; %11,9'unun nitelikli dolandırıcılık ve hileli iflas; %11,5'inin evrakta ve meşruyet belgelerinde sahtecilik suçundan kaynaklandığı görülmektedir.

Aklama suçu duyurularının öncül suçlara göre yüzde dağılımı ise aşağıdaki gibidir

Şekil 8- Aklama Suç Duyurularının Öncül Suçlara Göre Yüzde Dağılımı
(17.02.1997-31.12.2006)

2.3.KARAPARA AKLAMA SUÇU İLE MÜCADELEDE KURUMLAR

2.3.1 Mali Suçları Araştırma Kurulu (Masak) Ve Rolü

2.3.1.1 Mali Suçları Araştırma Kurulu'nun Karapara Aklama Suçu İle Mücadeledeki Yöntemi

5549 sayılı kanuna göre Malî Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı doğrudan Maliye Bakanına bağlı olup²¹ görev ve yetkileri şunlardır:

a) Suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi amacıyla politika hazırlamak ve uygulama stratejileri geliştirmek, bu amaçla kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, ortak çalışmalar yapmak, görüş ve bilgi alışverişinde bulunmak.

²¹ TAŞKIN, Mustafa, Türk Hukukunda Mafya ve Karaparayla Mücadele, Ankara, 2004, s224

b) Belirlenen politikalar çerçevesinde kanun, tüzük ve yönetmelik taslakları hazırlamak, bu Kanun ile buna ilişkin Bakanlar Kurulu kararlarının uygulanması konusunda düzenlemeler yapmak.

c) Suç gelirlerinin aklanması alanındaki gelişmeler ile aklama suçunun önlenmesi ve ortaya çıkarılmasına yönelik yöntemler konusunda araştırmalar yapmak.

ç) Suç gelirlerinin aklanmasını önlemek amacıyla sektörel çalışmalar yapmak, önlemler geliştirmek ve uygulamayı izlemek.

d) Kamuoyu duyarlılığını ve desteğini artırmaya yönelik çalışmalar yapmak.

e) Suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanının önlenmesi kapsamında veri toplamak, şüpheli işlem bildirimlerini almak, analiz etmek ve değerlendirmek.

f) Değerlendirme sürecinde gerek duyulduğunda kolluk ve diğer birimlerden kendi görev alanlarında inceleme ve araştırma yapılması talebinde bulunmak.

g) Bu Kanun kapsamına giren işlemler ile ilgili olarak, araştırma ve inceleme yapmak veya yaptırmak.

ğ) Yapılan araştırma ve inceleme sonucunda aklama suçunun işlendiği hususunda olguların varlığının tespiti halinde, Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre gerekli işlemler yapılmak üzere Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunmak.

h) Cumhuriyet savcıları tarafından intikal ettirilen konuları incelemek ve aklama suçunun tespitine ilişkin talepleri yerine getirmek.

ı) Aklama veya terörün finansmanı suçunun işlendiğine dair ciddi şüphelerin mevcut olması durumunda konuyu ilgili Cumhuriyet savcılığına intikal ettirmek.

i) Kanun ve ilgili mevzuat kapsamında yükümlülük denetimi yapılmasını sağlamak.

j) Kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kuruluşlardan her türlü bilgi ve belgeyi istemek.

k) Bilgi ve ihtisasına ihtiyaç duyulması halinde, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların Başkanlık bünyesinde geçici olarak görevlendirilmelerini talep etmek.

l) Görev alanına giren konularda uluslararası ilişkileri yürütmek, görüş ve bilgi alışverişinde bulunmak.

m) Yabancı ülkelerdeki muadil kurumlarla bilgi ve belge değişiminde bulunmak, bu amaçla uluslararası antlaşma niteliğinde olmayan mutabakat muhtırası imzalamak.

(2) MASAK'ça birinci fıkranın (f) bendine göre kendisinden talepte bulunulan birim, bu talebin gereğini ivedi olarak yerine getirmek zorundadır.

(3) Başkanlık, aklama suçunun araştırılması ve incelenmesi görevlerini denetim elemanları vasıtasıyla yerine getirir. Görevlendirilecek denetim elemanları Başkanın talebi üzerine ilgili birim amirinin teklifi ve bağlı veya ilgili buldukları Bakanın onayı ile belirlenir.

(4) Başkanlığın talebi üzerine görevlendirilecek denetim elemanları görevlendirme konusuna giren hususlarda bilgi ve belge istemeye, araştırma ve inceleme yapmaya, uygulamayı takip ve denetlemeye, bu maksatla her türlü evrakın tetkikine yetkilidir.

2.3.1.2 Masak'ın Mali İstihbarat Birimi Olma Niteliği

Karapara ile mücadelede ülkeler, mali kurumlarına bilgi verme zorunluluğu yüklemiş ve bunun sonucu olarak da her bir ülke tarafından, bildirilen mali bilgileri toplamak, analiz etmek ve yetkili birimlere iletmekle yükümlü mali istihbarat birimleri (FIU) oluşturulmuştur.²²

Bu mücadele de karaparanın aklanmasına karşı yürütülen global savaşın başarısına katkıda bulunmak, Egmont Güvenli Ağ (Egmont Secure Web) ortamında mali bilgileri paylaşmak, mali istihbarat birimleri arasındaki işbirliğini sağlamak ve her bir mali istihbarat biriminin etkinliğini artırmak amacıyla 9 Haziran 1995 tarihinde Brüksel'de Egmont Grubu oluşturulmuştur.²³ Grup 1996 yılında Roma'da yapılan toplantıda mali istihbarat birimini tanımlamıştır.²⁴ Buna göre;

Karapara aklama ile mücadele için;

(i) Suç geliri olduğundan şüphelenilen gelirlerle ilgili veya

(ii) Ulusal mevzuatın ya da düzenlemelerin gerektirdiği kendisine bildirilen mali bilgileri almak (izin verildiğinde talep etmek), bu bilgileri analiz etmek ve ilgili makamlara dağıtmaktan sorumlu merkezi, ulusal birimdir.

²² ÇELİK, Kuntay, KOÇAĞRA, Selen Işıl, GÜLER, Kadir, Karapara Aklama, Ankara, 2000, s.163

²³ ÇELİK, Kuntay, KOÇAĞRA, Selen Işıl, GÜLER, Kadir, Karapara Aklama, Ankara, 2000, s.163

²⁴ <http://www.oecd.org/fatf>

Türkiye Egmont Grubu üyeliğine Haziran 1998 toplantısında kabul edilmiştir. Mali istihbarat birimi olarak yukarıdaki tanıma uygun bir yapılanmaya da sahip olan MASAK, Egmont Grubu'nda ülkemizi temsil etmektedir. Her geçen gün üye sayısı artan grubun şu anda 84 üyesi bulunmaktadır.

2.3.1.3 Masak'ın Araştırma Ve İnceleme Birimi Olma Niteliği

MASAK 5549 Sayılı Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 19'ncü maddesine göre; Cumhuriyet Savcıları veya Cumhuriyet Savcılarının talimatı üzerine zabıta makamlarınca intikal ettirilen konular ve bu makamların karaparanın aklanması suçunun tespitine ilişkin ilettikleri talepler veya usulüne uygun olarak yapılan ihbarlar veya re'sen elde edilen diğer bilgi ve belgeler üzerine, doğrudan veya yapılacak ön inceleme sonucunda gerekli gördüğünde, karapara aklama suçunu araştırma ve inceleme görevini inceleme elemanları vasıtasıyla yerine getirmektedir.

Karapara aklama suçunun araştırılması ve incelemesini yapmakla görevli inceleme elemanları, Kanunun 3'üncü maddesinde Maliye Müfettişleri, Hesap Uzmanları, Gelirler Kontrolörleri, Bankalar Yeminli Murakıpları, Hazine Kontrolörleri, Sermaye Piyasası Kurulu Uzmanları olarak sayılmışlardır. İnceleme elemanları, MASAK Başkanının talebi üzerine ilgili birim amirinin teklifi ve bağlı veya ilgili buldukları Bakanın onayı ile belirlenmekte ve MASAK tarafından yapılması istenilen incelemeyi tamamlamak üzere geçici olarak görevlendirilmektedirler.

Ön inceleme: Karaparanın aklanması suçunun tespitinde ön inceleme yapmak konusunda, Kanunun 3'üncü maddesinin 5'inci bendi ile görev ve yetki alan MASAK, uygulamada bu yetkisini mali suçları araştırma uzmanları aracılığı ile kullanmaktadır. Kanunda veya diğer tali düzenlemelerde ön inceleme usul ve esasları ile ilgili yeterli açıklama bulunmamaktadır. Uygulamanın yön verdiği ön inceleme "Cumhuriyet Savcıları veya Cumhuriyet Savcılarının talimatı üzerine zabıta makamlarınca intikal ettirilen konuları ve bu makamların suçun tespitine yönelik taleplerini veya usulüne uygun yapılan ihbarlar / re'sen elde edilen diğer bilgi ve belgeleri²⁵ (verileri) toplama, izleme, değerlendirme²⁶ ve elde edilen sonuçların yazılı olarak (rapor)²⁷ ortaya konulması" şeklinde tanımlanabilir.

²⁵ 5549 Sayılı Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmelik

Yapılan ön inceleme sonucunda; karapara aklama suçunun işlenmediği, konu hakkında ayrıntılı araştırma ve inceleme yapılması gerektiği veya karapara aklama suçunun işlendiği hususunda yeterli delil elde edilmesi halinde de suç duyurusunda bulunulması gerektiğine karar verilebilmektedir.

2.3.1.4 Karapara Aklama Suçunun Araştırılması Ve İncelenmesi

MASAK bankalardan, basından, Cumhuriyet savcılıklarından, diğer gerçek ve tüzel kişilerden ve yurtdışından karapara aklama suçunun işlendiği yönünde şüpheli işlem bildirimini ve/veya ihbar niteliğinde bildirimler almaktadır. Bunlar bildirimlerin niteliğine göre ön incelemeye veya doğrudan incelemeye tabi tutulmaktadır. Mali suçları araştırma uzmanlarınca yapılan ön inceleme sonucunda yeterli delile ulaşılması halinde suç duyurusunda bulunulabileceği gibi daha ayrıntılı bir araştırma ve incelemenin gerekli olduğu sonucuna da ulaşılarak inceleme konusu olay araştırma ve incelemeye sevk edebilmektedir.²⁸

2.3.1.5 Masak Dayanağı

Karapara aklama suçunun araştırılması ve incelenmesi yukarıda görülen 6 grup inceleme elemanınca yapılmaktadır. 5549 Sayılı Kanunun 21'inci maddesi, inceleme elemanlarını karapara aklama suçunun tespitine yönelik görevlendirme konusuna giren hususlarda bilgi ve belge istemeye, araştırma ve inceleme yapmaya, uygulamayı takip ve denetlemeye, bu maksatla her türlü evrakın tetkikine yetkili kılmaktadır.

Öte yandan 5549 Sayılı Kanunun 7'inci maddesi gereğince de; kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler, MASAK ve yukarıda sayılan 6 grup inceleme elemanı tarafından istenilecek bilgi ve belgeleri vermek ve gerekli kolaylığı sağlamakla yükümlü tutulmuşlardır. MASAK ve inceleme elemanlarınca kendilerinden bilgi ve belge istenilen gerçek ve tüzel kişiler, savunma hakkına ilişkin

²⁶ Mali Suçları Araştırma Kurulu Mali Suçları Araştırma Uzmanları Görev ve Çalışma Yönetmeliği m. 4, 1'inci fıkr (a) bendi (R.G., T. 2.7.1997, S. 23037)

²⁷ Mali Suçları Araştırma Kurulu Mali Suçları Araştırma Uzmanları Görev ve Çalışma Yönetmeliği madde 27, 2'nci fıkr

²⁸ TAŞDELEN, Aziz, Hukuksal Açından Türkiye'de Karapara'nın Aklanması ve Önlenmesi, Ankara, 2003, s119

hükümler saklı kalmak kaydıyla, özel kanunlarda yazılı hükümleri ileri sürerek bilgi ve belge vermekten imtina edemezler.

5549 Sayılı Kanunun Uygulamasına Dair Yönetmeliğinin 7'nci maddesine göre; istenilecek bilgi ve belgeler sözle veya yazıyla istenmektedir. Sözle istenen bilgileri vermeyenlere durum yazı ile bildirilmekte ve cevap vermeleri için kendilerine yedi günden az olmamak üzere uygun bir mühlet verilmektedir.

2.3.1.6 Masak'ın Yetkileri

5549 Sayılı Kanunun 19'inci maddesinin 1'inci fıkrasının 3'üncü bendine göre MASAK araştırma ve incelemeler sırasında, karaparanın aklanmasına yönelik ciddi bulgu ve emarelerin varlığının tespiti halinde, ilgilinin hak ve alacaklarına tedbir konulması için durumu Cumhuriyet Savcılığına intikal ettirmektedir. Kanunun 17'inci maddesine göre de; karaparanın aklanmasına yönelik ciddi emarelerin varlığı halinde, bankalar ve banka dışı mali kurumlar ile diğer gerçek ve tüzel kişiler nezdindeki kiralık kasa mevcutları da dahil olmak üzere hak ve alacakların dondurulmasına, tasarruf yetkisinin tamamen veya kısmen kaldırılmasına, mal, kıymetli evrak, nakit ve diğer değerlerin zaptına, bunların bir tevdi mahalline yatırılmasına ve hak ve alacaklar üzerine diğer tedbirlerin konulmasına hazırlık tahkikatı sırasında sulh ceza hakimi; yargılama sırasında ise mahkeme tarafından karar verilebilir.

Tedbire ilişkin talepler, evrak üzerinden yapılacak inceleme sonucu derhal ve nihayet 24 saat içinde sonuçlandırılır.

Gecikmesinde sakınca görülen hallerde, Cumhuriyet Savcıları da hak ve alacakların dondurulmasına karar verebilir. Bu durumda Cumhuriyet Savcılığı bu kararı en geç 24 saat içinde sulh ceza hâkimine bildirir. Hâkim en geç 24 saat içinde onaylanıp onaylanmamasına karar verir, onaylamama halinde Cumhuriyet Savcılığının kararı hükümsüz kalmaktadır.

MASAK, suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesine yönelik düzenlemeler yapmakta ve bu düzenlemelerin uygulamasını gözetlemektedir. Ayrıca suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanını önleme konularındaki uluslararası çalışma ve girişimleri yakından takip eden MASAK, bu hususlarda Türkiye'de atılacak adımlara öncülük etmektedir. Özellikle FATF tarafından yayınlanan Tavsiye

Kararlarına uyum çalışmaları ile ülkeler arasında aklama suçunun araştırılmasına yönelik bilgi değişimi konusundaki çalışmaları yönlendirmektedir.

2.3.2 Karapara Aklama Suçu İle Mücadele Kolluğun Rolü Ve Yöntemi

4208 Sayılı Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin "İnceleme elemanlarının görevlendirilme usulü" başlığı altındaki 22. maddesinde; Cumhuriyet savcıları veya Cumhuriyet savcılarının adına hareket eden zabıta makamlarınca intikal ettirilen konular, araştırılması için uzman kuruluş olarak Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına iletileceği, Başkanlığın doğrudan veya yapılacak ön inceleme sonucunda gerekli gördüğünde karapara aklama suçunun araştırılması ve incelenmesi görevlerini inceleme elemanları vasıtasıyla yerine getireceği ifade edilmektedir.

Lakin 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi hakkında kanun da ‘...veya Cumhuriyet savcılarının adına hareket eden zabıta makamlarınca intikal ettirilen konular ...’ kısmı çıkarılmış bir nevi kolluk pasif hale getirilmiştir.

4208 sayılı yasayla oluşturulmuş olan “Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu” belli dönemlerde Maliye Bakanlığı Müsteşarının başkanlığında toplanmaktadır. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanı, yasayla ismen sayılmış üyelerden birisidir.²⁹ Polisin birinci görevi, bu mücadele içerisinde bir koordinasyon kurulu üyesi olarak görev almaktır. 1996 yılında yürürlüğe giren 4208 sayılı yasanın 3’ncü maddesiyle Maliye Bakanlığı bünyesinde kısa adı MASAK olan “Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı” oluşturulmuş ve karapara aklanmasının önlenmesine yönelik çalışmalar yapmak, önlemler almak, inceleme ve araştırmalar yapmak ve bilgi ve belgeleri Cumhuriyet savcılıklarına intikal ettirmekle görevlendirilmiştir. Ayrıca, aynı yasanın 4. maddesi ile karaparanın aklanmasının önlenmesine yönelik politikaları tespit etmek, mevzuat düzenleme ve tekliflerini değerlendirmek ve ilgili kuruluşlar arasında koordine görevini yapmak üzere “Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu” oluşturulmuştur. Maliye Bakanlığı Müsteşarının Başkanlık ettiği bu Kurulun daimi üyelerinden birisi de "Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla

²⁹ Söz konusu dairenin tarihi gelişimi; 1981 yılı Kaçakçılık Daire Başkanlığı, 1983 yılı Kaçakçılık İstihbarat Harekat Daire Başkanlığı, 1995 Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı şeklindedir.

Mücadele Daire başkanıdır”³⁰ olmasına rağmen 5549 sayılı kanunla bu kaldırılarak kolluk pasif ve etkisiz bir duruma getirilmiştir.

4208 sayılı Kanunun 3’üncü maddesi ve Yönetmeliğin 22’inci maddesinde açıklandığı gibi karapara aklanması olaylarının araştırılmasında yetki Mali Suçlar Araştırma Kurulu Başkanlığı'na verilmiştir. Polisin karapara aklama suçundaki ikinci görevi, karaparaya kaynaklık eden suç soruşturma dosyalarını Mali Suçlar Araştırma Kurulu Başkanlığı'na göndermektir. Polisin ikinci görevi bu kanuna göre, karapara aklaması ile ilgili kendisine gelen duyum, bilgi ve belgeleri başkanlığın incelemesine esas teşkil edecek şekilde derlemektedir. Yani, İl Emniyet Müdürlükleri 4208 sayılı yasada sayılan ve karaparaya kaynaklık eden suçların hazırlık soruşturmaları sırasında, polis birimleri tarafından karaparanın aklanmasına yönelik ciddi bulgu ve emareler olup olmadığı araştırılmaktadırlar ve karapara aklanması suçunun işlendiğine dair gelen bilgi, belge ve ihbarları veya karapara kapsamındaki suçlardan birisiyle ilgili yürüttükleri tahkikat sırasında şüpheli gördükleri ve karapara bağlantısı ihtimali yüksek olan bir durum ile karşılaştıklarında durumu merkeze bildirmektedirler.

Bu şekilde elde edilen bilgi ve belgeler, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına iletilmektedir.

İl Emniyet Müdürlükleri, organize bir suçla ilgili çalışma yürütürlerken karaparanın aklanmasının mevcudiyetinin tespiti amacıyla Karapara Formatı adı verilen aşağıdaki sorular yakalanan kişilere yöneltilmektedir.

1. Vergi kimlik numaranız nedir?
2. Üzerinize kayıtlı gayrimenkulunuz var mı? Varsa nerede, ne zaman aldınız? Alış fiyatı nedir?
3. Üzerinize kayıtlı ulaşım aracı var mı? Varsa ne zaman, nereden aldınız? Alış fiyatı nedir? (Otomobil, kamyon, tır, otobüs, yat, gemi, helikopter, uçak vb. araçların plaka, marka ve modelleri belirtilecek).
4. Banka ve özel finans kurumlarında hesabınız var mı? Varsa "hangi bankalarda, hesap türü nedir? Hesap numaraları ve hesaplarda bulunan miktarlar nelerdir? (Mevduat, repo, döviz, ticari hesap, kredi kartı hesabı vb.)

30 polisin karapara aklama suçu ile mücadelesi hakkında bkz. <http://www.kom.gov.tr/yayinlar/99kitaptr-4.htm>

5. Borsada hisse senediniz var mı? Varsa ne zaman, hangi bedelle aldınız ve şu anki değeri nedir?

6. Kurucusu, sahibi veya ortağı olduğunuz şirket var mı? Varsa şirketin sermayesi ve sizin hisse payınız nedir?

7. Yıllık gelirin ne kadardır? Nereden elde ediyorsunuz? (Maaş, kira, faiz geliri, ticari kazanç vb.)

8. İsnat olan suçun işlenmesinden ne kadar gelir elde ettiniz? (Nakit para, gayrimenkul, hisse senedi, araç, vb.) Bu gelir şu anda nerede ve kimlerdedir? (Elde edilecek gelir varsa o da belirtilecek).³¹

Bu soruların cevapları alınarak, adliyeye giden tahkikat evrakına eklenmenin yanında, bu tahkikat evrakının bir nüshası da üst yazıyla Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığına gönderilmektedir.

Üçüncü görevi ise, bu mücadelede yabancı ülke polis birimlerinden gelen karapara ihbar ve bilgilerini yine Mali Suçları Araştırma Kurulu'na göndermektir.

2.4.KARAPARA AKLAMA SUÇU İLE MÜCADELEDE SORUŞTURMA YÖNTEMLERİ

Karapara aklama, yasadışı faaliyetlerden, özellikle, geleneksel olarak uyuşturucu kaçakçılığı ve günümüzde daha geniş olarak belli bir ağırlıktaki her türlü suçtan elde edilen sermayelerin yasal ekonomik dolaşıma sokulmasını amaçlayan malî ve ekonomik nitelikte işlemlerin tümü olarak daha önceki kısımlarda belirtmiştik.

Türkiye’de kayıt dışı ekonomi kaynaklarının giderek büyümesi ve gelişmesi, Türk parasının kıymetini koruma mevzuatındaki aşırı liberalleşme, karaparanın Türkiye’de de aklanmasına neden olmuştur. Özellikle yabancı ülkelerde elde edilen gayri meşru kazançların, döviz ithalinin bir sınırlamaya bağlı olmaması nedeniyle, Türkiye’de aklanma ihtimalinin ortaya çıkması, bir çok modern hukuk sisteminde bu konuda düzenlemelerin bulunması, 1988 Viyana Sözleşmesini onaylamamız ve Türkiye’nin de üyesi olduğu FATF’ın tavsiye kararlarının iç hukuka aktarılması gereği Türk yasa koyucusunun da konu ile ilgili bir düzenleme yapmasında etkili

³¹ T.C. Merkez Bankası, Karapara Aklama Faaliyetleri ve Önlemler, İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü- Eğitim Birimi, Ankara, 1999, ss.67-70

olmuştur. Hukukumuzda karaparanın aklanması suç olarak 13.11.1996 tarih ve 4208 sayılı kanunla kabul edilmiştir. Anılan yasa, 19.11.1996 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Böylece mevzuatımıza karapara deyimi de girmiştir. Yasanın çıkartılma amacı birinci maddesinde ifade edildiği şekilde: “Karapara aklanmasının önlenmesi konusunda uygulanacak esasları belirlemek”tir. Yasada karapara, kaynakları itibariyle tarif edilmiştir. Daha sonra 11.10.2006 tarihinde Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi hakkında çıkarılan kanunla yeniden düzenleme yapılmıştır.

Karapara aklama olayı karmaşık malî işlemler içermesi nedeniyle, bu konuda uzman birimler ile araştırmacı ve soruşturmacılara gerek vardır. Bu nedenle, Japonya, Belçika ve Almanya’da malî konularda uzmanlaşmış kişilerin savcılıklarda çalıştırıldığına ya da savcıların uzmanlaştırıldığına tanık olunmakta; ekonomik suçların soruşturulması ekip teşkil ederek yapılmaktadır. İtalya’da ve İspanya’da uyuşturucu ve örgütlü suçlar için yetkileri ulusal toprakların tamamını kapsayan, emrinde uzman maliyecilerin ve teknik görevlilerin bulunduğu uzman savcılar bulunmaktadır. Fransa’da da, karapara aklama suçlarının soruşturulması bünyesinde malî uzmanların (uzmanlaşmış asistanlar) yer aldığı malî savcılıklar ve sorgu hâkimlerince, yargılama ise ekonomik ve malî konularda uzmanlaşmış mahkemelerde yapılmakta ve Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde, karaparaya karşı adlî mücadelenin ulusal düzeyde koordinasyonu ile görevli bir birim bulunmaktadır.

2.4.1.Karapara Aklama Suçunun Soruşturulması

Ülkemizde de, karapara aklama suçunun mali ve karmaşık niteliği dikkate alınarak, 4208 sayılı yasa ile karaparaya özgü yeni bir merkezi inceleme ve araştırma makamı olmak üzere “Malî Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı” (MASAK) kurulmuştur. Daha sonra 11.10.2006 tarihinde Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi hakkında çıkarılan kanunla yeniden düzenleme yapılmıştır.

Buna göre; kendine yapılan ihbarlar veya resen muttali olduğu olaylar üzerine, Başkanlık ön inceleme yapacak ve aklama suçunun işlendiğine dair emareyi saptarsa cumhuriyet savcılığını devreye sokacaktır. Burada bir nevi başlangıç soruşturması vardır ve savcılık bu soruşturmanın sonucuna göre hazırlık soruşturmasına başlayacaktır. C.Savcılarını mali uzmanlık gerektiren hususları

incelemesi ve aklama işlemlerinin tespiti taleplerini MASAK'a iletecekler, MASAK'da inceleme elamanları vasıtasıyla araştırma ve inceleme görevini yerine getirecektir. Uygulamada, talep ve ihbarlar, MASAK bünyesinde sürekli görev yapan uzmanlarca bir ön incelemeye tâbi tutulmaktadır. Bu değerlendirme sonucunda konunun karapara aklama yönünden araştırma ve incelmeyi gerektirecek ciddilikte olduğu ortaya çıkarsa, konuya ilişkin uzmanlık gerektiren deneyime sahip denetim elamanı üyesi olduğu birimlerden geçici olarak talep edilmektedir. İlgili birim amirinin teklif ettiği inceleme elamanı, bu birimin bağlı olduğu bakanın onayı ile bu incelemeyle sınırlı olmak üzere geçici olarak görevlendirilmektedir. Söz konusu inceleme elamanları Hesap Uzmanı, Malîye Müfettişi, Gelirler Kontrolörü, Bankalar Yeminli Murakıbbı, Hazine Kontrolörü, Sermaye Piyasası Kurulu Uzmanı olabilmektedir.

Başkanlık, karapara aklanması suçunun araştırılması ve incelenmesi görevlerini malîye müfettişleri, hesap uzmanları, gelirler kontrolörleri, bankalar yeminli murakıpları, Hazine Kontrolörleri ve Sermaye Piyasası Kurulu uzmanları aracılığı ile gerçekleştirecektir. Ancak söz konusu inceleme ve soruşturma yapan birimler açısından önemli eksiklikler mevcuttur. Zira karaparanın kaynağının önemli bir bölümünü silah, uyuşturucu madde, tarihi eser ve ticari eşya kaçakçılığı oluşturmaktadır. Ayrıca gümrük ve dış ticaret işlemlerinin bir çoğu karapara aklama yöntemi olarak kullanılmaya uygun nitelik taşımaktadır. 1990 öncesinde yaşanan hayali ihracat olayları karapara aklamasının en etkili yöntemlerinden biri olarak kullanılmıştır. Aynı şekilde dış ticarete kimi Teşvikli Yatırımlarda yüksek kıymet beyanı da karapara sirkülasyonunun sağlanması açısından en kullanılabilir yollardan birisidir. Karapara trafiğinin uluslararası bir boyut taşıdığı dikkate alındığında gümrük ve dış ticaret işlemlerinin bu konudaki önemi çok açık bir şekilde kendini göstermektedir. 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun uyarınca inceleme ve soruşturma yapma yetkisine sahip olan Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı Gümrük Müfettişleri ve Kontrolörleri, Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana sürekli olarak Gümrük ve Dış Ticaret İşlemlerinden kaynaklanan suçların tespit edilip ortaya çıkarılmasında önemli işlevler üstlenmişlerdir. Hayali ihracat olaylarının incelenip soruşturulmasında da çok büyük etkinlikleri olan Gümrük Müfettişliği ve Gümrük Kontrolörlüğü gümrük ve dış ticaret işlemlerinden kaynaklanan yolsuzlukların incelenmesi ve soruşturulması konusunda Türkiye'de en geniş formasyona sahip mesleki birimlerdir. Ayrıca,

yasada yetkili kılınan Maliye Bakanlığı Denetim Elemanları, Bankalar Yeminli Murakıpları ve Hazine Kontrolörlerinin 1918 sayılı yasa uyarınca kaçakçılığı men ve takibi konusunda inceleme ve soruşturma yapma yetkilerinin bulunmadığı unutulmamalıdır. Yasanın üçüncü maddesi, konuyu MASAK'ın görevleri yönünden ele almıştır. C.Savcısının tüm karapara aklama olaylarını mı yoksa gerek gördüklerini mi MASAK'a intikal ettireceği açık değildir. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nün 28.5.1999 tarihli genelgesinde, "soruşturması sırasında, ciddi emarelerin tespiti halinde evrakın bir suretinin MASAK'a gönderilerek karapara aklanması suçunun tespitine ilişkin görüş alınması" belirtilmektedir. Kanaatimizce burada kanun koyucunun aradığı husus mali inceleme yani yasal ve normal gibi görünen işlemlerin karapara aklama tekniği olarak kullanılmasının ortaya konulmasıdır. Bu arada karapara ile öncül suç bağlantısına ilişkin bazı emarelerin de elde edilmesi muhtemeldir. Ancak bu konu, asıl olarak savcılık ile onun yardımcısı olan kolluğun görevidir. Kolluk ya da savcılık araştırma ve soruşturmayı MASAK'a mali incelemeye gönderdikten sonra, öncül suçun ve üçüncü kişilerin karaparanın kaynağı öncül suçu bildiğine ilişkin emare ve delilleri araştırmayı titizlikle sürdürmelidir. Şüpheli işlem bildirimleri ve kendine gelen ihbarlarda MASAK basit şüpheyi doğrulayan emareler elde ettiği takdirde olayı savcılığa intikal ettirmelidir. Fransa'da Mali İstihbarat Birimi olan TRACFIN'in uygulaması da bu yöndedir.

Bilindiği gibi yargılama faaliyeti Ceza Muhakemesi Hukukunda iki safhadan oluşur. Ön soruşturma ve son soruşturma. Ön soruşturma teorik olarak, başlangıç soruşturması ve kısa soruşturma ve ilk soruşturma olarak üç kısma ayrılabilirse de, bizde yasal olarak ön soruşturma hazırlık soruşturmasından ibarettir. CMK ilgili maddesine göre, yapılan hazırlık soruşturması sırasında toplanan deliller kamu davasının açılmasına yeterli ise, kamu davası açılır. Muhakeme %90 mahkûmiyetle sonuçlanmalıdır. Ülkemizde ise, bu oran % 53'tür. Bu da, hazırlık soruşturmasının iyi yapılmadığını göstermektedir.

Karapara aklama suçlarında hazırlık soruşturmasının suçun özelliğine ve karmaşıklığına uygun olarak iyi yapılmaması halinde, davanın mahkûmiyetle sonuçlanması ihtimalî çok düşüktür. Bu nedenle, soruşturma sırasında özellikle;

Savcılık ve kolluğun aklamaya konu değerini yasada belirtilen öncül (ön şart sayılan) suçlardan herhangi biriyle ilişkisini ortaya koyacak delilleri toplamaya özen göstermesi,

Bir kısım delillerin yurtdışında bulunması ya da paranın izinin yurtdışında sürülmesi gereken hallerde, araştırmanın safhasına göre, uluslararası idari, polisiye ya da adlî yardımlaşma yollarının işletilmesi,

Karapara aklama suçu şüphelininin, öncül suçla ilgisinin bulunmaması halinde, kişinin söz konusu paranın yasadışı kaynağını bildiğine dair emare ve kanıtların ortaya konması,

Karapara aklama işlemlerinin uzmanlık gerektiren karmaşık niteliği dikkate alınarak, yasanın 3. maddesinde belirtilen görevlerine giren konularda mali araştırma ve inceleme yapması için MASAK'dan talepte bulunulması,

Mahkûmiyet halinde, müsadere cezasının etkili şekilde uygulanabilmesi için, soruşturma sırasında karaparanın aklanmasına yönelik ciddi emarelerin varlığı halinde, dondurma, el koyma, tasarruf yetkisini kaldırma, tevdi mahalline yatırma vb tedbirler öngören yasanın 9. maddesinin işletilmesi ve Adalet Bakanlığı'nın 28.5.1999 tarihli genelgesine göre soruşturmanın bizzat C. Savcısı tarafından yürütülmesi, önem taşımaktadır.

Ayrıca Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, karapara aklama suçunun öncül suçlarının soruşturmalarında karapara aklama yönünden de delil elde edebilmek amacıyla bir karapara formatı hazırlayarak birimlerine duyurmuştur.

2.4.2.Sınır Aşan Karapara Aklama Suçu Soruşturmaları

Günümüzde ekonomistler, genelde ekonomik küreselleşmesinin avantajlarını vurgularken, hukukçular ise, eşzamanlı olarak suçun küreselleşmesi ve örgütlü suçun hukuk devletlerini tehdit eder hale gelmesine dikkatleri çekmektedirler. Devletlerin adlî ve hukukî sistemleri ile mevzuatları arasındaki farklılıklar, Avrupa ülkelerinde bile soruşturma makamları ve hâkimler açısından suçluları ortaya çıkarma ve cezalandırma açısından büyük güçlükler oluşturmaktadır. Bu durumdan suç örgütlerinin yararlandığına yakından tanık olan özellikle organize suç ve yolsuzluk konularında uzmanlaşmış hâkim ve savcılar Avrupa kamuoyunu ve yetkilileri uyarmak için girişimlerde bulunmaktadırlar. Bu bağlamda, gizli hesap ve karapara aklama Avrupası'na karşı çıkan yedi Avrupalı yargıcın 1 Ekim 1996 tarihli ünlü 'Cenevre Çağrısı' Şubat 1997'de 400 Fransız yargıç ve savcısı tarafından imzalanmıştır. Bu olay, yargının bağımsızlığının güçlendirilmesine ilişkin adalet

reformunun tartışıldığı Fransa ve Avrupa’da büyük yankı uyandırmıştır. Bildiriye Avrupa çapında ise, binden fazla yargıç ve on bini aşkın kişi imza koymuştur.

Avrupa Konseyi, Roma Anlaşması, Schengen Antlaşmaları ve Maastricht Anlaşması karapara aklama ile mücadelede yerleri çok önemlidir. Bu bankacılık sırrının çok sık olarak bir bahane ve paravan olarak kullanıldığı finans alanlarının, banka kuruluşlarının da Avrupa’sıdır. Bu karapara aklama mekanizmalarının ve numaralı hesapların Avrupası, uyuşturucu, terörizm, tarikat, yolsuzluk ya da mafya faaliyetlerinden elde edilen paraların aklanması için kullanılmaktadır. Faks-modem, İnternet, iletişim ağları çağında, kaçakçılık kaynaklı paralar, cömert aylıklar alan saygın yedimcinler tarafından kontrol edilen anonim, off-shore şirketler maskesi altında, bir hesaptan diğer hesaba, bir vergi cennetinden diğerine son hızla yol alabilir. Bu para daha sonra, her türlü kontrolün dışında, yerleştirilir ya da yatırılır. Günümüzde, bu suçun faillerine ise yaptırım oldukça etkisizdir.

Avrupa ülkelerinin her birinin adaletine bu paranın izini bulmak, sınırların kişiler, mallar ve sermayeler için henüz bir anlam taşıdığı bir dönemim mirası olan bugünkü yasal çerçeve içinde imkânsız olmasa da yıllar alacaktır.” İfadeleri ile başlayan çağrıda, talep olarak, “Değişik Avrupa ülkeleri mevzuatlarından geniş ölçüde yararlanan bir suçluluğa karşı, mücadele şansına sahip olmak için adlî ve polisiye alanda modası geçmiş bir korumacılığı kaldırmak ivedi bir ihtiyaçtır.

“Bizler, hâkimler arasında uluslararası istinabe taleplerinin ve araştırmaların sonuçlarının, yürütme organının müdahalesi olmadan ve diplomatik yola başvurmadan doğrudan iletilmesini öngören Schengen antlaşmalarının filen uygulamaya konmasını istiyoruz”³² denmekte ve daha adil ve güvenli bir Avrupa için uluslararası anlaşmalar yapılması ya da iç hukuklarda değişiklik gerektiren konular sıralanmaktadır.

Günümüzde ise, gerek organize gerekse malî suçluluk kurumsallaşmış ve uluslararası boyut kazanmıştır. Bundan böyle, bu tür suçluluk çok sayıda ülkeyi kapsamaktadır. Zira, suç örgütleri delilleri değişik ülkelerde dağıtarak, kazançlarının güvenliğini ve üyelerinin adalet önüne çıkarılmasını engellemeyi hedeflemektedir. Buna karşılık, kamu makamları yetkilerinin ulusal sınırlarda bittiğini düşünmeye devam etmektedirler. Oysa yasal işleri yapanlar kadar yasadışı ekonomik işleri yapanlar da yeni özgürlüklerden tam manasıyla yararlanıyorlar. Mallar, suç gelirleri

³² Schengen I anlaşması 14 Haziran 1985 tarihinde 5 Avrupa ülkesi arasında imzalanmıştır. Bu ülkeler: Fransa, Batı Almanya ile Belçika, Hollanda ve Lüksemburg’tan oluşan 3 Benelüks ülkesidir.

ve suçlular sınırları çok rahat aşarken, mali istihbarat birimlerinin ulusal sınırlarda kalması mantık dışı bir olgudur.

Daha çarpıcı bir ifadeyle, “sınırlar yargıçları durduruyor. Suçluları değil.” Avrupa’da ortak bir yasal alan oluşturulmadıkça sınır tanımayan suç karşısında zafere ulaşmak mümkün değildir.

2.5. KARAPARA İLE MÜCADELEDE ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

2.5.1.Uyuşturucu Ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu)

Viyana sözleşmesi, her ne kadar karapara kavramları açıkça belirtilmemişse de suç örgütlerinin gücü ve zenginliği düşünülerek bu sözleşme uyuşturucu kazançlarının aklanması hareketlerinin suç olarak kabul edilmesi ve uluslararası işbirliğinde adli yardımlaşmaya ek olarak idari inceleme aşamasında da yardımlaşma kurallarını getirmesi nedeniyle ilk uluslara arası kapsamlı çalışma niteliğindedir.³³ 19 Aralık 1988 tarihinde BM gözetiminde imzaya açılmış ve Kasım 1990 tarihinde yürürlüğe girmiştir.³⁴ Sözleşme ile uyuşturucu ve psikotrop madde kaçakçılığı ile uluslararası boyutta etkin bir mücadele sağlanması için taraflar arasındaki işbirliğinin artırılması amaçlanmıştır.

Sözleşmede öncül suç ya da karapara aklama suçu başlıkları altında tanım yapılmamakla birlikte; taraf ülkelerin,

Uyuşturucu ve psikotrop maddenin üretimi, imalatı, çıkarılması, hazırlanması, satışı, dağıtımı, teslimi, sevki, transit sevki, nakli, ithali ve ihracı,

Bir mamelekin bu suçlardan birinden veya bu suç veya suçlardan birine iştirakten kaynaklandığını bilerek, mamelekin yasadışı kaynağını gizlemek, olduğundan farklı göstermek veya böyle bir suçun işlenmesine karışmış bir kişinin eylemlerinin yasal sonuçlarından kaçmasına yardımcı olmak amacıyla bu mamelekin başka bir mameleke dönüştürülmesi veya devredilmesi,

Uyuşturucu suçlarından birinden veya bunlardan birine iştirakten kaynaklandığını bilerek, malvarlığının gerçek niteliğinin, kaynağının, yerinin, hareketinin, gerçek sahibinin gizlenmesi ya da olduğundan farklı gösterilmesi,

³³ Gilmore, William C: Dirty Money, Strasburg, 1995, s63

³⁴ Gilmore, William C: Dirty Money, Strasburg, 1995, s63

Uyuşturucu suçlarından ya da bu suçlara iştirakten kaynaklandığını bilerek, bu malvarlığının edinilmesi, sahip olunması, ya da kullanılması,

Bir başkasını bu suçlardan birini işlemeye veya uyuşturucu veya psiko trop maddeleri kaçak olarak kullanmaya yöneltilmesi, teşvik edilmesi,

Bu suçların işlenmesi amacıyla örgüt oluşturulması, işbirliği yapılması, teşebbüste bulunulması, yardımcı olunması, kolaylık ve yol gösterilmesi, fiillerinin suç olarak sayılması için gerekli önlemleri alacaktır. Karapara aklamaya karşı küresel program Birleşmiş Milletlerin Uyuşturucu Kontrolü ve Suç Önleme Kuruluşu tarafından uygulanan bir araştırma eğitim ve teknik işbirliği programıdır. Bu program bölgesel ve diğer uluslararası kuruluşlar ile işbirliği ortaya koymaktadır.³⁵

Sözleşme ile taraf devletlerin, bu suçların işlenmesini hapis veya hürriyeti kısıtlayıcı diğer cezalar, para cezası ve müsadere gibi cezai yaptırımlara tabi tutmalara öngörülmüştür.

Sözleşmede müsadere “hakkın kaybedilmesi kavramı da dâhil olmak üzere, mahkeme veya başka bir yetkili makamın kararıyla mülkiyetin sürekli olarak kaybedilmesi” olarak tanımlanmış ve her bir taraf devletin uyuşturucu suçlarından elde edilen kazançların veya bu kazançlara karşılık gelen malvarlığının, bu suçlarda kullanılan ya da kullanılması amaçlanan araçların müsadere edilebilmesi amacıyla gerekli önlemleri almaları öngörülmüştür. Ayrıca müsadere için uygulanabilmesi için taraf ülkelerin tam bir işbirliği içinde bulunmaları, banka, mali ya da ticari kayıtların adli yardımlaşma kapsamında istenebileceği ve dahası taraf ülkelerin “banka hesaplarının gizliliği” gerekçesiyle bilgi vermektan kaçınamayacakları hüküm altına alınmıştır.

Sözleşmede ayrıca “kontrollü teslimat” uyuşturucu suçlarının ve bu suçlardan kaynaklanan gelirlerin aklanması suçlarının işlenmesine iştirak etmiş olan kişilerin tespit edilmesi amacıyla, kaçak veya kaçak olmasından şüphelenilen, bir biçimde sevk edilen uyuşturucu ve psiko trop maddelerin bu sözleşmenin ekinde yer alan tablolarda kayıtlı maddelerin veya onların yerine geçen maddelerin ilgili ülkelerin yetkili makamlarının bilgisi ve denetimi altında bir veya birçok ülke itibariyle girişine, geçişine veya çıkışına olanak veren yöntem olarak tanımlanmış ve taraf devletlerin kontrollü teslimat yönteminin uygulanabilmesi için gerekli önlemleri almaları öngörülmüştür.

³⁵ FATF. Annual Report, 1999/2000, s.16

Viyana Konvansiyonu Türkiye tarafından 20.12.1988 tarihinde imzalanmış ve 22.11.1995 tarih ve 4136 sayılı Kanun ile onaylanarak 25.11.1995 tarih ve 22474 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

2.5.2.Suç Gelirlerinin Aklanması, Aranması, Zapt Edilmesi Ve Müsadere Edilmesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Strazburg Konvansiyonu)

Suçtan gelir elde edilmesinin önlenmesi amacıyla, suç gelirlerinin müsadere edilerek aklanmasının önlenmesi ve ayrıca bu amaçla uluslararası işbirliğinin sağlanmasına yönelik olarak, Avrupa Konseyi tarafından 08.11.1990 tarihinde “Suç Gelirlerinin Aklanması, Aranması, Zapt Edilmesi ve Müsadere Edilmesi Hakkında Sözleşme” kabul edilmiştir.³⁶ Sözleşmenin hazırlanmasının temel nedeni, uluslararası bir sorun haline gelen ağır suçlarla mücadelenin en iyi yolunun suçluların suçtan elde ettikleri gelirden mahrum ederek bu suçları tekrar işlemelerinin önlenmesi ve bu konuda uluslararası işbirliğinin tam olarak sağlanmasıdır.³⁷

Sözleşmenin 1(e) maddesinde öncül suç tanımlanmıştır. Buna göre “öncül suç”; işlenmesi sonucunda kazanç elde edilen ve Sözleşmenin 6'ncı maddesinde tanımlanan aklama suçlarının birisinin konusu olabilecek herhangi bir cezai suçtur. Sözleşmenin 6'ncı maddesinde, tüm suçlardan elde edilen gelirlerin aklanmasının suç sayılacağı öngörülmüş olmakla birlikte hangi suçlardan elde edilen gelirlerin aklama suçunun öncül suçu olduğunu belirleme konusunda devletlere çekince koyma serbestisi tanınmıştır. Buna göre, Sözleşmeye taraf devlet çekince koymadıkça, tüm suçları öncül suç olarak kabul etmiş sayılacaktır.

Sözleşme uyarınca taraf devletler, suçtan elde edilen gelirlerin veya suçta kullanılan malvarlığının ya da bunlara eşdeğerdeki malvarlığının müsadere edilebilmesi için gerekli olan yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır. Bununla birlikte taraf devletlerin hangi suçların bu hüküm kapsamında bulunduğunu bildirme yetkisi bulunmaktadır. Yani taraf devlet, uygun görmesi durumunda, tüm suç gelirleri için değil kendi belirlediği bazı suçlardan elde edilen gelirler için bu sözleşmeyi onaylayabilir. Sözleşme uyarınca, müsadereye tabi gelir ile kastedilen, suçtan elde edilen gelirin yanı sıra söz konusu gelirlere ulaşılamaması halinde bunlara karşılık gelen malvarlığıdır.

³⁶ GILMORE, a.g.e., s135

³⁷ GILMORE, a.g.e., s135

Sözleşme gereğince taraf devletler, müsadereye tabi malvarlığının tespitini ve takibini yapabilmek ve bu malvarlıklarının elden çıkarılmasını veya nakline yol açan herhangi bir muameleyi önleyebilmek için iç hukuklarında gerekli olan yasal düzenlemeleri yapacak ve diğer tedbirleri alacaktır. Bu sözleşme sadece uyuşturucu kaynaklı karapara aklama faaliyetleri ile sınırlı kalmayarak tüm suçları kapsamaması nedeniyle kapsam yönüyle Viyana sözleşmesinden farklıdır.³⁸

Sözleşmede, uluslararası işbirliği konusunda ayrıntılı düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre; müsadere amacıyla ceza kovuşturması veya adli kovuşturma başlatan diğer bir taraf devletin talep etmesi halinde, her bir taraf, daha sonraki bir aşamada müsadere talebine konu olabilecek veya böyle bir talebi karşılayabilecek şekilde ticaretinin, nakledilmesinin veya elden çıkarılmasının önlenmesi için malvarlığının dondurulması veya zapt edilmesi gibi gerekli geçici tedbirleri iç hukukunun izin verdiği ölçülerde yerine getirecektir. Bununla birlikte, Sözleşmenin 13'üncü maddesi ile getirilen “müsadere yükümlülüğü” uyarınca; sözleşmeye taraf olan diğer bir Devlet tarafından, ülkesinde bulunan suç kaynaklı gelirlerin veya vasıtaların müsaderesi talebini alan taraf devlet; bu gibi gelirler veya vasıtalarla ilgili olarak talep eden Taraf mahkemesi tarafından verilen müsadere kararını uygulayacak veya bu talebi, bir müsadere kararının alınması için kendi yetkili makamlarına sunacaktır ve bu şekilde karar alınması halinde uygulayacaktır.

Talep edilen taraf tarafından müsadere edilen malvarlığı, ilgili taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, talep edilen tarafın kendi iç hukukuna göre kullanılacaktır.

Sözleşmede yardım taleplerinin hangi gerekçelerle reddedilebileceği de belirtilmiştir. Örneğin; talebin ilgili olduğu suçun siyasi veya mali olması, istemin yerine getirilmesinin talep edilen tarafın temel hukuk prensiplerine aykırı olması, istemin yerine getirilmesinin, talep edilen tarafın egemenliğine, güvenliğine, kamu düzenine ya da diğer temel menfaatlerine zarar vermesi olasılığının olması durumunda talep reddedilebilecektir.

Sözleşme uyarınca her bir taraf, yaptıkları talepleri diğer bir tarafa iletme ve kendilerine yapılan taleplere cevap vermek veya bunları yetkili makamlara iletmekle sorumlu olacak bir merkezi makamı veya makamları tayin etmekte yükümlüdür. Bu hükümle, karşılıklı yardımlaşmanın daha hızlı ve etkin bir şekilde ve bir takım formalitelere tabi olmaksızın gerçekleştirilebilmesi amaçlanmıştır.

³⁸ ZAGARİS, Bruce: Complying with the Requirements of New International Money Laundering Laws, s.23

Strazburg Konvansiyonu, Türkiye tarafından 27 Eylül 2001 tarihinde imzalamış ve 16 Mart 2004 tarihinde onaylanması için TBMM'ye sevk edilmiştir.

2.5.3. Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Palermo Konvansiyonu)

Organize suçlarla mücadelede ilk uluslararası düzenlemedir. 15 Kasım 2000'de BM Genel Kurulu tarafından kabul edilmiş,³⁹ 12-15 Aralık 2000 tarihinde de Palermo'da imzaya açılmıştır. Türkiye sözleşmeyi 30.01.2003 tarih ve 4800 sayılı Kanun ile kabul etmiştir.

Sözleşmenin amacı; sınır aşan örgütlü suçların önlenmesi ve daha etkili bir şekilde mücadele edilmesi için işbirliğinin geliştirilmesidir.

Sözleşmenin kapsamı; sınır aşan nitelikteki ve örgütlü suç gruplarınca işlenen;

- a. Üst sınırı 4 yıl veya daha fazla hürriyetten mahrumiyeti veya daha ağır bir cezayı gerektiren suçlar (ağır suçlar),
- b. Örgütlü suç grubuna katılma,
- c. Karapara aklama,
- d. Yolsuzluk ve
- e. Adaletin engellenmesi suçları.

Karapara aklama suçu Sözleşmenin 6'ncı maddesinde düzenlenmiştir. Sözleşme ile taraf devletlerden karapara aklama suçunda öncül suçları, ağır suçlar, örgütlü suç grubuna katılma, yolsuzluk ve adaletin engellenmesi suçlarını da kapsayacak şekilde en geniş şekliyle belirlemeleri istenmiş, ülkelerce öncül suçların tespitinde sayma yönteminin benimsenmesi durumunda asgari olarak örgütlü suç gruplarınca işlenen suçların karapara aklamanın öncül suçu olarak belirlenmesi istenmiştir.

Sözleşmenin 7'inci maddesi karapara aklama ile mücadele önlemlerine ilişkindir. Buna göre taraf devletlerden, bankalar ve banka dışı mali kuruluşlar ile karapara aklamaya müsait diğer kurumlara kimlik tespiti, kayıtların saklanması ve şüpheli işlemlerin bildirilmesi yükümlülüklerinin getirilmesi, karapara aklamaya ilişkin bilginin toplanması, analizi ve yasa uygulama birimlerine iletilmesi için ulusal

³⁹ CARRINGTON, Ian: Countering Abuse of the Banking System, s.21

merkezi bir birim olan mali istihbarat birimi kurulması, nakit ve parasal değeri haiz her türlü evrakın sınır ötesi hareketinin denetlenmesi, izlenmesi ve bunların sınır ötesi nakline ilişkin bildiriminde bulunulmasını istenmiştir. Ancak, mali pazarların dünya çapında serbestleştirilmesi ile karaparanın aklamanın etkin olarak önlenmesi çalışması çatışmakta ise de, sözleşme yasal paranın uluslararası hareketinin sınırlandırılmayarak izlenmesi şeklinde bir işleyişin kullanılmasını öngörmektedir.⁴⁰

Sözleşmede ayrıca suç gelirlerine el konulması ve müsaderesi, suçların önlenmesinde özel soruşturma yöntemlerinin kullanılması, suçluların iadesi ve karşılıklı adli yardım konularında düzenlemeler yer almaktadır.

2.5.4. Mali Eylem Görev Grubu (Financial Action Task Force- Fatf)

FATF, 1989 yılında G-7 ülkeleri (ABD, Japonya, Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya ve Kanada) tarafından OECD bünyesinde kurulmuştur. FATF'nin kurulmasıyla bir anlamda karaparanın aklanmasıyla mücadeleye ilişkin tavsiyeler bütünü oluşturulmuştur.

FATF'nin 31 ülke ve 2 bölgesel kuruluş olmak üzere toplam 33 üyesi bulunmaktadır.⁴¹ Türkiye, 24 Eylül 1991 tarihinde FATF'ye üye olmuştur.

FATF faaliyetlerini, Genel Kurul toplantıları ile çeşitli konularda çalışmak üzere oluşturulan çalışma grupları ve bu grupların gerçekleştirdiği toplantılar yoluyla yürütmektedir. Bunlar;

2.5.4.1.Genel Kurul Toplantıları (Plenary Meetings)

Her yıl üç kez Genel Kurul toplantısı gerçekleştirilmektedir. (FATF yılı Temmuz'da başlamakta ve toplantılar genellikle Eylül/Ekim, Şubat ve Haziran'da yapılmaktadır.) Karapara aklama eğilimlerinin analizi ve bunlara karşı alınacak önlemler, karaparayla mücadeleye ilişkin olarak alınan bu önlemlerin uygulanıp uygulanmadığının denetlenmesi ve dünya çapında bir karapara ile mücadele ağının oluşturulmasının teşvik edilmesi, işbirliği yapmayan ülke ve bölgelerin belirlenmesi ve bunlara karşı alınacak tedbirler, üye ülkelerin karşılıklı değerlendirme raporları bu toplantılarda konulardan bazılarıdır.

⁴⁰ CARRINGTON, a.g.m., s22

⁴¹ FATF. Annual Report, 2000/2001, s.3

2.5.4.2.Terörizmin Finansmanı Çalışma Grubu

Terörizmin finansmanı konusunda geliştirilen 9 Özel Tavsiye ile açıklayıcı notlar ve en iyi uygulama rehberleri çıkarmak, bu konuda alınması gereken yeni önlemleri belirlemek ve geliştirmek üzere oluşturulmuş çalışma grubudur.

2.5.4.3.Aml/Cft Değerlendirmeleri Ve Uygulama Çalışma Grubu

Ükelere yönelik yürütülen 3. tur karşılıklı değerlendirme sürecini belirlemek, uygulamak, koordinasyonu sağlamak, değerlendirmelerde karşılaşılan sorunları belirlemek, değerlendirmecilere yönelik eğitim programları organize etmek üzere çalışmalar yapan bir gruptur.

2.5.4.4.Tipoloji Çalışma Grubu

FATF, karapara aklama ve terörizmin finansmanı konusunda tipolojiler geliştirmek üzere “Tipoloji Çalışma Grubu” oluşturmuştur. Bu çalışma grubunda FATF’ye üye ülkeler, belirli uluslararası örgütlerin yanı sıra diğer ülkelerden de temsilciler yer almakta ve karapara aklama ve terörizmin finansmanı teknikleri incelenmektedir. Tipoloji çalışma grubunun geliştirdiği tipolojiler rapor olarak her yıl yayınlanmaktadır.⁴²

2.5.4.5.Geçici Grup (Ad Hoc Group)

Daha detaylı bir analiz gerektiren, özel konularla ilgilenen Ad Hoc Grubu her Genel Kurul toplantısında, ilgilendikleri konuyla ilgili bir Rapor sunmaktadır. Örneğin; aklanan karaparanın boyutu.

42 www.fatf-gafi.org.tr

2.5.4.6.Finansal Hizmetler Forumu (Financial Services Group)

Her iki yılda bir kez düzenlenmektedir. Ortak konuların tartışılması amacıyla, mali hizmet sektöründe çalışan ulusal ve uluslararası temsilcilerin ve ilgili diğer kişilerin bu forumda bir araya gelmesi söz konusudur.

FATF, ülkeleri karapara aklama ve terörizmin finansmanı açısından gösterdiği gelişmeleri periyodik olarak denetlemekte ve değerlendirmektedir. “Karşılıklı Değerlendirme Süreci” olarak ifade edilen bu süreçte, FATF öncelikli olarak 251 sorudan oluşan karşılıklı değerlendirme soru anketini cevaplama için ilgili ülkeye göndermektedir. Ülke, FATF Heyeti tarafından yapılacak değerlendirme ziyaretinden 2 ay önce bu soruları cevaplayarak FATF’e iletmekte, FATF Heyeti verilen cevapları da dikkate alarak ülkenin sistemini daha yakından tanımak ve incelemek üzere ülkeye değerlendirme ziyaretinde bulunmaktadır. Değerlendirme ziyaretinden sonra ülkenin raporu yazılmakta ve FATF Genel Kurulunca ülke raporu kabul edilerek, FATF’in internet sitesinde yayınlanabilmektedir.⁴³

FATF Raporda belirtilen eksiklikleri iki türlü takip edebilmektedir. Birinci tür takip iki yılda bir yapılan güncelleştirme (Biennial Update) olarak adlandırılmaktadır. Diğer takip türü ise “Geliştirilmiş Takip (Enhanced Follow Up)” olarak adlandırılmakta olup diğerine göre daha sert bir takip türüdür.

İki yılda bir yapılan güncelleştirme şeklindeki takip türünde Raporun özetinin yayınlanmasından itibaren en fazla 22 ay içinde değerlendirilen ülke, Kısmen Uyumlu ya da Uyumsuz olduğu tavsiyelerle ilgili olarak belirtilen eksikliklerin giderilmesi konusunda aldığı ya da uygulamaya koyduğu önlemleri kısa ve öz olarak sekreteryaya bildirmekte, Sekreteryaya sağlanan bilgileri gözden geçirmekte ve bir rapor hazırlamakta, daha sonra ülke tarafından yapılan ilerlemeler ise her iki yılda bir sunulmaktadır. İki yılda bir sunulan raporlar Başkanın ya da ülkenin talebi üzerine Genel Kurulda tartışılabilir.

Geliştirilmiş takip türü ise, 1,5,10,13 Nolu tavsiyelerin ya da Özel Tavsiye II ve IV’ ün Kısmen Uyumlu ya da Uyumsuz olduğu durumlar ile Genel Kurulun geliştirilmiş takip uygulanmasına karar vermesi durumunda uygulanmaktadır. Değerlendirme raporu genel kurulda kabul edildikten 24 ay sonra ülke genel kurula

⁴³ Turkey, Annual Report 1998/1999, <http://www.oecd.org/fatf/ctry-orgpages>

gelişmelerle ilgili rapor sunmakta, daha sonraki gelişmelere ilişkin raporlar ise izleyen genel kurullarda sunulmaktadır.

Ülke raporda belirtilen eksikliklerin giderilmesi için gerekli adım atmamış ise geliştirilmiş takipte sırasıyla;

A- FATF Başkanınca üye ülkedeki ilgili bakana tavsiyelere uyumsuzluğa dikkat çeken mektup gönderilmektedir.

B- Söz konusu ülkeye bu mesajı güçlendirecek yüksek düzeyde temsilciler gönderilmektedir. Bu heyet bakan ve yüksek düzey bürokratlarla toplantılar yapmaktadır.

C- Üyelerce 21. tavsiyenin uygulanması çerçevesinde üye ülkenin tavsiyelere yeterince uyum gösteremediğini belirtir bir bildiri yayınlanabilmektedir. (Yaptırım Maddesi)

D- Ülkenin tavsiyelere uyum sağlayıncaya kadar FATF üyeliği askıya alınmaktadır.

E- Ülkenin üyeliği sona erdirilmektedir.

FATF tavsiyelerine uymayan ülkeler hakkında 40 Tavsiyenin 21'incisi uygulanabilmektedir:

21'inci Tavsiye: Finansal kuruluşlar, FATF Tavsiyelerini uygulamayan yâda eksik uygulayan ülkelerin vatandaşları, şirketleri ve finansal kuruluşları ile girecekleri iş ilişkilerine ve işlemlere özel dikkat göstermelidirler. Bu işlemlerin görünürde hukuki ve ekonomik amacı yoksa işlemlerin esas ve amacı araştırılmalı ve bulgular yetkili makamlara yardımcı olabilecek şekilde yazılı kayda geçirilmelidir. Bir ülke, FATF tavsiyelerine uymamaya yâda yeterince uyum göstermemeye devam ederse, ülkeler buna karşı uygun tedbirleri almalıdırlar.

2.5.5. 40 Tavsiye Kararı

FATF tarafından 1990 yılında hazırlanan ve biri 1996 yılında diğeri ise 2003 yılında olmak üzere 2 kez revize edilen **40 Tavsiye Kararı**, karaparanın mali sistem aracılığıyla aklanmasını önlemek amacıyla üye ülke mevzuatlarını yakınlaştırmak ve uluslararası işbirliğini sağlamak amacıyla alınacak tedbirlere bir çerçeve çizmekte ve

evrensel bir uygulama alanı yaratmaktadır.⁴⁴ 40 Tavsiye Kararı 4 ana başlık altında küresel standartları düzenlenmiştir.⁴⁵

1- Yasal Sistem (1–3. Tavsiyeler): Bu bölümde üye ülkeler tarafından, özellikle 1988 tarihli Viyana ve 2000 tarihli Palermo Konvansiyonlarının onaylanması ve tam olarak uygulanması vurgulanmıştır. Bunun yanında ülkelerin karapara aklama suçunu, öncül suçları en geniş kapsamıyla içerir şekilde tüm suçlara atıfta bulunarak veya cürümlere yâda öncül suçlara uygulanabilecek olan hapis cezalarına bir eşik belirleyerek yâda öncül suçları listeleyerek yâda bu yöntemlerin bir kombinasyonunu oluşturarak tanımlamaları ve ülkelerin suçta kullanılan malvarlıklarına tedbir koyma ve müsadere etme konusunda gerekli düzenlemeleri yapmaları gerektiği tavsiye edilmektedir.⁴⁶

2- Karapara Aklamanın Ve Terörün Finansmanının Önlenmesi İçin Mali Kuruluşlarca ve Mali Olmayan Mesleklerce Alınması Gereken Önlemler:(4–25. Tavsiyeler): Müşteri takibi, kimlik tespiti, şüpheli işlem bildirim, karapara aklama mevzuatıyla uyum için yapılması gerekenler, söz konusu kuruluş ve meslek gruplarının düzenlenme ve denetimi ile FATF Tavsiyeleriyle kısmen veya tamamen uyumsuz ülkelerle yapılan işlemlerde dikkat edilecek noktalar gibi hususların kapsamı ve uygulanacak yöntemlere yer verilmiştir. Müşteri takibi ve kayıt tutma konusunda belirtilen ilk husus sahte isimlerle veya isimsiz hesap açılmaması, her tür işlemin kaydının tutulması, müşterinin ve/veya lehtarın kimliğinin tespit ve teyit edilmesidir. İkinci olarak siyasi kimliği ön planda olan müşterilere yönelik daha dikkatli olunması, gerek bu tür müşterilerin gerçekleştirdiği işlemler gerekse muhabir ilişkiye dayanan işlemlerle ilgili olarak risk sistemleri geliştirilmesidir. Muhabir veya üçüncü taraf barındıran işlemlerde kimlik tespiti ve karşı kurumun yeterli denetim ve düzenlemelere tabi olduğundan emin olunmasına da değinilmiştir. Her tür ulusal veya uluslararası işlemle ilgili belgenin işleme ilişkin yeterli bilgiyi barındıracak nitelikte hazırlanması ve en az 5 yıl süreyle saklanması gerektiği düzenlenmiştir. Bölümde ayrıca; herhangi bir işlemin karapara aklama veya terörün finansmanı ile alakalı olduğuna dair kuvvetli şüphe ve makul göstergeler varsa, şüpheli işlem bildiriminde bulunmaları, mali kuruluşların bu tehlikelere karşı iç kontrol sistemleri ve personel eğitim programları düzenlemeleri ve uyumun

⁴⁴ FATF. Annual Report, 1994/1995, s.5, 1995/1996, s.5, 1996/1997, s.6

⁴⁵ MORRIS-COTTERILL, Nigel: Think Again: Money Laundering, 2001, <http://www.foreignpolicy.com>

⁴⁶ www.masak.gov.tr

sağlanmasına ilişkin idari düzenlemeler geliştirilmesi, avukatlar, noterler, muhasebeciler gibi meslek gruplarının da kimlik tespiti, kayıt tutma ve saklama ile şüpheli işlem bildirimleri gibi yükümlülüklerle tabi olması, karapara aklama suçuna ilişkin gerçek ve tüzel kişilere karşı caydırıcı idari ve cezai müeyyideler getirilmesi düzenlenmektedir. Bölümde bunlara ek olarak, Tavsiye ile tamamen veya kısmen uyumsuz ülkelerin taraf olduğu işlemlere ilişkin dikkatli olunması gerektiği ve son olarak da ülkelerin mali kuruluşlar ile mali olmayan kuruluş ve meslek gruplarına ilişkin yeterli, uygun ve etkin denetim ve düzenlemeler geliştirmeleri gerektiği düzenlenmiştir.

3- Karapara Aklama Ve Terörün Finansmanıyla Mücadele Sistemlerinde Gerekli Kurumsal ve Diğer Önlemler (26–34. Tavsiyeler): Bu bölümde, ülkelere mali, idari ve yasal bilgiye doğrudan veya dolaylı olarak zamanında erişebilen ulusal bir mali istihbarat birimi kurmaları; ülkeler tarafından, karapara aklama incelemeleri için uygun kontrollü teslimat, gizli operasyonlar ve benzeri inceleme teknikleri geliştirmeleri; denetim birimlerinin, mali kuruluşların karapara aklama ve terörün finansmanının önlenmesiyle ilgili gereklilikleri yerine getirip getirmediğini izleme ve kuruluşların bu yükümlülüklerle uymasını, yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda kuruluşlara idari cezalar vermesini sağlayacak yetkilerle donatılmaları; politika geliştirici birimlerin, mali istihbarat biriminin, yasa uygulayıcı birimlerin ve denetim birimlerinin işbirliği içinde çalışmaları; yetkili otoritelerin alınan ve dağıtılan şüpheli işlem raporları; karapara aklama ve terörün finansmanı ile ilgili inceleme, soruşturma ve mahkûmiyet kararları; dondurulan, el konulan ve müsadere edilen mal varlıkları; karşılıklı yasal yardımlaşma ve diğer uluslararası işbirliği taleplerine ilişkin istatistikler ile mevcut sistemin etkinliğini denetlemeleri; tüzel kişiliklerin, yasal müesseselerin ve trustların karapara aklayanlarca yasadışı biçimde kullanılmasını engelleyecek önlemler almaları düzenlenmektedir.

4-Uluslararası İşbirliği (35–40. Tavsiyeler): Karaparanın aklanması ve terörün finansmanı ile mücadelede uluslararası işbirliğinin gerçekleştirilmesi amacıyla, üye ülkelerin yetkili makamları arasında, şüpheli işlemlere ve bu işlemlere taraf olan kişi ve kurumlarla ilgili olarak ihtiyari ya da talep üzerine uluslararası bilgi alış verişinin sağlanmasına yönelik düzenlemeler yapmaları gerekmektedir. Bununla birlikte ülkeler bu yolla edinilen bilgilerin, kişisel verilerin korunmasına yönelik ulusal veya uluslararası yasa ya da anlaşma hükümlerine uygun olarak korunmasını

sağlayacak önlemleri de alacaklardır. Uluslararası işbirliğinin sağlanması amacıyla, ülkelerin Viyana Konvansiyonu, Palermo Konvansiyonu, Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Yönelik 1999 BM Konvansiyonuna taraf olmak ve anlaşmayı tam olarak uygulamak için acil önlemler almaları; ayrıca, Strazburg Konvansiyonu ve 2002 Terörizme Karşı Inter-Amerikan Konvansiyonu gibi diğer ilgili uluslararası konvansiyonları onaylamaları ve uygulamaları da tavsiye edilmektedir. Bu bölümdeki tavsiyelerde ayrıca yabancı ülkelerin, aklamadan ya da öncül suçtan elde edilen kazançların veya bunlara karşılık gelen malvarlıklarının tespiti, dondurulması ve müsaderesine yönelik taleplerinin karşılanması durumunda acil tedbirler alacak yetkili makamların oluşturulması da yer almaktadır. Bunlara ek olarak bölümde; fiilin her iki tarafta suç olmaması durumunda bile ülkelerin mümkün olduğunca karşılıklı yasal yardımlaşmayı yerine getirmeleri gerektiği düzenlenmekte, karşılıklı yasal yardımlaşma veya suçluların iadesi için fiilin iki tarafta da suç olmasının gerektiği durumlarda ise yardımlaşma için suçun aynı kategoriye konulması veya aynı terminolojiyle adlandırılmalarına bakılmaksızın sadece fiilin her iki ülkede de suç sayılmasının yeterli olması düzenlenmektedir.

2.5.6. İşbirliği Yapmayan Ülkeler Ve Bölgeler (Non-Cooperatif Countries And Territories – NCCT)

FATF, kendisine üye olan ve olmayan ülkelerin karapara aklama ile mücadelesine ilişkin rejimlerini değerlendirmek üzere belirlediği 40 Tavsiye ile uyumlu 25 Kriter belirlemiştir. FATF, bu Kriterlere dayanarak her yıl Haziran ayında “İşbirliği Yapmayan Ülke ve Bölgeler” listesi yayınlamakta ve söz konusu listede yer alan ülkelere 40 Tavsiyenin 21'incisi uygulanmaktadır. Söz konusu Tavsiye ile mali kuruluşların, FATF tavsiyelerini uygulamayan yâda eksik uygulayan ülkelerle girecekleri iş ilişkilerine ve işlemlere özel dikkat göstermeli istenmiştir.

18–20 Haziran 2003 tarihleri arasında Berlin’de gerçekleştirilen FATF Genel Kurul Toplantısını müteakip yayınlanan 20 Haziran tarihli basın bülteninde; Şubat 2003’te 10 ülkenin yer aldığı “İşbirliği Yapmayan Ülke ve Bölgeler (NCCT)” listesinin revize edildiği, karapara aklamayla mücadele sisteminde önemli reformların gerçekleştirilmesi sonucunda St. Vincent and The Grenadines’in listeden çıkarıldığı, yeni listede işbirliği yapmayan ülke ve bölgeler sayısının 9 olarak belirlendiği, belirtilmiştir.

FATF tarafından yayınlanan 3 Kasım 2003 tarihli basın bülteninde ise NCCT listesinde yer almakta olan Myanmar'a 3 Kasım 2003 tarihinden itibaren üye ülkelerce ek tedbir uygulanması kararı alındığı bildirilmiştir. Bu kararla Myanmar'a 21'inci Tavsiyeye ek olarak aşağıdaki tedbirler uygulanacaktır:

FATF'ye üye ülkelerin finansal kurumlarınca, İşbirliği Yapmayan Ülke ve Bölgelerin vatandaşları ve kuruluşlarıyla iş ilişkisi kurulmadan önce lehtarın kimlik tespitinin yapılmasına yönelik sıkı tedbirlerin uygulanması ve bu tedbirlerin uygulanması hususunda danışmanlığın artırılması,

NCCT kapsamındaki ülkelerle gerçekleştirilen mali işlemlerin şüpheli olması daha muhtemel olduğundan mali işlemlerin sistematik bildirimine veya konu ile ilgili bildirim mekanizmalarının artırılması,

FATF üyesi bir ülkede bankaların şube veya temsilcilik kurma talepleri değerlendirilirken, söz konusu bankanın işbirliği yapmayan bir ülke bankası olduğunun dikkate alınması,

İşbirliği yapmayan ülke ve bölgelerdeki kuruluşlarla gerçekleştirilen işlemlerin karapara aklama riski taşıyabileceği konusunda mali olmayan sektör işletmelerinin uyarılması.

Şubat 2004 tarihinde Paris'te yapılan FATF Genel Kurul Toplantısı sonucunda NCCT listesinde yer alan ülkelere karapara aklama ile mücadele reformlarını tamamlayan Ukrayna ve Mısır listeden çıkarılmıştır. Ekim 2005 FATF Genel Kurulunda Nauru, Haziran 2006 Genel Kurulunda ise Nijerya NCCT listesinden çıkarılmıştır.

Ülkemizdeki mali kuruluşların, FATF tarafından yayınlanan NCCT listesinde yer alan ülkeler ve özellikle Myanmar ile yapacakları iş ve işlemlerinde FATF'nin 21 no.lu tavsiyesine uyumunun gözetilmesi amacıyla FATF tarafından alınan söz konusu kararlar hakkında MASAK Başkanlığınca, Bankalar Birliği, Katılım Bankaları Birliği, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Hazine Müsteşarlığı, Merkez Bankası, Sermaye Piyasası Kurulu ve PTT Genel Müdürlüğü bilgilendirilmiş ve söz konusu kararların denetimleri altındaki yükümlü gruplarına duyurulması ve uygulamanın gözetilmesi istenmiştir.¹³ Ekim 2006 tarihi itibarıyla Myanmar'ın da listeden çıkarılmasıyla NCCT listesinde hiçbir ülke kalmamıştır.

2.5.7. Avrupa Birliği

2.5.7.1. 91/308/Eec Sayılı Konsey Direktifi

10 Haziran 1991 tarihinde ‘‘Mali Sistemin Karapara Aklanması Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesine Yönelik 91/308 sayılı Konsey Direktifi’’ kararının aklanması ile mücadele konusunda Topluluk müktesebatı içerisinde yer alan ilk bağlayıcı düzenlemedir. Direktifin amacı; sermaye akışını ve mali hizmetlerin sunulmasını sınırlamadan mali sistemin karapara aklanmasında bir araç olarak kullanılmasının engellenmesidir.

Direktif esas itibariyle Viyana Konvansiyonu ve FATF’nin 40 Tavsiyesi temel alınarak hazırlanmıştır. Direktifte karapara aklanması suçu, kimlik tespiti, kayıtların saklanması şüpheli işlem bildirimine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

Direktifin 1’inci maddesinde, üye ülkelerce karapara aklanmanın suç olarak kabul edilmesinin sağlaması öngörölmüş ve karapara aklama suçu tanımlanmıştır. Buna göre kasıtlı olarak işlenen aşağıdaki fiiller karapara aklama suçunu oluşturmaktadır:

Bir malvarlığının öncül suçtan ya da bu tür suça iştirakten kaynaklandığını bilerek, bu malvarlığının yasadışı kaynağını gizlemek veya öncül suçun işlenmesine katkı sağlayan herhangi bir şahsın, eylemlerinin hukuki sonuçlarından kaçınmasına yardım etmek amacıyla malvarlığının niteliğinin değiştirilmesi ya da transfer edilmesi,

Malvarlığının, öncül suçtan ya da bu suça iştirakten kaynaklandığını bilerek, gerçek niteliğini, kaynağını, yerini, durumunu, hareketini, malvarlığına ilişkin hakları veya sahipliğini gizlemek,

Alındığı tarihte, bir malvarlığının öncül suçtan ya da bu suça iştirakten kaynaklandığını bilerek, iktisap edilmesi, zilyetliği veya kullanılması,

Yukarıdaki paragraflarda sözü edilen eylemlerden herhangi birinin işlenmesine iştirak, işlenmesi amacıyla teşekkül oluşturmak, teşebbüs, yardım ya da teşvik etmek, kolaylaştırmak ve yol göstermek.

Yükümlü Grubu: Mali kurumlar, kredi kurumları ve sigorta şirketleri, Direktifte yer alan düzenlemelere uymakla yükümlü kılınmışlardır.

Yükümlülükler: Direktif ile mali kurumlar ve kredi kurumlarına; kimlik tespiti ve kayıtların saklanması, şüpheli işlem bildirim, iç denetim ve eğitim, dikkat ve özen gibi yükümlülükler getirilmiştir.

1- Kimlik Tespiti Yükümlülüğü

Kimlik tespitine ilişkin düzenlemeler Direktifin 3'üncü maddesinde yer almaktadır. Buna göre; kredi kurumları ve mali kurumlar, müşteri ile iş ilişkisine girerken özellikle hesap açılması ya da kiralık kasa hizmetleri sunulması ve ayrıca toplamı 15.000 Euro'yu aşan tek ya da birbirine bağlantılı işlemler sırasında kimlik tespiti yapmak zorundadırlar. Kredi kurumları ve mali kurumlar tarafından işlemin başkası adına yapıldığından şüphelenildiği veya emin olunduğu durumlarda, adına işlem yapılan kişinin de kimlik tespiti yapılmalıdır.

Ayrıca 4'üncü madde ile de kredi kurumları ve mali kurumlar tarafından, kimlik tespiti ile ilgili belgelerin ve yapılan işlemlerle ilgili dokümanların en az beş yıl süreyle saklanması öngörülmektedir.

2- Şüpheli İşlem Bildirim Yükümlülüğü

Kredi kurumları ve mali kurumların, karapara aklanması ile mücadeleden sorumlu yetkililer ile tam bir işbirliği içinde olmalarını öngören Direktifin 7'nci maddesine göre; kredi kurumları ve mali kurumlar karapara aklanması ile ilgisi olduğundan şüphelenilen işlemlerin yapılmasından, yetkililere haber verilinceye kadar kaçınmalı, işlemin gecikmesi işlemi yapanları tedirgin ederek uyaracaksa işlemi gerçekleştirerek işlemden sonra derhal yetkili otoritelere bilgi vermelidirler. Ayrıca Direktif ile kredi kurumları ve mali kurumlar tarafından, işlemi gerçekleştiren kişileri veya üçüncü kişileri, işlemle ilgili yetkililere bilgi verildiğinden ya da karapara aklama incelemesi yapıldığından haberdar etmemeleri öngörülmektedir.

Direktifin 9'uncu maddesinde, karapara aklanması ile mücadelede otoritelerine iyi niyetle bildirimde bulunan kredi kurumları ve mali kurumların çalışanlarının ve yöneticilerinin, hiçbir şekilde hukuki ve cezai sorumluluklarının olmayacağı belirtilmektedir.

3- İç Denetim ve Eğitim Yükümlülüğü

Direktifin 10'uncu maddesinde, yetkililer tarafından kredi kurumları ve mali kurumlar nezdinde yapılan denetimler sırasında veya başka bir şekilde karapara aklanmasına ilişkin delillerin tespit edilmesi durumunda, bunun karapara aklanması ile mücadeleden sorumlu yetkililere bildirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca Direktifin 11'inci maddesine göre, kredi kurumları ve mali kurumlar karapara aklanması ile ilgili işlemlerin engellenmesi amacıyla yeterli düzeyde iç denetim sistemi oluşturmalı ve bunun yanı sıra çalışanlarına bu Direktif hükümleri hakkında özel eğitim programları düzenlemelidirler.

4- Dikkat ve Özen Yükümlülüğü

Bu yükümlülük gereğince; mali kurumlar ve kredi kurumlarının karaparanın aklanmasının önlenmesi konusunda topluluk önlemlerine benzer şekilde düzenleme yapmayan ve diğer uluslararası girişimlere taraf olmayan üçüncü ülkeler ile karşılıklı işlemlerinde, işlemin niteliğine bağlı kalınmaksızın, özel bir dikkat ve önem göstermeleri gerekmektedir.

2.5.7.2. 2001/97 Sayılı Konsey Direktifi

Avrupa Komisyonu, 14 Temmuz 1999'da Avrupa Parlamentosu ve Konsey'e 91/308/EEC sayılı Direktifte değişiklik yapılmasına ilişkin bir öneri sunmuştur. Bu önerinin amacı, 91/308/EEC sayılı Direktifin kapsamının genişletilmesi ve güncelleştirilmesidir. Öneride yer alan temel değişiklikler; özellikle öncül suçlar ve yükümlü gruplarının kapsamının genişletilmesi ile ilgilidir.

Öncül suçlar açısından 1991 Direktifi sadece uyuşturucu suçlarını kapsamakta iken yeni öneriye göre üye ülkeler tüm organize suçlar ve kaçakçılıktan elde edilen gelirlerin aklanmasıyla da mücadele etmek zorundadırlar. Bununla birlikte halen uygulanmakta olan Direktifte yer alan yükümlülükler bakımından, Direktifin sadece mali sektör ile sınırlı olan kapsamı karapara aklayıcılar tarafından kötüye kullanılan mali sektör dışındaki belirli faaliyetler ve meslek gruplarını da içine alacak şekilde yeniden düzenlenmektedir. Böylece muhasebeci ve kontrolörler, emlak komisyoncuları, noterler, mali işlemlerle uğraşan avukatlar, kıymetli taş ve maden satıcıları, para transfer edenler ve kumarhanelere de müşteri kimlik tespiti, kayıtların saklanması ve şüpheli işlem bildirim yükümlülükleri getirilmektedir.

13 Kasım 2001'de Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilen öneri, 19 Kasım 2001'de AB Bakanlar Konseyi'nce de onaylanmıştır. Bu Direktifte yer alan değişikliklere uyum sağlamak üzere en geç 15 Haziran 2003 tarihine kadar üye ülkelerce gerekli yasal ve idari düzenlemelerin yapılması öngörülmüş olup, 2001/97 sayılı Direktif ile getirilen yeni düzenlemeler özetle aşağıdaki gibidir:

Öncül Suçlar

91/308/EEC sayılı Direktifin 1'inci Maddesinde yapılan değişiklikle öncül suçlar yeniden düzenlenmiştir. Buna göre ağır suçların tamamı öncül suçlar kapsamına alınmıştır. Aynı madde ile uyuşturucu suçları, örgütlü suçlar, sahtecilik,

yolsuzluk, üye ülkelerce belirlenecek ağır hapis cezasını gerektiren suçların, ağır suçlar kapsamında olduğu ifade edilmiştir.

Öneri ile öncül suçlar kapsamının genişletilmesi sadece şüpheli işlem bildirimleri sayısının artması değil bunun da ötesinde farklı ülkelerin yargı ve polis yetkilileri arasında uluslararası işbirliğinin kolaylaştırılması da amaçlanmaktadır.

Yükümlü Grupları

2001/97 sayılı direktifin 2a maddesi ile Direktifte yer alan yükümlülüklerle konu olan faaliyetler ve meslek gruplarının kapsamı genişletilmiştir. Buna göre; mali kurumlar ve kredi kurumları dışında aşağıdaki tüzel ya da gerçek kişiler de kimlik tespiti yapmak, kayıtları saklamak ve şüpheli işlem bildiriminde bulunmakla yükümlü kılınmışlardır;

1- Bağımsız denetçiler ve vergi danışmanları,

2- Emlak alım-satımı ile uğraşanlar,

3-Noterler ve müşterileri adına aşağıdaki işlemleri yapmaları durumunda avukatlar,

a) Aşağıdaki işlemlerin hazırlanması veya gerçekleşmesinde müşterilerine yardım etmek;

Gayrimenkul veya ticari işletmelerin alım-satımı,

Müşteriye ait para, senet ve diğer aktiflerin yönetilmesi,

Banka veya tasarruf ya da portföy hesabı açılması veya yönetilmesi,

Trustların, şirketlerin veya benzer yapılanmaların oluşturulması, işletilmesi ve idaresi,

b) Her türlü mali veya gayrimenkul işlemlerinde müşterinin adına ve hesabına hareket etmek.

4-Kıymetli taş ve maden gibi değerli eşya satıcıları ve müzayedeciler,

5- Kumarhaneler.

Diğer taraftan önerinin yine 3'üncü maddesi ile özel bir para limiti getirilerek kumarhaneler, değeri 1000 Euro'yu aşan kumar fişlerinin satın alınması ya da değiştirilmesi sırasında bütün müşterilerine kimlik tespiti yapmakla yükümlü kılınmaktadır.

Şüpheli İşlem Bildirimi

91/308/EEC sayılı Direktifin şüpheli işlem bildirimini düzenleyen 6'ncı maddesinde yapılan değişiklik ile yine Direktifte sayılan bütün kurumlar ve kişiler şüpheli işlem bildiriminde bulunmakla yükümlü kılınmakla birlikte; avukatların

gizlilik yükümlülükleri göz önünde bulundurularak, üye ülkelere, avukatlara organize suç ile bağlantılı karapara aklanması şüphelerini karapara aklama ile mücadeleden sorumlu yetkililere değil ancak barolar birliğine ya da eşiti profesyonel birimlere bildirmelerine izin veren bir alternatif sunulmaktadır.

Kimlik Tespiti Yükümlülüğü

91/308/EEC sayılı Direktifin 3'üncü maddesi ile sadece kredi kurumları ve mali kurumlar müşteri kimlik tespiti yapmakla yükümlü kılınmalarına rağmen, 2001/97/EC sayılı direktif ile eklenen önemli bir husus direktife tabi kurumlara posta, telefon ya da bilgisayar aracılığı ile yapılan (non face-to-face) işlemler sırasında da müşteri kimlik tespiti yapılmasına ilişkin belirli ve yeterli önlemlerin alınması yükümlülüğünün getirilmesidir. Buna göre bu tür işlemler sırasında işlemi gerçekleştiren kurumların, müşterilerinin kimlik belgelerinin bir örneğini ya da kimlik numaralarını almaları öngörülmektedir. Ayrıca gerçekleştirilecek işlemle ilgili olarak ilk ödemenin de bu direktife tabi bir kredi kurumunda müşteri adına açılmış bir hesap aracılığıyla yapılması gerekmektedir.⁴⁷

2.5.8.Egmont Grubu

Uluslararası metinlerdeki düzenlemeler doğrultusunda, “şüpheli işlem bildirimini” karaparanın aklanması ile mücadele sisteminin olmazsa olmaz bir parçası haline gelmesi, merkezi bir birim ihtiyacını doğuran en önemli etken olmuştur. Kısaca bir mali kurum aracılığıyla gerçekleştirilen bir işlemde olağanüstü, alışılmadık bir durum veya şüpheli karşılaşılması halinde, bu işlemin ve işlemi gerçekleştirenlerin yetkili otoritelere bildirilmesini gerekli kılan şüpheli işlem bildirim yükümlülüğü bu bildirim nereye yapılacağı, bu bildirimlerin ne gibi işlemlere tabi tutulup, nasıl analiz edileceği ve ulaşılan sonuçlardan nasıl yararlanılabileceği sorularını da beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda, karaparanın aklanması ile mücadelede, ülkelerin bankalar ve mali kurumlara şüpheli işlem bildiriminde bulunma ve bilgi verme zorunluluğu yüklemeleri sonucunda, her bir ülke tarafından ifşa edilen mali bilgileri toplamak, analiz etmek ve yetkili birimlere iletmekle görevli “mali istihbarat birimleri”(FIU) oluşturulmuştur.

⁴⁷ bkz <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l24016.htm>

9 Haziran 1995 tarihinde, Brüksel’de 24 ülke ve 8 uluslararası örgütün bir araya gelmesiyle “Egmont Grubu” oluşturulmuştur.⁴⁸ Egmont Grubu’nun temel amacı; ülkelerin ulusal karaparanın aklanmasıyla mücadele sistemlerini geliştirebilmelerine yardımcı olup, uluslararası bilgi değişiminin önündeki engelleri kaldırmaktır. Söz konusu yardımın kapsamı içerisinde mali istihbarat birimlerine teknolojik yardım, personelin eğitimi, tecrübe ve bilgi aktarılmasının yanı sıra uluslararası bilgi değişiminin geliştirilip, sistematik bir yapıya kavuşturulması da planlanmaktadır.

Egmont Grubu çalışmalarını, üye ülke temsilcilerinin katılımı ile düzenlenen toplantılar yoluyla gerçekleştirmektedir. Grubun oluşturulması, karaparanın aklanmasıyla mücadelede uzun ve yoğun çalışmaların ürünüdür ve temellerini çeşitli uluslararası girişim ve kararlardan almıştır. Viyana Konvansiyonu, Basel İlkeler Bildirisi ve özellikle FATF 40 Tavsiye Kararında teşvik edilen karaparanın aklanmasının önlenmesinde uluslararası işbirliğinin sağlanması hususu Grubun oluşturulmasında etkili olmuştur. Hedeflere ulaşmada somut adımlar atılabilmesi amacıyla “çalışma grupları” oluşturulmuştur. Bunlardan “mevzuat çalışma grubu” (Legal Working Group); potansiyel üyelerin adaylığını incelemekte ve mali istihbarat birimleri arasında işbirliği de dâhil olmak üzere tüm yasal yönlerini ele almaktadır. Ayrıca Egmont Grubun resmi belgelerinin hazırlanmasına da aracılık etmektedir. “Eğitim Çalışma Grubu”(Training Working Group); üye ülkelerin mali istihbarat birimlerinin ihtiyaçlarına dayalı olarak uluslararası ve bölgesel seminerler düzenlemekte, arındırılmış örnek olay çalışmaları dağıtmakta ve dünya çapında teknik yardım koordinasyonu sağlamak üzere diğer uluslararası organizasyonlarla birlikte çalışmaktadır. “Outreach Çalışma Grubu” global mali istihbarat birimi ağını genişletme ve geliştirme üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu grup potansiyel aday mali istihbarat birimleri ile ön iletişim kurmaktan ve bir mali istihbarat biriminin Egmont üyeliğine hazır olup olmadığını belirlemek üzere değerlendirmeler yapmaktan sorumludur. Operasyonel Çalışma Grubu (Operational Working Group) üye mali istihbarat birimlerinin operasyonel bölümleri arasında artırılmış işbirliğini teşvik etmekte ve mali istihbarat birimleri tarafından toplanan bilgileri kullanarak çalışma ve tipolojilerin geliştirilmesini koordine etmektedir. Bilgi Teknolojisi Çalışma Grubu (Information Technology Working Group) ise mali istihbarat birimlerine teknik

⁴⁸ İlk toplantı Belçika’nın Brüksel şehrinde Egmont-Arenberg Palace’ta yapılmış ve toplantının yapıldığı yer adı kullanılarak bu oluşum Egmont Grubu olarak adlandırılmaya başlanmıştır.

destek sağlamakta, tavsiyelerde bulunmakta, mali istihbarat birimleri arasında elektronik bilgi değişimini kolaylaştırmak için çalışmalarda bulunmakta, bilgi teknolojisi ile ilgili konularda diğer çalışma gruplarına destek sağlamaktadır.

Egmont Grubu faaliyetlerini bu beş çalışma grubuyla sürdürmektedir. Hedefler doğrultusunda temel kararlar ise üye ülkelerin FIU'larının başkanlar düzeyinde temsil edildiği "Genel Kurul" toplantılarında ele alınmaktadır. Grubun karar organı genel kurul iken, yürütme organı bu çalışma gruplarıdır.

Egmont Grubu'nun 1996 yılında Roma'da yaptığı toplantıda, Grubun çalışmalarına yön verebilmek için en azından ortak kriterlerin belirlendiği bir FIU tanımı kabul edilmiştir. 2004 yılında ise bu tanım, terörün finansmanını da kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Buna göre; **mali istihbarat birimi**: "suçtan elde edildiğinden şüphede duyulan gelirlere ve potansiyel terörün finansmanına veya karapara aklama ve terörün finansmanı ile mücadele amacıyla ulusal mevzuat ve düzenlemelerin gerektirdiği mali bilgilere ilişkin bildirimleri toplamak, analiz etmek ve ilgili makamlara sevk etmekle sorumlu merkezi ulusal birimdir."

FIU tanımı yapılmasıyla güdülen amaç, karapara aklama ve terörün finansmanı ile ilgili FATF ve diğer uluslararası organizasyonlardan farklı olarak Egmont Grubuna ait ve onun faaliyetlerinde esas alacağı tanıtıcı ve ayırt edici ortak bir kavram geliştirmektir. FIU tanımı yapılırken bir yandan, FIU'ların diğer idari birimlerden farkı vurgulanmaya çalışılırken, diğer yandan da bu birimlerin içerisinde yer aldıkları teşkilatların yapılarına göre idari, adli ya da polis kapsamında olmalarına değinilmemiştir.

Egmont Grubunca kabul edilen tanımdan da anlaşılacağı üzere, FIU'ların temel fonksiyonu karapara aklama ve terörün finansmanı ile ilgili olarak mali bilgileri toplamak, analiz etmek ve ilgili birimlere sevk etmektir. Ancak bu birimlerin ortak özelliği bu olmasına rağmen yetki ve görev alanlarının sadece bunlarla sınırlı kalması konusunda bir kural yoktur. Bazı mali istihbarat birimlerinin aynı zamanda kendilerinin de inceleme ve karapara soruşturması yapma yetkileri bulunmaktadır.

FIU'lar arası bilgi değişimini daha kapsamlı ve sistematik hale getirmek için Egmont Grubu'nun çalışmaları kapsamında iki önemli gelişme sağlanmıştır. Bunlardan ilki; "Egmont Güvenlik Ağı" (Egmont Secure Web-ESW) olarak adlandırılan, FIU'lar arası bilgi değişimi dâhil, doğrudan ve hızlı bir iletişimi

sağlayan bir bilgisayar ağı sistemi; diğeri ise sistematik olarak bilgi değişimini amaçlayan “Memorandum of Understanding-MOU” dur.

Egmont Grubu’nun ESW projesi 1997 yılında faaliyete geçirilmiştir. ESW, kamuya açık olmayıp, sadece ağı dahil olan FIU’larca kullanılabilir. Bir FIU’nun ağı dahil olabilmesi için bu FIU’nun Egmont Grubu’nca aranan kriterlere sahip olması ve bu gruba dâhil olması gerekmektedir. ESW’nin asıl amacı, FIU’lara finans kuruluşları tarafından gönderilen mali bilgilerin suiistimal edilme tehlikesine karşı korumak, ortak bir havuzda toplayarak, kişisel verileri gizliliği ilkesini ihlal etmeden paylaşmaktır. Ayrıca ESW, FIU’lar arası güvenli bir e-mali haberleşmesi ve diğeri FIU’lar tarafından siteye konan bilgi ve dokümanlara(mevzuat, tipoloji v.b.) ulaşılabilmesi imkanını vermektedir.

Egmont’a şu anda 101 ülke üye⁴⁹ olup, ülkemiz üyelik için Şubat 1998’de müracaat etmiş ve Haziran 1998’de üyeliğe kabul edilmiştir. FIU olarak MASAK, 4208 sayılı Kanunun 3/2’nci maddesi ile karapara ile ilgili olarak ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla görüş ve bilgi alışverişinde bulunmak, inceleme ve araştırma yapmakla görev ve yetkili kılınmıştır. MASAK, Mayıs 2001 tarihinde de ESW’ye dâhil olarak ve güvenli ağın bilgi paylaşımı ve haberleşme fonksiyonlarından yararlanmaktadır.

2.6. BAZI ÜLKELERDE KARAPARA İLE MÜCADELEDE YAPILAN DÜZENLEMELER

2.6.1. ABD

ABD’de karapara aklama suçu ile ilgili olarak bütün suç kaynaklı gelirler değil sadece öncül suçlardan elde edilen değerler karapara suçu kapsamına alınmıştır. Bu öncül suçlara örnek olarak ağır mali suçlar, yasadışı kumar, silah satışları, terörizm, uyuşturucu madde kaçakçılığı gasp ve göç suçları olarak verebiliriz. Ancak bu öncül suçlar işlendiği zaman karapara aklama suçu oluşur.

ABD’deki karapara aklama olaylarının %60-80’inin uyuşturucu madde kaçakçılığından elde edilen gelirlere dayandığı tahmin edilmektedir. Yine çoğunlukla yasadışı yollardan elde edilen gelirlere dayandığı tahmin edilmektedir.⁵⁰

⁴⁹ www.egmontgroup.org

⁵⁰ Çelik, Kuntay/Koçağra, S.İşıl/Güler, Kadir, Karapara Aklama, MASAK Yayınları, s.115-116

ABD'nin karaparanın aklanmasıyla mücadelenin esasını 'nakit işlem bildirimini' uygulaması oluşturmakta, uluslararası alanda ise ABD karapara aklamayla mücadele çabalarına diğer ülkelerin katılımının sağlanması, işbirliğine yönelik ikili anlaşmaların yapılması ve tüm dünyada karapara aklamayla mücadeleye yönelik eğitim programlarının yürütülmesini üstlenmiş bulunmaktadır.⁵¹

ABD'nin karapara aklamayla mücadelede bazı avantajları bulunmaktadır. Bu avantajlardan birisi kolay ve hızlı erişebilir, çok zengin veri tabanlarının bulunmasıdır. Mali, ticari, idari veri tabanları sayesinde emlak ve şirket kayıtları, iflas bilgileri, mahkeme kararları, gemi ve uçak sicilleri ile trafik sicili kayıtları gibi gerekli olan tüm bilgiler kısa bir zaman zarfında soruşturmacının elinde olabilmekte ve bu sayede de karapara aklamayla daha etkin bir mücadele mümkün olabilmektedir.⁵²

FAFT'ın tavsiyelerine paralel olarak düzenlemeler yapan ve uygulayan ABD'de belli yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirlerin aklanmasına yönelik çok sayıda fiili kapsayan aklama suçlarında öngörülen yaptırım 20 yıla kadar hapis cezası ve 500.000 dolar veya işlem tutarının iki katı para cezasıdır. Mali kuruluşların 10.000 dolar ve üzerinde, suç gelirleri ile ilgili işlemlerle ilişkileri bulunmaları ayrı bir suç olarak düzenlenmiş olup, bu suçlar için öngörülen cezalar ise 10 yıla kadar hapis ve öngörülen para cezasından ibarettir.⁵³

2.6.2. Almanya

Almanya'da uyuşturucu ve örgütlü suç kazançlarının yanı sıra bir yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan elde edilen gelirlerin aklanması da suç teşkil etmektedir. Bunların dışındaki diğer öncül suçlar neticesinde elde edilen gelirlerin kasten veya ihmalle aklanmasını kapsamaktadır.⁵⁴

1993'te yürürlüğe giren Para Aklama Kanunu ile banka ve diğer mali kuruluşlara kimlik tespiti, şüpheli işlemlerin bildirim ve bazı meslekler için para aklama saikiyle kullanılmasının önlenmesi için tedbir alma, yükümlülüğü getirilmiş olan bankaların denetimi; maliye bakanlığının bünyesinde bulunan bağımsız bir otorite izin alınması gerekmektedir. Bu otorite bankaların tüm bankacılık

⁵¹ Mavral, a.g.e, s.153

⁵² Ergül, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, s.136-137

⁵³ Mavral, a.g.e, s.154

⁵⁴ A.g.e, s.154

işlemlerinin yanı sıra bankacılık sisteminin ekonomiyi etkileyebilecek şekilde kötüye kullanılmasının önlenmesi amacıyla her türlü denetimi yapabilmekte ve bankaların ağır suç faaliyetlerine karıştığı tespit halinde savcılığa suç bildiriminde bulunmasının yanı sıra bankaların çalışma iznini de iptal edebilmektedir.⁵⁵

Ayrıca vergi kaçırılmasını önlemek amacıyla, kredi kurumlarının isimsiz hesap, mevduat sertifikası hesabı, yanlış ve hayali olduğu bariz bir şekilde belli olan bir isim altında hesap açmaları yasaklanmış ve bu kurumlara müşterilerinin kimliklerinin doğruluğunu tespit yükümlülüğü getirilmiştir.⁵⁶

Alman hukukunda; karapara aklama suçuna yardım ve iştirak da suçtur. Suç gelirlerini bilerek aklama suçu için öngörülen yaptırım suçun ağırlığına göre 5 ile 10 yıl arasında hapis cezası, ihmalle işlenen aklama suçunun cezası ise 2 yıla kadar hapis veya para cezasıdır.⁵⁷

2.6.3. Avustralya

Avustralya'da karaparanın aklanması ile ilgili olarak; 100.000 şilini geçmek şartıyla tüm suçlar sonucunda elde edilen gelirlerin(başkasının suçundan oluşmuş olsa bile) kaynağını gizlemek, değiştirmek, özellikle resmi makamlara malvarlığının kaynağı, menşei, sahibi, malvarlığına ait haklar ve malvarlığı ile ilgili işlemler hakkında yanlış bilgi vermek kanunlarca suç sayılmış olup, bu varlıkları veya parayı bilerek kabul etmek, muhafaza etmek, yönetmek, işletmek, transfer etmek ve yatırımda kullanmak da bu suçu oluşturmaktadır. Karapara aklama suçunda yaptırım, iki yıla kadar hapis cezasıdır. Şayet ciddi bir suç söz konusu ise(500.000 ATS-40.000 dolar ve yukarısı) veya sanık karapara aklayan bir organizasyon mensubu ise 6 ay ile 5 yıl arasında hapis cezası öngörülmüştür.⁵⁸

2.6.4. Belçika

1990 tarihinde ceza kanununda karapara aklama suçu; 1991 Avrupa Konseyi Direktifine uygun olarak hazırlanan cezayı gerektiren herhangi bir suçtan elde edilen

⁵⁵ Ergül, Karaparanın Aklanması ve Suçları, s.74

⁵⁶ A.e.g, s.74

⁵⁷ Çelik, Koçağra, Güler, a.g.e, s.51

⁵⁸ A.e.g, s.51-52

gelirin tamamının karapara olduğu belirtilmiştir. İlgilinin cezalandırılması için bu gelirin yasadışı olduğunu bilmesi ya da bilebilecek durumda olması gerekmektedir. Ayrıca müsadereye ilişkin hükümlere yer verilerek, ispat yükünün tersine çevrilmesi söz konusudur. Yani ilgililer bu gelirin yasal olduğunu ispatlamakla yükümlüdür.⁵⁹ Belçika’da genel bir suç olarak kabul edilen karapara aklama suçu için öngörülen yaptırım 5 yıla kadar hapis cezası ve 100.000 Belçika Frangına kadar para cezasıdır.⁶⁰

2.6.5. Fransa

Fransa’da karapara aklama suçu 31 Aralık 1987 tarihli kanun ile oluşturulmuştur. Fakat bu kanun sadece uyuşturucu kaçakçılığında elde edilen gelirlerin aklanmasını cezalandırmaktaydı. 1988 yılında ise yurtdışı ile bağlantılı mali işlemler için Gümrük Kanunda değişiklik yapıldı.⁶¹

13 Mayıs 1996 tarihinde karapara aklama ile ilgili düzenlemeler yapılmış olup, karapara aklama suçu ceza yasasına eklenerek oluşturulmuştur. Buna göre ‘cürüm işleyerek doğrudan veya dolaylı yoldan kazanç sağlayan faile ait malvarlığının veya paranın kaynağının herhangi bir şekilde saptırılarak farklı gösterilmesi’ karapara olarak tanımlanmıştır. Ayrıca cürümden elde edilen kazançların parasal sisteme yerleştirilmesi, dönüştürülmesi veya gizlenmesi olduğu gibi bu fiillere yardım etmek de karapara aklama suçu kapsamına alınmıştır. Karapara aklama suçunun profesyonel olarak işlenmesi ya da organize suç örgütleri tarafından işlenmesi ağırlaştırıcı sebep sayılmıştır.⁶²

Basit karapara aklama suçunda yaptırım 5 yıla kadar hapis ve 2.500.000 Frank ağır para cezası olarak belirlenmiş olup, karapara aklama suçunun itiyat haline getirilmesi, bir mesleki faaliyetin icrasının sağladığı kolaylıkların kullanılması ya da teşekkül halinde işlenmesi ağırlaştırılmış karapara aklama suçu sayılmış ve cezaların ikiye katlanması öngörülmüştür.⁶³

⁵⁹ Ergül, Karaparanın Aklanması ve Suçları, s75

⁶⁰ Çelik, Koçağra, Güler, a.g.e, s.52

⁶¹ Ergül, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, s.142

⁶² Çelik, Koçağra, Güler, a.g.e, s.53-54

⁶³ Ergül, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, s.142-143

2.6.6. İngiltere

İngiltere’de örgütlü suçlar bakımından terörizm, uyuşturucu madde ticareti, organize dolandırıcılık, sahtecilik, sanat eseri ve antika hırsızlığı, silah kaçakçılığı, pornografi ve karapara aklama suçları dikkat çekmektedir. Uyuşturucu madde üretimi ve nakli az, uyuşturucu madde tüketimi ise fazla olan İngiltere’de uyuşturucu maddeler karapara aklayıcıları için hala başlıca yasadışı gelir kaynağı olmasına rağmen, mali dolandırıcılık, içkilerden alınan dolaylı vergiye tabi maddelerin kaçakçılığı gibi diğer suçların kazancının gün geçtikçe önem kazandığı görülmektedir.⁶⁴

İngiltere’de başlangıçta sadece uyuşturucu ve terör suçlarından elde edilen gelirlerin aklanması suç iken; günümüzde bütün ciddi suçlar sonucunda elde edilen kazançlar karapara aklama suçu kapsamına alınmıştır. Karapara aklama suçunda öngörülen yaptırım 14 yıl hapis ve para cezasıdır. Para cezasının üst sınırı ise belirlenmiş değildir.⁶⁵

Ayrıca İngiltere’de uyuşturucu madde kaçakçılığı suçları kanunu 1986’dan beri fonların yasal kaynağının ispatı yükünün ters çevrilmesini öngörmüş buna göre; bir şahıs uyuşturucu madde kaçakçılığı suçlusunu olarak kabul edildiği zaman mahkeme mahkûmiyetinden itibaren hangi tarihte olursa olsun ya da kovuşturmadan önceki 6 yıl içinde kendisine verilen, onun tarafından tediye ya da mükâfat olarak alınan elindeki tüm malların isnat edilen kaçakçılıktan elde edilmiş olduğu değerlendirilebilir.⁶⁶

2.6.7. İtalya

İtalya’da 1978 yılında çıkarılan bir yasa ile karapara aklama suç olarak kabul edilmiştir. Ancak bu yasada karapara aklama suçu yalnızca uyuşturucu kaçakçılığı, gasp, fidye istemek amacıyla adam kaçırmaya suçlarından elde edilen gelirleri kapsamaktaydı. 1993 yılında yürürlüğe giren yasa ile karapara aklama suçunu düzenleyen maddeler yeniden ihdas edilerek, karaparanın kapsamı tüm suçlardan elde edilen gelirleri kapsayacak biçimde yeniden düzenlenmiştir. Yani günümüzde

⁶⁴ Ergül, Karaparanın Aklanması ve Suçları, s.44-45

⁶⁵ Çelik, Koçağra, Güler, a.g.e, s.56

⁶⁶ Ergül, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, s.142-143

İtalya'da tüm suçlardan elde edilen gelirlerin aklanması karapara aklama suçunu oluşturmaktadır.⁶⁷

Karapara aklama suçunun yaptırımını 4 ile 12 yıl arasında değişiklik göstermektedir. Para cezası ise 30 milyon liraya kadardır(yaklaşık 18.000 dolar). Eğer karapara aklama suçu profesyonelce işlenirse ceza 1/3 oranında arttırılır.⁶⁸

2.6.8.İsviçre

İsviçre'de ilk olarak, 1990 tarihli bir yasa ile en az 1 yıl hapis cezasını gerektiren suçlardan kaynaklanan gelirler karapara olarak tanımlanmış, bu tür suçlardan elde edilen gelirlerin saklanması, gizlenmesi, sair aklama işlemleri cezai müeyyideye bağlanmıştır.⁶⁹

Ancak 1999 yılında Ceza Yasasında yapılan bir düzenleme ile karapara aklama suçu tüm ciddi suçlar sonucunda elde edilen gelirlerin aklanması olarak tanımlanmıştır. Bu kapsama İsviçre kanunlarında düzenlenen 80 kadar suç girmekte olup, söz konusu suçlardan elde edilen para, döviz, kıymetli evrak, kıymetli maden ve taşlar ve ekonomik değere sahip her türlü varlık karapara kapsamına dahil edilmiştir.

Tüm ciddi suçlar kapsamında 1 yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlar bulunmaktadır. İsviçre'de karapara aklama suçu için öngörülen yaptırım, suçun ağırlığına göre 5 yıla kadar hapis cezasıdır.⁷⁰

2.6.9. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

KKTC'de 8 Kasım 1999 tarihinde yürürlüğe giren Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi Yasasına göre;

Karapara; yasadışı yollardan uyuşturucu ve psikotrop maddelerin kaçakçılığı veya ticaretinden, yasadışı yollardan ateşli silahlar, bu silahların parçaları ve cephaneleri, çalıntı sanat eseri, antika veya ülkenin kültür mirasına ait tarihi eser parçalarının tasarrufundan veya saklanmasından veya kaçakçılığından veya ticaretinden, organ ve doku naklinden, adam öldürme suçundan, reşit olmayan veya

⁶⁷ Çelik, Koçağra, Güler, a.g.e, s.58

⁶⁸ Çelik, Koçağra, Güler, a.g.e, s58

⁶⁹ Ergül, Karaparanın Aklanması ve Suçları, s.78

⁷⁰ Mavral, a.g.e, s.158

akli dengesi yerinde olmayan veya herhangi bir kişiyi kendi iradesi olmaksızın yasadışı işlerde kullanmaktan, bir kişiden şantajla veya kaba kuvvet kullanmak suretiyle uluslararası teröre menfaat sağlamak, casusluk ve sanayi veya teknoloji casusluğundan, rüşvet ve zimmet yoluyla elde edilen para veya para yerine geçen her türlü kıymetli evrak, mal ve gelir ile yukarıda sayılan eylem ve davranışlara teşebbüsten elde edilen her türlü maddi menfaat ve değerdir.⁷¹

Karapara aklanması ise yukarıda sayılan fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen karaparanın, elde edenlerce yasalara uygunluk kazandırılması amacıyla değerlendirilmesi, bu yolla elde edildiği bilinen karaparanın başkalarınca edinilmesi, bulundurulması, elde edenlerce veya başkaları tarafından kullanılması el değiştirmesi, gizlenmesi, ülke sınırları dışına çıkarılması, yukarıda belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla kaynağının veya yerinin değiştirilmesi veya karaparanın tespitini engellemeye yönelik fiiller ile bu fiillere teşebbüs edilmesi olarak ifade edilmektedir. Nakit para fevkinde şüpheli işlem yaptığı tespit edilen ve/veya yapmaya teşebbüs eden ve/veya karaparaları yurt dışına çıkarmaya teşebbüs eden kişi veya kişiler bir suç işlemiş olurlar ve mahkûmiyetleri halinde 10.000.000.000TL'ye kadar para cezasına veya 10 yıla kadar hapis cezasına ya da her iki cezaya birden çarptırılabilir.⁷²

⁷¹ Güner, a.g.e, s307

⁷² Güner, a.g.e, s.307-308

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARAPARANIN ORGANİZE SUÇ VE TERÖRİZMİN FİNANSMANI SUÇLARIYLA İLİŞKİSİ

3.1. KARAPARA İLE ORGANİZE SUÇ ARASINDAKİ İLİŞKİ

3.1.1 Organize Suç Tanımı

Avrupa Organize Suçla Mücadele Çalışma Grubu'nun 1996'da Almanya'nın Leipzig kentinde düzenlediği toplantıda bir teşekkülün organize suç kabul edilebilmesi için aşağıdaki yedi özellikten en az beşini taşıması gerekir:

• Haksız kazanç sağlamak üzere bir araya gelmiş ve aralarında iş bölümü ilişkisi bulunan hiyerarşik bir yapının varlığı,

- Suçtan elde edilen bir kazancın varlığı,
- Suç aktivitesi konusunda bir sürekliliğin olması,
- Bir yaptırım sisteminin olması,
- Şiddet, tehdit gibi yöntemlerin kullanılması,
- Kamuya ve özel sektöre nüfuz edilmesi,
- Elde edilen karaparanın aklanması,

Sınırı aşan organize suçlar konusunda hazırlanan AB raporlarında kullanılan ve organize suç 11 karakteristik özellikle açıklayan aşağıdaki tanım, organize suçun uluslararası anlaşmasına da atıfta bulunması bakımından önemlidir:

- 1) İki'den fazla kişi arasında işbirliği,
- 2) Görev dağılımı,
- 3) Uzun ve belirli olmayan bir zaman için faaliyet gösterilmesi,
- 4) Belli bir disiplin ve kontrol altında faaliyet,
- 5) Önemli suçların şüphelileri olmaları,
- 6) Uluslararası seviyede faaliyet göstermeleri,
- 7) Şiddet ve sindirmenin diğer yollarına başvurmaları,
- 8) Ticari yapıları kullanmaları,
- 9) Karapara aklamaları,

10) Etkilerini siyaset, medya, kamu yönetimi ya da ekonomik alanlarda göstermeleri,

11) Kazanç ve güç elde etme çalışmaları. Bu tanıma göre, 1, 5 ve 11 inci maddelerle birlikte eğer bir suç grubu yukarıda sayılan özelliklerden en az altısına sahipse organize suça karışmış kabul edilmektedir.

1982 yılında bir BKA (Alman Federal Polisi) çalışma grubu bülteninde ise organize suç şu şekilde tanımlanmaktadır: “Belirli bir grup insanın bilinçli olarak belirli bir süre yasadışı eylemlerde işbirliği yapmak üzere karar vermeleri, görevleri kendi aralarında bölerek ve çoğunlukla modern altyapı sistemlerini kullanarak mümkün olduğu kadar çabuk, büyük karlar elde etme amacını güden suç biçimidir.”

2000 tarihli Birleşmiş Milletler Sınır aşan Suçlarla Mücadele Sözleşmesi de “sınır aşan organize suç grubu” tanımına yer vermektedir. Uluslararası alanda faaliyet gösteren suç grupları hedef alan Sözleşme’ye göre, sınır aşan organize suç grubu “doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek amacıyla belli bir süreden beri var olan ve Birleşmiş Milletler Sınır aşan Suçlarla Mücadele Sözleşmesi’nde (SASMUS) belirtilen bir veya daha fazla ağır suç veya yasadışı eylemi gerçekleştirmek amacıyla birlikte hareket eden, üç veya daha fazla kişiden oluşan yapılanmış bir gruptur.” Sözleşmeye göre, yapılanmış grup, belirli bir suçu derhal işlemek için tesadüfi olarak oluşturulmamış ve üyelerinin rollerinin şeklen belirlenmesi şartı olmayan, üyeliğinin devamlılığı veya gelişmiş bir yapısı olması gerekmeyen bir grup anlamına gelmektedir.

Organize suçluluk hakkında araştırmalarda bulunan yazarlardan Jansen’e göre, sistemli olarak toplum için ağır sonuçlara neden olan suçlar işleyen, üyelerinin özellikle fiziksel şiddet veya rüşvet ile kişileri etkisiz hale getirmek suretiyle faaliyetlerini örtbas edebildikleri, asıl amacı yasadışı kazanç elde etmek olan gruplar, organize suç gruplarıdır. Erdem ise, organize suçluluğu, failerin amaçlarına ulaşmak için şiddete başvurdukları veya dışarıya karşı güçlü bir koruma mekanizması meydana getirdikleri, komploya dayalı olarak faaliyet gösterdikleri ve kapalı bir topluluk oluşturdukları suçluluk olarak tanımlamaktadır. Merkezinde maddi çıkar bulunan organize suçun, ekonomik yönden analizleri de yapılmakta ve bu ekseninde çeşitli tanımlamalar getirilmektedir. Bu tanımlara göre organize suç, kısaca nihai tüketicilere belli bir yasadışı mal ve hizmetin arzıdır. Örgüt, aynı bir yasal ticari müessese gibi düşünerek, karlı olacak suç alanlarında yatırım yapmaktadır.

Aralarında çeşitli farklılıklar bulunan bu tanımlar, organize suçluluğa hangi akademik disiplinle yaklaşıldığına bağlı olarak arttırılabilmektedir. Uluslararası

organize suç gruplarının faaliyet gösterdiği belli başlı alanlar ise şunlardır; Uyuşturucu madde üretimi ve kaçakçılığı, nükleer madde ve silah kaçakçılığı, fide için adam kaçırma, sigara kaçakçılığı, kültürel eser kaçakçılığı, yok olma tehlikesinde olan türlerin kaçakçılığı, insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı, doku ve organ kaçakçılığı, araç kaçakçılığı, bilişim suçları, yolsuzluk ve karapara aklama. Organize suçlar, sadece bir suç alanı ile ilgilenmemekte, imkân ve güçleri ölçüsünde, kendilerine kazanç sağlama olanağı veren tüm suçluluk alanlarına girmektedirler. Bu bir gerçektir ki, suç grupları, insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı gibi yeni suç alanlarında ise, çoğunlukla, eski faaliyetleri sonucu elde ettikleri tecrübe ve yeteneklere dayanmaktadır. Örneğin, uyuşturucu kaçakçılığı gibi klasik suç faaliyetleri ile işe başlamış olan Avrupa'daki birçok suç örgütü, yeni bir alan olan göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti konusunda daha önceden test edilmiş olan rotaları kullanmaktadır.

Bizimle ilgili olan boyutu ise organize suçların nihai hedeflerinden biri paradır. Suç isleyerek elde edilmek istenen paranın kirliliği temizlenmeye çalışılır. Var olan para aklanarak sisteme dâhil edilmek istenir. Karapara aklama olarak karşımıza çıkan bu durum, organize suç örgütlerinde daha karmaşık bir yapıya bürünebilir.

3.1.2. Karapara İle Organize Suç Arasındaki İlişki

Devlet otoritesine bir başkaldırı olarak ortaya çıkan suç örgütleri globalleşen dünyada kolay yoldan para kazanılmasını amaçlamış günümüzün en büyük problemlerinden biri olarak ortaya çıkmıştır. Bu tür örgütler, isleyecekleri suçun yapısına göre örgütlenip kendilerine yapısal bir görünüm sağlayacaklardır. Birlikten kuvvet doğar anlayışı ile örgütlenip hedefine kilitlenecektir.

Bir yapı içerisinde bir araya gelen bir insan grubu tarafından belirsiz suçlar işlemek suretiyle kar ve yarar sağlamak amacıyla oluşturulan örgütlere, 'organize suç örgütü' olduğunu daha önce belirtmiştik. Organize suçluluk geniş bir faaliyet alanında, birçok suç turunu bünyesinde barındırmakta, yurt içi ve yurt dışı açılımı da söz konusu olmaktadır. Organize suçlar profesyonel suçluların bir organizasyonudur.

Yasal ve yasa dışı faaliyetlerin de bulunan bu örgütlerin temel motivasyonları para ve güçtür.¹

Gizlilik, şiddet, yolsuzluk, devamlılık, çeşitlilik, süratle değişime ayak uydurabilme ve uluslararası bağlantı kurabilme gibi kabiliyetlere sahip olan organize suç örgütleri haksız gelir elde etme amacı doğrultusunda kurulmuş bir suç şirketi gibi hareket etmektedir. Mafya tipi örgüt olarak da adlandırılan suç örgütü, cebir, şiddet, tehdit ve baskı uygulamak suretiyle yıldırma, korkutma veya sindirme gücünü kullanarak suç isleyen bu örgütleri paranın, rantın, karapara aklamanın ve yatırımların olduğu her yerde görmek mümkündür. Maddi değerlere duyulan iştahın orantısız ölçüde arttığı, gayrimeşru servet edinmek için fırsatların çoğaldığı ve özellikle siyasi ve idari yozlaşmanın arttığı toplumlarda daha süratli bir şekilde gelişmektedir. Her ülkedeki hukuki, sosyal, ekonomik ve teknolojik değişimler bu örgütlerin dikkatini çeker. Yeni oluşan şartların doğurduğu boşluklardan, bir başka ifade ile kontrolsüz alanlardan bu örgütler istifade etmeye çalışmaktadır. Şiddet ve yolsuzluk bu tür suç örgütlerin varlıklarını koruma ve sürdürebilmeleri için gerekli olan faktörlerdir.²

Organize suç örgütleri yasal ve yasadışı faaliyetlerini sıkı bir biçimde bağlantılaşmaktadır. Böyle meşru ekonomik piyasalarda da ikinci bir ayak oluşturarak, hukuka aykırı fiillerin örtülmesi, gizlenmesi amacıyla kazançların yasal hale getirilmesi için karapara aklama operasyonları gerçekleştirilmektedir. Karapara aklama sonucunda elde edilen paralar ise yasal yatırımlarda kullanılmaktadır.³

Başka bir anlatımla suç örgütleri, suç isleyerek yüksek miktarlı haksız kazanç elde etmek amacıyla kurulmaktadır. Suç işlenilerek elde edilen bu gelirler ise karapara olarak ifade edilmekte yani; suç örgütleri karapara elde etmek amacıyla suç işlemektedirler. Suç örgütlerinin tüm faaliyetleri suç teşkil etmeyebilir. Diğer yasal girişimciler gibi suç örgütleri de farklı alanlarda yasal faaliyetlerde bulunabilir, bu faaliyetlerinden yasal kazançlar elde edebilirler.⁴

Organize suç örgütlerinin büyük bir bölümü karaparayla faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu örgütler, uyuşturucu, silah kaçakçılığı ve diğer suçlar sonucu

¹ Ulker Mavral, 'Karapara, Karaparanın Gelişimi, Aklanması ve Kayitdışı Ekonomi', Vergi Raporu Dergisi, Sayı 37, Ekim-Kasım 1998, s.200

² T.C. İçişleri Bakanlığı, EGM Kacakçılık ve Organize Suçlar Dairesi Başkanlığı, 2002 Raporu, EGM-KOMDB Yayınları, Sayı 2003, s.91

³ Ergül, Karaparanın Aklanması ve Suçları, s.29

⁴ Mustafa Taskin, Türk Hukukunda Mafya (Cikar Amaçlı Suç Örgütleri) ve Karaparayla Mücadele, Ankara, 2004, s.294

elde ettikleri gelirleri, örgütün devamlılığı ve büyümesi için kullanmaktadır. Bir bakıma bu örgütlerde amaç; işlenen suçlar sonucunda büyük miktarda gelir elde etmektir. Terör amaçlı olan örgütler özellikle uyuşturucu kaçakçılığı ve diğer suçları işlemek suretiyle elde ettikleri para ve malları terör eylemleri için kullanmaktadır.⁵ Örneğin; MED-TV'nin bir işlevinin de karapara aklamak olduğu ve iddialara göre televizyonculuğun, PKK terör örgütü için çok iyi bir karapara aklama yöntemi olduğu belirtilmektedir.

Yasadışı faaliyetlerden elde edilen karaparanın, Avrupa gibi yasal düzenlemelerin çok sıkı bir şekilde uygulanmakta olduğu bir yerde kullanıma geçirilebilmesi normal koşullarda oldukça güçtür. Bu noktada MED-TV devreye girmiş ve televizyonculuk gibi yüklü paralar isteyen bir sektörde yüksek meblağlı karaparaların aklanması mümkün hale getirilmiştir.⁶

Organize suç örgütleri, farklı ülkelerle irtibatlı ya da ülkeler arasında kolaylıkla geçiş yapabilen küresel bir yapıya sahiptir. Alanlarında çok iyi çalışırlar ve konularını çok iyi bilirler. Para ve mal hareketinden ustaca yararlanarak, işledikleri suçlar vasıtasıyla elde ettikleri gelirleri ticari usul ve metotlarla aklama işlemlerini çok hızlı gerçekleştirmektedirler. Suç örgütleri gelişen teknolojiyi yoğun olarak kullanmakta ve yasadışı faaliyetlerden kaynaklanan gelirlerini bu teknoloji sayesinde yasal mali sisteme dâhil etmektedirler. Böylelikle bu suçla mücadele edenleri ve siyasi otoriteyi yozlaştırarak, güçsüz bıraktıkları sistemin sahip olduğu servetleri soyarlar.⁷

Organize suç örgütlerinin faaliyetleri; bir toplumda kişiler arasındaki geleneksel ilişkilerin yok olmasına, bunun akabinde sosyal çözümlere, merkezi veya yerel kamu yönetiminin zayıflamasına ve sonunda da siyasi otoriteye ihtiyaç duyulan güvene zarar vererek halkın birbirinden uzaklaşmasına, demokratik ve parlamenter sisteme inancın kaybolmasına neden olur.⁸

Suç işleyen organize grupların finans kaynakları kurutulmadıkça, faaliyetlerine devam edecekleri aşikârdır. Bu nedenle suçlarla mücadelenin önemli hedeflerinden birisi de suç örgütlerinin parasal kaynağının kesilmesi olmalıdır.⁹

⁵ Kuban, a.g.e, s.89

⁶ Sedat Laciner, 'MED-TV'nin Etki ve İşlevleri', Stratejik Analiz Dergisi, sayı 27, 2002, s.129

⁷ Guner, a.g.e, s.51

⁸ T.C İçişleri Bakanlığı, a.g.e, s.91

⁹ A.g.e, s.86

3.2. KARAPARA İLE TERÖRİZMİN FİNANSMANI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Terörizm, bir siyasal sistemi değiştirmeye çalışan ancak bunun için meşruiyet temeli olmayan ve silahlı güç bakımından yeterli olmayan gruplar için vazgeçilmez bir olgu olmuştur. Temeli çok eskilere kadar gidebilen “terörizm” terimi ilk defa 1700’lerin sonlarında Fransız İhtilali ve ardından yaşanan Jakoben iktidarı sırasında kullanılmıştır. 1793’ün ilk aylarından itibaren, Fransız devrimini ve başarısını rejim düşmanlarına karşı savunmak için terör rejimi (régime de la terreur) devlet doktrini olarak kabul edilen terör, politik ve ekonomik problemlerin çözümü için devlet yetkililerce alınan olağanüstü tedbirleri meşrulaştıran ve devrim değerlerini yücelten bir anlam taşımaktaydı. 1800 yıllarda, terörizm kavramı temel bir değişime uğrayarak hükümet dışı gruplarla irtibatlaşmıştır. Zamanımızda ise o bu kavrama yüklenen anlam, terörizm, soykırım, işkence ya da insanlığa karşı diğer suçlarla aynı kategoride yer almaktadır.

Terörizm değişik kaynaklara göre tanımı, politik ve operasyonel konular ile suçluların geri iade sorunu açısından zamanımızda tartışmalı bir kavramdır. Terörizmin gerçek bir tanımının olmadığı yönünde yaygın bir görüş olmasına rağmen, çeşitli makale ve kitaplarda, bazı yazarlar tarafından terörizmi tanımlamaya yönelik birçok teşebbüse rastlanmaktadır. En basit şekliyle “siyasal sonuçlar elde etmek amacıyla şiddet kullanılmasıdır” şeklinde tanımlanmış olan terörizme genellikle, bir şiddet ya da şiddetin özel bir biçimi olarak yaklaşılmaktadır. Bazı yaklaşımlar ve tanımlamalarda terörizmin siyasal niteliği; bazılarında terörizmin belli bir amaca yönelik sistematik karakteri, bazılarında ise tahmin edilemezliği ile simgesel yönleri ön plana çıkartılmaktadır.”

ABD Dışişleri Bakanlığı’nın her yıl yayınladığı dünya çapında terörizm değerlendirmesi raporunda kullanılan tanım, belki de en çok bilinen tanımlardan birisidir. Bu tanıma göre terörizm, “genellikle bir halkı etkilemek için gizli yapılanmalar tarafından muharip olmayanlara karşı siyasi motivasyonla gerçekleştirilen şiddettir.”

Araştırmacılar Schmid ve Jorgman eserlerinde 1988’den itibaren yapılan 109 ayrı terör tanımını konu almışlardır. Bu tanımları inceleyen bazı yazarlar, tanımlarda bulunma sıklığına göre, 8 önemli kelime kategorisini tespit etmişlerdir. Bunlar sırasıyla; Şiddet/güç, siyasi içerik, endişe/korku, tehdit, psikolojik etkiler, tahmin

edilen reaksiyonlar, mağdur/hedef farklılaşması, planlı ve sistematik hareketler.

Tanımlarda daha az sıklıkla kullanılan kavramlar ise, grup olarak teşkilatlanması, mağdurların masumiyeti, şiddetin anidenliği ve hesap edilemezliğidir. Uluslararası sistemin ve toplumun değişen yapısına bağlı olarak geçerli bir terörizm tanımı için şu 5 karakteristik unsurun bulunması gerektiği uzmanlarca söylenmektedir:

1- Terörizm örgütlü bir grup tarafından gerçekleştirilen şiddet tehdidi ya da şiddet hareketleridir. Sonuç olarak tek bir kişinin kendi başına yaptığı bir hareket terörizm sayılmamaktadır.

2-Terörizm tanımlanmış bir düşman nezdinde ya da toplumun belli bir kesimi içinde korku yaratmayı hedefler. Korku terörizmin bir yan ürünü değil, istenen amacdır. Bu açıdan terörizm sindirme ve/veya baskının bir aracıdır.

3-Normalde politik davranışı değiştirmeye dönük bir girişim olan terörizm önceden belirlenmiş bir politik amacı gerçekleştirmek için kullanılır.

4-Terörizmin politik bir doğası olduğundan genellikle isteğe bağlıdır. Bu yüzden teröristler hedeflerini, çoğunlukla, vermek istedikleri mesaja göre dikkatli bir şekilde seçmektedir.

5- Terörizmin nihai hedefi rakiplerini yok etmek olsa da, çoğu biçimi için terör, düşmanlarının dirençlerini kırmak ve bazı taleplerini kabul ettirmeye zorlamaktır.

Terörizmin uluslararası hukuki tanımı ne yazık ki, ülkeler arasında etkin bir uzlaşmaya varıldığı söylenemez. Zira bir ülkenin teröristi diğer bir ülke tarafından özgürlük savaşçısı olarak görülebilmekte, dolayısıyla bir ülkenin terör tanımı, diğer bir ülkenin algılayışıyla uyuşmayabilmektedir. Örneğin, PKK/KADEK terör örgütü, uzun yıllar boyunca bir kısım Avrupa ülkesince terör örgütü olarak görülmemiştir.

Bu alanda, Birleşmiş Milletler çatısı altında terörizmle mücadele alanında ihdas edilen toplam 12 uluslararası sözleşme ve protokol bulunmaktadır. Bu hukuki enstrümanlarda, terörist saldırılar, hava ve deniz ulaşım vasıtaları, nükleer tesis ve diplomatik kişiler gibi çok özel hedeflere, rehinelere ya da sivil nüfusa karşı patlayıcıların, kimyasal ya da biyolojik silahların kullanılması olarak sayılmıştır. 1977 tarihli Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi de, terörist faaliyetleri, tek tek sayarak tanımlama gayreti içindedir. Tüm bu enstrümanlar ayrıca terörist faaliyetleri, uluslararası bir suç olarak tanımlamamakta, bunu her ülkenin kendi iç mevzuatında kendisinin yapmasını öngörmektedir. Dolayısıyla Sözleşmelerin bir olaya doğrudan uygulanması mümkün değildir. Sonuçta,

geleneksel olarak, terör suçlarının ya da ayrıca tanımlanmamışsa terör bağlamındaki suçlar ülkelerin iç hukukunda düzenlenerek müeyyide altına alınmaktadır. Bu noktada hukuki sorumluluk ve son çözüm de devlete düşmektedir.

BM ya da Avrupa Konseyi gibi çok geniş katılımlı uluslararası platformlarda terörle ilgili ceza hukuku hükümlerinin genel yapısı ve kriterlerinin belirlenmesi yakın gelecekte sağlanması düşüncesi şu an için iyi niyetten öteye gidememektedir.

Derli toplu olan Avrupa Birliği ise, 11 Eylül 2001'den önce ve sonra olmak üzere iki ayrı belgede terörist hareketin tanımı yapılmıştır. Avrupa Parlamentosu, 1997'de AB'de terörizmle mücadele amacına yönelik bir tavsiye kararında ilk defa AB bünyesinde terörizmin tanımı yapılmıştır. Birlik nezdinde bağlayıcılığı olmayan bu karardaki terörizm tanımı 5 Eylül 2001'de tanımlanmıştır. Bu haline göre, bir hareketin terörist eylem olarak kabul edilmesi için üç şartın oluşması gerekmektedir:

1) Maddi unsur; bir ülkeye, onun kurumlarına, halkına ya da halkın unsuru olan belirli kişi ya da gruplara karşı şiddet kullanılması.

2) Güç kullanmak için, ayrılıkçı düşünceleri, aşırı ideolojik inançları, dinsel fanatizmi ya da kazanç sağlama isteğini içerebilen spesifik bir motivasyon.

3) İkinci subjektif unsur olan; belirli gruplar ya da şahıslar arasında terör ortamının yaratılması niyeti.

11 Eylül'den sonra Avrupa Konseyi, genel bir terörizmin tanımını, 13 Haziran 2002'de aldığı terörizmle mücadele çerçeve kararının içine taşımıştır. Bu kararda terörist hareketler için; kişinin canına ve fiziksel bütünlüğüne yönelik saldırılar, adam kaçırmaya ve rehin alma; kamu binalarına, altyapı ya da toplu ulaşım tesislerine insan hayatını tehlikeye atacak ya da büyük çaplı maddi hasara yol açacak saldırılar; uçak, gemi gibi ulaşım araçlarının işgali; silah, patlayıcı madde, nükleer, biyolojik ya da kimyasal silahların üretimi, bulundurulması sağlanması ya da kullanılması; İnsan hayatını tehlikeye sokacak şekilde yangın, patlama ya da sele sebep tehlikeli maddelerin kullanılması; enerji, su ve diğer temel doğal kaynakların yok edilmesine yönelik ve insan hayatını tehlikeye sokan fiiller; bu sayılan tüm fiilleri işleyeceğine dair tehdit; bir terör grubunu yönetme; bilinçli olarak terörist gruba bilgi, malzeme ya da finans sağlayarak katılma fiilleri sayılmıştır. Ancak bu hareketlerin terörist bir eylem olabilmesi için, bir devletin ya da uluslararası bir kuruluşun temel prensiplerini ciddi bir şekilde değiştirme ya da zarar verme ve toplumu yıldırmaya dair özel bir amacın varlığı gereklidir.

Madalyonun diğ er yüzü ise terörizm ile gerçekten bir hak mücadelesi yapan gruplar arasındaki ayırım konusunda uluslararası hukuk bağ lamında birtakım sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu konunun ne kadar sıkıntılı oldu ğ u şu ö rnekte de görülmektedir: 1947’de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun Uluslararası Hukuk Komisyonu’na insanlık ve insanlığın güvenliğine ve barış a karşı suçlar hakkında bir yasa tasarısı hazırlama görevi vermiş, Komisyon 1947’de aldığı bu görevi ancak 40 yıl sonra 1987’de tamamlayabilmiştir. Söz konusu tasarı halen Genel Kurul’da kabul edilmek üzere beklemektedir. Bu noktada, uluslararası toplumun aktörleri olan devletlere atıf yapmak gerekir. Zira terör kavramı, büyük oranda devletleri ilgilendirmekte ve farklı nedenlerden dolayı devletler bu konuda ortak bir tavır belirlemeden uzak bir görüntü çizmektedir.

Uzmanlar iki tip terörizmin olduğ undan bahs ederler; ulusal terörizm ve uluslararası terörizm. Ulusal (yerel) terörizm, terörist hareketlerin sadece bir ülke topraklarında gerçekleştirilmesini ifade eder ki, bu durumda dış desteğ i olmayan yerel kişi ve gruplar söz konusu olmaktadır. Buna, Timothy McVeigh ve suç ortakları tarafından Oklahoma’daki bir federal binanın bombalanması olayı örnek olarak gösterilebilir. Yine, 1995’te Aum Shinri Kyo’nun cemaati mensuplarının metro istasyonunda aynı anda 5 trene birden sarin gazı saldırısı yapması da, yerel terörizme diğ er bir örnek teşkil etmektedir. Önemli bir noktada ihmal edilmemelidir ki, terörist hareketin yerel olması, beraberinde dış desteğ in olmayacağı şartını söylememizi engelleyemez.

Uluslararası terörizm kavramı ise, birden fazla ülkede terörist faaliyetlerin yürütülmesi anlamına gelmektedir. Örgütlerin varlığını sürdürebilmesi ve özellikle uzmanlık gerektiren konularda eğitim, teşkilatlanma, finans ve silahlı eğitim gibi faaliyetlerde bulunabilmesi, çoğunlukla başka ülke ve gruplardan sağlayacağı desteğ e bağlıdır. Bu özellik, terörün uluslar arasılaşması ile yakından alakalıdır. Uluslararası terörizmi, doğrudan doğruya devlet veya devlet grupları tarafından uygulanan ve onların desteklediğ i terör ile uluslararası grup ve örgütlerce girişilen bağımsız terör hareketleri olarak ikiye ayırmamız mümkündür. Bu tür terör faaliyetlerine verilebilecek en önemli örnek, 11 Eylül 2001’de ABD’ye gerçekleştirilen terör saldırılarıdır. Bunun yanında, PKK/KADEK terör örgütü tarafından yapılan terör saldırıları da uluslararası terörizm kategorisine girmektedir. Ülkeler arasında dolaylı çatışma aracı olarak kullanılabilen uluslararası terörizm bu yönüyle politik açıdan endişe vericidir. Zira masum sivillere ayırım gözetmeksizin

uygulanan saldırılarla uluslararası standartlar aşındırılmakta, istikrarsız bölgeler oluşturulmaktadır. Lokal terörizmi destekleyen uluslararası terörizm ile daha geniş politik, ideolojik ve dini çatışmalarla beslenen uluslararası terörizm, ulusal terörizme göre çok daha problemlidir. Burada ideolojik bağlantılar doğal olarak açığa çıkar özellikte olmasına karşın, terörist hücre ve yapıların çökertilmesi daha zordur. Çünkü bağlantıları devlet-destekli olanlara göre daha karmaşık ve esnektir. Terörist grup bu terör faaliyetlerini gerçekleştiren gruplara verilen isim ve terörist ise, genellikle, terör eylemlerinde bulunan grubun mensuplarını ifade eder. Bu noktada bir hususu da kısaca açıklamakta fayda vardır. Terörist kendini gerilla olarak tanımlamaya çalışır ancak gerçekte değildir. Zira ilk defa 1810'larda kullanılan gerilla kavramında, sadece muharip birliklerine karşı güç kullanma durumu vardır. Teröristler ise, saldırılarında sivil-asker ayrımı gözetmezler. Yine ayrıldığı noktalara baktığımızda, gerillanın ulusal ve uluslararası normlara aykırı olarak yapılan bir işgalin bitirilmesi amacı varken, terörist ise, yasal egemen gücü, zorla bir şey yapmaya ya da yapmamaya zorlamakta ve bunun için şiddete başvurmaktadır.

Terör örgütlerinin amaç ve stratejileri farklılık gösterse de genel olarak faaliyetlerini geniş bir alana yaydıkları ve faaliyetlerinin finansmanı için de organizasyonun büyüklüğü ve faaliyet alanının genişliği ile doğru orantılı olarak çeşitli girişimlerde buldukları bilinmektedir.

Terörün finansmanında kullanılan fonların gerçek sahiplerinin kimliğinin gizlenmesi ve resmi makamların dikkatini çekmemek için, yasadışı yollardan elde edilen gelirleri yasal takipten korumak için başvuru alanlara benzer teknikler kullanılmaktadır. Fakat terörizmin finansmanı için gerçekleştirilen mali işlemlerin çoğunlukla küçük tutarlarda olması ve bunun yanı sıra toplanan fonların yasal yollardan elde edilmiş olma ihtimali, bu fonların takip ve tespitini, aklama suçunun takip ve tespitinden çok daha zor hale getirmektedir.

3.2.1. Terörizmin Finansmanı Hakkında Ulusal Mevzuat

18.07.2006 tarih ve 26232 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 29.06.2006 tarih ve 5532 sayılı “Terörle Mücadele Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”la, terör suçları ile terör amacıyla işlenen suçların kapsamı genişletilmiş ve terör suçundan ayrı olarak terörün finansmanı suçu düzenlenmiştir.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun terörün finansmanı suçu ve nitelikli hali ile tüzel kişilerin sorumluluğuna ilişkin madde hükümleri aşağıdaki gibidir.

Terörün Finansmanı

Madde 8 – Her kim tümüyle veya kısmen terör örgütü faaliyetlerinde kullanılacağını bilerek ve isteyerek fon sağlar veya toplarsa terör örgütü üyesi gibi cezalandırılır. Fon, kullanılmamış olsa dahi fail aynı şekilde cezalandırılır.

Bu maddenin birinci fıkrasında geçen fon; para veya değeri para ile temsil edilebilen her türlü mal, hak, alacak, gelir ve menfaat ile bunların birbirine dönüştürülmesinden hâsıl olan menfaat ve değeri ifade eder.”

Nitelikli hal

Madde 8/A – Bu Kanun kapsamına giren suçların kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Tüzel kişilerin sorumluluğu

Madde 8/B – Bu Kanun kapsamına giren suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, Türk Ceza Kanununun 60 inci maddesine göre bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun yine 5532 sayılı Kanunla değiştirilen 7 inci maddesinde; örgüte üye olanların Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesine göre cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesinde ise; örgüte üye olanlara beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verileceği belirtilmiştir.

3.2.2. Terörün Finansmanı İlgili Uluslararası Girişimler

Terörle mücadelenin en önemli parçasının, finans kaynaklarını tespit etmek ve kurutmak olduğu bilinmektedir. Bu çerçevede, son birkaç yıldır uluslararası alanda pek çok girişimde bulunulmuş ve ülkelerin olabilecek en yüksek düzeyde işbirliğinde bulunmaları yönünde tavsiyeler geliştirilmiştir.

3.2.2.1.Birleşmiş Milletler Nezdinde Yapılan Düzenlemeler

3.2.2.1.1.Sözleşmeler

Ülkelerin refahı ile ekonomik ve siyasi istikrarını korumak ve dünya barışını sağlamak üzere kurulan ve bu çerçevede misyonunu ve vizyonunu belirleyen Birleşmiş Milletler, 1960'lı yıllardan bu yana insanların can ve mal güvenliğini tehdit eden ve gün geçtikçe global bir niteliğe bürünen terörle de mücadele etmek üzere çeşitli çalışmalarda bulunmuş ve terör faaliyetlerinin önlenmesi ve uluslararası işbirliğinin artırılmasına yönelik sözleşmeler hazırlayarak ülkelerin imzasına sunmuştur.

Son yıllarda terörle mücadelenin başarılı sonuçlar vermesi ve tekrarının engellenmesi için finans kaynaklarının kurutulması gerektiği anlaşılmış ve bu görüş doğrultusunda Birleşmiş Milletler 1999 yılında “Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşme”yi hazırlayarak 2000 yılı başında ülkelerin imzasına sunmuştur. Böylelikle yıllardır terörle mücadele eden ve bu konuda pek çok girişimde bulunan ülkeler Sözleşmenin onaylanması ile birlikte terörün finans kaynaklarının tespiti ve önlenmesine yönelik olarak da iç hukuklarında gerekli düzenlemeleri yapma yolunda ciddi adımlar atmışlardır.

Türkiye'nin 27 Eylül 2001 tarihinde imzalayıp, 10.01.2002 tarihinde 4738 sayılı Kanunla onaylamış olduğu Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair BM Sözleşmesinde ilk kez, o güne dek terörle mücadele amacıyla hazırlanan sözleşme ve protokollerden farklı olarak terörün yanı sıra bir de terörün finansmanı suçu öngörülmüş ve taraf ülkelerin iç hukuklarında terörün finansmanını cezalandırılabilir bir suç olarak düzenlemeleri gerektiği belirtilmiştir.

Sözleşmede terörizmin finansmanı suçu; terör suçlarının gerçekleştirilmesinde kullanılması niyetiyle veya kullanılacağını bilerek, her ne suretle olursa olsun, tümüyle veya kısmen, herhangi bir kişi tarafından doğrudan veya dolaylı olarak yasa dışı bir şekilde ve kasten fon sağlanması veya toplanması olarak tanımlanmıştır. Sözleşmede ayrıca uluslararası yardımlaşma, zarar gören şahısların tazmini ve suçluların iadesi gibi hususlarda çeşitli hükümlere de yer verilmiştir.

3.2.3.1.2.Güvenlik Konseyi Kararları

Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme'nin yanı sıra Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi de terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik olarak tüm üye ülkeleri bağlayıcı nitelikte kararlar almıştır. Bu kararlardan 1373 sayılı karar somut yaptırımların yanı sıra genel nitelikte bir takım düzenlemeler de getirmiştir. Bu nedenle bu karara kısaca değinmekte fayda görülmektedir.

1373 sayılı Karar ile Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi bütün devletlerin;

a) Terörist eylemlerin finansmanını önlemesine ve cezalandırmasına,

b) Uyrukları tarafından veya toprakları üzerinde, terörist eylemleri işlemek için veya bunların terörist eylemleri işlemek için kullanılacağını bilerek, hangi şekilde olursa olsun, doğrudan ya da dolaylı olarak, kasten malî kaynak temini ve toplanmasını suç haline getirmesine,

c) Terörist eylemlerde bulunmak suçunu işleyenlerin ya da işlemeye kalkışanların, bu nev'i eylemlere katılanların ya da kolaylaştıranların; bu şahıslara ait veya bu şahıslar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kuruluşların; anılan şahıs ya da kuruluşlar adına veya bunların talimatları doğrultusunda hareket eden şahıs ya da kuruluşların, (bu şahıslar ve kuruluşların sahip oldukları veya bunlar tarafından doğrudan ya da dolaylı olarak kontrol edilen malvarlıklarından hâsıl olan fonlar da dâhil olmak üzere) fonlarını, diğer malî varlıklarını ve ekonomik kaynaklarını vakit geçirmeksizin dondurmasına,

d) Toprakları üzerinde bulunan bütün kişi ve kuruluşların, doğrudan veya dolaylı olarak, terörist eylemlerde bulunmak suçunu işleyenlere ya da işlemeye kalkışanlara, bu nev'i eylemleri kolaylaştıran ya da onlara katılanlara, bu şahıslara ait ya da doğrudan veya dolaylı olarak bunlar tarafından kontrol edilen kuruluşlara ve bu şahısların adına ya da talimatları doğrultusunda hareket eden şahıs ya da kuruluşlara anapara katmalarını, malî katkıda veya ekonomik kaynak veya malî ya da buna bağlı diğer hizmetlerde bulunma ve sağlamalarını yasaklamasına ilişkin hükümler getirilmiştir.

Yine 1373 sayılı karar ile devletlerin,

Suç soruşturmaları ve diğer usulî muamelelere ilişkin karşılıklı yardımlaşmada bulunmalarına, sınırlarda etkili denetimler icra ederek teröristlerin ve terörist grupların hareketlerinin takibine, söz konusu kişi ve gruplara kimlik

cüzdanları ve seyahat belgeleri verilirken gerekli denetimlerin yapılmasına ve söz konusu belgelerin taklit edilmesini ya da hileli kullanımını engellenmesine yönelik düzenlemeler yapmalarına, ilişkin hükümler getirilmiştir.

Ayrıca anılan karar ile uluslararası ve ulusal hukuka uygun olarak bilgi değişiminin sağlanması ve idarî ve adlî temelde terörist eylemlerin önlenmesi amacıyla işbirliğine gidilmesi öngörülmüştür.

3.2.3.2.Fatf Nezdinde Yapılan Düzenlemeler

Suç gelirlerinin aklanması ile mücadele konusunda ulusal hukuk sistemlerinin geliştirilmesi, mevzuatların uyumlaştırılması, mali sistemin rolünün güçlendirilmesi ve üye ülkeler arasında sürekli bir işbirliğinin tesis edilmesi amacıyla kurulan ve bu amaçla tavsiyeler geliştiren FATF, 11 Eylül 2001 tarihinde ABD’de gerçekleştirilen terör saldırılarının ardından sadece aklama ile mücadeleye yönelik tedbirler geliştirmek şeklinde belirlenen misyonunu terörün finansmanı ile mücadeleyi de kapsayacak şekilde genişletmiştir.

FATF, Ekim 2001 tarihinde tamamen terörün finansmanına yönelik olarak düzenlemiş olduğu Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı neticesinde; aklanmanın önlenmesine ilişkin tedbirler öngören 40 tavsiyesine, tüm ülkelerin kabul edip uygulamalarını istediği terörün finansmanı ile mücadeleye yönelik 8 özel tavsiyeyi ilave etmiş, daha sonra 22 Ekim 2004 tarihli FATF Genel Kurulu 9 uncu özel tavsiyeyi kabul etmiştir. Söz konusu özel tavsiyeler kısaca aşağıdaki gibidir:

Birleşmiş Milletler Belgelerinin Onaylanması ve Yürürlüğe Konması:

Her ülke Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’ni onaylamak ve tam olarak uygulamak için acil önlemler almalıdır. Ülkeler, terörist eylemlerin finansmanının önlenmesi ve durdurulmasına ilişkin Birleşmiş Milletler Kararlarını, özellikle 1373 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararını derhal yürürlüğe koymalıdır.

Terörizmin, Terörist Eylemlerin ve Terör Örgütlerinin Finansmanının Suç Haline Getirilmesi: Her ülke, terörizmin, terörist eylemlerin ve terörist örgütlerin finansmanını suç haline getirmelidir. Ülkeler, bu suçların aklamalarının öncül suçları olarak düzenlenmesini temin etmelidirler.

Terörist Malvarlıklarının Dondurulması ve Müsaderesi: Her ülke terörizmin ve terörist örgütlerin finanse edilmesinde kullanılan paraların veya diğer

malvarlıklarının gecikmeksizin dondurulması için gerekli önlemleri uygulamalıdır, bu malvarlıklarına el konulması ve müsaderesi için yetkili otoritelere imkân sağlayan yasal önlemleri de içeren önlemler benimsemeli ve yürürlüğe koymalıdır.

Terörizmle İlgili Şüpheli İşlemlerin Bildirimi: Aklama suçunun önlenmesine dair yükümlülükler tabi olan mali kurumlar veya diğer işletmeler veya varlıklar, fonların terörizm, terörist eylemler veya terörist örgütlerle bağlantılı veya ilgili olduğundan ya da bunun için kullanıldığından şüphelenirlerse ya da şüphelenmek için makul nedenleri olursa, şüphelerini yetkili otoritelere derhal bildirmelidirler.

Uluslararası İşbirliği: Her ülke bir diğer ülkeye, terörizmin, terörist eylemlerin ve terörist örgütlerin finansmanına ilişkin davalar, idari araştırma ve soruşturmalar ile cezai ve medeni uygulamalarda mümkün olan maksimum yardımı sağlamalıdır.

Alternatif Havale Yöntemleri: Her ülke, gayri resmi bir para veya değer transfer sistemi veya ağı aracılığıyla transfer de dâhil olmak üzere, para veya değer transferi hizmeti sağlayan şahıs veya tüzel kişiliklerin lisanslı veya kayıtlı olmaları ve bankalara ve banka dışı mali kurumlara uygulanan tüm FATF Tavsiyelerine tabi tutulmalarının sağlanabilmesi için gerekli önlemleri almalıdır.

Elektronik Transfer: Ülkeler, para havale edenler de dâhil olmak üzere mali kurumların fon transferlerinde ve ilgili mesajlarda havaleyi yapan kişiye ilişkin tam ve makul bilgileri (isim, adres, hesap numarası) temin etmelerini gerekli kılmak için önlemler almalıdır ve söz konusu bilgi transfer veya ödemeler zincirindeki mesajlarda yer almalıdır. Ülkeler, mali kurumların, bu bilgileri içermeyen şüpheli fon transferi faaliyetlerini sıkı bir şekilde incelemelerini ve izlemelerini sağlamak için önlemler almalıdır.

Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar: Ülkeler, terörizmin finansmanı amacıyla kötüye kullanılabilen varlıklarla ilgili kanun ve yönetmeliklerin yeterliliğini yeniden gözden geçirmelidir. Kar amacı gütmeyen kuruluşlar özellikle istismara açıktır ve ülkeler bunların; terörist örgütler tarafından yasal kuruluş görüntüsü verilerek, varlıkların dondurulması önlemlerinden kaçmak amacı da dâhil olmak üzere, terörizmin finansmanının sağlanması amacıyla kendi çıkarları doğrultusunda kullanılarak, yasal amaçlı fonların el altından terörist örgütlere aktarılmasını gizleyerek veya saklayarak, kötüye kullanılmasını engelleyecek tedbirleri almalıdır.

Kuryeler Aracılığıyla Para Nakli: Ülkeler, nakit para ve para yerine geçen kıymetli evrakların fiziksel sınır ötesi naklini tespit etmek için bir bildirim sistemi ya da diğer beyan yükümlülüklerini de içeren önlemler almalıdır.

3.2.4.Terörizmin Finans Kaynakları

Her ne kadar teröristlerin ve terör örgütlerinin temel amacı gelir elde etmek olmasa da faaliyetlerini finanse edebilmeleri için mali desteğe sahip olmaları gerekmektedir. Bu nedenle; terör örgütleri mali kaynak bulma ve terör faaliyetlerini gerçekleştirmek amacıyla bu fonları ihtiyaç duyan kişilere gönderme çabası içerisinde olduklarıdır.

Terör faaliyetlerinin finansmanı yasadışı yollardan gerçekleştirilebileceği gibi yasal kaynaklardan da sağlanabilmektedir. Terörün yasal ve yasadışı finans kaynakları ile kullanım alanları aşağıda sıralanmıştır;

3.2.4.1.Yasal Kaynaklar

Gönüllü olarak veya herhangi bir baskı, cebir veya şiddet söz konusu olmadığı halde tamamen duyulan korku nedeniyle terör örgütlerine maddi yardımda bulunulabilmektedir. Bu bağış veya yardımlar doğrudan nakit olarak yapılabileceği gibi yiyecek, ilaç, araç-gereç sağlamak gibi yollardan da yapılabilmektedir.

Hayır kuruluşları aracılığıyla toplanan bağışlarla da terör örgütlerine mali kaynak sağlanabilmekte, bağışta bulunan kişiler çoğu zaman verdikleri paraların terör örgütlerine aktarılacağını bilmemekte, hayır kuruluşunun beyan ettiği yasal amacı çerçevesinde kullanılacağı düşüncesiyle paralarını söz konusu kuruluşa aktarmaktadır. Kimi zaman bu hayır kuruluşları, toplanan paraların bir kısmını gerçekten yasal faaliyetler için harcamakta ve böylelikle yasal ve yasa dışı fonların birbirinden ayrılması daha da zorlaşmaktadır.

Terör örgütü üyesi iken ayrılmış kişilerce veya terörün finansmanı ile görünüşte bağlantısı olmayan kişilerce işletilen kuruluşların oluşturulması ve yasal ticari kazançların aktarılması ile de terör örgütlerine destek verilebilmektedir.

Terörün finanse edilmesinde en çok kullanılan yöntemlerden biri de yayın organlarının işletilmesidir. Yayın organları (kitap, dergi, gazete, takvim, video-teyp,

televizyon, radyo, vb) vasıtasıyla terör örgütleri hem propagandalarını yapmakta hem de yasal görüntü altında para toplayabilmektedir.

Yine düzenlenen konser, şölen, sergi ve gösteri gibi sosyal etkinlikler yoluyla da yüksek tutarlı paralar toplanabilmektedir.

3.2.4.2.Yasadişı Kaynaklar

Uyuşturucu madde kaçakçılığı yasa dışı finans kaynaklarının başında gelmekte olup son yıllarda, “Narco Terörizm” kavramı, terör örgütleri ve uyuşturucu kaçakçıları arasındaki sıkı bağlantının tanımlanmasında kullanılmaya başlanılmıştır.

Aynı şekilde silah kaçakçılığı ile terörizm arasında da doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Terör örgütleri tıpkı uyuşturucu kaçakçılığında olduğu gibi silah kaçakçılığında elde ettiği gelirleri de faaliyetlerinin finansmanında kullanmaktadırlar.

Terörle doğrudan veya dolaylı olarak bağlantılı kişilerce baskı ve tehdit uygulayarak, haraç şeklinde para toplanması da yasa dışı bir finansman yöntemidir.

Terör örgütleri ayrıca buldukları ülke dışındaki ülkelerde faaliyet gösteren insan kaçakçılığı şebekeleriyle anılan ülkelerdeki mensupları vasıtasıyla işbirliği yapmakta ve insan kaçakçılığını meslek edinmiş suç şebekelerinin gelirlerinden pay almaktadır.

Gasp ve soygun, küçük örgütlerin kullandığı ya da faaliyetlere başlangıç için gerekli paranın bulunması amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Fidyeye amaçlı adam kaçırmaya faaliyetleri ise örgütlerin yaygın olarak kullandığı bir finansman yöntemidir. Örgüt bu faaliyetlerde başarısını kanıtladığında adam kaçırmaya gerek kalmayıp korkutma ya da tehdit yoluyla gelir temin etmeye devam etmektedir.

İhalelere katılan firma ve şahıslardan zor kullanma yoluyla alınan fonların da terör örgütlerinin başvurdukları finansman yöntemleri arasında olduğu ifade edilmektedir.

3.2.4.3.Finans Kaynaklarını Harcama Yerleri

Yasal veya yasadışı yollardan elde edilen gelirler; örgütsel amaçlı eylem ve faaliyetlerde kullanılmak üzere silah, mühimmat, bomba ve bomba yapımında kullanılan malzemelerin alınmasında; örgütün siyasi, ideolojik amaçlarla

gerçekleştirdikleri faaliyetlerin maliyetinin karşılanmasında; örgüte ait hücre evlerinin her türlü ihtiyaçlarının karşılanmasında; örgütsel propaganda faaliyetlerinde bulunulması (kitap, dergi, bildiri, videoteyp kaseti gibi yayın araçlarının yayınlanması ve çoğaltılması) ve bu amaçla telefon, faks, daktilo, fotokopi makinesi, bilgisayar, yazıcı, tarayıcı gibi malzemelerin alınmasında kullanılabilir.

Elde edilen fonlar, örgüt mensuplarının akrabaları veya yakınları ya da örgüt mensubu olmayıp örgütçe tanınan ve örgütü destekleyen şahıslar adına menkul ve gayrimenkul alımlarında, örgüt tarafından kendisine sorumluluk verilen kişilerin her türlü masraflarının karşılanmasında veya cezaevinde bulunan örgüt mensupları ile ailelerinin ihtiyaçlarının karşılanmasında da kullanılabilir.

3.2.5. Terörün Finansmanı İle Aklama Süreci Arasındaki Benzerlik Ve Farklılıklar

Terör örgütlerinin yasadışı yollardan gelir elde etme yöntemleri geleneksel suç örgütleri tarafından kullanılan yöntemlerden çok az farklılık göstermektedir. Terör örgütlerini diğer suç örgütlerinden ayıran temel özellik, güttükleri amaçta kendini göstermektedir. Terör örgütlerinin asıl amacı geleneksel suç örgütlerinden farklı olarak gelir elde etmek değil, elde ettikleri gelirle ideolojilerini gerçekleştirmek ve faaliyetlerinin devamını sağlamaktır. Bu bağlamda, terör örgütleri yasal yollardan gelir elde etme yoluna da başvurabilmektedirler.

Fonlar yasal yollardan elde edildiği için aklanması gerekli görülmemekle birlikte, terör örgütleri yine de yasal finans kaynaklarını ve bağlantılarını gizleme ihtiyacı duymaktadırlar. Bu ihtiyaç, terör örgütlerinin fonları yetkili birimlerin dikkatini çekmeden **toplamak** ve **kullanmak** için “aklama”ya benzer yöntemler bulmaları ve kullanmalarını gerektirmektedir.

Yapılan araştırmalar, terör örgütlerinin yasal yollardan elde ettikleri gelirleri de “aklama sürecinde kullanılan yöntemleri” kullanmak suretiyle gizlediklerini ortaya çıkarmaktadır. Terör örgütleri, nakit kuryelerle yüklü nakit taşımacılığı yapmak, banka hesapları üzerinden çeşitli işlemler gerçekleştirmek, banka ve seyahat çekleri gibi çeşitli parasal araçları satın almak, kredi kartı kullanmak ve elektronik transferlerde bulunmak suretiyle, fonların kaynağı ve kullanım yerleri arasındaki ilişkiyi gizlemeye çalışmaktadırlar. Ayrıca yeraltı, internet ve telefon bankacılığı

yöntemleri de terör örgütleri tarafından sıklıkla kullanılan yöntemler arasında yer almaktadır.

Yetkili otoriteler açısından yasal ve yasadışı yollardan elde edilen gelirler arasındaki en önemli fark; aklamayla mücadeleye yönelik tedbirlerin yasal yollardan elde edilen gelirlere karşı uygulanamamasında kendini göstermektedir. Zira aklama, yasadışı yollardan elde edilen gelirlerin suçla bağlantısını gizlemeyi amaçlayan faaliyet olarak tanımlanmaktadır.

Aklama suçunda işleme konu fonun kaynağının tespiti, terörün finansmanında ise daha çok fonun kullanım yeri önem arz etmektedir. Zira yasal bir fonun terörün finansmanında kullanılması, bu fonu bir anlamda yasadışı bir niteliğe dönüştürmektedir.

Yasadışı yollardan elde edilen gelirlerin teröre aktarılmasına karşı, mali kuruluşlar aklamayla mücadele çerçevesinde geliştirilen yöntemleri kullanabilmekte, ancak yasal yollardan elde edilen gelirlerin teröre aktarılmasına karşı bu yöntemler yetersiz kalabilmektedir. Bu zorluğun yanı sıra mali kuruluşların karşılaşacağı diğer bir zorluk da, gerçekleştirilen işlemlerin boyutu ve niteliği ile ilgilidir. Örneğin, terör faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için gerekli fon, sıklıkla çok küçük tutarlarda paraların bir araya getirilmesi suretiyle ve kar amacı gütmeyen kuruluşlarca toplanabilmekte ve terörist örgütlerin bulunduğu ülkelere transfer edilebilmektedir.

3.2.6. Terörizmin Finansmanının Önlenmesinde Mali Kuruluşların Rolü

İster yasal yollardan isterse yasadışı yollardan elde edilmiş olsun, terörizmle bağlantılı kişi ve kuruluşlarla iş ilişkisine girilmesi yükümlüler açısından ciddi operasyonel ve yasal risk doğurarak, özellikle mali kuruluşların itibarını zedelemektedir. Bu risk, teröristlerin ve bunlarla bağlantılı kişi ve kuruluşların, yükümlülerin denetim ve izleme prosedürünün eksikliklerinden ve açık noktalarından faydalanmak suretiyle teröre mali kaynak aktarmaları durumunda mali kuruluşu daha da ciddi bir şekilde etkilemektedir.

Yükümlülerin terörizmin finansmanında suiistimal edilmeleri durumunda karşı karşıya kalacakları risklerden kurtulabilmeleri için, aklama suçunun önlenmesine yönelik tedbirlerin yanı sıra özellikle terörizmin finansmanında kullanılan fonların tespitinde kullanılmak üzere farklı uygulama yöntemleri geliştirmeleri gereği ortaya çıkmaktadır. Daha belirgin olarak, yükümlülerin;

Terörizm konusunda riskli bilinen ülkelerle yapılan mali işlemler,
Bu ülkelerle bağlantılı müşteri hesapları,
Kar amacı gütmeyen veya yardım faaliyetlerinde bulunan kuruluşlar,
Elektronik transferler,
Konusunda daha dikkatli olmaları gerekmektedir.

Son olarak, aklama için de geçerli olan müşterinin tanınması, kayıtların saklanması, şüpheli işlem bildirimleri gibi ilkelerin terörün finansmanı ile mücadele açısından da uygulanmasının gerekli olduğunu belirtmek faydalı olacaktır.

Yükümlülere, fonların kaynağını ya da terörün finansmanı amacıyla kullanılıp kullanılmayacağını tespit etmeleri değil, terörün finansmanı ile bağlantılı olduğuna dair bir şüphe uyandırabilecek herhangi bir anormal davranışı bildirmeleri beklenmektedir. Mali kuruluşun terörün finansmanını diğer yasadışı kullanımlardan ayırabilmesi ancak bilinen teröristler veya terör örgütleri ile karşılaşmaları ve bunların mali kuruluşlar nezdinde işlem yapmaları durumunda söz konusu olacaktır.

Bu nedenle mali kuruluş nezdinde gerçekleştirilen bir veya bir dizi işlemin şüpheli olduğu değerlendirildiğinde bu durumun şüpheli işlem bildirimleri ile yetkili birimlere iletilmesi gerekli ve yeterlidir. Alınan bildirimler sonrasında başlatılacak süreçte, aklama suçu işlenip işlenmediğini veya terörizmin finanse edilip edilmediğini tespit etmek yetkili birimlerin görev ve yetki alanına girmektedir.

Bu noktada, gerçekleştirilen işlemlerin terörle bağlantılı olabileceği yönünde bir takım göstergelerin belirlenmesi önem arz etmektedir.

3.2.7. Terörizmin Finansmanı ile Bağlantılı Şüpheli İşlem Göstergeleri

Terörün finansmanı açısından önem arz eden aşağıdaki göstergeler aynı zamanda genel olarak şüpheli işlemlerin tespitinde de kullanılabilir.

3.2.7.1. Hesaplara İlişkin Göstergeler

Normalde hareketsizken dönemsel olarak para yatırılan hesaplar,

Çok düşük bir bakiyeye sahip olan bir hesaba ansızın yüklü tutarlarda para yatırılması ve bunu müteakiben bakiye sıfırlanmaya kadar bu paraların geri çekilmesi,

Aralarında görünürde hiçbir ilişki olmamasına karşın, birçok kişinin imza yetkisine sahip olduğu hesaplar,

Aynı adrese sahip farklı yasal şirket veya organizasyonlar tarafından açılan, imza yetkisinin aynı kişi veya kişilere verildiği hesaplar,

Aynı kişi tarafından çok sayıda hesap açtırılması ve bu hesaplara yatırılan küçük tutarlı mevduatların toplamda o müşterinin beklenen geliriyle uyumsuz boyutlara ulaşması,

Bir terör örgütü ile bağlantılı olduğu bilinen gerçek / tüzel kişiler adına hesap açılması,

Normalde nakit işlemlerin gerçekleştirilmediği ticari bir hesaptan yüksek tutarlı nakit çekilmesi,

Bir kişi veya kuruluşun görünürdeki ticari faaliyeti ile orantılı olmayan tutarlarda mevduatın kişi veya kuruluşun hesabına yatırılması,

Bir hesap üzerinde gerçekleştirilen işlemlerde, hesabın normal kullanımıyla uyumsuz bir şekilde, nakit ve parasal araçların birbirine karıştırılması,

Aynı finansal kuruluşun farklı şubeleri vasıtasıyla veya aynı şubeye aynı anda giren bir grup kişi tarafından mevduatın parça parça yatırılması veya çekilmesi,

Borsada sık işlem görmeyen hisse senedi, tahvil ve türev araçların toplu olarak veya yakın tarihlerde parça parça alınıp satılması,

Müşterinin sürekli ATM'lerden işlem yapması, banka şubesinin bulunduğu bir mahalde birbirini takip eden tarihlerde sık sık ATM'lerden nakit yatırması veya sürekli günlük işlem limiti kadar nakit çekmesi,

Ticari işletmelerin normal ticari işlemleri dışında gerçekleşen, şirket hesaplarına değişik nakit ve nakit benzeri araçlarla sık sık üçüncü şahıslarca para yatırılması veya üçüncü şahıslara ödeme yapılması, normalde kişi ya da kurum adına çek veya diğer ödeme araçlarıyla kolaylıkla yapılabilecek ticari işlemin, kişi ya da kurum hesabına yüksek tutarda nakit yatımıyla yapılmasıdır.

3.2.7.2.Elektronik Transferlere İlişkin Göstergeler

Kimlik tespitine ilişkin yasal yükümlülüklerden kaçınmak amacıyla düşük tutarlı transferler için talimat verilmesi,

Elektronik transferi gerçekleştiren veya adına işlem gerçekleştirilen kişinin kimlik bilgilerinin verilmemesi,

Fonların toplanmasının hemen ardından veya kısa bir zaman sonra bu fonların yabancı kişilere gönderilmesi için kar amacı gütmeyen kuruluşların hesaplarının veya ticari/bireysel hesapların kullanılması,

Üçüncü bir kişi tarafından müşteri adına elektronik transferler yoluyla döviz üzerinden işlem yapılması ve işlemlerin hiçbir ticari bağlantısı olmayan kişi veya ülkelerle gerçekleştirilmesi,

Aynı finansal kuruluşun aynı şubesinde aynı gün fakat farklı kişiler kullanılarak çok sayıda transfer işlemi gerçekleştirilmesidir.

3.2.7.3.Müşteri Veya Müşteri Faaliyetlerinin Özelliklerine İlişkin Göstergeler

Nakit işlemlerde bulunan kişilerin aynı adres bilgilerini vermesi, özellikle de adres bilgilerinin aynı zamanda iş adresi olarak belirtilmesi ve/veya belirtilen mesleği ile uyuşmaması

İşlemi yapan kişinin beyan ettiği mesleğinin, işlemin türü veya hacmi ile orantılı ve uyumlu olmaması,

Müşterinin ticari faaliyetinin bilinmemesi veya faaliyetin kiralık kasa kullanımını gerektirmemesine rağmen ticari kuruluş adına kiralık kasa kullanılması,

Müşterinin kimliğinin tespiti veya doğrulanmasına ilişkin süreç sırasında açıklanamayan tutarsızlıklarla karşılaşılması (örneğin daha önce ya da halen yaşanılan ülke, pasaportun ait olduğu ülke, pasaporta göre ziyaret edilen ülkeler ile ad, adres ve doğum tarihini teyit etmeye yarayan dokümanlarla ilgili olarak)

Kişilerin sabit bir adreslerinin olmaması ve adres bilgilerinin sürekli değişmesi,

Müşterinin yaptığı faaliyet böyle bir hesabın kullanılması gerektirmeksizin, bir ticari tüzel kişilik adına mevduat hesabı açılmasıdır.

3.2.7.4.Terörist Organizasyonlarla Bağlantısından Şüphelenilen Bölgelerle Gerçekleştirilen İşlemlere İlişkin Göstergeler

Şüpheli bölgelerde açılan ticari bir hesaba hiçbir ticari açıklaması ve ekonomik amacı olmayan tutarlarda paranın elektronik olarak havale edilmesi ve/veya bu paraların hesaptan çekilmesi,

Şüpheli bölgelere ve/veya bu bölgelerden uluslararası işlemlerle fonların gönderilmesi ya da alınması, bu bölgelerde bulunan mali kurumlarda hesap açılması veya bu bölgelerdeki bankaların çıkardığı kredi kartlarının kullanılması,

Üçüncü kişilerce döviz değişimi yapılarak, terörizm ve kaçakçılığın yoğun olarak görüldüğü veya vergi cenneti olarak bilinen ve müşteriyle açık iş bağlantısı olmayan ülkelere müşteri adına fon transfer edilmesi,

Ulusal veya uluslararası otoritelerce terörizme destek verdiği belirtilen ülkeler ile FATF tarafından “İşbirliği Yapmayan Ülke ve Bölgeler-NCCT” olarak ilan edilen ülkelere ya da onlar üzerinden yapılan transfer işlemleri neticesinde kısa süre içerisinde oluşan mevduatların üçüncü şahıslara aktarılması,

Özellikle riskli bölgelerden veya bu bölgelere, bireysel ve ticari çok sayıda hesap kullanılarak fonların toplanması ve bu fonların az sayıda lehdara yönlendirilmesi,

Riskli bölgelerden ya da riskli bölgelere yapılan fon transferlerinde, işlemi makul kılacak ticari bir amaç olmaksızın, ticari nitelikli finansal işlemlerin kullanılmasıdır.

3.2.7.5.Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara İlişkin Göstergeler

Kar amacı gütmeyen kuruluşların (vakıflar, dernekler, hayır kurumları, vb) beyan edilen amacı, faaliyetleri ve görünen kaynakları ile mali işlemlerin niteliği, büyüklüğü ve toplanan ya da aktarılan fon tutarları arasındaki uyumsuzluklar. Örneğin, kültürel faaliyet gösteren bir derneğin düzenlediği müzik festivalinden sonra, banka hesabına bu faaliyetle orantısız ölçüde büyük miktarlarda para yatırması,

Kar amacı gütmeyen bir kuruluşun, banka hesabı ile ilgili mali işlemlerin sıklığı ve miktarlarında ortaya çıkan ani artışlar ya da tersi olarak kuruluşun hesabında fonları çok uzun süre bekletmesi,

Kar amacı gütmeyen kuruluşun, yerleşik bulunduğu ülke içerisinde yaşayan bağışçılardan yardım alınmaması,

Yabancı yöneticilerin mevcudiyeti; özellikle söz konusu yöneticilerin kendi ülkeleriyle yapılan büyük miktardaki işlemlerin varlığı ve paranın gönderildiği yerin de yüksek riskli bir ülke olması,

Çok sayıdaki kar amacı gütmeyen kuruluşun açıklanmamış bağlantılarının mevcut olması; örneğin birkaç kuruluşun birbirlerine para transferi yapması ya da aynı adresi, aynı idareciyi veya personeli paylaşması,

Yeterli personeli, uygun bir ofisi ya da telefon numaraları bulunmayan kuruluşların mali işlem hacimlerinin yüksek olması,

Çok sayıda bireysel ve ticari hesap ya da kar amacı gütmeyen kuruluşların hesapları kullanılarak fonların alınması ve bu fonların kısa sürede yabancı lehtarlara transfer edilmesidir.

SONUÇ

Ülkemizde karapara ile mücadele, daha yeni bir kavram olarak, 4208 sayılı kanun bağlamında yürütülmektedir. Bu kanunu takiben 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve 11.10.2006 tarihinde Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi hakkında çıkarılan kanunla getirilen yeni düzenleme de karapara aklama suçuyla mücadele için atılan diğer en önemli adımdır. Ancak bu kanun değişiklikleri veya yeni kanunların ihdası karaparanın önlenmesi ve aklanmasının engellenmesi açısından önemli bir gelişme olsa da yeterli bir adım değildir. Kanunların yapılmasından sonra bunun uygulama noktasında neler yapılması gerektiği sorusu gündeme gelmelidir. Bu amaç doğrultusunda uygulamadaki aksaklıkları gidermeye yönelik ya da karapara aklamanın yolunu açan faaliyetleri kontrol altına almaya yarayan esaslar bakımından aşağıda belirtilen düzenlemelerin yapılması, karapara ile mücadelede etkinliğin artması yönünde önemli katkılar sağlayacaktır:

1. Her gün sivrisinek öldürmek yerine bataklığı kurutma mantığı doğrultusunda karaparayı oluşturan nedenleri bertaraf etmeye yönelik çalışmalara ağırlık verilmeli, bu amaçla ekonominin hamiline yazılı olmaktan çıkarılıp, yapılan işlemlerde nakit kullanımı yerine banka ve diğer finans kurumlarının kullanılması için gerekli olan düzenlemeler yapılmalı ve uygulamaya bir an önce geçilmelidir.
2. Belirli bir miktarın üzerinde nakitle işlem yapılması yasaklanmalı, mali sistemde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarca gerçekleştirilen büyük meblağlı ve şüpheli işlemlerin denetlenmesi için MASAK'a gereken bildirimler yapılmalı ve uygulamadaki aksaklıklar bir an önce giderilmelidir.
3. Türk vergi sistemindeki servet ve mal beyanı sıkı denetim altına alınmalıdır. Servet artışlarının kaynağı konusunda araştırma yapılmasını sağlayacak yasal düzenlemelerin getirilmesiyle yasadışı faaliyetlerden elde edilen karaparanın varlığı bir nebze de olsa engellenmiş ve ekonomi kayıt altına alınmış olacaktır.

4. Karapara aklama suçunun ortaya çıktığı ve çıkabileceği faaliyet alanlarının belirlenip, bu alanlarda izin ve denetim mekanizmalarının daha işlevsel bir hale getirilmesi, keza yasalara aykırılığın tespiti halinde verilecek olan cezaların caydırıcılık fonksiyonun hissedilebilir derecede arttırılması, söz konusu suçla mücadelede etkin bir yöntem olacaktır.

Karapara aklama suçuyla organize ve terörizmin finansmanı suçu arasında ilişkinin olduğu kesindir. Bu suçlarda paranın kaynağı mümkün olduğu kadar örtülmeye çalışıldığı yapılan araştırmalardan anlaşılmaktadır. Aklama suçu ile mücadele ederken organize yapılanmayla ilgili ilişkiler çok iyi saptanmalıdır. Organize suçluluk hakkında araştırmalarda bulunan yazarlardan Jansen'e göre, sistemli olarak toplum için ağır sonuçlara neden olan suçlar işleyen, üyelerinin özellikle fiziksel şiddet veya rüşvet ile kişileri etkisiz hale getirmek suretiyle faaliyetlerini örtbas edebildikleri, asıl amacı yasadışı kazanç elde etmek olan gruplar, organize suç gruplarıdır. Bu grupların nihai hedeflerinden bir para olduğu ve bu paranın kaynağının da gizlenmesi için aklama suçunun ortaya çıktığı kesin bir olgudur. İnsanların kolay kazanmak duygusu var oldukça suçta her zaman var olacaktır. Bu kazanma duygusuna ulaşmak için de insanlar mutlaka sistematik bir yapı içinde hareket edeceklerdir.

Karapara aklama da kolay kazanmanın vermiş olduğu saikle işlenen bir suç türüdür. Kumarhanecilerden tefecilere, vakıf fonlarından ihale tezgâhçılara, uyuşturucu ve silah kaçakçılarında değerli maden, tarihi eser ve teknoloji kaçakçılara kadar pek çok faaliyet alanını kapsayan karaparanın, soyutluğunu en iyi kullanabilen gayrimeşru ekonomik faaliyet olduğu vasfı da göz önünde bulundurulsa, karapara aklama ile mücadelenin o kadar da kolay olduğunu söylememiz mümkün değildir. Ancak karapara suçu toplumun bütününe yönelik olumsuz etki ve yansımaları olan yani sınırları oldukça geniş bir suçtur. Bu organize boyutuna rağmen karapara aklama ile mücadelede çok duyarlı ve gerçekçi politikalar benimsenip kararlı girişimlerde bulunmanın gerekliliği kaçınılmaz. Çünkü, karapara aklama suçunun, bu suçla etkin mücadele yolları sayesinde önüne geçilmesi halinde bu suçun kaynağı olan asıl suçların da büyük oranda önüne geçilmiş olacak ve böylece belki de temiz toplum kavramı soyut bir kavram olmaktan çıkıp somut ve yaşanmakta olan bir husus olacaktır.

Organize suç ile terörizmin finansmanı suçu arasındaki karapara ve karaparanın aklanması arasındaki bu ilişkinin bilinmesi, bu suçlarla mücadelede başarılı olunmasına katkıda bulunacaktır. Alınacak önlemler gerek yasama gerekse yürütme bakımından daha isabetli olacak, bu sistemle mücadeledeki sistem daha işlev olacaktır. Bu suçlar arasındaki ilişkinin tespit edilmesi demek terör ve organize suçlarının arka planında aynı kişilerin olduğunu ortaya çıkarabilecektir.

KAYNAKÇA

Akgün, Alper İnönü, “Karaparanın Makro Ekonomik Etkileri”,

<http://www.masak.gov.tr/yayin/makale.htm>

Akar, Yıldırım, *Karapara'nın Aklamasi*, Sermaye Piyasası Kurulu Yayını, Yayın No:90

Altuğ, Osman. (1999), *Kayıtdışı Ekonomi*, Türkmen Kitabevi, İstanbul.

Aytaç, Önder - İhsan Bal, “Türkiye’de Organize Suçlarla Mücadelede Yöntem Arayışları” <http://www.dicle.edu.tr/dictur/suryayin/khuka/mgos.htm>, Erişim tarihi: 03.04.2007.

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, (1998), *Türkçe Sözlük*, c.2, Ankara.

Auer, Paul, Rhoda Ullmann, (09.15.2000), “Understanding the Wash Cyle”, Economic Commentary

Başaran, Funda, Bankaların Bilgi Verme Yükümlülüğünün Sınırları ve Bilgi Vermekten Çekinmeye Bağlı Özel Usulsüzlük Suçu, Vergi Sorunları, S.143

Başak, Ramazan, (1998), *50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi*, Türkiye Bankalar Birliği Yayın No: 206, Ankara

Başak, Ramazan, “Karapara ile Mücadele Gereği Türkiye Gerçeği ve uluslararası İşbirliği”http://bsy.marmara.edu.tr/TR/sempozyum_bildirileri/RAMAZAN%20BASAK_156-169_.pdf Erişim Tarihi: 20.11.2007

Bowet, D.W. (1982), *The Law of International Institutions*, 4 th Edition, London, Commission of The European Communities: Proposal For A Council Directive On Prevention Of Use Of The Financial System For The Purpose Of Money Laundering And Explanatory Memorandum, 23 March 1990.

Carrington, Ian, Countering Abuse of the Banking System

Çelebican, Gürkan, (1993), “Karaparanın Mali Sistem Aracılığıyla Aklanmasının Önlenmesi”, *Bankacılar Dergisi*, , Yıl 4, Sayı.12.

Çevik, H.Hüseyin, Turkut Göksu, (2002), *Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis*, Seçkin Yayınevi, Ankara.

Çelik, Kuntay, Selen Işıl Koçağra, Kadir Güler, (2000), *Karapara Aklama Tanımı, Aşamaları, Yöntemleri ve İlgili Uluslararası Çalışmalar*, Masak Yayın No:1, Ankara.

Çoşkun, A. Nejat, (2000), “Açılış Konuşması”, İngiltere’de Karapara Aklama Semineri, Masak Yayınları, Ankara.

Çulcu, Murat, (1998), *Mafia Üzerine Notlar*, Kastaş, Yayınları, İstanbul.

Dilek Örnek İle İlgili Değerlendirme,

<http://www.geocities.com/superarsiv/dedilek.htm>

Ergil, Ergün, (2001), *Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu*, Yargı Yayınevi, Ankara.

Ergil, Ergün, (1999), “Karaparanın Aklanmasının Hukuki ve Cezai Boyutları”, *Karapara Aklama Faaliyetleri ve Önlemler Paneli*, TCMB Yayınları, Ankara.

Ergil, Ergün, (1998), *Karaparanın Aklanması ve Suçları*, Adalet Yayınevi, Ankara.

FATF, Annual Report, 1999-2008

Gilmore, William C., (1989), “International Responses to Money Laundering: General Overview”, *The Money Laundering Conference Notes*, Strasbourg .

Gilmore, William C., Dirty Money Strasbourg, 1995

Gilmore, William C., (1992), *International Efforts To Combat Money Laundering*, Cambridge international document series, Cambridge, Grotius Publikations Limited.

Gümüşkaya, Hayrettin, (1998), Karapara'nın Ulusal ve Uluslararası Finans Düzenine Etkileri, *Marmara Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.

Gümüşkaya, Hayrettin, (1998), "Karaparanın Ekonomi ve Piyasalar Üzerinde Oluşturduğu Sorunlar", *Yaklaşım Dergisi*, Yıl:6, Sayı:70.

Hürriyet Gazetesi, (19 Haziran 1997), "Hahamların Karapara Şebekesi".

Hoover, John Edgar, (1998), "Uluslararası İşbirliği", Uluslararası Kriminal Polis Dergisi, Federal Soruşturma Bürosu (FBI), ABD Adalet Bakanlığı.

İpek, Halim, (2000), *Önemli Bir Sorun; Karapara ve Karaparanın Aklanması*, Beta Yayınları, İstanbul.

Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine, 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakebesi Hakkında Kanunda, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda ve 178 Sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun,
<http://www.hukuki.net/kanun/4208.15.text.asp>

Karapara Aklanması ile Mücadele Semineri, (1999), *Bankacılar Dergisi*, Sayı 28.

Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair 4208 Sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik,
<http://www.hukukcu.com/bilimsel/genelkanunlar/karapara.html>

Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair 4208 Sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik,
<http://www.hukukcu.com/bilimsel/genelkanunlar/karapara.html>

Karaparaya AB kısıkcacı geliyor,
<http://www.hurriyetim.com.tr/haber/0,,sid~1@nvid~428981,00.asp>

Karaparanın Aklanması: Finansal Hizmetler Endüstrisindeki Riskler ve Başa Çıkma Yolları", <http://www.activefinans.com/activeline/sayi5/karapara.html>

Karapara Aklama Suçlarında Soruşturma Usulü,
<http://www.turkhukuksitesi.com/faq/karapara.shtml>

Küreselleşmenin Finansal Piyasalar Üzerindeki Etkileri ve Türkiye Finansal Krizler-Beklentiler, http://www.ceterisparibus.net/arsiv/m_akdis.htm

Kocasakal, Ümit, “Karapara demokrasiyi tehdit ediyor”,
www.milliyet.com.tr/2000/06/06/entel/ent.html

Kocasakal, Ümit, Karapara Aklama Suçu, 2000

Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı, <http://www.masak.gov.tr>

Mavral, Ülker, (2003), “Karapara Kayıt Dışı Ekonomi ve Globalleşme İlişkisi”,
Vergi Sorunları Dergisi, Eylül.

Mclure, Gwen, (2000), “Organize Suçlarla Mücadelede İnterpolün Rolü” (çev.) M. Sever, Z. Avşar, *Polis Dergisi*, Yıl:6, Sayı: 24, ss.107-116.

Morris-Cotterill, Nigel, Think Again; Money Laundering, 2001,
<http://www.foreignpolicy.com>

Mortman, Scott, E., (1992), “Putting Starch In European Efforts To Combat Money Laundering”, *Fordham Law Review*, Volume 60, No:6.

Mavral, Ülker, (2001), *Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye’ye Yansımaları*, Vergi Denetmenleri Derneği Yayınları, Ankara.

Özsoylu, Ahmet Fazıl, (1996), *Türkiye’de Kayıt Dışı Ekonomi*, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.

Özsuça, Hatice Banu, (1993), *Avrupa Topluluk Hukukunda Bankaların Karaparanın Aklanması İçin Kötüye Kullanılmaktan Korunması*, Ankara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış), Ankara.

Pendse, D.R., (1989), *Black Money And Budgets*, Allied Publishers Private Limited, New Delhi.

Quirk, Peter James , (1997), “Money Laundering: Muddying the Macroeconomy”, *Finance & Development*, March.

Raith, Werner, (1994), *Das Neue Mafia-Kartell Wie Die Syndikate den Osten Erobern*, Berlin. (Yeni Mafya Karteli, Uluslararası Mafya Sermayesi Doğu Avrupa ve BDT'yi Nasıl Ele Geçirdi), Sarmal Yayınları, İstanbul, 1995.

Robinson Jeffrey, (2003), *Karapara Aklayıcıları*, Arion Yayınevi, Çev. Ayşe Emengen, İstanbul.

Republic Of Turkey Ministry Of Finance Financial Crimes Investigation Board, (2000), *Seminar On Anti-Money Laundering System In The United States Of America*, Masak Publication No:4, Ankara.

Saatçi, Banu, (1996), “Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Girişimler”, *Bankacılar Dergisi*, Sayı 19.

<http://www.tbb.org.tr/turkce/karapara/Uluslararası%20Duzenlemeler.doc>

Şengül, Selami, (1996), “Kayıtdışı Ekonomi Bir Hurafenin Sorgulanması”, *Vergi Dünyası*, Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayını Sayı: 78, Ankara.

Spencer, David, (1990), “Bank Liability Under The on Drug Trafficking Convention”, *International Law Review*, March.

Taşdelen, Aziz, (2003), *Hukuksal Açıdan Türkiye’de Karaparanın Aklanması ve Önlenmesi*, Turhan Kitabevi, Ankara.

Taşkın, Mustafa, (2004), *Türk Hukukunda Mafya ve Karaparayla Mücadele*, Yargı Yayınevi, Ankara.

T.C İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, (2004), *2003 Raporu*, Ankara.

T.C İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, (2002), *Kaçakçılık Ve Organize Suç Terimleri*, Ankara.

T.C. Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu, (2000), *Mali Eylem Görev Grubu Karapara Aklama Tipolojileri*, Masak Yayın No:7 Ankara.

T.C. Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu, (2000), *İngiltere’de Karapara Aklamayla Mücadele*, Masak Yayın No:2, Ankara.

T.C. Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu, (2000), *İngiltere’de Karapara Aklamayla Mücadele-II*, Masak Yayın No:6, Ankara.

T.C. Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu, (2000), *Hollanda’da Karapara Aklamayla Mücadele*, Masak Yayın No:3, Ankara.

T.C. Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu, (2000), *Türk Hukuk Mevzuatında Müsadere ve Tedbirin Kapsamı ve 4208 Sayılı Kanun Açısından Değerlendirilmesi*, Masak Yayın No:5, Ankara.

T.C. Merkez Bankası, (1999), *Karapara Aklama Faaliyetleri ve Önlemler*, İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü- Eğitim Birimi, Ankara.

T.C. Dışişleri Bakanlığı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, (1999), “Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Yasal Düzenlemeler”, *Bankacılar Dergisi*, Sayı 30.

The Economist, (2001):122.

Türk Dil Kurumu, (2000), *İmla Klavuzu*, Ankara.

Ünaydın, Olga, “Çete’ yasayla korunuyor”,
<http://arsiv.hurriyetim.com.tr/hur/turk/98/12/23/dizi/01diz.htm>

Yetim, Sedat, (2000), *Karaparanın Aklanması, Boyutları ve Mafyokrasi*, Nesil Matbaacılık, İstanbul.

Yetim, Sedat, (1999), *Türkiye’de Vergi Kaçakçılığı ve Kayıtdışı Ekonomi*, Türkiye Bankalar Birliği Yayın No:215, İstanbul.

Yeşiladalı, D. Derya, (2000), “Karaparanın Aklanması ile Mücadelede T.C. Merkez Bankası'nın Rolü”, *Bankacılar Dergisi*, Sayı 32.

Yolsuzluk Yetmez Karapara Çok Önemlidir,

<http://www.inadina.com/inadeski/sayi1/alevates.htm>

Yolsuzluk, www.baskent.edu.tr/~gurayk/1sali.doc

Zeldin, Michael F., (1994), "Money Laundering: Legal Issues", Current Legal Issues Affecting Central Banks, Vol.2, IMF.

Zagaris, Bruce, Complying with the Requirements of New International Money Laundering Laws

Ziegler, Jean, (1990), İsviçre Daha Beyaz Yıkar, (Çev. Zafer Üskül), Afa Yayınları, İstanbul.